

EUROOPA ÜHENDUSTE
KOHTUS

AASTAARUANNE
2005

Ülevaade
Euroopa Ühenduste
Kohtu
ja Euroopa Ühenduste
Esimese Astme Kohtu
tööst

Luxembourg 2006

www.curia.eu.int

Euroopa Ühenduste Kohus
L-2925 Luxembourg
Telefon: (352) 4303 1
Kohtukantselei teleks: 2510 CURIA LU
Euroopa Kohtu faks: (352) 4303 2600
Pressi- ja teabeosakonna faks: (352) 4303 2500

Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus
L-2925 Luxembourg
Telefon: (352) 4303 1
Faks: (352) 4303 2100

Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus
L-2925 Luxembourg
Telefon: (352) 4303 1

Euroopa Kohus Internetis: <http://www.curia.eu.int>

Koostamise lõpp: 20. jaanuar 2006

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saate Internetist Europa serverist (<http://europa.eu>).

Kataloogimisandmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2006

ISBN 92-829-0810-0

© Euroopa ühendused, 2006

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Printed in Italy

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PABERILE

Sisukord

Lehekülg

Eessõna	
Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris	5

I peatükk

Euroopa Ühenduste Kohus

A – Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2005. aastal	
Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris	9
B – Euroopa Kohtu koosseis	55
1. Euroopa Kohtu liikmed.....	57
2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2005. aastal	71
3. Protokolliline järjestus	73
4. Euroopa Kohtu endised liikmed.....	75

II peatükk

Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus

A – Esimese Astme Kohtu tegevus 2005. aastal	
President Bo Vesterdorf	79
B – Esimese Astme Kohtu koosseis	133
1. Esimese Astme Kohtu liikmed	135
2. Muudatused Esimese Astme Kohtu koosseisus 2005. aastal	145
3. Protokolliline järjestus	147
4. Esimese Astme Kohtu endised liikmed	149

III peatükk

Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus

A – Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2005. aastal President Paul J. Mahoney	153
B – Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis	155
1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed	157
2. Protokolliline järjestus	161

IV peatükk

Kohtumised ja visiidid

A – Ametlikud visiidid ja üritused Euroopa Kohtus ja Esimese Astme Kohtus 2005. aastal	165
B – Õppevisiidid Euroopa Kohtusse ja Esimese Astme Kohtusse 2005. aastal	167
C – Pidulikud istungid 2005. aastal	171
D – Visiidid ja osalemine ametlikel üritustel 2005. aastal	173

V peatükk

Kohtustatistika

A – Euroopa Kohtu statistika	181
B – Esimese Astme Kohtu statistika	207

<i>Kokkuvõtlik struktuur</i>	227
------------------------------------	-----

<i>Euroopa Kohtu kontaktandmed</i>	229
--	-----

Eessõna

Kui 2004. aasta oli Euroopa Liidu laienemise ning kümne uue liikmesriigi kohtunike ja kaastöötajate Euroopa Kohtus ametisse astumise tõttu ajalooline aasta, siis 2005. aasta väärib peamiselt märkimist olulise muudatuse tõttu Euroopa Liidu õigusmõistmise struktuuris. Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus, mille liikmed astusid ametisse 2005. aasta oktoobris, on esimene erikohtukolleegium, mis loodi pärast Nice'i lepinguga sisseviidud muudatusi.

Möödunud aastat võib nimetada ka tugevnemise aastaks. Esiteks tuli Euroopa Kohtul kohanduda uue tegelikkusega – 25 liikmesriiki ja 20 ametlikku keelt. Samuti hakkasid oma täielikku mõju avaldama Euroopa Kohtu poolt 2004. aastal võetud mitmesugused meetmed kohtu töömeetodite efektiivsuse tõstmiseks. Eriti torkab siinjuures silma menetlustähtaegade märkimisväärne lühendamine, eelkõige eelotsusemenetluses. Samamoodi väärib rõhutamist 2005. aastal Esimese Astme Kohtus lõpetatud kohtuasjade arvu tuntav suurenemine 2004. aastaga võrreldes.

Järgnevatel lehekülgedel tehakse kokkuvõtte institutsiooni arengust 2005. aastal, antakse ülevaade Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu õigusalasest tegevusest koos statistiliste andmetega ning esitatakse aruanne Avaliku Teenistuse Kohtu võetud korralduslikest meetmetest kolme esimese kuu jooksul nimetatud kohtu liikmete ametisse astumisest.

V. Skouris
Euroopa Kohtu president

I peatükk

Euroopa Ühenduste Kohus

A – Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2005. aastal

Euroopa Kohtu president Vassilios Skouris

Käesolevas aastaaruande osas esitatakse kokkuvõtte Euroopa Ühenduste Kohtu tegevusest 2005. aastal. Esiteks annab aruanne ülevaate institutsiooni selle aasta arengust, tuues välja Euroopa Kohut puudutavad institutsioonilised muudatused ja selle sisemise korralduse ja töömeetoditega seotud arengud (jaotis 1). Teiseks sisaldab aruanne statistika analüüsi, mis käsitleb institutsiooni töökoormuse osas toimunud arenguid ning kohtumenetluste keskmist pikkust (jaotis 2). Kolmandaks esitatakse aruandes, nagu igal aastal, teemade järgi jagatud kohtupraktika põhiarengud (jaotis 3).

1. Peamiseks Euroopa Kohtu institutsioonilise arengu märksõnaks oli 2005. aastal Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu ametisse asumine (jaotis 1.1). Lisaks sellele väärivad märkimist Euroopa Kohtu põhikirja käsitlevas protokollis ja Euroopa Kohtu kodukorras tehtud muudatused (jaotis 1.2).

1.1. Institutsiooni jaoks on olulised sündmused nõukogu 2. novembri 2004. aasta otsusega Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu loomine ja selle kohtu seitsme liikme ametisse astumine. Nende aluseks on Nice'i lepinguga sisseviidud muudatused Euroopa Liidu õigusalasest struktuuris. Avaliku Teenistuse Kohus on esimene erikohus, mis on asutatud EÜ artikli 220 teise lõigu ja EÜ artikli 225a alusel.

Euroopa Liidu avalikku teenistust puudutavad kohtuvaidlused moodustavad suure osa Esimese Astme Kohtu, mille juurde uus kohus on loodud, töökoormusest. Euroopa Kohtus moodustavad Esimese Astme Kohtu otsuste peale avaliku teenistuse valdkonnas esitatud apellatsioonkaebused kohtu koormusest proportsionaalselt väiksema osa. Uus kohus on loodud eelkõige eesmärgiga vähendada Esimese Astme Kohtu töökoormust, mis suurenes 2004. aastal vastavalt Nice'i lepingule pärast Esimese Astme Kohtule volituste üleminekut lahendada teatud liiki hagisid, mis olid varem Euroopa Kohtu pädevuses.

Käesoleva aruande kolmandas osas annab Avaliku Teenistuse Kohtu president üksikasjaliku ülevaate uue kohtu esialgsest tegevusest 2005. aastal.

1.2. Kohtumenetlust reguleerivate tekstide muutmise osas vajab kõigepealt märkimist, et Avaliku Teenistuse Kohtu loomisest tingituna tuli viia Euroopa Kohtu põhikirja käsitlevasse protokollis teatavad erisätted, mis puudutavad Esimese Astme Kohtus apellatsiooni korras tehtud otsuste teistmismenetlust Euroopa Kohtus. Nõukogu 3. oktoobri 2005. aasta otsusega lisati Euroopa Kohtu põhikirja käsitleva protokollis artiklid, milles nähakse eelkõige ette üldreeglid kõnealuse menetluse kiireloomulisuse, menetluse kirjaliku ja suulise staadiumi ning võimaliku peatava toime kohta.

Pärast Euroopa Kohtu läbiviidud arutelu menetluste käigu ja oma töömeetodite üle tegi kohus 2004. aastal ka mõningad ettepanekud kodukorra muutmiseks, mille eesmärgiks oli menetluse kestuse lühendamine. Pärast nõukogus toimunud arutelu võeti need muudatused 12. juulil 2005 vastu ja need jõustusid 1. oktoobril 2005. Esiteks käsitlevad need muudatused kodukorra artikli 37 lõiget 7, mille kohaselt saab Euroopa Kohus edaspidi määrata, millistel tingimustel võib elektroonilisi kanaleid pidi kohtukantseleile edastatud

menetluskohustusi pidada dokumendi originaaliks. Teiseks muudeti kodukorra artikli 104 lõiget 1, mille kohaselt ei pea Euroopa Kohus edaspidi tõlkima eelotsusetaotlusi kõiki-desse ametlikesse keeltesse tervikuna, kui need taotlused on liiga pikad. Sellisel juhul asendatakse taotluste terviklik tõlge kokkuvõtte tõlkega ülejäänud liikmesriikide riigikeel-de. Kolmandaks peab mainima kodukorra artikli 44a, artikli 104 lõike 4 ja artikli 120 muu-datusi, mis käsitlevad kohtuistungiga taotluse esitamise ühekuulise tähtaja asendamist kol-mekuuulise tähtajaga.

Nõukogu kiitis 18. oktoobril 2005 heaks veel rea Euroopa Kohtu poolt esitatud kodukorra muudatusi, mis jõustusid 1. detsembril 2005. Need muudatused hõlmavad menetlustoi-mingutega tegeleva koja ära kaotamist, mis on oma aktuaalsuse kaotanud (artikli 9 lõike 2, artikli 44 lõike 5, artikli 45 lõike 3, artiklite 46 ja 60, artikli 74 lõike 1 ja artikli 76 lõike 3 muut-mine), artikli 11b lõike 1 ja artikli 11c lõike 1 muutmist, mille eesmärk on tagada kohtunike võrdsem osalemine suurkojas ja muudes kohtukoosseisudes, ning kahe asenduskohtuni-ku määramist kohtuasjades, mis on suunatud suurkojale kohtunike osalise asendamise aasta algusest kuni ajani, mil asendamine on toimunud.

2. Euroopa Kohtu töömeetodite efektiivsuse tõstmiseks vastuvõetud meetmete ja laiene-mise järgselt kümne uue kohtuniku ametisse asumise koostöö on Euroopa Kohtu 2005. aasta statistikas jätkuvalt märgatav. Pooleliolevate kohtuasjade arv on langenud ligi 12% ning menetluste pikkus Euroopa Kohtus on oluliselt lühenenud.

Euroopa Kohus menetles 2005. aastal lõpuni 512 kohtuasja (netoarv, mille hulka on arva-tud kohtuasjade liitmised). Nende hulgast 362 kohtuasja lõppesid kohtuotsuse ja 150 koh-tuasja kohtumääruse tegemisega. Selgub, et 2005. aastal tehtud kohtuotsuste arv on ligi-kaudu sama, mis 2004. aastal (375 kohtuotsust); kohtumääruste arv on aga langenud.

Euroopa Kohtusse saabus 474 uut kohtuasja (531 kohtuasja 2004. aastal, brutoarv). 2005. aasta lõpus oli pooleliolevate kohtuasjade arv 740 (brutoarv) võrreldes 840 kohtuasjaga 2004. aasta lõpus ja 974 kohtuasjaga 2003. aasta lõpus. See tähendab, et Euroopa Kohtul on ainuüksi kahe aastaga õnnestunud pooleliolevate kohtuasjade arvu vähendada ligi-kaudu 24%.

Juba 2004. aastal silma torganud kohtumenetluste lühenemine on 2005. aastal eelotsuse-taotluste menetlemise osas veelgi selgem: keskmine menetluse pikkus on langenud 23,5 kuult 20,4 kuule. Hagide ja apellatsioonkaebuste menetlemise osas oli keskmine menetle-miseks kulunud aeg 21 kuud. Siinjuures tuleks meenutada, et 2003. aastal oli keskmine menetluseks kulunud aeg eelotsusetaotluste puhul 25 kuud ja apellatsioonkaebuste pu-hul 28 kuud.

Möödunud aastal kasutas Euroopa Kohus tema käsutuses olevaid erinevaid võimalusi tea-tud kohtuasjade kiiremaks menetlemiseks (eelisjärjekorras menetlemine, kiirendatud ja lihtsustatud menetlus ning otsuse tegemine ilma kohtujuristi ettepanekuta). Kiirendatud menetlust taotleti kuues kohtuasjas, kuid kodukorras sätestatud erakordse kiireloomulisu-se nõue ei olnud täidetud. Vastavalt 2004. aastal väljakujunenud praktikale rahuldatakse või lükatakse tagasi taotlused kohtuasja lahendamiseks kiirendatud menetluse korras Eu-roopa Kohtu presidendi põhinstatud määrusega.

Samuti jätkas Euroopa Kohus talle suunatud eelotsuse küsimuste vastamisel kodukorra artikli 104 lõikes 3 ettenähtud lihtsustatud menetluse kasutamist. Nimetatud sätte alusel tegi kohus 12 kohtumäärust, millega lõpetati menetlus kokku 29 kohtuasjas.

Peale selle kasutas Euroopa Kohus üsna sagedasti põhikirja artiklis 20 sätestatud võimalust teha otsus ilma kohtujuristi ettepanekuta, kui kohtuasi ei tõstata ühtegi uut õigusküsimust. Umbes 35% kuulutatud kohtuotsustest olid 2005. aastal ilma kohtujuristi ettepanekuta (2004. aastal 30%).

Mis puutub kohtuasjade jagamise eri kohtukoosseisude vahel, siis suurkoda ja täiskogu menetlesid umbes 13% 2005. aastal lõpetatud kohtuasjadest, viiest kohtunikust koosnevad kojad 54%, samas kui kolmest kohtunikust koosnevad kojad menetlesid 33% 2005. aastal lõpetatud kohtuasjadest. Kui suurkoja menetletavate kohtuasjade arv välja arvata, võib öelda, et kõikide kohtukoosseisude menetletud vastav kohtuasjade arv on 2004. aastaga võrreldes jäänud samaks.

Muud statistilised andmed 2005. kohtuaasta kohta on toodud käesoleva aruande V peatükis.

3. Selles jaotises esitatakse peamised arengud kohtupraktikas, mis on teemade kaupa liigitatud järgmiselt:

institutsiooniline õigus; igasuguse kodakondsusel ja liidu kodakondsusel põhineva diskrimineerimise keeld; kaupade vaba liikumine; põllumajandus; töötajate vaba liikumine, asumisvabadus ja teenuste osutamise vabadus; kapitali vaba liikumine; konkurentsieeskirjad; õigusnormide ühtlustamine; sotsiaalõigus; äriühinguõigus; keskkond.

Siinjuures tuleks tähelepanu juhtida sellele, et teatava teema alla paigutatud kohtuotsus võib käsitleda ka mõnesse muusse valdkonda kuuluvaid tähtsaid küsimusi.

3.1. Põhiseaduslikke ja institutsionaalseid küsimusi käsitlevate kohtuotsuste hulgas väärivad tähelepanu kuus kohtuotsust; nendest kaks kohtuotsust käsitlevad Euroopa Liidu lepingu VI jaotise („kolmas sammad”) raames võetud raamotsuseid, ülejäänud neli kohtuotsust aga vastavalt ühenduste ja kolmanda riigi vahelise partnerluslepingu tagajärgi, rakendusvolituste jaotust nõukogu ja komisjoni vahel, tühistamishagi vastuvõetavuse tingimusi ning Euroopa Kohtu pädevust menetleda liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastanud kohtuotsust mittetäitnud liikmesriigi vastu esitatud hagi.

Kohtuasjas Pupino (16. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-105/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitas Tribunale di Firenze (Itaalia) eeluurimiskohtunik eelotsuse küsimuse Euroopa Liidu lepingu VI jaotise kohta. Nimetatud kohtus oli käimas kriminaalmenetlus kooliõpetaja M. Pupino suhtes, keda süüdistati laste väärkohtlemises, kes faktiliste asjaolude asetleidmise ajal olid alla viie aasta vanad.

Eeluurimise käigus kogus alaealistelt ohvritelt tunnistusi eelotsusetaotluse esitanud kohtunik. Itaalia menetlusseaduse kohaselt peetakse eeluurimisstaadiumis kogutud asjaolusid tõenditeks selle sõna tehnilises tähenduses vaid juhul, kui need on esitatud võistleva kohtuvaidluse käigus menetluse teises staadiumis ehk avalikul kohtuistungil toimuvate vaidluste käigus. Siiski on Itaalia Codice di procedure penale (edaspidi „CPP”) artikli 392

lõikes 1 ja artikli 398 lõikes 5 ette nähtud üks erand juhul, kui alla 16-aastased alaealised on seaduses ammendavalt loetletud kuritegude, nagu näiteks seksuaalse kuritarvitamise ohvrid. Sellistel juhtudel saavad menetluse esimeses staadiumis kogutud tunnistused ilma võistlevuse põhimõtte kohaldamiseta tõendi jõu, et ohvreid kaitsta. Sellele tuginedes küsis riiklik süüdistaja, kas kõnealune erand on kohaldatav M. Pupino juhtumi puhul, et mitte vastastada alaealisi süüdistatavaga ja et arvestada neile tekitatud psühhotraumaga.

CPP artiklid, mis sätestavad tõendite osas erandi, võeti vastu pärast raamotsust 2001/220/JSK,¹ milles nähakse ette ohvrite õiguste tunnustamine (artikkel 2), võimalus ohvritel seletusi anda (artikkel 3) ning ohvrite kaitsmine, eelkõige avalikult tunnistuse andmise mõjude eest (artikkel 8).

Eelotsusetaotluse esitanud kohtunik otsustas menetluse peatada ja paluda Euroopa Kohtul otsustada raamotsuse artiklite 2, 3 ja 8 ulatuse küsimus, et analüüsida CPP-s sätestatud erandi kohaldamise kohasust käesolevas asjas ja tõlgendada Itaalia õigusnorme raamotsusest lähtudes.

Olles kõigepealt analüüsinud iseenda pädevust eelotsusetaotluse üle otsustamiseks EL artikli 35 lõike 2 alusel, uuris Euroopa Kohus eelotsusetaotluse vastuvõetamatuse väidet, mille esitasid Prantsuse ja Itaalia valitsused, kuna Euroopa Kohtu vastus ei olevat põhikohtuasjas vaidluse lahendamiseks kasutatav. Prantsuse valitsus väitis, et eelotsusetaotluse esitanud kohtunik püüab raamotsuse teatud sätteid otse kohaldada, kuigi nendel sätetel ei ole EL artikli 34 lõike 2 punkti b kohaselt vahetut õigusmõju. Euroopa Kohus meenutas, et eelotsuse küsimuste asjakohasust eeldatakse, mistõttu võib neile vastamisest keelduda vaid juhul, kui taotletaval tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega või „kui kõnealune probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada eelotsuse küsimusele kasuliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud asjaolud“.

Euroopa Kohus lükkas vastuvõetamatuse väite tagasi, leides, et EL artikli 34 lõike 2 sõnastus annab raamotsustele kohustusliku jõu, millest tulenevalt tekib liikmesriigi asutustel siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustus, nagu see on direktiivide puhul EÜ artikli 249 kolmanda lõigu alusel. Seega „eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes siseriiklike õigusnorme kohaldades on õigustatud neid tõlgendama, peab seda tegema nii palju kui võimalik raamotsuse sätetest ja eesmärgist lähtudes, et saavutada raamotsusega soovitud tulemust“. Liikmesriigi kohtu kohustus viidata asjakohaste siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel raamotsuse sisule on siiski piiratud „õiguse üldpõhimõtetega, nimelt õiguskindluse ja tagasiulatava jõu puudumise põhimõtetega“. Samas „kooskõlalise tõlgendamise põhimõte ei saa olla aluseks siseriikliku õiguse *contra legem* tõlgendusele“. „See põhimõte nõuab siiski, et liikmesriigi kohus võimaluse korral kaaluks siseriiklikku õigust kui tervikut, et hinnata, mil määral võib seda kohaldada nii, et see ei annaks raamotsuses sätestatud eesmärgiga vastupidist tulemust.“

Vaatamata kolmandasse sambasse kuuluvate raamotsuste valitsustevahelisele iseloomule ja nende aktide vahetu õigusmõju puudumisele, võib nendega seonduvat siseriiklikku õigust tõlgendada raamotsuse sätetest ja eesmärgist lähtudes. See vastab liikmesriikide tah-

¹ Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsus 2001/220/JSK ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses (EÜT L 82, lk 1, edaspidi „raamotsus“).

tele „üha tihedama liidu“ loomiseks, milleks on ette nähtud õiguslikud instrumendid, mis annavad EÜ asutamislepingus sätestatud aktidega analoogilisi tulemusi kiirema integratsiooni saavutamiseks (punkt 36).

Euroopa Kohus järeldas, et raamotsust tuleb tõlgendada selliselt, et „pädeval liikmesriigi kohtul peab olema võimalus lubada väikestel lastel, kes on väärkohtlemise ohvrid, anda oma ütlusi näiteks väljaspool avalikku kohtuistungit ja enne selle toimumist korras, mis tagab nende laste kaitse vajalikul tasemel“.

Kohtuasjas komisjon v. nõukogu (13. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-176/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitati Euroopa Kohtule hagi raamotsuse 2003/80/JSK² tühistamiseks.

Nimetatud raamotsus on vastu võetud Euroopa Liidu lepingu VI jaotise, täpsemalt EL artikli 29, artikli 31 punkti e ja artikli 34 lõike 2 punkti b alusel Nice'i lepingule eelnenud redaktsioonis, et võtta kooskõlastatud meetmeid keskkonnaõiguse rikkumiste arvu murettekitava kasvu suhtes. Raamotsuse artiklites 2 ja 3 sätestatakse, et liikmesriigid karistavad kriminaalkorras seitset liiki õigusrikkumiste eest, mis on toime pandud kas tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu ja millega rikutakse keskkonnaõigust. Peale toimepanemise kriminaliseeritakse artiklis 4 muud kuriteos osalemise vormid ja kuriteole kallutamine. Raamotsuse artikli 5 kohaselt peavad kehtestatud karistused olema „tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad“. Raamotsuse artikli 5 lõikes 1 täpsustatakse, et raskete rikkumiste eest karistatakse vabadusekaotusega, millega võib kaasneda väljaandmine. Artikkel 6 reguleerib juriidiliste isikute tegevusest või tegevusetusest tulenevat vastutust artiklites 2–4 sätestatud tegude eest ning artikli 7 kohaselt karistatakse neid „tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate karistustega“. Artikkel 7 sätestab viis konkreetset kriminaalkaristust juriidiliste isikute poolt toimepandud rikkumiste eest.

Enne vaidlustatud raamotsuse vastuvõtmist esitas komisjon EÜ artikli 175 lõike 1 alusel ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu. Euroopa Parlament väljendas oma arvamust mõlema õigusakti kohta ning tegi nõukogule ettepaneku kasutada raamotsust vastuvõetavat direktiivi täiendava dokumendina keskkonna kriminaalõiguse kaudu kaitsmisel üksnes õiguslase koostöö kahe aspekti osas ning hoiduda raamotsuse vastuvõtmisest enne direktiivi ettepaneku vastuvõtmist. Nõukogu ei võtnud direktiivi ettepanekut vastu, kuid võttis vastu raamotsuse, mille viiendas ja seitsmendas põhjenduses mainitakse direktiivi ettepanekut ja märgitakse, et enamus nõukogus asus seisukohale, et direktiivi ettepanek ületab ühendusele antud volitusi kohustada liikmesriike kehtestama kriminaalkaristusi. Komisjon selle seisukohaga ei nõustunud.

Raamotsuse tühistamisnõude toetuseks vaidlustas komisjon Euroopa Kohtus Euroopa Liidu lepingu eespool viidatud sätteid raamotsuse artiklite 1–7 õigusliku alusena. Komisjon rõhutas, et ühendus on EÜ artikli 2 alusel pädev kohustama liikmesriike kehtestama sise-riiklikul tasandil karistusi, vajadusel kriminaalkaristusi, kui see osutub vajalikuks ühenduse eesmärgi saavutamiseks.

² Nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta raamotsus 2003/80/JSK keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu.

Nõukogu vaidles vastu, et pädevuse jaotus on kriminaalõiguse valdkonnas liikmesriikide ja Euroopa Ühenduse vahel selgelt kindlaks määratud ja et Euroopa Kohus ei ole kunagi kohustanud liikmesriike kriminaalkaristusi kehtestama.

Euroopa Kohus tuletas alustuseks meelde, et tema ülesanne on jälgida, et õigusaktid, mida nõukogu väidab tuginevat Euroopa Liidu lepingu VI jaotisele, ei tungiks EÜ asutamislepingu sätetega ühendusele antud pädevusalale.

Euroopa Kohtule lahendada antud küsimuse osas märkis kohus, et keskkonnakaitse on üks ühenduse eesmärkidest, mida iseloomustab kõikehõlmavus ja põhjapanevus ja mille saavutamiseks on EÜ artiklites 174–176 ette nähtud kohased vahendid, rõhutades samas, et EÜ artikli 175 lõike 2 esimese lõigu kolmes taandes nimetatud meetmed viitavad ühenduse institutsioonide sekkumisele valdkondades nagu maksu-, energia- või asulaplaneerimise poliitika, mille puhul väljaspool ühenduse keskkonnapoliitikat kas ühendusel ei ole seadusandlikku pädevust või on nõukogus nõutav ühehäälsus.

Oma väljakujunenud kohtupraktika rakendamiseks, mille kohaselt peab ühenduse õigusakti õigusliku aluse valik põhinema kohtulikult kontrollitavatel objektiivsetel teguritel, mille hulka kuuluvad eelkõige õigusakti eesmärk ja sisu, märkis Euroopa Kohus, et raamotsusel on keskkonnakaitse eesmärk ja et raamotsuse artiklites 2–7 sisaldub liikmesriikide kriminaalõiguse – ühenduse pädevusse põhimõtteliselt mittekuuluv valdkond – osaline ühtlustamine. Kohus leidis, et viimati nimetatud järeldus ei saa siiski ühenduse seadusandjat takistada, kui tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate kriminaalkaristuste kohaldamine liikmesriigi pädevate ametiasutuste poolt on hädavajalik meede raskete keskkonnanõiguse rikkumistega võitlemiseks, võtta liikmesriikide kriminaalõigusega seonduvaid meetmeid, mida ta peab vajalikuks, et tagada keskkonnakaitse valdkonnas tema poolt kehtestatavate õigusnormide täielik tõhusus. Kuna need tingimused on käesolevas asjas üks-ühele täidetud, oleks saanud raamotsuse artiklid 1–7 võtta õiguspäraselt vastu EÜ artikli 175 alusel, st kuna raamotsus tungib EÜ artikliga 175 ühendusele antud pädevusalale, eirab see oma jagamatuse tõttu täies ulatuses EL artiklit 47. Raamotsus tuleb tühistada.

Kohtuotsuse Deutscher Handballbund (8. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-438/00, EKL 2003, lk I-4135) aluseks olnud asja alusel tekkis Euroopa Kohtul kohtuasjas Simutenkov (12. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-265/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esimest korda võimalus otsustada Euroopa Ühenduste ja kolmandate riikide vahelise partnerluslepingu tagajärgede üle.

Igor Simutenkov on Venemaa kodanik, kellel on Hispaanias elamis- ja töөлuba. Ta töötas elukutselise jalgpallurina Club Deportivo Tenerife'ga sõlmitud töölepingu alusel ning tal oli Hispaania jalgpalliföderatsiooni väljastatud litsents ühendusevälise jalgpallurina.

Selle föderatsiooni eeskirjade kohaselt võivad klubid üleriigilistel võistlustel kasutada vaid piiratud arvu mängijaid, kes on pärit kolmandatest riikidest, mis ei kuulu Euroopa Majanduspiirkonda. I. Simutenkov taotles oma litsentsi asendamist ühenduse jalgpalluri litsentsiga EÜ – Venemaa Föderatsiooni partnerluslepingu alusel, mille kohaselt töötingimustes on keelatud diskrimineerida Venemaa kodanikke kodakondsuse põhjal. Föderatsioon lükkas selle taotluse tagasi. Kohtuvaidlust lahendav Hispaania kohus esitas Euroo-

pa Kohtule eelotsuse küsimuse selle kohta, kas Hispaania spordiföderatsiooni eeskirjad on kõnealuse lepinguga kooskõlas.

Olles tuvastanud, et eraõiguslik isik saab liikmesriigi kohtutes tugineda EÜ–Venemaa partnerluslepingu artikli 23 lõikes 1 sätestatud mittediskrimineerimise põhimõttele, võttis Euroopa Kohus vaatluse alla põhimõtte ulatuse.

Esiteks tõi Euroopa Kohus välja, et kõnealune leping annab liikmesriigi territooriumil seaduslikult töötavatele Venemaa kodanikele sama ulatusega õiguse olla töötajad võrdset koheldud, nagu on analoogilises sõnastuses antud liikmesriikide kodanikele EÜ asutamislepinguga. Nimetatud õigusega on vastuolus selline kodakondsusel põhinev piirang nagu kõnesolevas asjas käsitletav piirang, mida Euroopa Kohus on tõdenud ka kohtuotsustes *Bosman* ja *Deutscher Handballbund* samasuguste asjaolude puhul.

Seejärel märkis Euroopa Kohus, et kodakondsusel põhinev piirang ei puuduta selliseid erilisi võistlusi, kus kohtuvad oma riike esindavad meeskonnad, vaid klubidevahelisi ametlike mängude ja seega elukutselise mängijate põhitegevust. Niisiis ei saa sellist piirangut õigustada sportlike kaalutlustega.

Järelikult keelab EÜ – Venemaa Föderatsiooni partnerluslepingu artikli 23 lõige 1 kohaldada Venemaa kodakondsusega elukutselise sportlase suhtes, kelle liikmesriigi klubi on seaduslikult tööle võtnud, sama liikmesriigi spordiföderatsiooni reeglit, mille järgi võivad klubid üleriigilistel võistlustel kasutada vaid piiratud arvu mängijaid, kes on pärit kolmandatest riikidest, mis ei ole Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalised.

Kohtuasjas C-257/01 (18. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas komisjon v. nõukogu, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tegi Euroopa Kohus otsuse komisjoni esitatud hagi kohta kahe nõukogu määruse tühistamiseks, millega anti nõukogule üksikasjalike eeskirjade ja praktilise korra osas rakendusvolitused esiteks viisataotluste läbivaatamise valdkonnas (määrus nr 789/2001³) ja teiseks piirikontrolli ja piirivalve rakendamise valdkonnas (määrus nr 790/2001⁴).

Nõukogu ja komisjoni vahelise volituste jaotuse raames viisade väljastamise ja piirikontrolli valdkonnas nähakse Amsterdami lepingu EÜ artiklites 62 ja 67 ette viieaastane üleminekuperiood lepingu jõustumisest, nii et nõukogu piirab komisjoni rakendusvolitusi kolmanda samba teatud valdkondades. Kolmanda samba ja eelkõige Schengeni *acquis* ühenduse pädevusse üleviimisel on peetud nõukogu otsust 1999/468/EÜ (edaspidi „teine komitoloogia otsus“) õiguslikuks aluseks komisjonile antud rakendusvolituste piiritlemiseks. Otsusega integreeriti ühenduse pädevusse piirikontrolli osas üldkäsiraamat ja viisataotluste osas ühised konsulaarjuhised, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad Schen-

³ Nõukogu 24. aprilli 2001. aasta määrus (EÜ) nr 789/2001, millega viisataotluste läbivaatamise teatavate üksikasjalike eeskirjade ja praktiliste menetluste rakendusvolitused jäetakse nõukogule (EÜT 2001, L 116, lk 2).

⁴ Nõukogu 24. aprilli 2001. aasta määrus (EÜ) nr 790/2001, millega antakse nõukogule rakendusvolitused piirikontrolli ja piirivalve rakendamise teatavate üksikasjalike sätete ja praktilise korra osas (EÜT 2001, L 116, lk 5).

geni lepingu rakendamise konventsiooni⁵ (edaspidi „konventsioon“) kohaldamiseks, ning nende lisad. Nõukogu võttis kõnesolevas kohtuasjas vaidlustatud määrused vastu üldkäsiraamatu ja konsulaarjuhiste ning nende lisade muutmiskorra reguleerimiseks.

Mõlema vaidlustatud määruse, mis sarnanevad üksteisega oma ülesehituse poolest, eesmärk on jätta nõukogule teatud pädevus esiteks rakendusmeetmete võtmiseks piirikontrolli ja viisade valdkonnas ning teiseks üldkäsiraamatu, konsulaarjuhiste ja nende lisade muutmiseks ja ajakohastamiseks. Määruse nr 789/2001 kaheksandas põhjenduses ja määruse nr 790/2001 viiendas põhjenduses on sätestatud, et kuna liikmesriikidel on vastavalt viisa- ja piiripoliitikas suurenenud osa, siis jätab nõukogu endale „õiguse võtta vastu, muuta ja ajakohastada üksikasjalikke sätteid ja praktilist korda“. Need sätted on loetletud mõlema määruse artiklis 1. Määruste artiklis 2 on kehtestatud menetlus, mille kohaselt liikmesriigid edastavad nõukogule muudatused, mida nad soovivad üldkäsiraamatu ja konsulaarjuhiste lisade teatud sätetesse sisse viia.

Komisjon taotleb nende määruste tühistamist, kuna need rikuvad EÜ artiklit 202 ja teise komitoloogia otsuse artiklit 1, milles sätestatud põhimõtte kohaselt kuuluvad rakendusvolitused komisjonile. Ta väidab, et nõukogu on kõnealuste määruste preambulis esitanud „üldise iseloomuga põhjendusi“, kuigi ta on kohustatud täpsustama endale jäetavate rakendusvolituste olemust ja sisu. Sellisel juhul kehtib EÜ artiklist 253 ja Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt üksikasjalik põhjendamise kohustus (17. oktoobri 1989. aasta otsus kohtuasjas 16/88: komisjon v. nõukogu, EKL 1989, lk 3457, punkt 10). Pealegi on sellised valdkonnad nagu välispiirid ja sisseränne üle viidud ühenduse pädevusse ning seega kohaldatakse neile EÜ artiklis 202 sätestatud menetlust. Kõnealuste määruste artikkel 2 annab liikmesriikidele volitused muuta konsulaarjuhiste, üldise käsiraamatu ja nende lisade teatud sätteid. Seepärast vaidles nõukogu vastu sellele, et hiljuti ühenduse pädevusse üleviitud valdkonnad kujutavad endast tundlikke valdkondi, milles liikmesriigid soovivad endale volitusi jätta. Lisaks sellele on määruste artiklis 1 selgelt ja ammendavalt piiritletud valdkond, milles nõukogu üksinda on volitatud tegutsema. Niisiis saavad üldkäsiraamatu, konsulaarjuhiste ja nende lisades sisalduva teabe ajakohastamiseks ainult liikmesriigid esitada vajalikku teavet õigusaktide kaasajastamiseks ja seetõttu on neile need volitused jäetud.

Pidades kohaseks nõukogu põhjendusi, ei võtnud Euroopa Kohus otsuse tegemisel arvesse kohtujuristi ettepanekut ning jättis komisjoni tühistamisnõude rahuldamata.

Esiteks tuletas Euroopa Kohus meelde, et EÜ artikli 202 ja teise komitoloogia otsuse artikli 1 alusel on komisjon pädev võtma põhiakti rakendusmeetmeid. Seevastu „nõukogu peab rakendatava või muudetava akti olemusest ja sisust lähtudes igat reeglist kõrvalekaldu mist nõuetekohaselt põhjendama“. Siinjuures viidatakse määruste nr 789/2001 ja nr 790/2001 preambulis otseselt liikmesriikide suurenenud osale viisade ja piirikontrolli valdkonnas ja samuti nende valdkondade tundlikkusele, eelkõige seoses suhetega kolmandate riikidega. Seega on nõukogu „põhjendatult otsustanud, et tegemist on eripärase asjaga, ja on kooskõlas EÜ artikliga 253 kohaselt põhjendanud otsust jätta ajutiselt endale rakendusvolitused konsulaarjuhistes ja üldkäsiraamatus ammendavalt loetletud sätete osas“.

⁵ 14. juunil 1985 Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel sõlmitud Schengeni lepingu nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta rakendamise konventsioon (EÜT 2000, L 239, lk 19).

Teiseks sedastas Euroopa Kohus määruste artikli 2 kohta, et kuna need määrused on vastu võetud ajajärgul, mil asjaomane valdkond kuulus valitsustevahelise koostöö alla, siis „selle valdkonna Euroopa Liitu integreerimine Amsterdami lepingu jõustumisega ei põhjustanud iseenesest liikmesriikide ilmajätmist volitustest, mida nad kõnealuste aktide alusel nende kohaseks rakendamiseks teostasid“.

Euroopa Kohus järeldas, et „selles nii erilises kui ka ajutises olukorras, arvestades Schengeni *acquis'* arengut Euroopa Liidu institutsionaalses ja õiguslikus raamistikus, ei saa nõukogule ette heita menetluse kehtestamist, mille kohaselt liikmesriigid peavad edastama konsulaarjuhiste ja üldkäsiraamatu teatud muudatused, mida nad võivad teha ise või koostöös teiste liikmesriikidega ja mille sisu sõltub üksnes teabest, mis on teada ainult neile“, kuni ei ole tõendatud, et tõhusa ja õige rakendamise tagamiseks on vaja kasutada ajakohastamise ühtset menetlust.

Kohtuasjas komisjon v. T-Mobile Austria GmbH (22. veebruari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-141/02 P, EKL 2005, lk I-1283) esitas komisjon Euroopa Kohtule apellatsioonkaebuse, milles palus tühistada Esimese Astme Kohtu 30. jaanuari 2002. aasta otsuse kohtuasjas max.mobil Telekommunikation Service v. komisjon (kohtuasi T-54/99, EKL 2002, lk II-313), millega tunnistati vastuvõetavaks äriühingu max.mobil Telekommunikation Service GmbH, hilisema nimega T-Mobile Austria GmbH, esitatud tühistamishagi komisjoni ühe kirja vastu, millega viimane keeldus esitamast liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi Austria Vabariigi vastu. Äriühing max.mobil oli esitanud komisjonile kaebuse, milles palus tuvastada, et Austria Vabariik on rikkunud EÜ asutamislepingu artiklit 86 koostoimes artikli 90 lõikega 1 (nüüd vastavalt EÜ artikkel 82 ja EÜ artikli 86 lõige 1). Sisuliselt vaidlustati kaebuses seda, et lõivusummadel, mille tasumist äriühingult max.mobil ja ühelt tema konkurendilt nõuti, ei tehtud mingit vahet ja et viimati nimetatul olid selle lõivu tasumisel eelised.

Kuna komisjon oli äriühingule max.mobil saadetud kirjas teatanud, et ta jätab kaebuse osaliselt rahuldamata, esitas max.mobil selle peale hagi. Komisjon esitas aga omalt poolt Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 114 lõike 1 alusel nimetatud hagi vastuvõetamatus vastuväite. Esimese Astme Kohus tunnistas küll äriühingu max.mobil esitatud hagi vastuvõetavaks, kuid jättis hagi sisu poolest rahuldamata. Sellele vaatamata otsustas komisjon esitada Esimese Astme Kohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse, nõudes otsuse tühistamist osas, millega tunnistati äriühingu max.mobil esitatud hagi vastuvõetavaks. Äriühing max.mobil oli aga seisukohal, et kuna komisjoni nõuded rahuldati, kohaldatakse EÜ kohtu põhikirja artikli 49 teist lõiku ja see välistab komisjoni apellatsioonkaebuse vastuvõetavuse.

Euroopa Kohus lükkas äriühingu max.mobil poolt komisjoni apellatsioonkaebuse vastu suunatud vastuvõetamatus vastuväite tagasi. Kohus rõhutas seejuures, et otsused, millega lahendatakse EÜ kohtu põhikirja artikli 49 esimese lõigu tähenduses vastuvõetamatus vastuväitega seotud menetlusküsimused, tehakse vastuvõetamatus vastuväidet rahuldades või seda rahuldamata jättes ühe poole kahjuks ning et seetõttu on vastuvõetav komisjoni apellatsioonkaebus Esimese Astme Kohtu otsuse peale, millega lükati täielikult tagasi vastuvõetamatus vastuväide, mille komisjon oli esitanud rahuldamata jäetud kaebuse peale esitatud hagi vastu, samas kui Esimese Astme Kohus jättis lõppkokkuvõttes hagi siiski põhjendamatus tõttu rahuldamata. Euroopa Kohus leidis, et Esimese Astme Kohus eksis, kui tunnistas äriühingu max.mobil hagi vastuvõetavaks, ning seega tuleb see otsus tühistada. Kõnesolevas kohtuasjas oli Euroopa Kohtul võimalus täpsustada kohtuas-

jas Bundesverband der Bilanzbuchhalter v. komisjon (20. veebruari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-107/95 P, EKL 1997, lk I-947) otsustatud, mille järgi komisjonil on asutamislepingu artikli 90 lõike 3 (nüüd EÜ artikli 86 lõige 3) alusel talle antud volitusi kasutades õigus otsustada, et liikmesriigi konkreetne meede on asutamislepingu sätetega vastuolus, ja osutada, milliseid meetmeid peab oma ühenduse õigusest tulenevate kohustuste täitmiseks liikmesriik võtma. Euroopa Kohus meenutas, et osutatud kohtupraktikast nähtub, et üksikisikul võib teatud erandjuhtudel olla õigus esitada tühistamishagi komisjoni otsuse peale, mis on adresseeritud liikmesriigile asutamislepingu artikli 90 lõike 3 alusel, kui on täidetud asutamislepingu artikli 173 neljandas lõigus (nüüd EÜ artikli 230 neljas lõik) sätestatud tingimused. Euroopa Kohus otsustas siiski, et tulenevalt asutamislepingu artikli 90 lõike 3 sõnastusest ja selle artikli ülesehitusest ei ole komisjon nende sätete kohaselt kohustatud algatama menetlust, kuna üksikisikud ei saa nõuda, et komisjon väljendaks oma seisukoha teatud kindlal kujul. Kohtu hinnangul asjaolu, et hageja on otseselt ja isiklikult huvitatud komisjoni otsuse, millega jäetakse kaebuse alusel meetmed võtmata, tühistamisest, ei anna hagejale õigust selle otsuse vaidlustamiseks, ning hageja ei saa samuti väita, et tal on õigus esitada hagi määruse nr 17 alusel, kuna see ei ole asutamislepingu artikli 90 suhtes kohaldatav. Euroopa Kohtu seisukoha järgi ei ole see järeldus vastuolus hea halduse põhimõttega ega ka ühegi muu ühenduse õiguse üldpõhimõttega. Ühestki ühenduse õiguse üldpõhimõttest ei tulene, et äriühingul peaks olema õigus esitada ühenduse kohtusse hagi komisjoni keeldumise peale algatada liikmesriigi suhtes asutamislepingu artikli 90 lõike 3 alusel menetlus.

Kohtuasjas komisjon v. Prantsusmaa (12. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-304/02, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitati Euroopa Kohtule liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi Prantsuse Vabariigi vastu EÜ artikli 228 lõike 2 alusel, mis reguleerib Euroopa Kohtu otsuste täitmata jätmist. Prantsuse Vabariigile heideti ette, et ta ei ole täitnud Euroopa Kohtu 11. juuni 1991. aasta otsust (kohtuasi C-64/88, EKL 1991, lk I-2727), milles kohus tuvastas, et Prantsusmaa on jätnud täitmata kalapüüki ja kalapüügi kontrolli käsitlevatest määrustest tulenevad kohustused. Komisjon tegi pärast Prantsusmaa eri sadamates läbiviidud korduvaid inspekteerimisi järelduse, et esiteks on kalapüügi kontrollimine jätkuvalt puudulik ning teiseks ilmneb rikkumiste ebapiisav menetlemine, st ühenduse eeskirju ei ole jätkuvalt täidetud. Seega oli komisjoni hinnangul Prantsusmaa jätnud liikmesriigi kohustused pärast kohtuotsuse väljakuulutamist jätkuvalt täitmata, rikkudes sellega ühist kalanduspoliitikat, vaatamata Prantsusmaa valitsuse tehtud jõupingutustele ühenduse eeskirjade ellurakendamiseks.

Kõigepealt rõhutas Euroopa Kohus ühenduse normide täitmise olulisust ühise kalanduspoliitika valdkonnas, kuivõrd kohustuste täitmine aitab „tagada püügipiirkondade kaitse, mere bioloogiliste ressursside säilimise ning nende pikaajalise kasutamise asjakohastes majanduslikes ja sotsiaalsetes tingimustes“. Kohus tõdes pärast komisjoni inspekteerimisaruannetes olevate asjaolude uurimist, et Prantsuse Vabariik ei ole taganud ühenduse õigusnormides ette nähtud nõuetega kooskõlas olevat kalapüügi kontrolli ega ole võtnud 11. juuni 1991. aasta kohtuotsuse komisjon v. Prantsusmaa täitmiseks kõiki vajalikke meetmeid.

Komisjoni teise etteheite kohta, milles väidetu kohaselt on Prantsuse ametiasutused ühise kalanduspoliitika eeskirjade rikkumisi ebapiisavalt menetlenud, rõhutas Euroopa Kohus, et kui „ühe liikmesriigi pädevad ametiasutused jätavad süstemaatiliselt selliste rikkumiste eest vastutavate isikute suhtes menetlused algatamata, kahjustatakse seeläbi nii kalavarude

kaitset ja majandamist kui ka ühise kalanduspoliitika ühtset rakendamist". Kuna Prantsusmaa ei ole võtnud vajalikke meetmeid rikkumiste süstemaatiliseks menetlemiseks, järeltas Euroopa Kohus, et Prantsusmaa, kes ei võtnud 11. juuni 1991. aasta kohtuotsuse komisjon v. Prantsusmaa täitmiseks kõiki vajalikke meetmeid, on liikmesriigi kohustusi rikkunud.

Prantsusmaa vastu rahaliste sanktsioonide määramise osas kaalus Euroopa Kohus kohtujuristi 29. aprilli 2004. aasta ettepanekule tuginedes ühelt poolt põhisumma väljamõistmise võimalust, kuigi komisjon nõudis trahvi määramist, ja teisalt õigust määrata üheaegselt nii põhisumma kui trahv ning uuendas määrusega suulise menetluse osas, milles neid küsimusi, mis puudutavad EÜ artikli 228 lõike 2 tõlgendamist, ei olnud menetluse käigus arutatud.

Trahvi ja põhisumma liitmise võimaluse osas meenutab Euroopa Kohus, et EÜ artikli 228 lõike 2 eesmärk on „motiveerida rikkumise toime pannud liikmesriike rikkumise tuvastanud kohtuotsust täitma ja tagada selle kaudu ühenduse õiguse tõhus rakendamine". Euroopa Kohus on seisukohal, et selles sättes ette nähtud meetmed, s.o põhisumma ja trahv, taotlevad sama eesmärki. Trahvi eesmärk on motiveerida liikmesriike võimalikult kiiresti lõpetama rikkumist, mis käsitletava meetme puudumisel võib püsima jääda (veenev mõju), samas põhisumma „tugineb rohkem asjaomase liikmesriigi kohustuste täitmata jätmisel era- ja avalikele huvidele oleva mõju hindamisele, eelkõige juhul, kui rikkumine on pärast algselt seda tuvastanud kohtuotsust juba pikka aega kestnud" (hoiatav mõju). Euroopa Kohus järeltas, et kui rikkumine on kaua kestnud ja samas esineb oht selle püsimiseks, võib kohaldada kahte liiki sanktsioone. Seega EÜ artikli 228 lõikes 2 sätestatud sidesõna „või" kasutamine „võib omandada kas alternatiivse või kumulatiivse tähenduse ja seega tuleb seda tõlgendada vastavalt tema kasutamise kontekstile". Varasemates kohtuotsustes sellise kumuleerimise kohaldamata rakendamata jätmise ei kujuta endast takistust, kui antud asjaolusid arvestades osutub niisugune kumulatsioon asjakohaseks. Niisiis „peab Euroopa Kohus igas asjas kaaluma, milliseid rahalisi sanktsioone tuleb antud juhul määrata" ning kohus ei ole seotud komisjoni tehtud ettepanekutega.

Lõpuks analüüsis Euroopa Kohus oma kaalutusõigust rahaliste sanktsioonide määramisel. Kui Euroopa Kohus peab määrama liikmesriigile rikkumise tuvastanud kohtuotsuse täitmata jätmise eest trahvi, siis tuleb tal määrata trahv kindlaks selliselt, et see oleks ühelt poolt asjaoludele kohane ning teiselt poolt tuvastatud rikkumise suhtes ja asjaomase liikmesriigi maksevõime suhtes proportsionaalne trahv. Selleks tuleb ühenduse õiguse üheaolulist ja tõhusat kohaldamist silmas pidades tagada trahvile karistuslik iseloom, arvestades selliseid kriteeriume nagu rikkumise kestus, raskusaste ja kõnealuse liikmesriigi maksevõime. Nende kriteeriumide kohaldamisel tuleb arvesse võtta eelkõige täitmatajätmise tagajärgi era- ja avalikele huvidele ning edasilükkamatut vajadust suunata kõnealune liikmesriik tema kohustuste täitmisele.

Euroopa Kohus tuvastas, et Prantsusmaa rikub jätkuvalt kohustusi, ning määras talle topelt rahalise sanktsiooni: trahvi summas 57 761 250 eurot iga sellise kuuekuulise perioodi eest, alates kohtuotsuse kuulutamisest, mille lõppedes 11. juuni 1991. aasta kohtuotsus komisjon v. Prantsusmaa ei ole veel lõplikult täidetud, ning põhisumma 20 000 000 eurot.

3.2. Kodakondsusel ja liidu kodakondsusel põhineva diskrimineerimise valdkonnas väärivad erilist tähelepanu kolm kohtuotsust.

15. märtsi 2005. aasta otsuses kohtuasjas C-209/03: Bidar (EKL 2005, lk I-2119) kontrolliti Student Support'i kohaselt Inglismaal ja Walesis antavate toetuste tingimuste vastavust ühenduse õigusele. Tegemist on õppijatele riigi poolt toimetulekukulude katmiseks mõeldud toetusega, mida antakse sooduslaenu ja mis tuleb õpingute lõppedes tagasi maksta, kui palgatulu ületab teatava summa. Teise liikmesriigi kodanik võib sellist laenu saada, kui tema elukoht on Ühendkuningriigis ja kui ta on seal elanud oma õpingute alguskuu-päevale eelnenud kolme aasta jooksul. Ühendkuningriigi õiguse kohaselt aga ei saa teise liikmesriigi kodanik õppijana residendiks saada.

Just sel põhjusel keelduti noorele Prantsuse kodanikule Dany Bidar'le, kes pereliikme ülalpeetavana ja ilma sotsiaalabi taotlemata oli viimase kolme aasta jooksul läbinud keskkooliõpingud Ühendkuningriigis, toimetulekukulude katmiseks mõeldud toetuse andmisest, mida ta oli taotlenud University College London'is majandusõpingute alustamisel, kuna tema elukoht ei olnud Ühendkuningriigis selle riigi õiguse kohaselt. Ta esitas hagi, mille menetlus jõudis välja High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division'i (Administrative Court), kes esitas Euroopa Kohtule rea eelotsuse küsimusi.

Esimeses küsimuses sooviti teada saada, kas antud kohtuasjas käsitletav toetus jääb kehtivale ühenduse õigusele tuginedes asutamislepingu ja eelkõige EÜ artikli 12 reguleerimisalast väljapoole. Siinjuures tuleb märkida, et Euroopa Kohus on 21. juuni 1988. aasta otsustes Lair (kohtuasi 39/86, EKL 1988, lk 3161) ja Brown (kohtuasi 197/86, EKL 1988, lk 3205) leidnud, et õppijatele toimetulekuks ja õppemaksu tasumiseks antav toetus jääb põhimõtteliselt väljapoole asutamislepingu reguleerimisala EÜ artikli 12 tähenduses. Seejuures täpsustas Euroopa Kohus, et EÜ artiklit 12 tuleb lugeda koostoimes liidu kodakondsust käsitletavate sätetega, ning rõhutas, et vastuvõtva liikmesriigi territooriumil seaduslikult elav Euroopa Liidu kodanik võib tugineda EÜ artiklile 12 kõigis olukordades, mis kuuluvad ühenduse õiguse reguleerimisalasse *ratione materiae*, mille hulka kuuluvad eelkõige EÜ artiklis 18 sätestatud liikumis- ja elamisvabaduse kasutamise juhtumid. Asutamislepingu tekstist ei ole mingil moel võimalik järeldada, et õppijad, kes liiguvad õpingute jätkamiseks ühest liikmesriigist teise, jääksid asutamislepinguga liidu kodanikele antud õigustest ilma. Euroopa Kohus märkis veel, et ühe liikmesriigi kodanikul, kes sarnaselt käesolevale kohtuasjale elab teises liikmesriigis, kus ta jätkab ja lõpetab oma keskkooliõpingud, ilma et talle oleks ette heidetud piisavate elatusvahendite või ravikindlustuse puudumist, on EÜ artikli 18 ja direktiivi 90/364⁶ alusel teises liikmesriigis elamise õigus. Kohtuotsustes Lair ja Brown osas tõdeb Euroopa Kohus, et pärast nende otsuste väljakuulutamist viidi Maastrichti lepinguga asutamislepingusse sisse liidu kodakondsus ning haridusele ja kutseõppele pühendatud peatükk. Nendest asjaoludest lähtudes tuleb asuda seisukohale, et käsitletav toetus kuulub EÜ artiklis 12 sätestatud kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu reguleerimisobjektina asutamislepingu reguleerimisalasse.

Seejärel uuris Euroopa Kohus, kas riigi enda kodanike ja teise liikmesriigi kodanike erinevat kohtlemist – toetuse andmise tingimuste elukohast sõltumine, millega võidakse peamiselt viimati nimetatud isikud ebasoodsasse olukorda seada – saab õigustada. Kohus küll märkis, et liikmesriike kutsutakse oma sotsiaalsüsteemi korraldamisel ja rakendamisel üles näitama teatavat rahalist solidaarsust teiste liikmesriikide kodanike suhtes, kuid möönis, et

⁶ Nõukogu 28. juuni 1990. aasta direktiiv 90/364/EMÜ elamisõiguse kohta (EÜT 1990, L 180, lk 26).

liikmesriikidel on lubatud jälgida, et seda liiki toetus ei muutuks ebamõistlikuks koormaks. Nii on õppijate toimetulekutoetuse puhul õiguspärane see, et tahetakse tagada teatavat integreerumise taset, tehes kindlaks, kas õpilane on teatud perioodil vastuvõtvast liikmesriigis elanud. Seevastu ei saa nõuda sidet tööturuga, nagu see oli tööotsimistoetuste juhtumil kohtuotsustes D'Hoop (11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-224/98, EKL 2002, lk I-6191) ja Collins (23. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-138/02, EKL 2004, lk I-2703).

Tingimust, et toetuse taotleja elukoht peab olema vastuvõtvast liikmesriigis, võib *a priori* küll lubatavaks pidada. Kui aga eeskirjadega välistatakse teise liikmesriigi kodanikul, vaatamata vastuvõtva liikmesriigi ühiskonnaga tegeliku sideme tekkimisele, igasugune võimalus elaniku staatuse ja seega toetuse saamiseks, on need eeskirjad EÜ artikliga 12 vastuolus.

7. juuli 2005. aasta otsuse aluseks olevas kohtuasjas C-147/03 (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) palus Euroopa Ühenduste Komisjon esitatud hagiavalduses tuvastada, et Austria on rikkunud EÜ artiklitest 12, 149 ja 150 tulenevaid liikmesriigi kohustusi, kuna teises liikmesriigis saadud keskharidust tõendavate diplomite omanikele kohaldatakse kõrgkooliõppesse vastuvõtmisel erinevaid tingimusi, võrreldes Austrias väljastatud diplomite omanikega. Austria ülikooliõpingute seaduses sätestatakse, et teistes liikmesriikides väljastatud diplomite omanikud peavad mitte ainult vastama Austria kõrg- või ülikooliõppesse vastuvõtu üldtingimustele, vaid ka tõendama, et nad täidavad nende keskharidust tõendavad dokumendid väljastanud riigi poolt kehtestatud tingimused nende valitud erialale vastuvõtuks, mis annab automaatselt õiguse olla vastu võetud sellele erialale, nagu näiteks sisseastumiseksami edukas sooritamine või piisavalt kõrgete hinnete saavutamine, et mahtuda *numerus clausus*'e piiresse.

Euroopa Kohus toonitas, et asutamislepinguga liikumisvabaduse valdkonnas kehtestatud võimalused ei oma täielikku mõju, kui isik satub halvemasse olukorda ainuüksi seetõttu, et ta neid kasutab. See on eriti tähtis hariduse valdkonnas, mille üheks taotletavaks eesmärgiks on eelkõige just nimelt õppijate ja õpetajate liikuvuse ergutamine.

Euroopa Kohus nentis, et kehtestatud erinev kohtlemine nii nende üliõpilaste kahjuks, kes said oma keskharidust tõendavad dokumendid mõnes teises liikmesriigis peale Austria, kui ka erinev kohtlemine sõltuvalt liikmesriigist, kus neile diplom väljastati, vaatamata sellele, et seda kohaldatakse eristuseta kõigile üliõpilastele, sõltumata nende kodakondsusest, mõjutab siiski rohkem teiste liikmesriikide kodanikke ja kujutab seega endast asutamislepinguga keelatud kaudset diskrimineerimist.

Euroopa Kohus lükkas tagasi Austria esitatud argumendid vaidlustatud õigusnormide õigustamiseks. Esiteks viitas Austria riikliku haridussüsteemi ühtsuse säilitamise vajadusele, et vältida struktuurilisi, personali- ja rahalisi probleeme, mis võivad tekkida nende õpilaste massilisest juurdevoolust, keda ei ole vastu võetud rangemate eeskirjadega liikmesriikide kõrgkoolidesse. Austria viitas siinjuures peamiselt Saksa üliõpilastele, kes ei vasta Saksa maal ülikooliõppesse vastuvõtuks vajalikele tingimustele.

Selles küsimuses võttis Euroopa Kohus seisukoha, et liigset nõudlust teatavate erialade järele võib lahendada mittediskrimineerivate erimeetmetega, nagu näiteks sisseastumiseksami või miinimumtaseme nõudmine. Kohus lisas, et antud probleemid ei ole omased ainult Austriale, vaid neid on esinenud ja esineb ka teistes liikmesriikides, sealhulgas Bel-

gias. Kohus meenutab, et mainitud liikmesriik kehtestas käesoleva kohtuasjaga sarnased piirangud, mille peale esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi loeti põhjendatuks (1. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-65/03: komisjon v. Belgia, EKL 2004, lk I-6427). Euroopa Kohus sedastas, et Austria ei ole igal juhul tõendanud, et Austria haridust ähvardaks konkreetne oht.

Ühtlasi esitas Austria valitsus õigustuse, mis viitab vajadusele hoida ära ühenduse õiguse kuritarvitamine, rõhutades liikmesriigi seaduslikku huvi takistada oma kodanikel kasutada ära asutamislepinguga loodud võimalusi, et vältida siseriikliku õigusega kutseharidusele kehtestatud nõudeid. See argument lükati kindlalt tagasi. Euroopa Kohus sedastas, et ühes liikmesriigis väljastatud keskhariduse diplomi omanikust Euroopa Liidu üliõpilase võimalus pääseda teise liikmesriigi kõrg- või ülikooliõppesse samadel tingimustel kui selles riigis väljastatud diplomite omanikul, kujutab endast asutamislepingus tagatud üliõpilaste liikumisvabaduse põhimõtte peamist sisu ja ei saa seega iseenesest olla selle õiguse kuritarvitamine.

Kohtuasjas Schempp (12. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-403/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mis käsitles teises liikmesriigis elavale isikule makstud ülalpidamistoetuse maksustatavast tulust mahaarvamise küsimust, oli Euroopa Kohtul võimalus täpsustada asutamislepingu sisulise kohaldamisala ulatust seoses liidu kodakondsusega. Saksamaa tulumaksuseaduses sätestatakse lahutatud abikaasale makstava ülalpidamistoetuse mahaarvatavus. Selline maksusoodustus nähakse ette ka juhul, kui toetuse saaja alaline või peamine elukoht on mõnes teises liikmesriigis, tingimusel et toetuse saaja esitab nimetatud liikmesriigi maksuametilt saadud tõendi ülalpidamistoetuse maksustamise kohta. Saksamaal elaval Saksamaa kodanikul Egon Schemppil ei lubatud arvata maksustatavast tulust maha tema Austrias elavale endisele abikaasale makstavat ülalpidamistoetust, kuna Austria maksuõiguses ülalpidamistoetusi ei maksustata.

Bundesfinanzhof esitas Euroopa Kohtule Saksamaa eeskirjade kooskõla kohta EÜ artiklitega 12 ja 18 eelotsuse küsimused, millele vastamisel uuris kohus kõigepealt seda, kas sarnane olukord kuulub ühenduse õiguse kohaldamisalasse. Märkusi esitanud valitsused väitsid, et E. Schempp ei ole kasutanud õigust vabalt liikuda ning et ainuke riigiväline element on toetuse maksmine teises liikmesriigis. Siinjuures tuletas Euroopa Kohus meelde, et liidu kodakondsuse eesmärgiks ei ole asutamislepingu sisulise kohaldamisala laiendamine olukordadele, mis ei ole kuidagi seotud ühenduse õigusega. Kohus siiski rõhutas, et liikmesriigi kodaniku, kes pole kasutanud õigust vabalt liikuda, olukorda ei saa pelgalt selle asjaolu tõttu võrdsustada puhtalt riigisisese olukorraga. Kõnesolevas kohtuasjas mõjutas E. Schemppile kuuluvat mahaarvamise õigust asjaolu, et tema endine abikaasa kasutas ühenduse õiguskorrast tulenevat õigust liikmesriikide territooriumil vabalt liikuda ja elada, seega ei ole tegemist siseriikliku olukorraga, mis ei ole kuidagi seotud ühenduse õigusega.

Võrdse kohtlemise põhimõtte osas uuris Euroopa Kohus, kas E. Schemppi olukorda saaks võrrelda sellise isiku olukorraga, kes maksab Saksamaal elavale endisele abikaasale ülalpidamistoetust ja omandab sellega õiguse mahaarvamisele, ning jõudis järeldusele, et need olukorrad ei ole võrreldavad. Kohus märkis, et E. Schemppi väidetud ebasoodne kohtlemine tuleneb tegelikult Austria ja Saksamaa maksusüsteemide erinevusest ülalpidamistoetuste maksustamisel. Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei käsitle EÜ artikkel 12 ühenduse õiguse subjektideks olevate isikute ja ettevõtjate erinevat kohtlemist, mis tuleneb liikmes-

riikidevahelistest erinevustest niivõrd, kuivõrd see puudutab kõiki liikmesriikide subjekte objektiivsete kriteeriumide alusel ja olenemata nende kodakondsusest.

EÜ artikli 18 kohaldamise osas nentis Euroopa Kohus, et Saksamaa õigusnormid ei kahjusta kuidagi E. Schemppi õigust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil. Kuid on tõsi, et tema endise abikaasa Austriasse kolimine tõi E. Schemppile kaasa ebasoodsad fiskaaltagajärjed. Kohus rõhutas siiski, et asutamisleping ei taga liidu kodanikule, kes viib oma tegevuse senisest alalise elukoha liikmesriigist teise liikmesriiki, et selline muutus oleks maksustamise seisukohast mõjudeta. Liikmesriikide maksuõigusnormide erinevust arvesse võttes võib niisugune elukoha muutus olla asjassepuutuva kodaniku jaoks vastavalt asjaoludele kaudse maksustamise osas rohkem või vähem soodne või ebasoodne. Sama põhimõtte rakendub seda enam olukorras, kus asjaomane isik ei ole ise kasutanud oma õigust vabalt liikuda, kuid väidab end olevat endise abikaasa teise liikmesriiki kolimisest tuleneva erineva kohtlemise ohver.

3.3. Kaupade vaba liikumise valdkonnas tuleb tähelepanu juhtida Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas komisjon v. Austria (15. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-320/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), mille esemeks on Tirooli liidumaa presidendi 27. mai 2003. aasta määrus transpordi piiramise kohta Inni orus kiirteel A 12 (sektoriline liiklemiskeeld). Nimetatud määrusega keelatakse teatud kaupu, nagu näiteks jäätmeid, kivimeid, mulda, mootorsõidukeid, palke või teravilja vedavate üle 7,5-tonniste veoautode liiklemine 46 km pikkusel kiirtee A 12 lõigul Inni orus. Kõnealuse määruse eesmärk on parandada õhu kvaliteeti, et tagada püsiv inimeste ning loomade ja taimede tervise kaitse.

Komisjoni esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi menetlenud Euroopa Kohus otsustas, et Austria Vabariik on vaidlustatud määruse vastuvõtmisega rikkunud EÜ artiklitest 28 ja 29 tulenevaid kohustusi.

Sektoriline liiklemiskeeld takistab kaupade vaba liikumist ja eelkõige nende vaba transiiti ning seega tuleb seda pidada koguselise piiranguga samaväärseks meetmeks, mis on vastuolus ülalviidatud artiklitest tulenevate ühenduse õiguse kohustustega ning mida ei saa selle ebaproportsionaalsuse tõttu ka põhjendada ülekaalukate keskkonnakaitseõuetega.

Euroopa Kohus leidis, et enne nii radikaalse meetme kehtestamist nagu kõnesolev liiklemiskeeld, oleksid Austria ametiasutused pidanud hoolikalt kaaluma võimalust kasutada meetmeid, mis piiravad kaupade vaba liikumist vähem, ning loobuma neist ainult siis, kui on kindlalt tõendatud nende sobimatus taotletava eesmärgi saavutamiseks. Konkreetsemalt, võttes arvesse avaldatud eesmärki – kasutada asjaomaste kaupade puhul maantee-transporti asemel raudteetransporti –, olid kõnealused ametiasutused kohustatud tagama, et raudtee läbilaskevõime on sellise ülemineku võimaldamiseks piisav ja sobiv, enne kui nad otsustasid rakendada sellist meedet nagu Tirooli määrusega kehtestatud meede. Euroopa Kohus märkis, et käesolevas asjas ei ole veenvalt tõendatud, et Austria ametiasutused oleksid vaidlusaluse määruse väljatöötamisel piisavalt uurinud, kas saasteainete heidete vähendamise eesmärki oleks võimalik saavutada muude vahenditega, mis oleksid liikumisvabaduse suhtes vähem piiravad, ja kas on tõepoolest olemas realistlik alternatiiv, mis võimaldaks tagada asjaomaste kaupade veo muude transpordiliikidega või muud marsruuti mööda. Peale selle märkis Euroopa Kohus, et kahekuuline ülemineku-aeg alates vaidlusaluse määruse vastuvõtmisest kuni kuupäevani, mille Austria ametiasutused mää-

rasid liiklemiskeelu jõustumise kuupäevaks, on ilmselgelt ebapiisav selleks, et asjaomased ettevõtjad saaksid uute asjaoludega piisavalt kohaneda.

3.4. Põllumajanduse valdkonnas tehtud kolm kohtuotsust puudutavad esiteks ühenduse eeskirju mahepõllumundustootmise kohta, teiseks ühenduse eeskirju kaitstud geograafiliste nimetuste ja tähiste kohta ning kolmandaks komisjoni poolt 1993. aasta kokkuleppes Ungari suhtes võetud kohustuste tõlgendamist.

Euroopa Kohtu 14. juuli 2005. aasta otsuses komisjon v. Hispaania (kohtuasi C-135/03, kohutulahendite kogumikus veel avaldamata) käsitleti määrusest nr 2092/91⁷, mida on korduvalt muudetud, tulenevaid liikmesriigi kohustusi.

Selle määruse kohaselt peetakse toodet mahepõllumundusmeetodile viitava märgistusega tooteks juhul, kui märgistamisel, reklaamimisel ja äridokumentides kasutatakse märgistamisel igas liikmesriigis kasutuselolevat märgistust, mis teatab ostjale, et see toode on valmistatud mahepõllumundusmeetodil. Määruse 1991. aasta redaktsioonis on toodud loetelu ühest või kahest sõnast ühenduse ametlikes keeltes, mida toona oli kokku üksteist. Hispaania keeles on nimetatud üksnes sõna „ecológico” koos selle tuletisega „eco”.

2004. aastal määrusega nr 392/2004⁸ tehtud muudatuse kohaselt kasutatakse loetelus toodud nimetusi või nende tavalisi tuletisi (nagu näiteks „bio-” või „öko-”) või lühendeid kogu ühenduses ja kõigis ühenduse ametlikes keeltes kui mahepõllumundusmeetodile viitavaid.

Hispaania õigusnormide alusel viidatakse nimetustega „ecológico”, „eco” ja nende tuletistega mahepõllumundusmeetodile, kuid lubatakse nimetuste „biológico”, „bio” ja nende tuletiste kasutamist toodete puhul, mis neile tingimustele ei vasta. Kuna nimetatud õigusnormid on ühenduse määrusega vastuolus, esitas komisjon 2003. aastal Euroopa Kohtule liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi.

Euroopa Kohus märkis alustuseks, et määruse nr 2092/91 muudetud redaktsiooni artiklis 2 sätestatud mahepõllumundustootmisele viitavate tähiste loetelu ei ole mingil viisil ammendav ning et järelikult võivad liikmesriigid oma territooriumil kehtiva kasutuse muutumise korral võtta siseriiklikes õigusnormides mahepõllumundusmeetodi tähistamiseks kasutusele muid väljendeid kui need, mis sisalduvad kõnealuses loetelus.

Mis puutub konkreetselt hispaania keelde, siis leidis Euroopa Kohus, et Hispaania valitsusele ei saa ette heita, et ta ei keelanud tootjatel, kelle tooted ei ole saanud mahepõllumundusmeetodil, kasutada teisi väljendeid nagu „biológico” või „bio”, kuna ülalnimetatud määruse varasema redaktsiooni artiklis 2 sisalduvas loetelus on nimetatud vaid üks väljend „ecológico”, mis hõlmab tuletise „eco”. Ka kõnealuse artikli sõnastusest ei tulene, et tuletis „bio” peaks seetõttu, et seda mainitakse kõnealuses artiklis 2 kui tavalist tuletist, olema eriliselt kaitstud kõikides liikmesriikides ja kõigis keeltes, sealhulgas nendes, mille suhtes samas

⁷ Nõukogu 24. juuni 1991. aasta määrus (EMÜ) nr 2092/91 põllumajandustoodete mahepõllumundustootmise ning põllumajandustoodete ja toiduainete puhul sellele viitavate märgiste kohta (EÜT 1991, L 198, lk 1).

⁸ Nõukogu 24. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 392/2004, millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 2092/91 põllumajandustoodete mahepõllumundustootmise ning põllumajandustoodete ja toiduainete puhul sellele viitavate märgiste kohta (ELT 2004, L 65, lk 1).

artiklis sisalduvas loetelus mainitakse nimetusi, mis ei vasta prantsuskeelsele nimetusele „biologique”. Kuna ühenduse õiguse rikkumise esinemist tuleb hinnata olukorras, milles liikmesriik oli põhjendatud arvamuses määratud tähtaja saabumisel, siis saab Euroopa Kohus tuvastada vaid kohustuste rikkumise puudumist, mida käesoleval juhul tuleb hinnata ühenduse 2004. aasta kõnealuse määruse varasema redaktsiooni alusel.

Igal juhul ei ole komisjon tõendanud, et nimetused „biológico” ja „bio” annaksid hispaanlastest ostjatele üldise arusaamise, et tegemist on mahepõllundusmeetodil saadud toodetega.

Sellest tulenevalt otsustas Euroopa Kohus komisjoni hagi rahuldamata jätta.

Liidetud kohtuasjades Saksamaa v. komisjon ja Taani v. komisjon (25. oktoobri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-465/02 ja C-466/02, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tegi Euroopa Kohus otsuse määruse nr 1829/2002⁹ (edaspidi „vaidlustatud määrus”) vastu esitatud tühistamishagi kohta.

Komisjon kandis 12. juunil 1996 määruse nr 1107/96¹⁰ alusel Kreeka fetajuustu päritolunimetusena kaitstud nimetuste ja kaitstud geograafiliste tähiste ühenduse registrisse. Kuid 16. märtsi 1999. aasta otsusega kohtuasjas Taani jt v. komisjon (kohtuasjad C-289/96, C-293/96 ja C-299/96, EKL 1999, lk I-1541) tühistas Euroopa Kohus selle registrikande põhjusel, et komisjon ei olnud kõnesoleva nimetuse registreerimisel üldse arvestanud asjaolu, et see nimetus on pikka aega olnud kasutusel ka mõnedes teistes liikmesriikides peale Kreeka Vabariigi. Sellest tulenevalt kontrollis komisjon uuesti nimetust „feta” liikmesriikidele saadetud küsimustiku abil, mis käsitles feta-nimelise juustu valmistamist ja tarbimist ning selle nimetuse tuntust iga liikmesriigi tarbijate hulgas. Komisjon võttis määruses nr 2081/92¹¹ sätestatud korras vastu vaidlustatud määruse, registreerides seega nimetuse „feta” uuesti päritolunimetusena kaitstud nimetuste ühenduse registris.

Seejärel esitasid Saksamaa ja Taani valitsused selle uue määruse vastu hagi, millega esitati kolm väidet. Esimese väite aluseks oli saksakeelsete dokumentide Saksamaa valitsusele edastamata jätmine. Selle väide lükkas Euroopa Kohus tagasi, sest niisugune eiramine ei ole piisav selleks, et tuua kaasa määruse tühistamist. Teises väites vaidlustatakse geograafilise ala määramine „feta” päritolupiirkonnana. Kolmas väide on jaotatav kaheks osaks: esiteks väidetakse, et nimetus „feta” on muutunud üldnimetuseks, ja teiseks, et komisjon on esitanud ebapiisava põhjenduse, tuginedes päritolunimetuse „feta” kaitsmiseks järeldusele, et terminit „feta” ei ole kinnitatud üldnimetusena.

Saksamaa ja Taani valitsused väitsid, et rikutud on alusmääruse nr 2081/92 artikli 2 lõiget 3, kuna sõna „feta” pärineb itaaliakeelsest sõnast „fetta”, mis tähendab „viilu”, ning et see nimetus on muutunud üldnimetuseks. Kuivõrd see sõna ei ole geograafiline mõiste, on

⁹ Komisjoni 14. oktoobri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1829/2002, millega muudetakse määruse (EÜ) nr 1107/96 lisa seoses nimetusega „feta” (EÜT 2002, L 277, lk 10).

¹⁰ Komisjoni 12. juuni 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1107/96 geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste registreerimise kohta nõukogu määruse (EMÜ) nr 2081/92 artiklis 17 sätestatud korras (EÜT 1996, L 148, lk 1).

¹¹ Nõukogu 14. juuli 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2081/92 põllumajandustoodete ja toiduainete geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste kaitse kohta (EÜT 1992, L 208, lk 1).

see sõna omandanud geograafilise tähenduse selliselt, et see ei hõlma tervet liikmesriigi territooriumi. Feta kvaliteediomadused ei tulene valdavalt ega eranditult teatavast geograafilisest piirkonnast. Samuti ei ole esitatud mitte ühtki objektiivset põhjust, miks on registreerimistaotluses osutatud geograafilisest alast Kreeka teatavad piirkonnad välja jäetud. Taani rõhutas et feta pärineb tervelt Balkani poolsaarelt, mitte ainult Kreekast.

Euroopa Kohus rõhutas tingimusi, mille alusel võib toodet või toiduainet päritolunimetuseks kaitsta alusmääruse artikli 2 lõike 3 kohaselt. Traditsiooniline nimetus, mis ei ole geograafiline nimetus, peab kirjeldama toodet või toiduainet, mis on pärit kas „kõnealusest piirkonnast või konkreetsest kohast”. Lisaks nõuab osutatud säte sama määruse artikli 2 lõike 2 punkti a teisele taandele viidates, et „põllumajandustoote või toiduaine kvaliteediomadused tuleneksid valdavalt või eranditult teatavast geograafilisest piirkonnast koos selle looduslike ja inimfaktoritega ning et selle tootmine, töötlemine ja valmistamine toimuks määratletud geograafilises piirkonnas”. „Nimetatud päritolupiirkonnas peavad seega esinema homogeensed looduslikud faktorid, mis eristavad seda piirkonda naaberpiirkondadest.”

Kirjeldatud kriteeriumidest lähtudes uuris Euroopa Kohus, kas vaidlustatud määruses määratletud piirkond on kooskõlas alusmääruse artikli 2 lõike 3 nõuetega. Kuna feta päritolu ja valmistamise piiratud geograafiline piirkond hõlmab põhiliselt Mandri-Kreekat, mis erineb oma geomorfoloogiliste omaduste ja looduslike faktorite poolest naaberpiirkondadest, siis leidis Euroopa Kohus, et „käesolevas asjas ei ole määratletud piirkond kunstlik”, ja lükkas sellega hagejate esitatud väite tagasi.

„Feta” üldnimetuseks muutumise väite osas viitas Saksamaa valitsus tarbijate segadusse ajamise ohule, kuna lisaks Kreekale valmistavad ja tarbivad „fetat” ka muud liikmesriigid. Taani valitsus rõhutas, et tema meelest on vaidlustatud määrus vastuolus alusmääruse artikli 3 lõikega 1 ja artikli 17 lõikega 2, sest kui nimetus on üldnimetus või muutunud selleks aja jooksul, siis jääb see pöördumatult üldnimetuseks. Sama valitsus lisab veel, et Taani „feta” tootmisel ja turustamisel järgitakse traditsioonilisi tavasid.

Selles osas kordas Euroopa Kohus alusmääruse artikli 3 lõikes 1 sätestatud tingimusi, mille kohaselt tehakse kindlaks, kas nimetus on muutunud üldnimetuseks. „Asjaolu, et toodet turustati seaduslikult teatava nimetuse all mõnedes liikmesriikides, võib endast kujutada tegurit, mida tuleb arvesse võtta juhul, kui hinnatakse, kas see nimetus on muutunud üldnimetuseks määruse nr 2081/92 artikli 3 lõike 1 tähenduses”. Arvestades tootmise olukorda Kreekas ja muudes liikmesriikides, jõudis Euroopa Kohus siiski järeldusele, et „feta” tootmine on jätkuvalt koondunud Kreekasse. Lisaks analüüsis kohus „feta” tarbimist liikmesriikides ja jõudis järeldusele, et „feta” aastane tarbimine ühe inimese kohta Kreekas moodustab üle 85% tarbimisest ühe inimise kohta ühenduses”. Lõpetuseks märkis Euroopa Kohus, et muudes liikmesriikides peale Kreeka müüdatavat „fetat” turustatakse Kreeka Vabariigiga seostatava juustuna, isegi kui see on tegelikult mõnes teises liikmesriigis toodetud. Sellest tulenevalt lükkas Euroopa Kohus tagasi argumendi, et „feta” on muutunud üldnimetuseks.

Seoses Saksamaa valitsuse argumendiga, et vaidlustatud määrus on ebapiisavalt põhjendatud, tuletas Euroopa Kohus meelde, et „EÜ artiklis 253 nõutav põhjendamiskohustus peab olema täidetud vastavalt asjaomase õigusakti iseloomule ning tooma selgelt ja ühemõtteliselt esile õigusakti vastuvõtnud institutsiooni kaalutlused, nii et huvitatud isikutel

on võimalik võetud meetme põhjuseid teada saada ning Euroopa Kohus saab kontrollida akti seaduslikkust". Sellise akti vastuvõtja ei ole siiski kohustatud võtma seisukohti selgelt teisejärguliste asjaolude suhtes ega ennetama võimalikke vastuväiteid. Seega kujutab komisjoni poolt vaidlustatud määruses esitatud endast piisavat põhjendust EÜ artikli 253 tähenduses, mis viis komisjoni järeldusele, et nimetus „feta” ei ole üldnimetus alusmääruse artikli 3 tähenduses.

Niisiis jättis Euroopa Kohus hagid rahuldamata, asudes seisukohale, et määrus nimetuse „feta” päritolunimetuste registrisse kandmise kohta on õiguspärane.

Kohtuasjas Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia ja ERSA (12. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-347/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitati Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, mis puudutab nõukogu otsuse 93/724¹² (edaspidi „EÜ–Ungari veinikokkulepe”) ja määruse (EÜ) nr 753/2002¹³ kehtivust ja tõlgendamist.

„Tocai friulano” või teise nimega „Tocai italico” on viinamarjasort, mida traditsiooniliselt kasvatatakse Friuli-Venezia Giulia (Itaalia) piirkonnas ja mida kasutatakse sellise valge veini valmistamisel, mida turustatakse eelkõige selliste geograafiliste tähiste all nagu „Collio” või „Collio goriziano”. 1993. aastal sõlmisid Euroopa Ühendus ja Ungari Vabariik nimetatud veine käsitleva kokkuleppe, millega keelati kasutada mõistet „Tocai” mainitud Itaalia veinide nimetuses pärast üleminekuaga, mis lõpeb 31. märtsil 2007, et kaitsta Ungari geograafilist tähist „Tokaj”. Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia ja Agenzia Regionale per lo sviluppo Rurale (ERSA) (maapiirkondade arendamise regionaalne agentuur) (edaspidi „hagejad”) esitasid Tribunale amministrativo regionale per il Lazio’le (Lazio halduskohus) hagi, millega taotlesid nimetatud keeldu reguleerivate siseriiklike õigusnormide tühistamist. Hagejad väitsid põhiliselt seda, et ühendusel ei ole pädevust sõlmida sellist kokkulepet Ungariga, et kõnealune keeld on vastuolus teiste lepingusätetega selles kokkuleppes, et kokkulepe põhineb tegelikkuse ekslikul kujutamisel, st kõnealune säte on rahvusvahelise õiguse alusel tühine ja kohaldamatu, et selle keeldu suhtes kohaldatakse Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu (edaspidi „WTO leping”) lisas 1 C toodud intellektuaalomandi õiguste kaubanduspektide lepingut ning et keeld on vastuolus Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis (edaspidi „EIÖK”) sätestatud omandiõigusega.

Tribunale amministrativo regionale per il Lazio otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule rea eelotsuse küsimusi.

Esiteks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, milline on kohane õiguslik alus otsuse 93/724 vastuvõtmiseks ja EÜ–Ungari veinikokkuleppe sõlmimiseks ühenduse poolt üksi, kas enne veinikokkulepet sõlmitud EÜ–Ungari assotsiatsioonileping või EÜ artikkel 133. Euroopa Kohus sedastas, et EÜ artikli 133 reguleerimisalasse kuulub õigusakt, mis käsitleb spetsiifiliselt rahvusvahelist kaubavahetust selliselt, et see on mõeldud edendama, kergendama või reguleerima olulisel määral kaubavahetust ning sellel on otsene ja

¹² Nõukogu 23. novembri 1993. aasta otsus 93/724/EÜ, mis käsitleb veininimetuste vastastikuse kaitse ja kontrolli kokkuleppe sõlmimist Euroopa Ühenduse ja Ungari Vabariigi vahel (EÜT 1993, L 337, lk 93).

¹³ Komisjoni 29. aprilli 2002. aasta määrus nr 753/2002, milles sätestatakse teatavad nõukogu määruse (EÜ) nr 1493/1999 rakenduseeskirjad veinisektori toodete kirjeldamise, nimetamise, esitlemise ja kaitse osas (EÜT 2002, L 118, lk 1).

vahetu mõju kaubandusele või asjaomaste toodete kaubavahetusele. Käesoleval juhul kuulub EÜ–Ungari veinikokkulepe määruse nr 822/87¹⁴ veinituru ühise korralduse kohta artiklis 63 ette nähtud kokkulepete hulka ja selle peamiseks eesmärgiks on edendada kaubandust lepingupoolte vahel, soodustades vastastikku ühelt poolt Ungarist pärit veinide turustamist, tagades neile veinidele ühendusest pärit mpv-kvaliteetveinide suhtes ette nähtud kaitsega sarnane kaitse ning teiselt poolt ühendusest pärit veinide turustamist nimetatud riigis. Järelikult on ainult ühendus pädev kõnealust lepingut sõlmima, sest see kuulub tema ainupädevusse.

Seejärel küsiti Euroopa Kohtult, kas juhul, kui EÜ–Ungari veinikokkulepe on õiguspärane, on keeld kasutada Itaalias nimetust „Tocai” pärast 31. märtsi 2007 tühine ja kohaldamatu, kuna see on vastuolus nimetatud kokkuleppe artikli 4 lõikes 5 ettenähtud homonüümsete nimetuste korraga, mille kohaselt lubatakse teatud tingimustel kahe nimetuse koosseisiteerimist. Selles osas tuletas kohus meelde, et EÜ–Ungari veinikokkuleppe artikli 4 lõikes 5 sätestatud homonüümsete nimetuste kord puudutab sama kokkuleppe alusel kaitstud geograafilisi tähiseid. Kuna mõisted „Tocai friulano” ja „Tocai italico” kujutavad endast erinevalt Ungari veininimetustest „Tokaj” ja „Tokaji” viinamarjasordi nime või viinamarjasorti, mida peetakse Itaalias sobivaks teatud mpv-kvaliteetveinide tootmiseks määratletud territooriumil, ei saa neid pidada geograafilisteks tähisteks kõnealuse kokkuleppe tähenduses. Seega keeld kasutada Itaalias nimetust „Tocai” pärast EÜ–Ungari veinikokkuleppes kehtestatud üleminekuperioodi lõppemist ei ole vastuolus sama kokkuleppe artikli 4 lõikes 5 ettenähtud homonüümsete nimetuste korraga.

Teises küsimuses paluti Euroopa Kohtul vastata, kas TRIPS lepingu artikleid 22–24 tuleb tõlgendada nii, et homonüümia korral võib neid mõlemat nimetust tulevikus teatud tingimustel edasi kasutada. Euroopa Kohus meenutas TRIPS ja WTO lepingu sätete sisu ning kinnitas veel kord, et vastupidiselt Ungari nimetusele ei ole Itaalia nimetused EÜ–Ungari veinikokkuleppe tähenduses geograafilised tähised. Seega vastas Euroopa Kohus esitatud küsimusele, et TRIPS lepingu artikleid 22–24 tuleb tõlgendada selliselt, et põhihohtuasjale sarnase asja korral ei ole neis sätetes nõutud, et seda nimetust saaks tulevikus edasi kasutada, olenemata kahekordsest eeldusest, et vastavad tootjad on seda minevikus kasutanud kas heauskselt või vähemalt kümme aastat järjest enne 15. aprilli 1994 ja nimetus märgib selgelt riiki, piirkonda või kaitstud veini päritolupiirkonda, et tarbijat mitte eksitada.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel uuris Euroopa Kohus ka küsimust, kas EIÕK-s ja põhiõiguste hartas sätestatud omandiõigus laieneb intellektuaalomandile, andes sellega asjaomastele tootjatele õiguse kasutada vaatamata EÜ–Ungari veinikokkuleppes kehtestatud keelule pärast üleminekuperioodi nimetust „Tocai”. Kohtu hinnangul ei ole omandiõigusega vastuolus Itaalia autonoomse piirkonna asjaomastele tootjatele kehtestatud piirang kasutada mõistet „Tocai” terminis „Tocai friulano” või „Tocai italico” teatud Itaalia mpv-kvaliteetveinide kirjeldamiseks ja esitlemiseks pärast mainitud üleminekuajaga. Kuna see keeld ei välista asjaomaste Itaalia veinide kõiki mõistlikke turustamise viise, ei kujuta see endast omandi võtmist EIÕK 1. lisaprotokollis artikli 1 esimese lõigu tähenduses. Isegi kui oletada, et kõnealune keeld kujutab endast omandiõiguse kui põhiõiguse piirangut, saab seda põhjendada niivõrd, kuivõrd selle nimetuse, mis on homonüümne Ungari

¹⁴ Nõukogu 16. märtsi 1987. aasta määrus (EMÜ) nr 822/87 veinituru ühise korralduse kohta (EÜT 1987, L 84, lk 1).

veinide geograafilise nimetusega „Tokaj”, kasutamise keelamisega taotletakse üldisest huvist kantud eesmärki edendada lepingupoolte vahelist kaubavahetust, soodustades vastastikku geograafilise tähise abil kirjeldatud või esitletud veinide turustamist.

3.5. Töötajate vaba liikumise valdkonnas tuleks juhtida tähelepanu 15. septembri 2005. aasta otsusele Ioannidis (kohtuasi C-258/04, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles Euroopa Kohus analüüsis Kreeka kodaniku olukorda, kes pärast keskhariduse omandamist Kreekas saabus 1994. aastal Belgiasse ja kelle keskkoolitunnistust tunnustati võrdväärseks. Pärast kolmeaastast õppeperioodi ühes Liège'i õppeasutuses omandas ta diplomi füsioteraapias ning registreeris end seejärel töötajana. Pärast 2000. aasta oktoobrist kuni 2001. aasta juunini kestnud tasulise koolituse läbimist Prantsusmaal saabus ta tagasi Belgiasse, kus ta esitas taotluse „ootetoetuse” saamiseks, mis kujutab endast Belgia õigusnormidega ette nähtud töötaja abiraha noortele, kes otsivad oma esimest töökohta. Tema taotlus jäeti rahuldamata, kuna ta ei vastanud taotluse esitamise ajal toetuse andmise tingimustele, s.o käesoleval juhul keskhariduse omandamine Belgias või samale tasemele vastava või võrdväärse õppe või koolituse läbimine teises liikmesriigis ning EÜ artikli 39 tähenduses võörtöötajate, kes elavad Belgias, ülalpeetavaks lapseks olemine.

Asjaomase isiku poolt selle keeldumise peale esitatud hagist tulenevalt esitas Cour du travail de Liège Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse Belgia süsteemi kooskõla kohta ühenduse õigusega.

Esmalt tuletas Euroopa Kohus meelde, et liikmesriigi kodanikud, kes otsivad tööd teises liikmesriigis, kuuluvad EÜ artikli 39 kohaldamisalasse, mistõttu on neil õigus selle artikli lõikes 2 sätestatud võrdsele kohtlemisele.

Vastuses tugines Euroopa Kohus suures osas oma hilisemast kohtupraktikast tulenevatele seisukohtadele ja eelkõige kohtuotsustele D'Hoop (11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-224/98, EKL 2002, lk I-6191) ja Collins (23. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-138/02, EKL 2004, lk I-2703).

Euroopa Kohus meenutas, et kohtuotsuses Collins on ta sedastanud, et liidu kodakondsuse kehtestamist ja liidu kodanikele ette nähtud võrdse kohtlemise põhimõtte tõlgendamist silmas pidades ei saa EÜ artikli 39 lõike 2 kohaldamisalast välja jätta rahalist toetust, mille eesmärk on hõlbustada juurdepääsu liikmesriigi tööturule. Juba kohtuotsuses D'Hoop on Euroopa Kohus märkinud, et Belgia õigusnormidega ette nähtud ootetoetus on sotsiaaltoetus, mille eesmärk on hõlbustada noorte üleminekut õpingutelt tööturule. Niisiis on asjaomasel isikul õigus toetuda EÜ artiklile 39 väitmaks, et teda ei tohi ootetoetuse andmisega seoses kodakondsuse alusel diskrimineerida. Belgias keskhariduse omandamise tingimust on tõenäoliselt kergem täita riigi kodanikel ja seetõttu võib kahjustada eelkõige teiste liikmesriikide kodanike huve.

Ebavõrdse kohtlemise võimalikuks õigustamiseks viitas Euroopa Kohus jällegi kohtuotsusele D'Hoop, milles ta on sedastanud, et kui siseriiklikul seadusandjal on õiguspärane nõuda reaalselt sidet ootetoetuse taotleja ja asjaomase geograafilise tööturu vahel, siis ainuüksi tingimus keskkooli lõputunnistuse saamise asukoha kohta on siiski liiga üldine ja välistav ning läheb kaugemale sellest, mis on vajalik taotletava eesmärgi saavutamiseks. Mis puutub tõsiasja, et Belgia õigusnormide alusel on taotlejal siiski õigus ootetoetust saada juhul,

kui ta on saanud võrdväärse diplomi teises liikmesriigis või kui ta on Belgias elavate võõrtöötajate ülalpeetav, siis tegi Euroopa Kohus sellele vaatamata järelduse, et isik, kes pärast keskkooliõpingute läbimist ühes liikmesriigis jätkab kõrgkooliõpinguid teises liikmesriigis ja omandab seal diplomi, on täiesti võimeline põhjendama reaalselt sidet selle teise liikmesriigi tööturuga, kuigi ta ei ole selles liikmesriigis elavate võõrtöötajate ülalpeetav. Kohus rõhutab, et Belgias elavate võõrtöötajate ülalpeetavatel lastel on määruse nr 1612/68¹⁵ artikli 7 lõikest 2 tulenevalt õigus saada ootetoetust ja seda sõltumata asjaolust, kas eksisteerib reaalne side tööturuga või mitte.

3.6. Asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse valdkonda käsitlevatele ühenduse õiguse nõuetele keskenduti viies tähelepanu väärivas kohtuasjas, millest kaks esimest käsitlevad avalike teenuste kontsessioone, kolmas kohtuasi vabaduste ja siseriiklike maksualaste õigusaktide vahelise seose kohta, neljas kohtuasi teenuste osutamise seoses töötajate lähetamisest käsitleva direktiivi 96/71 nõudeid ning viies kohtuasi telekommunikatsiooni.

Kohtuasjas Coname (21. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-231/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitati Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus EÜ artiklite 43, 49, 81 ja 86 ning mittediskrimineerimise, läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtete tõlgendamiseks.

Kõnealuse kohtuasja faktiliste asjaolude järgi oli Coname (Conorzio Aziende Metano) sõlminud Comune di Cingia de' Botti'ga metaangaasi jaotusvõrgu hooldust, haldamist ja järelvalvet käsitleva teenuslepingu ajavahemikuks 1. jaanuarist 1999 kuni 31. detsembrini 2000. Seejärel andis vallavolikogu metaangaasi jaotusvõrgu paigaldiste haldamise ja hoolduse ning gaasiga varustamise teenuse osutamise otsustuskorras äriühingule Padania ajavahemikuks 1. jaanuarist 2000 kuni 31. detsembrini 2005. Coname vaidlustas selle teenuse osutamise andmise õiguse, kuna see oleks tulnud anda läbi pakkumismenetluse. Tribunal amministrativo regionale per la Lombardia otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse. Esitatud küsimuses soovitakse teada, kas EÜ artiklitega 43, 49 ja 81 on vastuolus gaasivarustuse avaliku teenuse haldamise andmine ilma pakkumismenetluse otsustuskorras äriühingule, mille aktsiakapitalist üle poole kuulub avalikõiguslikele isikutele ja millest valla osalus moodustab 0,97%.

Esiteks meenutas Euroopa Kohus, et avalikku pakkumismenetlust käsitlevad direktiivid ei reguleeri kontsessiooni andmist ning seepärast tuleb seda uurida asutamislepingus sätestatud põhivabaduste valguses. Ühtlasi välistas kohus EÜ artikli 81 kohaldamise, sest see artikkel puudutab vaid ettevõtjatevahelisi kokkuleppeid.

Niivõrd, kui võrd nimetatud kontsessioon võib pakkuda huvi ka ettevõtjale, kes asub mõnes muus liikmesriigis kui lepingupooleks oleva valla asukoha liikmesriik, on läbipaistvuse puudumise korral selle kontsessiooni andmisega viimati nimetatud liikmesriigis asuval ettevõtjale rikutud võrdse kohtlemise põhimõtet teises liikmesriigis asuva ettevõtja kahjuks. Läbipaistvuse täieliku puudumise korral ei ole teises liikmesriigis asuval ettevõtjal tegelikult mingit reaalselt võimalust teatada oma huvist kõnealuse kontsessiooni saamise vastu. See kujutab see endast EÜ artiklitega 43 ja 49 keelatud kaudset diskrimineerimist

¹⁵ Nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määrus (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2).

kodakondsuse alusel. Siseriikliku kohtu ülesanne on kontrollida, kas vaidlusalune kontsessiooni andmine vastab läbipaistvuse nõuetele, mis ei sea tingimata pakkumismenetluse läbiviimise kohustust, vaid eelkõige muudavad võimalikuks selle, et muus liikmesriigis kui Itaalia Vabariigis asuv ettevõtja saab kontsessiooni puudutava asjakohase teabe enne kontsessiooni andmist selliselt, et ta oleks soovi korral saanud teatada oma huvist kontsessiooni saamise vastu.

Euroopa Kohus analüüsis, kas käesolevas asjas esineb siiski objektiivseid asjaolusid, mis võivad ebavõrdset kohtlemist õigustada. Sellega seoses kinnitas kohus, et ainuüksi see fakt, et Comune di Cingia de' Botti omab 0,97% osalust Padania aktsiakapitalis, ei ole selline objektiivne asjaolu. Kuna osalus on väga väike, siis ei saa see oma olemuselt tegelikult võimaldada valla kontrolliõigust Padania üle.

Lõpetuseks märkis kohus, et kohtutoimikust nähtuvalt on Padania äriühing, mis on osaliselt erakapitalile avatud, mistõttu seda ei saa pidada avaliku teenuse korraldamise sisemiseks struktuuriüksuseks selles osalevate valdade jaoks.

Sama teemat puudutavatest kohtuotsustest tuleks esile tuua kohtuasi Parking Brixen (13. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-458/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles käsitletakse samu küsimusi kui kohtuasjas Coname.

Kohtuasjas Marks & Spencer (13. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-446/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitati Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus EÜ artiklite 43 ja 48 tõlgendamiseks.

Ühendkuningriigi residendist äriühing Marks & Spencer on valmisriiete, toidukaupade, majapidamistarvete ja finantsteenuste valdkonnale spetsialiseerunud kontserni juhtiv äriühing. Tal olid tütarettevõtjad Ühendkuningriigis ja paljudes liikmesriikides nagu Saksamaa, Belgia ja Prantsusmaa. 2001. aastal lõpetas ta Euroopa mandril oma tegevuse 90ndate aastate keskel registreeritud kahjumi tõttu. 31. detsembril 2001 müüdi Prantsusmaal asuv tütarettevõtja kolmandale isikule, samas kui Saksamaal ja Belgias asuvad tütarettevõtjad lõpetasid igasuguse äritegevuse.

2000. ja 2001. aastal esitas Marks & Spencer Ühendkuningriigi maksuametile kontserni maksusoodustuste taotlused Belgias, Saksamaal ja Prantsusmaal asuvate tütarettevõtjate kahjumi katmiseks. Suurbritannia maksuseaduse (1998. aasta seadus füüsilise isiku ja ettevõtte tulumaksu kohta, Income and Corporation Tax Act 1988, edaspidi „ICTA“) kohaselt lubatakse kontserni emaettevõtjatel teatud tingimustel tasaarvestada tütarettevõtjate saadud kasumi ja kantud kahjumi. Need taotlused lükati aga tagasi põhjusel, et seadusest tulenev kontserni maksusoodustuste kord ei laiene tütarettevõtjatele, kes ei ole Ühendkuningriigi residendid ega teosta seal oma majandustegevust. Marks & Spencer vaidlustas keeldumise Special Commissioners of Income Tax'i (maksuasjade esimese astme kohus) juures, kes jättis hagi rahuldamata. Hageja esitas selle otsuse peale apellatsioonkaebuse High Court of Justice'i (England & Wales) Chancery Division'ile, kes otsustas menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimused. Suurbritannia kohtunikud soovivad teada, kas asutamisevabadust käsitlevate EÜ artiklitega 43 ja 48 on kooskõlas Suurbritannia õigusnormid, mille alusel Ühendkuningriigi residendist emaettevõtja ei saa oma maksustatavast kasumist maha arvata tema teises liikmesriigis asuva tütarettevõtja selles

teises liikmesriigis tekkinud kahjumit, samas kui ta saab maha arvata residendist tütarettevõtja kahjumi.

Kõigepealt tuletas Euroopa Kohus meelde, et ehkki otsene maksustamine on liikmesriikide pädevuses, peavad siseriiklikud ametiasutused seda pädevust kasutama ühenduse õigust järgides.

Ühendkuningriigi õigusnormide osas leiab Euroopa Kohus, et kuna nende alusel koheldakse maksude osas erinevalt residendist tütarettevõtja ja mitteresidendist tütarettevõtja kahjumit, siis on tegemist EÜ artiklites 43 ja 48 keelatud asutamisevabaduse piiranguga. Sellega pärsitakse emaettevõtjate huvi tütarettevõtjate asutamiseks teistes liikmesriikides.

Euroopa Kohus siiski möönis, et selline piirang võib olla lubatud juhul, kui sel oleks asutamislepinguga kooskõlas olev õiguspärane eesmärk ja seda õigustaks ülekaalukas avalik huvi. Sellisel juhul peaks see olema suunatud kõnealusele eesmärgile ega tohiks ületada selle saavutamiseks vajalikku.

Kohus tõi välja liikmesriikide poolt käesolevas asjas viidatud objektiivsed kriteeriumid, et hinnata, kas Suurbritannia õigusnormid õigustavad nendes ette nähtud erinevat kohtlemist. Nendeks õigustavateks elementideks on esiteks maksustamise õiguse tasakaalustatud jaotuse säilitamine erinevate huvitatud liikmesriikide vahel, et kasumit ja kahjumit koheldaks ühe maksusüsteemi raames sümmeetrilisel moel, ning teiseks asjaolu, et seadusega hoitakse ära kahjumi topeltarvestamise oht, mis võib tekkida, kui kahjumit võetakse arvesse emaettevõtja asukohajärgses liikmesriigis ja tütarettevõtjate asukohajärgsetes liikmesriikides. Viimase kriteeriumi eesmärk on vältida maksudest kõrvalehoidmise ohtu, mis võib tekkida, kui tütarettevõtja asukohajärgses liikmesriigis ei võeta kahjumit arvesse. Kahjumi ülekandmise võib korraldada kontserni raames nendes liikmesriikides asuvatele äriühingutele, kus maksumäärad on kõige kõrgemad ja kus kahjumi maksuväärtus on kõige olulisem.

Neid kriteeriume arvestades leidis Euroopa Kohus, et Suurbritannia õigusnormidel on EÜ asutamislepinguga kooskõlas olev õiguspärane eesmärk, mida õigustab ülekaalukas avalik huvi.

Samas väljendas Euroopa Kohus arvamust, et Suurbritannia õigusnormid ei vasta proportsionaalsuse põhimõttele ja ületavad taotletavate eesmärkide saavutamiseks vajaliku olukorras, milles esiteks on mitteresidendist tütarettevõtja ammendanud tema asukohajärgses liikmesriigis olemasolevad kahjumi arvesse võtmise võimalused maksude alandamise taotluses käsitletava maksustamisperioodi ning kõigi eelnevate maksustamisperioodide osas ning teiseks ei saa välismaise tütarettevõtja kahjumit tema elukohajärgses liikmesriigis arvesse võtta kas tema enda või kolmanda isiku tulevaste eelarveaastate osas, seda eelkõige tütarettevõtja müümisel kolmandale isikule.

Sellest tulenevalt otsustas Euroopa Kohus, et kui emaettevõtja tõendab ühes liikmesriigis maksuametile, et need tingimused on täidetud, siis on selles liikmesriigis maksustatavast emaettevõtja kasumist tema mitteresidendist tütarettevõtja kahjumi mahaarvamise võimaluse välistamine asutamisevabadusega vastuolus.

14. aprilli 2005. aasta otsuses komisjon v. Saksamaa (kohtuasi C-341/02, EKL 2005, lk I-2733) käsitletakse nõudeid, mida teenuste osutamisega seoses töötajate lähetamist käsitlevast direktiivist 96/71¹⁶ tulenevalt võivad liikmesriigid kehtestada ühest liikmesriigist teise lähetatud töötajatele kohaldatavate töötingimuste osas.

Komisjon esitas 2002. aastal Saksamaa vastu liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi, millega vaidlustas siseriiklike sätetega kindlaksmääratud palga alammäära ja teises liikmesriigis asuva tööandja poolt tegelikult makstud töötasu võrdlemiseks selle liikmesriigi poolt kasutatava meetodi vastavuse osutatud direktiivi sätetele.

Komisjon heitis hagiavalduses Saksamaale ette, et viimane ei ole tunnustanud palga alammäära osadena lisatasusid ja täiendavaid tasusid, mida teistes liikmesriikides asuvad tööandjad on maksnud nende Saksamaal lähetuses olevatele ehitusvaldkonna töötajatele, kui selle valdkonna töötajatele makstav preemia välja arvata. Komisjon on seisukohal, et selline arvesse võtmata jätmine suurendab – teistes riikides töötasu erinevate arvutusmeetodite kasutamisel – teistes liikmesriikides asuvate tööandjate palgakulu, kellel on seetõttu teenuste pakkumine Saksamaal raskendatud. Komisjon möönis, et kuigi liikmesriigil, kelle territooriumile töötaja on lähetatud, on direktiivi 96/71 alusel õigus kehtestada töötasu miinimummäärad, ei ole tal siiski õigust laiendada oma töötasusüsteemi, võrreldes neid määrasid teistes liikmesriikides asuvate tööandjate poolt makstava töötasuga.

Saksamaa valitsus vaidles sellele argumendile vastu, väites, et töötundidel, mida tehakse lisaks tööajanormile või mis on tingitud vajadusest saavutada eriti kõrge toote kvaliteeditase või mis on tingitud teatud piirangutest või ohtudest, on majanduslik lisaväärtus, võrreldes tööajanormiga, ning nende eest makstavaid lisatasusid ei pea palga alammäära arvutamisel arvesse võtma. Juhul, kui sellised summad nimetatud arvutustes arvesse võetakse, jääks töötaja ilma nendele tundidele vastavast majanduslikust hüvest ning tööandja poolt makstava töötasu ja töötaja poolt tehtava töö vahekorda muudetakse sel viisil töötaja kahjuks.

Alustuseks märgib Euroopa Kohus, et poolte vahel ei ole vaidlust fakti üle, et kooskõlas direktiiviga 96/71 ei tule ületunnitöötasusid, täiendavate kutsealaste vanaduspensioniskeemide osamakseid, lähetuskulude katteks makstud hüvitsi ega tunnitasust erineva kindla tasumäära alusel arvutatud makseid palga alammäära osadena arvesse võtta. Arvesse tuleb võtta palga brutosummat.

Kohus lisas, et liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise menetluse kulgemise käigus võttis Saksamaa vastu ja esitas rea ettepanekuid oma regulatsiooni muutmiseks, mis tema arvates kõrvaldavad vastuolud Saksa õiguse ja direktiivi vahel. Need puudutavad nimelt tööandja poolt makstavate lisatasude ja täiendavate tasude arvesse võtmist, mis palga alammäära arvutamisel ei muuda töötaja tehtud töö ja selle eest saadava palga vahekorda, ning teatud tingimustel lisatasuna makstava kolmeteistkümnenda või neljateistkümnenda kuupalga arvesse võtmist. Need muudatused tehti aga alles pärast põhjendatud arvamuses määratud tähtaja saabumist, s.t liiga hilja selleks, et kohus saaks neid arvesse võtta. Seega luges Euroopa Kohus Saksamaa liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastatuks.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega (EÜT 1997, L 18, lk 1).

Lõpetuseks märkis Euroopa Kohus, et on täiesti loomulik, et juhul kui töandja nõuab töötajalt täiendava töö tegemist või teatud tingimustel ületunnitöö tegemist, siis hüvitatakse selline täiendav töö ilma, et seda hüvitust võetaks arvesse palga alammäära arvestamisel. Direktiivis 96/71 ei nõuta, et sellist hüvitust, mis palga alammäära arvutamisel arvesse võtmise korral muudab tehtud töö ja selle eest saadava palga vahekorda, käsitletaks palga alammäära osadena. Selles osas jättis kohus seetõttu komisjoni hagi rahuldamata.

Liidetud kohtuasjades Mobistar ja Belgacom Mobile (Euroopa Kohtu 8. septembri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-544/03 ja C-545/03, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) esitas Belgia Conseil d'État Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimust EÜ asutamislepingu artikli 59 (muudetuna EÜ artikkel 49) ja direktiivi 90/388¹⁷, mida on muudetud direktiiviga 96/19¹⁸ telekommunikatsiooniturul täieliku konkurentsi rakendamise kohta, artikli 3c tõlgendamise kohta kohtuvaidlustes, mille algatasid Belgias asutatud mobiiltelefoni operaatorid äriühing Mobistar SA ja äriühing Belgacom Mobile SA. Nimetatud operaatorid palusid tühistada Fléron'i (Belgia) ja Schaerbeek'i (Belgia) omavalitsusüksuste poolt GSM-süsteemi antennidele, side- ja raadiomastidele või väliantennidele kehtestatud maksud. Nimetatud operaatorid väitsid oma vastava hagi toetuseks esitatud tühistamist toetavate väidete hulgas, et vaidlustatud maksud kehtestanud maksumäärustega piiratakse nende mobiilvõrgu arengut ja et selline piirang on direktiivi 90/388 artiklis 3c keelatud. Kuna Conseil d'État leidis nendes kahes põhikohtuasjas, et esiteks ei ole tal võimalik otsustada, kas selline väide on põhjendatud, ilma et ta kohaldaks ühenduse õigusnormi, mis tõstatab tõlgendamise küsimuse, ning teiseks, et vaidlustatud maksude kokkusobivus EÜ artikliga 49 on samuti küsitav, otsustas ta menetluse peatada ning pöörduda küsimustega Euroopa Kohtu poole. Esimese küsimusega soovis eelotsusetaotluse esitanud kohus teada saada, kas EÜ asutamislepingu artiklit 59 (muudetuna EÜ artikkel 49) tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriikliku ametiasutuse või kohaliku omavalitsuse õigusakt, millega kehtestatakse maks litsentsides ja lubades nimetatud tegevuses kasutatavatele mobiil- ja personaalside infrastruktuuridele. Teise küsimusega küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas mobiilside infrastruktuuridele kohaldatakse maksumeedet direktiivi 90/388 artikli 3c tähenduses.

Nendes liidetud kohtuasjades oli Euroopa Kohtul võimalus meenutada, et artikliga 59 on vastuolus igasuguse siseriikliku õigusakti kohaldamine, mille toimetel liikmesriikidevaheline teenuste osutamine muutub liikmesriigisisese teenuste osutamisega võrreldes raskemaks, ning et teenuste osutamise vabadust takistav siseriiklik fiskaalne meede võib selles osas kujutada endast keelatud meedet, olenemata sellest, kas meetme kehtestas liikmesriik ise või kohalik omavalitsus. Kohus siiski täpsustas, et asutamislepingu artiklis 59 ei ole silmas peetud meetmeid, mille tõttu kõnealuse teenuse osutamisel tekivad üksnes lisakulud ning mis mõjutavad sama moodi teenuste osutamist nii liikmesriikide vahel kui ka liikmesriigi sees.

Esimese küsimuse osas otsustas Euroopa Kohus, et EÜ asutamislepingu artiklit 59 (muudetuna EÜ artikkel 49) tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui siseriikliku ameti-

¹⁷ Komisjoni 28. juuni 1990. aasta direktiiv 90/388/EMÜ konkurentsi kohta telekommunikatsiooniteenuste turgul (EÜT 1990, L 192, lk 10).

¹⁸ Komisjoni 13. märtsi 1996. aasta direktiiv 96/19/EÜ telekommunikatsiooniturul täieliku konkurentsi rakendamise kohta (EÜT 1996, L 74, lk 13), millega muudetakse direktiivi 90/388/EMÜ.

asutuse või kohaliku omavalitsuse õigusaktiga kehtestatakse litsentsides ja lubades nimetatud tegevusel kasutatavatele mobiil- ja personaalide infrastruktuuridele maks, mida vahet tegemata kohaldatakse nii kohalikele kui ka teiste liikmesriikide teenusepakkujatele ning mis mõjutab liikmesriigi kohalike teenuste pakkumist sama moodi kui teenuste pakkumist liikmesriikide vahel.

Teise küsimuse osas otsustas Euroopa Kohus, et mobiilside infrastruktuuridele kohaldatavad maksumeetmed ei kuulu eespool viidatud direktiivi 90/388 artikli 3c kohaldamisalasse, v.a juhul, kui nimetatud meetmed panevad otseselt või kaudselt operaatorid, kellel on või olid eri- või ainuõigused, soodsamasse olukorda uute operaatoritega võrreldes ning mõjutavad märgatavalt konkurentsi.

3.7. Kapitali vaba liikumisega seonduvat käsitleti lähemalt 5. juuli 2005. aasta kohtuasjas C-376/03: D. (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata), milles Euroopa Kohtul tuli võtta vaatluse alla Madalmaades kuni 2000. aastani kehtinud kapitalimaksu skeem. Selle skeemi kohaselt anti residendist maksukohustuslastele õigus teha mahaarvamisi, millele aga teise liikmesriigi mitteresidentide hulgas oli õigus ainult neil, kelle vara väärtusest vähemalt 90% asub Madalmaade territooriumil. Gerechthof te 's-Hertogenbosch'i (Madalmaad) esitatud eelotsusetaotluse alusel tegi Euroopa Kohus otsuse kõnealuse skeemi kooskõla kohta kapitali vaba liikumist käsitlevate asutamislepingu sätetega.

Leides, et kapitalimaksu maksva maksukohustuslase olukord on mitmes aspektis sarnane tulumaksu maksva maksukohustuslase olukorraga, tõmbas Euroopa Kohus paralleele tulumaksu käsitlevate kohtuotsustega, eelkõige seda teemat esimest korda käsitletud kohtuasjaga Schumacker (14. veebruari 1995. aasta otsus kohtuasjas C-279/93, EKL 1995, lk I-225). Euroopa Kohus leidis, et analoogselt tulumaksuga erineb mitteresidendi olukord kapitalimaksu puhul residendi olukorrast seetõttu, et mitte ainult põhiline osa viimase tulust, vaid ka põhiline osa tema varast koondub reeglina tema elukoha liikmesriiki. Seega on viimati nimetatud liikmesriik paremas positsioonis hindamaks residendist maksukohustuslase üldist maksu tasumise võimet, võimaldades talle õigusnormidega ettenähtud juhtudel teatud mahaarvamisi maksustatavast summast. Kohus tegi järelduse, et analoogselt tulumaksuga ei ole maksukohustuslane, kelle väiksem osa varast asub liikmesriigis, kus ta ei ela, üldreeglina nimetatud liikmesriigi residentidega võrreldavas olukorras. Oma korda vastavate ametivõimude keeldumine neile maksustatavast summast mahaarvamiste tegemisest, mis on residentidele lubatud, ei ole käsitletav EÜ artiklites 56 ja 58 keelatud diskrimineerimisena.

Euroopa Kohus pidi analüüsima veel ühte küsimust. Vastavalt Madalmaade ja Belgia vahel sõlmitud topeltnmaksustamise vältimise lepingule hakati kõnealust mahaarvamise õigust kohaldama Belgia kodanikele samadel tingimustel nagu residendist maksumaksjatele, olenemata sellest, kui suure osa nende koguvarast moodustab Madalmaades asuv vara. Kas sel viisil tekitatud erinev kohtlemine Belgia ja teiste liikmesriikide kodanike vahel on kooskõlas EÜ artiklitega 56 ja 58?

Euroopa Kohus meenutas, et liikmesriigid võivad kahepoolsete lepingutega määratleda maksualase pädevuse piiritlemiseks maksuseaduse kohaldumise tingimused ning et kohus on ise möönnud, et kahe lepinguosalise liikmesriigi kodanike erinevat kohtlemist, mis maksualase pädevuse piiritlemise tõttu tekib, ei saa käsitleda EÜ artikliga 39 vastuolus ole-

va diskrimineerimisena. On tõsi, et Euroopa Kohus on kohtuasjas Saint-Gobain ZN (21. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-307/97, EKL 1999, lk I-6161) liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel sõlmitud topeltmaksustamise vältimise lepingute osas otsustanud, et sellise lepingu pooleks olev liikmesriik peab rakendama võrdse kohtlemise põhimõtet, andes mitteresidendist äriühingute püasukohaga allüksustele nimetatud lepingus ettenähtud soodustusi residendist äriühingutega võrdsel tingimustel. Kuid seda õigustab asjaolu, et mitteresidendist maksukohustuslane, kellel on püasukohaga allüksus, ja nimetatud liikmesriigi residendist maksukohustuslane on võrdväärse olukorras. Niisiis sedastas Euroopa Kohus, et Belgia residendist maksukohustuslane ja isik, kes Belgias resident ei ole, ei ole Madalmaades asuvate kinnisasjade suhtes makstava kapitalimaksu seisukohast võrdses olukorras. Asjaolu, et Belgia ja Madalmaade vahel sõlmitud lepingus ette nähtud vastastikused õigused ja kohustused kohalduvad nimetatud kahest lepinguosalisest liikmesriigist vaid ühe residentideks olevatele isikutele, on kahepoolsete topeltmaksustamise vältimise lepingute lahutamatu tagajärg.

3.8. Konkurentsi valdkonnas väärivad tähelepanu kolm kohtuotsust, millest ühes otsuses käsitleti koondumist ja kahes ülejäänud otsuses riigiabi.

Kohtuasjas komisjon v. Tetra Laval BV (15. veebruari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-12/03 P, EKL 2005, lk I-987) esitas komisjon Euroopa Kohtule apellatsioonkaebuse nõudega tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 25. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Tetra Laval v. komisjon (kohtuasi T-5/02, EKL 2002, lk II-4381), millega Esimese Astme Kohus tühistas otsuse 2004/124.

Otsusega 2004/124 tunnistas komisjon Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga kokkusbimatuks äriühingu Sidel SA omandamise äriühing Tetra Laval BV poolt. Tetra Laval BV on kontserni valdusfirma ja samasse kontserni kuulub ka äriühing, kes on kartongi pakendamise alal juhtival positsioonil maailmas ja keda peetakse turgu valitsevaks asepticise pakendamise osas. Sidel SA on juhtival positsioonil nn SBMmasinate tootmise ja tarnimise alal, mille all peetakse silmas masinaid, millega saab valmistada tühjasid pudeleid lihtsatest plasttorudest, mille koostisosadeks on polüetüleentereftalaat (PET) ja suure tihedusega polüetüleen (HDPE). Komisjoni hinnangul kallutaks teatatud koondumine Tetra Laval BV-d ära kasutama kangiefekti, mis tuleneb tema valitsevast seisundist kartongpakendamise seadmete ja tarvikute turul, et mõjutada sellel turul olevaid tarbijaid, kes teatud tundlike toodete (piim ja vedelad piimatooted, mahlad ja nektarid, puuviljaaroomidega maitsestatud gaseerimata joogid ning tee- ja kohvijoojad) pakkimisel lähevad üle PET-ile, valima Sidel'i SBM-masinaid, millega Tetra tõrjub välja väiksemad konkurendid ja muudab Sidel'i juhtiva positsiooni tundlike toodete jaoks mõeldud SBM-masinate turgu valitsevaks seisundiks. Ühtlasi väljendas komisjon arvamust, et teatatud koondamine tugevdab Tetra Laval BV valitsevat seisundit kartongpakendite turgudel ja vähendab tema huvi hindade kohandamise ja uuenduste tegemise vastu olukorras, kus PET ähvardab avaldada survet tema positsioonile. Komisjon leidis, et Tetra Laval BV poolt võetud kohustused ei ole piisavad teatatud koondumise tagajärjel tõusetuvate struktuuriliste konkurentsiprobleemide lahendamiseks, ja väitis, et nende kohustuste täitmist on peaaegu võimatu kontrollida.

Tetra Laval BV poolt komisjoni otsuse tühistamiseks esitatud hagi osas oli aga Esimese Astme Kohus leidnud, et komisjon tegi ilmse kaalutusvea järeldustes, mis puudutavad kangiefekti ja Tetra Laval BV valitsevat seisundit kartongisektoris, ja sellest tulenevalt tü-

histas komisjoni otsuse. Euroopa Kohus jättis komisjoni poolt Esimese Astme Kohtu otsuse vastu esitatud apellatsioonkaebuse rahuldamata.

Selles kohtuasjas oli Euroopa Kohtul ennekõike võimalus kinnitada koondumisi käsitlevate komisjoni otsuste kohtuliku kontrolli kriteeriume, mis on sõnastatud niinimetatud Kali & Salz'i kohtuotsuses (31. märtsi 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-68/94 ja C-30/95: Prantsusmaa jt v. komisjon, EKL 1998, lk I-1375). Euroopa Kohus meenutas, et materiaaõiguslikud normid kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle, mis on sätestatud määruses nr 4064/89¹⁹ ja eriti selle artiklis 2, annavad komisjonile teatud kaalutusõiguse eelkõige majanduslike asjaolude hindamisel ning järelikult, kui ühenduse kohtud teostavad kohtulikku kontrolli selle kaalutusõiguse kasutamise üle, mis koondumise valdkonna õigusnormide tõlgendamisel evib olemuslikku tähtsust, tuleb arvestada kaalutusruumi, mis koondumist reguleerivate majandusliku sisuga õigusnormidega on antud. Kohus siiski täpsustas, et kuigi ta tunnustab komisjoni kaalutusruumi majanduslikes küsimustes, ei tähenda see, et ühenduste kohtud peavad hoiduma kontrollimast, kuidas komisjon majandusliku iseloomuga andmeid on tõlgendanud. Ühenduste kohtud peavad muuhulgas kontrollima esitatud tõendite tegelikkusele vastavust, usaldatavust ja sidusust, samuti kontrollima, kas kogutud tõendid sisaldavad kogu asjakohast teavet, mida keerulise olukorra hindamisel tuleb arvesse võtta, ja kas kõnealused tõendid võivad toetada järeldusi, mis nende pinnalt on tehtud. Selline kontroll on kohtu arvates eriti vajalik, kui tegu on prognoosiga, mis on nõutav konglomeraadiefektiga koondumise kava uurimise raames.

Edasi märkis Euroopa Kohus, et prognoosid, mis on vajalikud koondumiste kontrollimisel, tuleb koostada eriti hoolikalt, kuna tegemist ei ole minevikusündmuste uurimisega, mille kohta on sageli käepärased tõendid, mis võimaldavad mõista sündmuste põhjusi, jutt ei ole ka parajasti käimasolevatest sündmustest, vaid asi seisneb sündmuste ennustamises, mis leiavad suurema või väiksema tõenäosusega tulevikus aset, kui ei võeta vastu otsust kavandatava koondumise keelamise või selle tingimuste täpsustamise kohta. Selline prognoos, mis koosneb seega uuringust, kuidas koondumine võib muuta antud turul konkurentsiolukorda kujundavaid tegureid, et kontrollida, kas selle tagajärjeks oleks tõhusa konkurentsi märkimisväärne takistamine, eeldab erinevate põhjuse ja tagajärje ahelate ettekujutamist, et arvesse võtta need, mille tõenäosus on kõige suurem. Mis puutub konglomeraadi tüüpi koondumise uuringusse, milles tulevikku ulatuva ajavahemiku arvestamine ühelt poolt ja tõhusa konkurentsi märkimisväärse takistamise tuvastamiseks vajalik kangiefekt teiselt poolt tingivad selle, et põhjuse ja tagajärje seosed on raskesti tajutavad, ebakindlad ja raskesti tõendatavad, rõhutas Euroopa Kohus, et eriti oluline on nende tõendite kvaliteet, mis komisjon esitab koondumise ühisturuga kokkusobimatuks kuulutamise otsuse vastuvõtmise vajalikkuse tõendamiseks, kuna need tõendid peavad kinnitama komisjoni hinnangut, et sellise otsuse puudumisel rakendub tõenäoliselt majandusliku arengu stsenaarium, millele komisjon tugineb.

Peale selle leidis Euroopa Kohus, et komisjoni poolt koostatud konglomeraadi tüüpi koondumise võimaliku mõju analüüsis tuleb konkurentsivastase käitumise tõenäosust, mis võib tekitada kangiefekti, hinnata terviklikult, st arvestades nii ahvatlust neid võtteid kasutada kui ka tegureid, mis võivad seda ahvatlust vähendada või isegi selle kõrvaldada, kaasa

¹⁹ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta määrus (EMÜ) nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (EÜT 1989, L 395, lk 1).

arvatud selle käitumise võimalik ebaseaduslik iseloom. Kohus täpsustas, et määruse nr 4064/89 preventiivse eesmärgiga oleks siiski vastuolus komisjonilt nõuda, et iga koondumiskava puhul komisjon kontrolliks, millisel määral konkurentsivastase käitumise ahvatlus võiks väheneda või olla kõrvaldatud tänu kõnealuse käitumise ebaseaduslikkusele, selle avastamise ohule, pädevate ametiasutuste järelevalvele nii ühenduse kui ka siseriiklikul tasandil ja võimalikele rahalistele sanktsioonidele. Euroopa Kohus toonitas, et selline analüüs kohustaks ammendavalt ja üksikasjalikult uurima erinevates õiguskordades kohaldatavaid õigusnorme ja rakendatud karistuspoliitikat ja et selline uuring oleks kasutatav, peavad faktid, millele see tugineb ja mille alusel võiks esitada süüdistusi konkurentsivastases käitumises, evima väga suurt tõenäosusastet. Kohus järeldas, et koondumiskava hindamise ajal tehtav uuring, mille eesmärk on teha kindlaks EÜ artikli 82 võimaliku rikkumise tõenäosus ja tagada, et sellele rikkumisele järgneks erinevates õiguskordades karistused, oleks liialt spekulatiivne ega võimaldaks komisjonil rajada oma hinnangut asjas tähtsust omavate faktiliste asjaolude kogumile, et teha kindlaks, kas need toetavad kangiefekti sisaldavat majandusliku arengu stsenaariumi.

Euroopa Kohus kinnitas Esimese Astme Kohtu otsuses *Gencor v. komisjon* (25. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas T-102/96, EKL 1999, lk II-753) sedastatud põhimõtet asjaomaste ettevõtjate pakutud kohustuste olemuse kohta, mis muudaksid teatatud koondumise ühisturuga kokkusobivaks. Euroopa Kohus meenutas, et sellised kohustused peavad võimaldama komisjonil jõuda järeldusele, et kõnealune koondumine ei tekita ega tugevda turgu valitsevat seisundit määruse nr 4064/89 artikli 2 lõigete 2 ja 3 mõttes, ning sellest lähtudes leidis ta, et pakutud kohustuste liigitamine käitumist või struktuuri puudutavateks ei oma asjas tähtsust ja seega ei saa *a priori* välistada, et esmapilgul käitumiskohustused, nagu kaubamärgi kasutamise hoidumine teatud aja jooksul või koondumise tulemusena loodud ettevõtja tootmisvõimsuste teatud osa andmine konkurentide kasutusse või üldisemalt juurdepääsu andmine olulisele infrastruktuurile mittediskrimineerivatel tingimustel, võiksid samuti takistada valitseva seisundi tekkimist või tugevnemist.

Olles lõpetuseks märkinud, et määruse nr 4064/89 artikli 2 lõikest 1 tulenevalt võtab komisjon koondumise ühisturuga kokkusobivust hinnates arvesse asjaolude kogumit, pidades muu hulgas silmas kõigi asjaomaste turgude struktuuri, ettevõtjate pakutavat tegelikku või võimalikku konkurentsi, asjaomaste ettevõtjate turuseisundit ning nende majanduslikku ja finantsilist võimu, tarnijatele ja kasutajatele kättesaadavaid võimalusi, turuletuleku tõkkeid ning pakkumise ja nõudluse suundumusi, järeldas kohus sellest, et ainuüksi fakt, et osalust omandav ettevõtja on asjaomasel turul juba ilmselgelt valitsevas seisundis, võib olla oluliseks asjaoluks, kuid see ei ole iseenesest siiski piisav alus otsustamiseks, et võimaliku konkurentsi vähenemine selle ettevõtja jaoks tugevdab tema seisundit. Euroopa Kohtu hinnangul võimalik konkurents, mida kõnealuse turu teatud osal pakub asendustoodete tootja, on kõigest üks asjaolu kogumist, mida tuleb arvesse võtta, hinnates ohtu, kas koondumine tugevdab valitsevat seisundit, ning ei saa välistada, et selle võimaliku konkurentsi vähenemine korvatakse muude asjaoludega, nii et juba valitsevas seisundis oleva ettevõtja konkurentsiseisund jääb muutumatuks.

Liidetud kohtuasjades AEM (14. aprilli 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-128/03 ja C-129/03, EKL 2005, lk I-2861) esitas Consiglio di Stato Euroopa Kohtule kahe hüdro- ja geotermilise elektrijaama ning Itaalia elektrienergia- ja gaasiameti vahelise kohtumenetluse käigus, mille esemeks oli kõrgema tasu kehtestamine riigi ülekandevõrgule juurde-

pääsu ja selle kasutamise eest, kaks eelotsuse küsimust EÜ artikli 87 ja direktiivi 96/92,²⁰ eelkõige selle artiklite 7 ja 8 tõlgendamise kohta. Põhikohtuasja hagejad olid esitanud Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia'le kaebused nimetatud ametiasutuse kahe otsuse peale, millega kehtestati elektrienergiale kõrgem tasu võrgu kasutamise eest, mis hõlmab dünaamilisi teenuseid, ning vaidlustasid ka neid otsuseid ettevalmistavad aktid, nende alusaktid ja nendega seotud aktid. Kuna kaebused jäeti rahuldamata, esitasid põhikohtuasja hagejad apellatsioonkaebuse Consiglio di Stato'le, taotledes kaebused rahuldamata jätnud otsuse tühistamist. Nad väitsid, et niisugune kõrgem tasu kuulub täielikult teatavatele ettevõtjatele või tootmisharudele antava tegevustoetuse alla, mida rahastatakse sektori ettevõtjate tarnetelt võetavatest maksudest, ning seetõttu on tegemist EÜ artikli 87 lõike 1 mõttes riigiabiga, mida on antud EÜ asutamislepingus sätestatud korda eirates. Veel märkisid nad, et erineva tasu võtmine riigi ülekandevõrgule juurdepääsu eest, mis koormab rohkem teatavaid ettevõtjaid, on vastuolus direktiivi 96/92 aluspõhimõttega, mis käsitleb kõigi juurdepääsuõigust kõnealusele võrgule ilma diskrimineerimiseta.

Sellest lähtuvalt küsis Consiglio di Stato Euroopa Kohtult esiteks, kas meetet, mis põhineb vajadusel kõrvaldada elektrituru liberaliseerimise esimesel perioodil pärast direktiivi 96/92 ülevõtmist ilmnenud põhjendamatud eelised ja konkurentsi tasakaalustamatus, saab pida riigiabiks EÜ artikli 87 mõttes, ja teiseks, kas direktiivi 96/92 artikli 7 lõikega 5 ja artikli 8 lõikega 2, mis keelavad igasuguse diskrimineerimise riigi ülekandevõrgu kasutajate vahel, on vastuolus, kui liikmesriik võtab vastu sellise üleminekumeetme.

Esimese küsimuse osas leidis Euroopa Kohus, et meede, millega hüdroelektrijaamadest ja geotermilistest elektrijaamadest pärit elektrienergia tootmis- ja jaotusettevõtjatele kehtestatakse ajutiselt kõrgem tasu riigi ülekandevõrgule juurdepääsu ja selle kasutamise eest, et korvata eelis, mille need ettevõtjad on üleminekuperioodil saanud elektrituru liberaliseerimisest direktiivi 96/92 ülevõtmise järel, kujutab endast ettevõtjate erinevat kohtlemist nende poolt makstavate tasude kohaldamisel, mis tuleneb kõnealuste tasude süsteemi laadist ja ülesehitusest, ning ei ole iseenesest riigiabi EÜ artikli 87 mõttes. Lisaks märkis kohus, et abi ei saa kontrollida lahus selle rahastamisviisi tagajärgedest ning et kui riigi ülekandevõrgule juurdepääsu ja selle kasutamise eest võetava kõrgema tasu ning riikliku abisüsteemi vahel on selline side, kus kõrgemast tasust saadav tulu on tingimata ette nähtud selle abi rahastamiseks, on kõrgem tasu selle abisüsteemi lahutamatu osa ning järelikult tuleb seda kontrollida koos viimatinimetatuga.

Teisele küsimusele vastas Euroopa Kohus, et direktiivis 96/92 ettenähtud riigi ülekandevõrgule diskrimineerimisvaba juurdepääsu põhimõttega ei ole vastuolus, kui liikmesriik võtab vastu sellise üleminekumeetme, mis kehtestab vaid teatavatele elektrienergia tootmis- ja jaotusettevõtjatele kõrgema tasu ülekandevõrgule juurdepääsu ja selle kasutamise eest, et korvata eelis, mille need ettevõtjad on üleminekuperioodil saanud õigusliku raamistiku muutumise tõttu kõnealuse direktiivi ülevõtmisest tuleneva elektrituru liberaliseerimise järel. Samas kohus täpsustas, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb veenduda selles, et kõrgem tasu ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik kõnealuse eelise korvamiseks.

²⁰ Nõukogu 19. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/92/EÜ elektri siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT 1997, L 27, lk 20).

Kohtuasjas komisjon v. Kreeka (12. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-415/03, EKL 2005, lk I-3875) palus komisjon Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Kreeka Vabariik ei ole võtnud otsuse 2003/372²¹ artikli 3 alusel määratud tähtaja jooksul kõiki vajalikke meetmeid nimeetatud otsusega ebaseaduslikuks ja ühisturuga kokkusobimatuks tunnistanud riigiabi tagasisaamiseks või vähemalt ei ole otsuse kohaselt komisjoni nende meetmete võtmisest teavitatud, siis on Kreeka Vabariik oma kohustusi rikkunud.

Komisjon algatas Kreeka Vabariigi suhtes 1996. aastal EÜ asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 (nüüd EÜ artikli 88 lõige 2) ette nähtud menetluse, mis viis otsuse 1999/332²² vastuvõtmiseni. Selle abi andmisele lisandus seoses aastatega 1998–2002 uuesti läbi vaadatud ümberkorralduskava ning see allutati eritingimustele.

Olympic Airways'ile muu abi andmise kohta esitatud uute kaebuste tagajärjel algatas komisjon EÜ artikli 88 lõike 2 alusel uue menetluse põhjendusega, et selle äriühingu ümberkorralduskava ei olnud rakendatud ja komisjoni eelnevas heakskiitmisotsuses sisalduvaid ettekirjutusi ei olnud täidetud, eelkõige kohustust esitada komisjonile teatav informatsioon määruse nr 659/1999²³ artikli 10 alusel.

Selle menetluse tulemusena kiitis komisjon heaks otsuse 2003/372, mis tugineb eelkõige tõdemustele, et enamik Olympic Airways'i ümberkorralduskava eesmärkidest on täitmata, et heakskiitmise otsusega kehtestatud tingimusi ei ole täielikult järgitud ja et selle viimase otsuse täitmisel on rikutud seadust. Komisjon viitas veel uuele tegevusabile, mis eelkõige seisnes selles, et Kreeka riik sallis võlgnetavate sotsiaalkindlustusmaksete, kütuselt ja varuosadelt tasutava käibemaksu ning lennujaamadele võlgnetavate renditasude, lennuväljatasude ja Kreeka lennujaamade kaudu väljuvatelt reisijatelt kogutava nn *spatosimo* maksu maksmata jätmist, või maksmisega viivitamise sallimises.

Komisjon kohustas Kreeka Vabariiki võtma vajalikke meetmeid, et nõuda abisaajalt äriühingult nimetatud abi tagasi ning et ta teataks komisjoni otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmisest komisjonile kahe kuu jooksul alates otsuse teatavakstegemisest. Kuna Kreeka valitsus nõudeid ei täitnud ja kuna komisjon ei olnud rahul valitsuse esitatud selgitustega, esitas ta käesoleva kohtuasja aluseks oleva hagi. Euroopa Kohus leidis, et komisjoni esitatud hagi on põhjendatud.

Kohus meenutas, et ainus alus, millele liikmesriik võib komisjoni poolt EÜ artikli 88 lõike 2 alusel esitatud kohustuste rikkumise tuvastamise hagile vastu vaieldes tugineda, on kõnealuse abi tagasinõudmisotsuse korrektse täitmise täielik võimatus. Riigiabi käsitleva komisjoni otsuse täitmine ei ole täielikult võimatu, kui kostjaks olev valitsus ainult teavitab komisjoni otsuse rakendamisel esinevatest õiguslikest, poliitilistest või praktilistest raskustest, ilma asjaomastelt äriühingutelt abi realselt tagasi nõudmata ning pakkumata komisjonile otsuse täitmiseks teisi meetmeid, mis võimaldaksid neid raskusi ületada. Juhul kui

²¹ Komisjoni 11. detsembri 2002. aasta otsus 2003/372/EÜ Kreeka Vabariigi poolt Olympic Airways'ile antud abi kohta (ELT 2003, L 132, lk 1).

²² Komisjoni 14. augusti 1998. aasta otsus 1999/332/EÜ Kreeka Vabariigi poolt Olympic Airways'ile antud riigiabi kohta (EÜT 1999, L 128, lk 1).

²³ Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT 1999, L 83, lk 1).

sellise otsuse täitmist takistavad ainult mõned siseriiklikud raskused, siis peavad komisjon ja liikmesriik vastavalt EÜ artikli 10 aluseks olevale põhimõttele, mis paneb liikmesriikidele ja ühenduse institutsioonidele vastastikused kohustused teha lojaalset koostööd, raskuste ületamiseks tegema koostööd heas usus, järgides samas rangelt asutamislepingu sätteid ja eelkõige riigiabi käsitlevaid sätteid.

Euroopa Kohus kinnitas, et hagi raames, mille esemeks on riigiabi käsitlevast otsusest tulenevate kohustuste rikkumine ja millega ei pöördunud kohtusse mitte liikmesriik, kellele otsus oli suunatud, ei ole viimati mainitud õigust sellise otsuse õiguspärasust vaidlustada.

Lõpetuseks rõhutas Euroopa Kohus veel, et ükski ühenduse õiguse säte ei nõua, et komisjon määraks ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagasinõudmisel kindlaks tagastatava abi täpse suuruse. Tegelikult piisab sellest, kui komisjoni otsuses sisalduvad andmed, mis võimaldavad otsuse adressaadil iseseisvalt ja liigsete raskusteta selle summa määratleda.

Komisjon võis seega õiguspäraselt piirduda kõnealuse abi tagasinõudmise kohustuse kinnitamisega ning jätta tagastatava summa täpse suuruse väljaarvutamise siseriiklikele ametiasutustele. Pealegi, kuna riigiabi käsitleva otsuse resolutiivosa on lahutamatuult seotud selle põhjendava osaga, nii et selle tõlgendamisel tuleb vajadusel arvesse võtta otsuse vastuvõtmiseni viinud põhjendusi, võib komisjoni otsuse alusel tagastamisele kuuluvad summad välja arvutada, kui lugeda otsuse põhjendusi nende koostoimes.

3.9. Õigusaktide ühtlustamise eriilmelises valdkonnas on eriti huvipakkuvad kaks riigihankelast kohtuotsust, üks telekommunikatsiooni käsitlev kohtuotsus, üks kohtuotsus autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste kohta ning üks tarbijakaitset käsitlev kohtuotsus.

Kohtuasjas Stadt Halle ja RPL Lochau (11. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-26/03, EKL 2005, lk I-1) esitas Oberlandesgericht Naumburg Euroopa Kohtule kohtuvaidluse käigus, mille poolteks olid Halle linn Saksamaal ning äriühing RPL Lochau ja äriühing TREA Leuna ja milles käsitleti küsimust, kas ühenduse õigusnormidega on kooskõlas Halle linna poolt ilma avaliku pakkumismenetluseta jäätmekäitluslepingu sõlmimine RPL Lochau'ga, mille kapitalis on enamusosalus Halle linnal ja vähemosalus eraõiguslikul äriühingul, kaks eelotsuse küsimuste rühma, millest esimene puudutas muudetud direktiivi 89/665²⁴ artikli 1 lõike 2 ning teine muudetud direktiivi 93/38²⁵ artikli 1 punkti 2 ja artikli 13 lõike 1 tõlgendamist.

Esimese küsimusterühmaga küsis Oberlandesgericht Naumburg sisuliselt seda, kas direktiivi 89/665 artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikide kohustus tagada tellijate otsuste tõhus ja kiire läbivaatamine kehtib ka väljaspool ametlikku riigihankemenetlust ja enne ametliku pakkumismenetluse algatamist tehtud otsuste suhtes – eelkõige otsuse

²⁴ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiiv 89/665/EMÜ riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise läbivaatamise korra kohaldamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT 1989, L 395, lk 33).

²⁵ Nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiv 93/38/EMÜ, millega kooskõlastatakse veevarustus-, energeetika-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoris tegutsevate tellijate hankemenetlused (EÜT 1993, L 199, lk 84).

suhtes, milles käsitletakse küsimust, kas konkreetne hange kuulub direktiivi 92/50²⁶ isikulisse või materiaalsesse kohaldamisalasse –, ning alates millisest hankemenetluse hetkest peavad liikmesriigid võimaldama pakkujale, kandidaadile või huvitatud isikule läbivaatamismenetluse kasutamist.

Teise küsimusterühmaga küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas juhul, kui tellija kavatseb sõlmida temast juriidiliselt eraldiseisva eraõigusliku äriühinguga, mille kapitalis tal on enamusosalus ja mille üle tal on teatav kontroll, rahaliste huvidega seotud lepingu direktiivi 92/50 materiaalsesse kohaldamisalasse kuuluvate teenuste osutamiseks, peab ta alati kasutama selles direktiivis ettenähtud avalikku pakkumismenetlust pelgalt asjaolu tõttu, et lepingupartneriks oleva äriühingu kapitalis on osalus eraettevõtjal, ehkki ainult vähemusosalus. Sellele küsimusele eitava vastuse korral küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus, milliste kriteeriumide põhjal tuleb otsustada, et tellijal ei ole sellist kohustust.

Esimese küsimusteringi osas leidis Euroopa Kohus, et muudetud direktiivi 89/665 artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikide kohustus tagada tellija otsuste kiire ja tõhus läbivaatamine laieneb ka väljaspool ametlikku riigihankemenetlust ja enne ametliku pakkumismenetluse väljakuulutamist tehtud otsustele ning eelkõige otsustele selle kohta, kas teatav hange kuulub muudetud direktiivi 92/50 isikulisse ja materiaalsesse kohaldamisalasse. Peale selle märkis kohus, et selline läbivaatamisvõimalus on avatud kõigile isikutele, kellel on või on olnud huvi konkreetse riikliku teenuslepingu vastu ja kes on väidetava rikkumise tõttu kahju kannatanud või võivad kahju kannatada, alates hetkest, kui tellija on teinud tahteavalduse, millel võivad olla õiguslikud tagajärjed, ning et järelkult ei või liikmesriigid seada läbivaatamisvõimalust sõltuvusse sellest, et asjaomane riigihanke menetlus oleks jõudnud kindlaksmääratud etappi.

Teise küsimusteringi osas leidis Euroopa Kohus, et juhul, kui tellija kavatseb direktiiviga 97/52²⁷ muudetud direktiivi 92/50 materiaalsesse kohaldamisalasse kuuluvate teenuste kohta sõlmida rahaliste huvidega seotud lepingu temast juriidiliselt eraldi seisva äriühinguga, kelle kapitalis ta koos ühe või mitme eraettevõtjaga osaleb, tuleb alati kohaldada nimetatud direktiivis ettenähtud riigihankelepingute sõlmimise menetlusi.

Liidetud kohtuasjades Fabricom (3. märtsi 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-21/03 ja C-34/03, EKL 2005, lk I-1559) esitas Belgia Conseil d'État Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimuste rühma. Need käsitlesid direktiivi 92/50,²⁸ muudetud direktiiviga 97/52,²⁹ ja eriti

²⁶ Nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiiv 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord (EÜT 1992, L 209, lk 1).

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 1997. aasta direktiiv 97/52/EÜ, millega muudetakse direktiive 92/50/EMÜ, 93/36/EMÜ ja 93/37/EMÜ, mis käsitlevad vastavalt riiklike teenuslepingute, riiklike tarnelepingute ja riiklike ehitustöölepingute sõlmimise korra kooskõlastamist (EÜT 1997, L 328, lk 1).

²⁸ Nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiiv 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord (EÜT 1992, L 209, lk 1).

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 1997. aasta direktiiv 97/52/EÜ, millega muudetakse direktiive 92/50/EMÜ, 93/36/EMÜ ja 93/37/EMÜ, mis käsitlevad vastavalt riiklike teenuslepingute, riiklike tarnelepingute ja riiklike ehitustöölepingute sõlmimise korra kooskõlastamist (EÜT 1997, L 328, lk 1).

selle artikli 3 lõike 2 tõlgendamist, direktiivi 93/36,³⁰ muudetud direktiiviga 97/52, ja eriti selle artikli 5 lõike 7 tõlgendamist, direktiivi 93/37,³¹ muudetud direktiiviga 97/52, ja eriti selle artikli 6 lõike 6 tõlgendamist, ning direktiivi 93/38,³² muudetud direktiiviga 98/4,³³ ja eriti selle artikli 4 lõike 2 tõlgendamist koostöös proportsionaalsuse põhimõttega, kaubavahetuse ja tööstuse vabadusega ning omandiõigusega. Eelotsuse küsimused käsitlesid veel direktiivi 89/665³⁴ ja eriti selle artikli 2 lõike 1 punkti a ja artikli 5 tõlgendamist ning direktiivi 92/13³⁵ ja eriti selle artiklite 1 ja 2 tõlgendamist.

Nende küsimuste eesmärk oli võimaldada siseriiklikul kohtul lahendada kaks kohtuasja, mille poolteks olid ehitustöid teostav ettevõtja Fabricom SA, kes esitab regulaarselt riigihanke pakkumisi eriti seoses vee-, energia-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoriga, ja Belgia riik ning milles käsitleti küsimust siseriiklike õigusnormide seaduslikkuse kohta, täpsemalt kuninga 25. märtsi 1999. aasta dekreedid, millega muudetakse kuninga 8. ja 10. jaanuari 1996. aasta dekreete, artikleid 26 ja 32, mille sarnaselt sõnastatud sätete kohaselt on isikul, kes vastutab riigihanke ettevalmistustööde eest, ning ettevõtjal, kes on selle isikuga seotud, teatud juhtudel keelatud osaleda riigihanke konkursil. Mõlemas põhikohtuasjas väitis see ehitustöid teostav ettevõtja, et kõnealune säte on eelkõige vastuolus pakujate võrdse kohtlemise põhimõttega, direktiiviga 92/13 tagatud kohtuliku läbivaatamise tõhususe põhimõttega, proportsionaalsuse põhimõttega, kaubavahetuse ja tööstuse vabadusega ning Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni lisaprotokollis artiklis 1 sätestatud omandiõigusega.

Kuna Conseil d'État leidis, et vaidluste lahendamiseks on vaja tõlgendada eespool viidatud riigihankealaste direktiivide teatud sätteid, otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule kaks küsimusterühma, mis koosnesid kolmest oma sisu poolest analoogsest küsimusest ja mille analüüsi oli seetõttu võimalik läbi viia kolmest küsimusest lähtuvalt. Kuna Euroopa Kohus märkis, et nende küsimuste hulgas teine küsimus tugines hüpoteesile, mida ei saa aktsepteerida, vastas kohus ainult esimesele ja kolmandale küsimusele. Kahe põhikohtuasja käigus esitatud esimese küsimusega küsis Conseil d'État sisuliselt seda, kas ühenduse õiguse viidatud sätetega on vastuolus eespool viidatud siseriikli-

³⁰ Nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiv 93/36/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike tarnelepingute sõlmimise kord (EÜT 1993, L 199, lk 1).

³¹ Nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiv 93/37/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike ehitustöölepingute sõlmimise kord (EÜT 1993, L 199, lk 54).

³² Nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiv 93/38/EMÜ, millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoris tegutsevate tellijate hankemenetlused (EÜT 1993, L 199, lk 84).

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiiv 98/4/EÜ, millega muudetakse direktiivi 93/38/EMÜ, millega kooskõlastatakse veevarustus-, energeetika-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoris tegutsevate tellijate hankemenetlused (EÜT 1998, L 101, lk 1).

³⁴ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiiv 89/665/EMÜ riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise valdkonna kaebuste lahendamise korra kohaldamisega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT 1989, L 395, lk 33).

³⁵ Nõukogu 25. veebruari 1992. aasta direktiiv 92/13/EMÜ vee-, energia-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoris tegutsevate üksuste hankemenetlusi käsitlevate ühenduse eeskirjade kohaldamisega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT 1992, L 76, lk 14).

kest sätetest tulenev õigusnorm, mille kohaselt on keelatud esitada osalustaotlust või ehitustööde, tarnete või teenuste alase riigihanke pakkumist isikutel, kes on tegelenud teadusuuringute, katsete, uurimustööde või arendustegevusega, mis on seotud nende ehitustööde, tarnete või teenustega, ilma et sellele isikule oleks antud võimalust tõendada, et konkreetseid asjaolusid arvestades ei kahjusta saadud kogemus konkurentsi. Kolmanda küsimusega küsis Conseil d'État sisuliselt seda, kas direktiiviga 89/665, eriti selle artikli 2 lõike 1 punktiga a ja artikliga 5 ning direktiiviga 92/13, eriti selle artiklitega 1 ja 2 on vastuolus asjaolu, et tellijal on kuni pakkumiste läbivaatamise lõppemiseni õigus tagasi lükata osalustaotlus või riigihanke pakkumine, mille on esitanud ettevõtja, kes on seotud teatud ettevalmistustöödega teinud isikuga, isegi kui tellija küsitluse tulemusena see ettevõtja kinnitab, et ta ei ole omandanud säärast eelisseisundit, mis rikuks konkurentsi tavapäraseid tingimusi.

Esimese küsimuse osas otsustas Euroopa Kohus, et direktiividega 92/50, 93/36, 93/37, mida on muudetud direktiiviga 97/52, ja direktiiviga 93/38, mida on muudetud direktiiviga 98/4, ning eriti nendes direktiivides sisalduva sättega, mille kohaselt tellijad tagavad pakkujate võrdse kohtlemise, on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt on keelatud esitada osalustaotlust või ehitustööde, tarnete või teenuste alase riigihanke pakkumist isikutel, kes on tegelenud teadusuuringute, katsete, uurimustööde või arendustegevusega, mis on seotud nende ehitustööde, tarnete või teenustega, ilma et sellele isikule oleks antud võimalust tõendada, et konkreetseid asjaolusid arvestades ei kahjusta saadud kogemus konkurentsi. Euroopa Kohus oli arvamisel, et kuigi selliseid ettevalmistustöid teostanud isikule tekkida võivat soodsat olukorda silmas pidades ei saa väita, et võrdse kohtlemise põhimõtte kohustab kohtlema teda võrdväärselt kõikide teiste pakkujatega, siis õigusnorm, mis ei anna sellele isikule ühtegi võimalust tõendada, et tema juhtumi puhul ei ole tegemist konkurentsi kahjustava olukorraga, läheb ikkagi kaugemale sellest, mis on pakkujate võrdse kohtlemise eesmärgil vajalik.

Mis puudutab kolmandat küsimust, siis on direktiiviga 89/665 ja eriti selle artikli 2 lõike 1 punktiga a ja artikliga 5 ning direktiiviga 92/13 ja eriti selle artiklitega 1 ja 2 vastuolus asjaolu, et tellijal on kuni pakkumiste läbivaatamise lõppemiseni õigus tagasi lükata osalemitaotlus või riigihanke pakkumine, mille on esitanud ettevõtja, kes on seotud isikuga, kes on tegelenud teadusuuringute, katsete, uurimustööde või arendustegevusega, mis on seotud nende ehitustöödega, tarnetega või teenustega, isegi kui tellija küsitluse tulemusena see ettevõtja kinnitab, et ta ei ole omandanud säärast eelisseisundit, mis rikuks konkurentsi tavapäraseid tingimusi. Kohus on seisukohal, et tellija võimalus lükata edasi pakkumismenetluse edasijõudnud etappi otsuse langetamine selle kohta, kas lubada ettevõtjal osaleda pakkumismenetluses või esitada pakkumist, samas kui sellel tellijal on kogu vajaminev informatsiooni otsuse langetamiseks, jätab selle ettevõtja ilma võimalusest kasutada ühenduse hankemenetluse kohta käivaid õigusnorme tellija vastu ajavahemiku jooksul, mille kestus on vaid tellija otsustada ja mida viimane võib vajadusel venitada kuni selle hetkeni, kui õigusrikkumist ei ole enam võimalik heastada. Seega võib selline olukord mitte ainult kergesti ohustada direktiivide 89/665 ja 92/13 kasulikkust, kuna see viib huvitatud isikute ühenduse õigusest tulenevate õiguste kasutamise õigustamatu edasilükkamiseni, vaid on ka vastuolus direktiivide 89/665 ja 92/13 eesmärgiga, mis seisneb pakkujate kaitsmises tellijate suhtes.

20. oktoobri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-327/03 ja C-328/03: ISIS Multimedia Net (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) puudutab telekommunikatsioonisektorit. Kõnealuse sektori liberaliseerimise raames vastuvõetud direktiivi 97/13³⁶ eesmärk on luua selles valdkonnas liikmesriikide poolt antavate üldlubade ja üksiklitsentside ühine raamistik, mis baseerub proportsionaalsuse, läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtetel. Selleks on direktiivis sätestatud piirangud ja maksukohustused, mida võib ettevõtjatele kehtestada üldlubasid ja üksiklitsentse hõlmava loamenetluse osana. Üldlubade ja üksiklitsentside osas saab direktiivi artikli 11 kohaselt kehtestada ettevõtjate suhtes vaid sellise tasu, mille eesmärk on katta halduskulud. Samas lubatakse nimetatud sätte teises lõigus määrata tasu juhul, kui tuleb kasutada nappe ressursse, et tagada nende ressursside optimaalne kasutamine. Selline tasu ei tohi olla diskrimineeriv ja selle suhtes tuleb eelkõige arvesse võtta vajadust soodustada uuenduslike teenuste ja konkurentsi arengut.

Euroopa Kohus pidi tegema otsuse kõnealuse sätte ulatuse kohta eelotsuse küsimuste alusel, mille esitas Bundesverwaltungsgericht (Saksamaa) kohtuvaidluses ettevõtjate Multimedia Net ja Firma 02 ning Saksa riigi vahel. Nimetatud ettevõtjad, kes olid uued telekommunikatsioonioperaatorid, taotlesid reguleerivalt organilt telefoninumbrite oma klientidele kättesaadavaks tegemist. Numbrite kättesaadavaks tegemise tulemusena kehtestati kehtivate eeskirjade kohaselt tasu suurus, mis ületas üle viieteistkümne korra telefoninumbrite kättesaadavaks tegemise halduskulusid. Kuid Deutsche Telekomile kui Saksamaa turul monopoli seisundis olnud ajaloolise operaatori õigusjärglaseks olevale ettevõtjale kuulub 400 miljonist telefoninumbrist koosnev reserv, mille ta on saanud tasuta.

Et hinnata uutele operaatoritele sel viisil kehtestatud tasu kooskõla direktiivi 97/13 artikli 11 lõikega 2, vaagis Euroopa Kohus üksteise järel direktiivist tulenevat kolme tingimust. Esimese tingimuse – piiratud ressursi optimaalne kasutamine – osas leidis Euroopa Kohus, et telefoninumbreid võib olla piiratud arv ning seega võib olla tegemist piiratud ressursiga. Mittediskrimineerimise tingimuse puhul sedastas kohus, et Deutsche Telekom ja tema konkurente ei kohelda võrdset: ISIS Multimedia ja Firma 02 peavad nagu kõik uued operaatorid maksma telefoninumbrite saamiseks ja turule sisenemiseks vaidlusalust tasu, samas kui Deutsche Telekomil käsutuses on oluline numbrite reserv, mis võimaldab tal sellel turul tegutseda ning mille saamiseks ta ei ole mingit tasu maksnud. Sellise ebavõrdse kohtlemise võimaliku põhjendamise osas lükkas Euroopa Kohus – seda võimalust siiski välistamata – tagasi Saksamaa valitsuse esitatud argumendid, mille tõendamiseks ei olnud esitatud ühtegi asjaolu, seoses Deutsche Telekomilt poolt universaalse teenuseosutaja ülesannete täitmisega ja tema poolt ülevõetud ametnike suhtes tekkinud kohustustega. Euroopa Kohus märkis lõpetuseks, et kolmas tingimus uuenduslike teenuste arengu ja konkurentsi soodustamise vajaduse kohta ei ole igal juhul täidetud. See on täitmata, kuna koormates uute operaatorite eelarvet alates nende sisenemisest turule ja pannes need operaatorid turgu valitsevat seisundit omava ettevõtjaga ebavõrdsesse olukorda, takistab Saksamaa õigusnormidega kehtestatud tasu uute operaatorite nimetatud turule sisenemist ja pidurdab järelikult konkurentsi ja uuenduslike teenuste arengu soodustamist, mis on vastuolus direktiivi 97/13 artikli 11 lõikes 2 sätestatuga.

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. aprilli 1997. aasta direktiiv 97/13/EÜ üldlubade ja üksiklitsentside ühise raamistiku kohta telekommunikatsiooniteenuste valdkonnas (EÜT 1997 L 117, lk 15).

14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-192/04: Lagardère Active Broadcast (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) puudutab direktiivide 92/100³⁷ ja 93/83³⁸ kohaldamisala ja ulatust seoses autoriõiguste ja sellega kaasnevate õigustega. Faktilised asjaolud olid järgmised. Lagardère Active Broadcast on Prantsusmaal asutatud ringhäälinguettevõtja, äriühingu Europe 1 õigusjärglane. Tema saadete tootmiskohaks olevatest Pariisi stuudiost edastatakse saated satelliidile, mis saadab need signaalid maismaasaatjatele, kes levitavad saated üldsusele. Kuigi need saatjad asuvad enamjaolt Prantsusmaal, asub üks nendest, vaatamata sellele, et ta Prantsusmaale saateid edastab, siiski Saksamaal Saarimaal ja seda haldab Lagardère'i Saksamaal asuv tütarettevõtja. Prantsuskeelseid saateid on tehniliselt võimalik piiratud alal vastu võtta ka Saksamaal, kuid kommertseesmärkidel neid Saksamaal ei kasutata. Intellektuaalomandi vallas makstakse esitajatele ja tootjatele kaitstud fonogrammide kasutamise tasu kahekordselt: Lagardère'i poolt Prantsusmaal ja ülalnimetatud tütarettevõtja poolt Saksamaal. Sellises olukorras tõusetus kaks küsimust, millele Euroopa Kohtul tuli vastus leida Prantsusmaa Cour de cassation'i esitatud eelotsusetaotluse alusel. Esiteks, kas see tasu võib olla reguleeritud lisaks Prantsuse õigusele ka Saksa õigusega? Teiseks, kas edastaval äriühingul on õigus vähendada Prantsusmaal makstavat tasu summa võrra, mida ta maksis või mida nõuti Saksamaal?

Esimesele küsimusele vastamiseks tuleb lähtuda direktiivist 93/83. Selle direktiivi eesmärk seoses satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavate autoriõiguste ja kaasnevate õigustega on „vältida mitme siseriikliku õigusnormi kumuleeruvat kohaldamist ühe ja sama ringhäälingutoimingu suhtes”. Direktiivi kohaselt peab tasu olema reguleeritud ainuüksi selle riigi õigusega, kust signaal saadetakse, s.t Prantsuse õigusega. See eeldab aga, et direktiiv on kohaldatav ja et antud asjas käsitletav edastamine on seega „üldsusele satelliidi kaudu edastamine” selle direktiivi tähenduses. Euroopa Kohus märkis pärast käsitletava edastamise (signaale satelliidilt saab vastu võtta üksnes professionaalsete vahendite abil; signaalid ei ole vastupidiselt programmidele mõeldud üldsusele vastuvõtuks; maapealse digitaalse ringhäälinguvõrgu abil on võimalik signaalide edastamine satelliidi mittetoimimise korral) uurimist, et nii see antud juhul ei ole. Niisiis, kuna ei ole tegemist „üldsusele satelliidi kaudu edastamisega” direktiivi 93/83 tähenduses, ei ole see kohaldatav ja seega ei ole käesolevas asjas takistusi tasu reguleerimiseks üheaegselt Prantsusmaa ja Saksamaa poolt.

Mis puutub võimalusse vähendada Prantsusmaal makstavat summat selle summa võrra, mida maksti või nõuti Saksamaal, siis siinjuures on asjakohane õiglase tasu nõude kehtestanud direktiivi 92/100³⁹ artikli 8 lõige 2. Euroopa Kohus täpsustas, et autoriõigusega kaasnevatel õigustel on territoriaalne iseloom. Kuivõrd käesoleval juhul toimub ülekandmine kahe liikmesriigi territooriumil, tuleb kõnealust tasu maksta kahe siseriikliku õiguse alusel. Edasi rõhutas kohus, et tema pädevusse ei kuulu täpse korra kehtestamine ühtse õiglase tasu kindlaksmääramiseks. Ainult liikmesriikidel on pädevus oma territooriumil kindlaks

³⁷ Nõukogu 19. novembri 1992. aasta direktiiv 92/100/EMÜ rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (EÜT L 346, lk 61).

³⁸ Nõukogu 27. septembri 1993. aasta direktiiv 93/83/EMÜ teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavate autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta (EÜT L 248, lk 15).

³⁹ Nõukogu 19. novembri 1992. aasta direktiiv 92/100/EMÜ rentimis- ja laenutamiseõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (EÜT 1992, L 346, lk 61).

määrata kõige sobivamad kriteeriumid õiglast tasu käsitleva ühenduse õiguse mõiste jär-
gimiseks. Siiski tasu õiglase iseloomu hindamiseks tuleb võtta arvesse fonogrammi kasu-
tamise kaubanduslikust väärtust ja eriti võtta arvesse kõiki edastamise aspekte, näiteks
tegelikku vaatajaskonda, võimalikku vaatajaskonda ja keeleversiooni. Kohus lisas, et käes-
oleval juhul Saksamaal ülekanndmine ei vähenda selle kasutamise väärtust Prantsusmaal.
Peale selle toimub tõhus kaubanduslik kasutamine üksnes Prantsuse territooriumil. Saksa-
maal eksisteerib siiski tegelik ja võimalik kuulajaskond, mistõttu on kaitstud fonogrammi-
de kasutamisel selles liikmesriigis teatav, olgugi et nõrk, majanduslik väärtus. Järelikult
võib Saksamaal tasu maksmist nõuda. Majandusliku väärtuse nõrkus avaldab mõju üksnes
selle tasu suurusele, mitte aga tasu maksmise põhimõttele. See tasu on vastutasu fono-
grammide kasutamise eest kõnealuses liikmesriigis ning selle maksmist ei saa arvesse võt-
ta Prantsusmaal õiglase tasu arvutamisel ega seda tasu selle võrra vähendada.

Euroopa Kohtu 25. oktoobri 2005. aasta otsused kohtuasjas C-350/03: Schulte ja kohtuas-
jas C-229/04: Crailsheimer Volksbank (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tehti
kahe Saksamaa kohtu – Landgericht Bochum ja Hanseatisches Oberlandesgericht in Bre-
men – poolt Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimuste alusel, mis käsitlesid 1985.
aasta nn koduukselepingute direktiivi (direktiiv 85/577)⁴⁰ tõlgendamist. Mõlema eelotsu-
setaotluse esitanud kohtu menetluses oli kinnisvarainvestorite ja pankade vaheline koh-
tuasi seoses finantsinvesteeringutega, mille lepingueelsed läbirääkimised toimusid kodu-
uksetehingu olukorras. Need investeeringud hõlmavad nimelt kinnisvarabürooga sõlmitud
kinnisvara ostulepingut ja ostu finantseerimiseks pangaga sõlmitud laenulepingut. Nime-
tatud lepinguid pakuti tarbijatele nende kodu külastanud kinnisvarabüroo töötaja või füü-
silisest isikust ettevõtjana tegutseva maakleri poolt.

Esiteks leidis Euroopa Kohus, et direktiiv ei anna tarbijale õigust taganeda kinnisvara müü-
gilepingust isegi juhul, kui see on osa finantsinvesteeringust, mille rahastamine on taga-
tud laenuga ja mille puhul lepingueelsed läbirääkimised nii kinnisvara ostulepingu kui ka
ostu investeerimiseks sõlmitud laenulepingu üle on toimunud koduuksetehingu olukor-
ras. Kuigi direktiivi eesmärk on kaitsta tarbijat eelkõige ohtude eest, mis tulenevad lepingu
sõlmimisest ettevõtja külastuse ajal selle tarbija koju, andes tarbijale teatud tingimustel
taganemisõiguse, välistab direktiivi selgelt ja ühemõtteliselt oma kohaldamisalast kinnis-
vara müügilepingud.

Lisaks ei ole direktiiviga vastuolus siseriiklikud eeskirjad, mis näevad laenulepingust taga-
nemise ainsa tagajärjena ette selle tühistamise, isegi kui tegemist on finantsinvesteeringu-
ga, milleks ei oleks antud laenu ilma kinnisvara ostmiseta.

Juhul, kui pank on tarbijat teavitanud tema õigusest laenulepingust taganeda, ei ole põhi-
mõtteliselt direktiiviga vastuolus, kui siseriiklik õigusnorm näeb ette, et kinnisvaralaenule-
pingust taganemise korral on tarbija kohustatud mitte üksnes tagasi maksma lepingu alu-
sel saadud summad, vaid ka maksma laenuandjale turul kehtiva määraga intressi.

Euroopa Kohus otsustas siiski, et käesoleva asjaga sarnastel juhtudel, kus tarbijat ei teavi-
tatud tema õigusest laenulepingust taganeda, peab pank kandma asjaomase investeeringu-

⁴⁰ Nõukogu 20. detsembri 1985. aasta direktiiv 85/577/EMÜ tarbija kaitsmise kohta väljaspool ärruume sõlmi-
tud lepingute korral (EÜT 1985, L 372, lk 31).

guga kaasnevad riskid. Kui pank oleks tarbijat tema taganemisõigusest õigeaegselt informeerinud, oleks tarbijal olnud võimalik muuta oma otsust sõlmida laenuleping ja sellisel juhul ei oleks ta hiljem ostulepingut notari juures sõlmitud. Nii oleks ta saanud vältida kinnisvara väärtuse ülehindamise ohtu ostuhetkel, samuti ohtu, et loodetavat üüritulu ei saada ja et kinnisvarahindade arenguga seotud ootused osutuvad ekslikuks. Siseriikliku seadusandja ja kohtute ülesanne on tagada tarbijate kaitse selliste riskide realiseerumise tagajärgede eest.

3.10. Sotsiaalõiguse valdkonnas on eriti huvipakkuvad kolm kohtuotsust, mis käsitlevad vastavalt töötajate õiguste säilimist äriühingute üleminekul, rasedate kaitset seoses mees- ja naistöötajate vahelise diskrimineerimise keeluga ning vanemaaliste töötajate diskrimineerimise keeldu.

Euroopa Kohtu 26. mai 2005. aasta otsuse aluseks olevas kohtuasjas C-478/03: Celte (EKL 2005, lk I-4389) küsis House of Lords Euroopa Kohtult direktiivi 77/187⁴¹ rakendamise korra kohta kutseõppeteenistuste erastamisel Walesis.

1989. aastal käivitatud haldusreformi käigus kavandas Ühendkuningriigi valitsus Training and Enterprise Council'ite (TEC) loomise, kes pidid üle võtma valitsuse poolt rahastatavad piirkondlikud ametid, mida juhtisid ametnikud, kes vastutasid noorte ja töötute väljaõppeprogrammide eest. Järkjärgulise erastamise läbiviimiseks lubati TEC-idel kasutada Department of Employment'i (töoministeerium) ruume ning neil oli vaba juurdepääs infosüsteemidele ja andmebaasidele. Kolmeaastase algusperioodi jooksul viidi piirkondlike ametite ametnikud ajutiselt üle nii, et nad säilitasid oma ametnikustaatused. Department of Employment'i töötajad jätkasid samade ülesannete täitmist samades hoonetes TEC-i alluvuses. Kuid 16. detsembril 1991 Secretary of State'i poolt TEC-ide Staffing Group'i (personaliküsimustega tegelev rühm) esimeestele saadetud kirjas seisis, et TEC-id saavad lõplikult nende töötajate tööandjadeks. Ajutise üleviimise perioodi lõpul anti töötajatele valida, kas siirduda tagasi Department of Employment'i teenistusse ja lasta end üle viia teisele ametikohale või jätkata sama tegevust TEC-i töötajana. Neil asjaoludel sõlmisid Department of Employment ja TEC 1992. aastal kokkuleppe, milles nähti ette nende vastavad kohustused ametnike suhtes, kes otsustasid jätkata töötamist TEC-i töötajana.

Eelotsuse küsimused käsitlevad direktiivi 77/187 artikli 3 lõikes 1 toodud ülemineku kuupäeva mõiste tõlgendamist juhul, kui üleminek toimub kombineeritud tehinguna, milleks läbitakse mitu staadiumi.

Olles sissejuhatuseks märkinud, et kutseõppetegevuse erastamine kuulub direktiivi 77/187 kohaldamisalasse, vastas Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele, et töölepingute ja töösuhete üleminek vastavalt direktiivi 77/187 artikli 3 lõikele 1 toimub ilmingimata samal kuupäeval kui äriühingu üleminek. Ülemineku kuupäev vastab kuupäevale, mil toimub üleantava üksuse tegevuse eest vastutava tööandja positsiooni üleminek võõrandajalt omandajale. See kuupäev on konkreetne ajahetk, mida ei saa võõrandaja või omandaja soovi kohaselt mõnele teisele kuupäevale edasi lükata.

⁴¹ Nõukogu 14. veebruari 1977. aasta direktiiv 77/187/EMÜ äriühingute, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta (EÜT 1977, L 61, lk 26).

Kohus lisas, et sellest tulenevalt loetakse kõnealuse artikli 3 lõike 1 kohaldamisel selles sättes viidatud ülemineku kuupäeval võõrandaja ja üleantavas äriühingus töötavate töötajate vahel eksisteerivad töölepingud või töösuhted selsamal kuupäeval võõrandajalt omandajale üleantuks sõltumata sellest, mida nimetatud pooled on selles suhtes omavahel kokku leppinud.

8. septembri 2005. aasta otsuses kohtuasjas C-191/03: McKenna (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) tuli Euroopa Kohtul uuesti käsitleda küsimust raseda naistöötaja õiguste kohta ühenduse õiguskorras ning mees- ja naistöötajate mittediskrimineerimise põhimõtet.

M. McKenna rasestus 2000. aasta jaanuaris. Tal tuli meditsiinilistel näidustustel võtta rasedusega seotud patoloogilise seisundi tõttu haiguspuhkust, mis kestis peaaegu kogu tema raseduse aja. Alates 6. juulist 2000 lõppes tal õigus saada kogu töötasu haiguspuhkuse ajal ja tema töötasu vähendati poole võrra. M. McKenna oli 3. septembrist kuni 11. detsembrini 2000 rasedus- ja sünnituspuhkusel ja talle maksti sel ajal täistöötasu. Rasedus- ja sünnituspuhkuse lõppedes oli M. McKenna meditsiinilistel põhjustel jätkuvalt töövõimetu ja tema töötasu vähendati jällegi poole võrra. M. McKenna rasedusega seotud töövõimetuse periood arvati haiguspuhkuse hulka, millele tal oli õigus.

Kõnesoleva asja keskseks küsimuseks on see, kas töövõimetust, mille on põhjustanud rasedusega seotud ja raseduse ajal ilmnenud patoloogiline seisund, võib ühenduse õiguse kohaselt käsitleda ükskõik millisest haigusest tingitud töövõimetusena ja võib arvata päevade hulka, mille jooksul on töötajatel antud juhul kohaldatava haiguspuhkuste korra järgi õigus säilitada esialgu kogu töötasu ja seejärel osaline töötasu.

Nende eelotsuse küsimustega soovis lirimaa Labour Court esiteks teada, kas kõnealune siseriiklik kord kuulub EÜ artikli 141 lõigete 1 ja 2 ning direktiivi 75/117⁴² või direktiivi 76/207⁴³ kohaldamisalasse. Teiseks otsis eelotsusetaotluse esitanud kohus vastust küsimusele, kas ühenduse kohaldatavaid sätteid arvesse võttes tuleb sellist korda pidada diskrimineerivaks.

Ühenduse sätete kohaldamise osas vastas Euroopa Kohus, et haiguspuhkuste kord, mis kohtleb rasedusega seotud haigusi põdevaid naisi ja rasedusega mitteseotud haigusi põdevaid töötajaid ühesuguselt, kuulub EÜ artikli 141 ja direktiivi 75/117 kohaldamisalasse.

Nimetatud kord määrab kindlaks töötaja töötasu säilitamise tingimused haiguse tõttu töölt puudumisel. Selle korra järgi seatakse kogu töötasu säilitamine sõltuvusse sellest, et ei ületataks aasta kohta ettenähtud maksimaalset kestust, ning juhul kui see on ületatud, nähakse ette töötasu säilitamine kuni 50% ulatuses ajavahemiku jooksul, mis ei ületa nelja aasta kohta ettenähtud maksimaalset kestust. Kõnealune süsteem, mis viib töötasu vähendamisele ning seejärel töötasu saamise õiguse lõppemisele, toimib automaatselt, lähedes haiguse tõttu töölt puudunud päevade aritmeetilisest arvestusest.

⁴² Nõukogu 10. veebruari 1975. aasta direktiiv 75/117/EMÜ meeste ja naiste võrdse tasustamise põhimõtte kohaldamisega seotud õigusaktide ühtlustamise kohta liikmesriikides (EÜT 1975, L 45, lk 19).

⁴³ Nõukogu 9. veebruari 1976. aasta direktiiv 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega ning töötingimustega (EÜT 1976, L 39, lk 40).

Eelotsuse küsimuste teise aspekti puhul leidis Euroopa Kohus, et kõnesolevas asjas käsitletav haiguspuhkuste kord ei ole diskrimineeriv.

Euroopa Kohtu hinnangul tuleb EÜ artiklit 141 ja direktiivi 75/117 tõlgendada nii, et soolist diskrimineerimist ei kujuta endast:

- haiguspuhkuste korra reegel, mis näeb nii rasedusega seotud haiguse tõttu enne rasedus- ja sünnituspuhkust töölt puuduvate naistöötajate kui ka muude haiguste tõttu töölt puuduvate meestöötajate puhul ette töötasu vähendamise, kui puudumine ületab teatud kestuse, tingimusel et naistöötajat koheldakse samamoodi kui haiguse tõttu töölt puuduvat meestöötajat ja et makstav toetus ei oleks nii väike, et see muudaks küsitavaks rasedate töötajate kaitsmise eesmärgi;
- haiguspuhkuste korra reegel, mis näeb ette haiguse tõttu töölt puudunud päevade arvamise maksimaalse tasustatud haiguspäevade arvu hulka, millele töötajal on kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul õigus, olenemata sellest, kas haigus on rasedusega seotud või mitte, tingimusel et rasedusega seotud haiguse tõttu puudumiste liitmise tulemusel ei saaks naistöötaja liitmisest mõjutatud puudumise ajal pärast rasedus- ja sünnituspuhkust toetust, mis on väiksem kui miinimumsumma, millele tal oli õigus raseduse kestel põetud haiguse ajal.

22. novembri 2005. aasta otsuses C-144/04: Mangold (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata) antakse sotsiaalpoliitika valdkonnas huvitav selgitus vanuselise diskrimineerimise eest kaitsmise kohta. Selles kohtuasjas esitas Arbeitsgericht München (Saksamaa) Euroopa Kohtule rea eelotsuse küsimusi töötaja ja tööandja vahelise kohtuvaidluse käigus, milles oli küsimuse all osalist tööaega ja tähtjalisi töölepinguid reguleeriva Saksamaa seaduse kohaldamine. Nimetatud seaduse kohaselt võib kuni 2006. aasta detsembri lõpuni tähtjalise töölepingu sõlmida lepingu aluse, tähtaja ja uuendamise osas ilma piiranguteta juhul, kui töötaja on saanud vähemalt 52-aastaseks ja kui see ei ole otseselt seotud sama tööandjaga varem sõlmitud tähtajatu töölepinguga. Direktiivi 2000/78⁴⁴, mille tõlgendamise kohta on eelotsuse küsimused esitatud, eesmärk on kehtestada üldine raamistik, et võidelda töö saamisel ja kutsealale pääsemisel diskrimineerimise teatud vormide vastu, mille hulgas on ka vanuse alusel diskrimineerimine. Niisiis üldiselt on erinev kohtlemine otseselt vanuse alusel keelatud. Siiski võivad liikmesriigid nimetatud direktiivi artikli 6 lõike 1 kohaselt ette näha, et erinevat kohtlemist ei peeta diskrimineerimiseks, kui sellel on siseriiklikus õiguses eelkõige tööhõivepoliitikat ja tööturgu hõlmav õigustatud eesmärk ning kui selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud. Direktiivis on selleks nimetatud näiteks tööle pääsemise, töö saamise ja kutsealale pääsemise ning töölt vabastamise eritingimuste kehtestamine vanematele töötajatele, et edendada nende kutsealast integreerimist või tagada nende kaitse.

Euroopa Kohus sedastas, et Saksamaa seadusel on selge eesmärk: soodustada töötute vanemaealiste isikute kutsealast integreerimist. Kohtu arvates ei saa sellist üldist huvi teeniva eesmärgi õigustatust põhjendatult kahtluse alla seada ning seega tuleb seda eesmärki pidada põhimõtteliselt eespool osutatud sätte mõttes „objektiivselt ja mõistlikult“ põhjendatuks vanuse alusel erineva kohtlemise korral. Lisaks peavad selle õigustatud eesmärgi

⁴⁴ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, lk 16).

saavutamiseks rakendatud vahendid olema „asjakohased ja vajalikud”. Siinjuures leidis kohus, et liikmesriikidel on vaieldamatult laiaulatuslik kaalutusõigus sobivate vahendite valimisel sotsiaal- ja tööhõivepoliitika valdkonda puudutavate eesmärkide saavutamiseks. Kuid Saksamaa seaduse puhul tekib olukord, kus kõikidele vähemalt 52-aastaseks saanud töötajatele võib kuni vanaduspensioniea saabumiseni pakkuda tähtjalise töölepingu sõlmimist võimalusega seda määramatu arv kordi pikendada, olenemata sellest, kas need töötajad olid enne lepingu sõlmimist töötud ja kui kaua see töötuse periood kestis. Võib tekkida oht, et need töötajad jäävad oma tööalase karjääri olulises etapis ilma töökoha stabiilsusest, mis on aga töötajate kaitse keskne element. Euroopa Kohus leidis, et selline seadus läheb kaugemale sellest, mis on asjakohane ja vajalik taotletud eesmärgi saavutamiseks, ning ei ole seega direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 1 kohaselt põhjendatud.

Käsitletavas kohtuasjas kerkis esile veel üks küsimus. Nagu direktiivis 2000/78 lubatud, on Saksamaa pikendanud direktiivi ülevõtmise tähtaega kuni 2. detsembrini 2006, nii et vaidlusaluse töölepingu sõlmimise päeval ei olnud see tähtaeg veel möödunud. Euroopa Kohus jõudis arutluse käigus järeldusele, et see fakt ei ole asjassepuutuv. Euroopa Kohtu praktika kohaselt peavad liikmesriigid direktiivi ülevõtmiseks ettenähtud tähtaja jooksul hoiduma õigusnormide kehtestamisest, mis võivad direktiivis sätestatud eesmärki tõsiselt kahjustada. Kuid on veel teisigi põhjendusi. Euroopa Kohus rõhutas asjaolu, et võrdse kohtlemise põhimõtte töö saamisel ja kutsealale pääsemisel ei tulene direktiivist 2000/78. See põhimõtte tuleneb mitmetest rahvusvahelistest lepingutest ja liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest, mistõttu tuleb vanuse alusel võrdse kohtlemise põhimõtet pidada üheks ühenduse õiguse üldpõhimõtteks. Sellise üldpõhimõtte järgimine ei saa iseenesest sõltuda tähtaja möödumisest, mis on liikmesriikidele määratud võtmaks üle direktiiv, millega kehtestatakse üldine raamistik, et vöidelda vanuse alusel diskrimineerimise vastu. Niisiis peab siseriiklik kohus, kelle menetluses on kõnealust põhimõtet puudutav kohtuasi, oma pädevuse piires tagama ühenduse õigusest üksikisikutele tulenevate õiguste kaitse ja ühenduse õiguse täieulatusliku rakendamise ning jätmata kohaldamata iga sellega vastuolus oleva siseriikliku õigusnormi ja seda isegi juhul, kui kõnealuse direktiivi ülevõtmistähtaeg ei ole veel möödunud.

Äriühinguõigusega seonduvalt tuleks mainida Euroopa Kohtu 3. mai 2005. aasta otsust liidetud kohtuasjades C-387/02, C-391/02 ja C-403/02: Berlusconi jt (EKL 2005, lk I-3565), mis puudutas Itaalia kohtutes menetluses olevaid kriminaalasju, milles mitut füüsilist isikut süüdistati valeandmete esitamises enne 2002. aastat, mil Itaalias jõustusid seda liiki rikkumist käsitlevad uued karistusõiguse sätted.

Itaalia kohtute arvates takistavad varasematest leebemad uued sätted süüdistatavate suhtes kriminaalmenetluse läbiviimist. Kõnealused sätted näevad ette oluliselt lühema aegumistähtaja (seitsme ja poole aasta asemel neli ja pool aastat) kriminaalmenetluse alustamiseks vajaliku kaebuse esitamiseks valeandmete tõttu väidetavalt kahjustatud osanike, aktsionäride või võlausaldajate poolt ning karistuse puudumise valeandmete esitamisel, mille tagajärjed ei ole olulised või on minimaalse tähtsusega, st mis ei ületa teatud protsente.

Neil asjaoludel küsis Tribunale di Milano ja Corte d'Appello di Lecce Euroopa Kohtult, kas valeandmete esitamises seisnev süütegu on reguleeritud äriühingute esimese direktiiviga

(esimene direktiiv 68/151⁴⁵) ja kas Itaalia uued õigusnormid on kooskõlas ühenduse õigusest tuleneva nõudega, et liikmesriikide kehtestatud karistused ühenduse õiguse sätete rikkumise eest peavad olema asjakohased, st tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Euroopa Kohus märkis alustuseks, et raamatupidamises valeandmete esitamise eest ette nähtud karistuste eesmärk on karistada äriühingute neljandast ja seitsmendast (neljas direktiiv 78/660⁴⁶ ja seitsmes direktiiv 83/349⁴⁷) direktiivist tuleneva sellise aluspõhimõtte rikkumise eest, mille kohaselt peavad äriühingute raamatupidamise aastaaruanded andma tõepärase ja erapooletu ülevaate varast, finantsseisundist ning kasumist või kahjumist.

Seejärel leidis kohus, et esimese direktiivi artikliga 6 ette nähtud karistamise korra puhul aastaaruande avalikustamata jätmisel peetakse silmas mitte ainult aastaaruannete esitamata jätmist, vaid ka selliste aastaaruannete avalikustamist, mida ei ole koostatud neljandas äriühingute direktiivis kehtestatud nõuetele vastavalt, ehk teisisõnu valeandmete avalikustamist. Esimese direktiivi artiklit 6 ei saa aga pidada kohaldatavaks konsolideeritud aruannetega seonduvate kohustuste täitmata jätmisel, mis on sätestatud seitsmendas direktiivis ja millele esimeses direktiivis ei ole ühtegi viidet.

Pärast selle asjaolu kindlakstegemist leidis ühenduse kohus, et kergema karistuse tagasiulatuva kohaldamise põhimõte on osa ühenduse õiguse üldpõhimõtetest, mida siseriiklik kohus peab järgima, kui ta kohaldab ühenduse õiguse ja eriti äriühingute direktiivide rakendamiseks vastu võetud siseriiklikku õigust.

Seega järeldas Euroopa Kohus, et liikmesriigi ametiasutused ei saa kriminaalmenetluses tugineda süüdistatava vastu aastaaruannete avalikustamata jätmisel esimese direktiivi artikliga 6 kehtestatud karistuste kohasust käsitlevale nõudele, selleks et kontrollida süüdistatavate suhtes leebemate, pärast süütegude toimepanemist jõustunud sätete vastavust sellele nõudele, kuna nende sätete mittevastavus võib viia selleni, et nendes sätetes ette nähtud kergemaid karistusi ei oleks võimalik kohaldada. Direktiivil ei saa iseenesest ja sõltumata selle rakendamiseks liikmesriigi poolt vastu võetud seadusest olla süüdistatavate kriminaalvastutust ettenägevast või raskendavast mõju.

3.11. Keskkonda puudutavas valdkonnas väärrib erilist tähelepanu 7. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-364/03: komisjon v. Kreeka (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata). Selles asjas tehti otsus Kreeka Vabariigi vastu esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi kohta, milles komisjon heitis ette, et Kreeka Vabariik ei ole täitnud direktiivi 84/360⁴⁸ artiklist 13 tulenevaid kohustusi.

⁴⁵ Nõukogu 9. märtsi 1968. aasta esimene direktiiv 68/151/EMÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks (EÜT 1968, L 65, lk 8).

⁴⁶ Nõukogu 25. juuli 1978. aasta neljas direktiiv 78/660/EMÜ, mis põhineb asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktil g ja käsitleb teatavat liiki äriühingute raamatupidamise aastaaruandeid (EÜT 1978, L 222, lk 11).

⁴⁷ Nõukogu 13. juuni 1983. aasta seitsmes direktiiv 83/349/EMÜ, mis põhineb asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktil g ja käsitleb konsolideeritud aastaaruandeid (EÜT 1983, L 193, lk 1).

⁴⁸ Nõukogu 28. juuni 1984. aasta direktiiv 84/360/EMÜ tööstusrajatistest lähtuva õhusaaste vastu võitlemise kohta (EÜT 1984, L 188, lk 20).

Nimetatud direktiivi kohaselt tuli liikmesriikidel hiljemalt 30. juuniks 1987 see direktiiv üle võtta (artikkel 16) ja võtta vajalikud meetmed tööstusrajatistest lähtuva õhusaaste vältimiseks või vähendamiseks ühenduses (artikkel 1). Direktiiviga hõlmatud tööstusettevõtted, mille hulgas on energiatööstus, mille osaks on soojuselektrijaamad, välja arvatud tuumaelektrijaamad, on loetletud direktiivi 84/360 I lisas. Artikkel 13 sätestab, et liikmesriigid rakendavad poliitikat ja strateegiaid, sealhulgas asjakohaseid meetmeid, „rajatiste järkjärguliseks kohandamiseks parima võimaliku tehnoloogiaga“, võttes eelkõige arvesse selliseid tingimusi nagu rajatise tehnilised omadused, kasutusmäär ja eluea pikkus, sellest lähtuvate saasteainete heitkoguste laad ja maht ning kulude piiramine.

Kõnesolevas asjas esitati Kreetal asuva Kreeka soojuselektrijaama vastu kaebus keskkonna saastamise kohta, mistõttu hakkas komisjon huvi tundma kõnealuse jaama töötamise tingimuste ja Kreeka ametivõimude poolse direktiivi 84/360 järgmise vastu. Komisjon jõudis järeldusele, et on rikutud direktiivi artiklit 13 seoses sellega, et väeveldioksiidi ja lämmastikoksiidi heitkogused ei olnud aastatel 1992–2002 vähenenud ja Kreeka ei olnud kehtestanud tööstusrajatistest lähtuvate heitkoguste piirnorme, ning otsustas seejärel esitada Euroopa Kohtusse hagi.

Kreeka valitsus väitis aga, et on võetud meetmeid elektrijaama laiendamiseks ning poliitika ja strateegia rakendamiseks, mis on mõeldud elektrijaama kohandamiseks parima võimaliku tehnoloogiaga. Lisaks väitis ta, et keskkonna kvaliteet on selles piirkonnas suurepärase ning et olemasolev vähene saaste ei kujuta endast ohtu inimeste tervisele.

Kõigepealt tuletas Euroopa Kohus meelde direktiivi artiklist 13 tulenevaid kohustusi ja vajadust kohandada rajatise võimaliku tehnoloogia arenguga. Seejärel kinnitas kohus, et vastupidiselt Kreeka valitsuse väidetele annab direktiivi 84/360 artikli 2 punkt 1 õhusaaste mõiste, mis tähendab „inimtegevusest tuleneva ainete või energia otsest või kaudset väljutamist õhku, mis võib avaldada märgatavat kahjulikku mõju inimeste tervisele, kahjustada elusressursse ja ökosüsteeme“.

Edasi järeldas kohus, et „juhul kui on selge, et teatud ainete heitkogustel on kahjulik mõju inimeste tervisele ning elusressurssidele ja ökosüsteemidele, ei sõltu liikmesriikide kohustus võtta vajalikke meetmeid nende ainete heitkoguste vähendamiseks selle piirkonna keskkonna üldisest seisundist, kus asub asjaomane tööstusrajatis“. Liikmesriik rikub direktiivi 84/360 artiklist 13 tulenevaid kohustusi, kui ta ei määra kindlaks poliitikat ja strateegiaid elektrijaama auruturbiinide ning gaasiturbiinide järkjärguliseks kohandamiseks parima võimaliku tehnoloogiaga.

Kuigi direktiivi 84/360 artikkel 13 ei kohusta sõnaselgelt liikmesriike kehtestama rajatiste heitkoguste piirväärtusi, tuleb siiski rõhutada, et tööstusrajatistest lähtuvate heitkoguste piirnormide kehtestamine on äärmiselt kasulik meede kõnealuse artikli 13 mõttes poliitika ja strateegiate elluviimiseks.

Kütuses kasutatavate kahjulike ainete maksimaalse sisalduse vähendamist saab sisuliselt käsitleda sellise tööstusrajatise nagu asjaomane elektrijaam kohandamisena parima võimaliku tehnoloogiaga, kuna selline vähendamine võib tuntavalt alandada sellisest rajatise lähtuva õhusaaste taset. Kuid eelöeldu eeldab seda, et kasutatava kütuse kahjulike ainete sisaldus vastab turul saadaoleva kütuse madalaimale kahjulike ainete sisaldusele.

Elektrijaama parima võimaliku tehnoloogiaga kohandamise meetmetena võib käsitleda ka kuumaveekatelde järkjärgulist asendamist ning heitkoguste kontrolli ja jälgimise meetmeid, kuid tingimusel, et nendega kaasnevad teised meetmed, millel on asjaomase elektrijaama heitkogustele otsene mõju.

Euroopa Kohus järeldas, et Kreeka Vabariik on rikkunud direktiivi 84/360 artiklist 13 tulenevaid kohustusi.

B – Euroopa Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 18. jaanuari 2005. aasta seisuga)

Esimene rida, vasakult paremale:

kohtunik C. Gulmann; kodade esimehed A. Borg Barthet, R. Silva de Lapuerta, A. Rosas ja P. Jann; Euroopa Kohtu president V. Skouris; koja esimees C. W. A. Timmermans; kohtujurist L. A. Geelhoed; koja esimees K. Lenaerts; kohtujurist F. G. Jacobs.

Teine rida, vasakult paremale:

kohtujurist A. Tizzano; kohtunik N. Colneric; kohtujurist D. Ruiz-Jarabo Colomer; kohtunikud J.-P. Puissochet ja A. M. La Pergola; kohtujurist P. Léger; kohtunikud R. Schintgen, S. von Bahr ja J. N. Cunha Rodrigues.

Kolmas rida, vasakult paremale:

kohtunikud G. Arestis, P. Kūris ja K. Schiemann; kohtujuristid J. Kokott ja C. Stix-Hackl, kohtujurist L. M. Poiares P. Maduro; kohtunikud J. Makarczyk ja E. Juhász.

Neljas rida, vasakult paremale:

kohtunikud A. Ó Caoimh, U. Löhmus, J. Malenovský, M. Ilešič, J. Klučka ja E. Levits; kohtusekretär R. Grass.

1. Euroopa Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Vassilios Skouris

Sündinud 1948; Berliini Vaba Ülikooli diplom õigusteaduse erialal (1970); Hamburgi Ülikooli riigi- ja haldusõiguse doktor (1973); Hamburgi Ülikooli professor (1972–1977); Bielefeldi Ülikooli avaliku õiguse professor (1978); Thessaloníki Ülikooli avaliku õiguse professor (1982); siseminister (1989 ja 1996); Kreeta Ülikooli haldusnõukogu liige (1983–1987); Thessaloníki Rahvusvahelise ja Euroopa Majandusõiguse Keskuse juhataja (alates 1997); Kreeka Euroopa Õiguse Ühingu juhataja (1992–1994); Kreeka Riikliku Teaduskomitee liige (1993–1995); Kreeka Ametnike Kõrgema Valimiskomisjoni liige (1994–1996); Trieri Euroopa Õiguse Akadeemia teadusnõukogu liige (alates 1995); Kreeka Kohtunike Kooli haldusnõukogu liige (1995–1996); välisministeeriumi teadusnõukogu liige (1997–1999); Kreeka Majandus- ja Sotsiaalnõukogu esimees 1998; Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. juunist 1999; Euroopa Kohtu president alates 7. oktoobrist 2003.

Francis Geoffrey Jacobs

Sündinud 1939; *barrister*, Queen's Counsel; ametnik Euroopa Inimõiguste Komisjoni sekretariaadis; kohtujurist J.-P. Warneri õigusnõunik; Londoni Ülikooli Euroopa õiguse professor; Euroopa Õiguse Keskuse (King's College, London) direktor; erinevate Euroopa õiguse alaste tööde autor; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 1988.

Claus Christian Gulmann

Sündinud 1942; justiitsministeeriumi ametnik; kohtunik Max Sørenseni õigusnõunik; Kopenhaageni Ülikooli rahvusvahelise õiguse professor ja õigusteaduskonna dekaan; advokaat; vahekohtute liige ja esimees; apellatsioonhalduskohtu liige; Euroopa Kohtu kohtujurist 7. oktoobrist 1991 kuni 6. oktoobrini 1994; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 1994.

Antonio Mario La Pergola

Sündinud 1931; Padua, Bologna ja Rooma ülikoolide riigiõiguse, üldise avaliku õiguse ja võrdleva õigusteaduse professor; Kohtunike Ülemkogu liige (1976–1978); Konstitutsioonikohtu (Corte Costituzionale) liige ja esimees (1986–1987); ühenduse poliitika minister (1987–1989); Euroopa Parlamendi liige (1989–1994); Euroopa Kohtu kohtunik 7. oktoobrist 1994 kuni 31. detsembrini 1994; Euroopa Kohtu kohtujurist 1. jaanuarist 1995 kuni 14. detsembrini 1999; Euroopa Kohtu kohtunik alates 15. detsembrist 1999.

Jean-Pierre Puissochet

Sündinud 1936; Conseil d'Etat' liige (Prantsusmaa); Euroopa Ühenduste Nõukogu õigustalituse direktor, hiljem peadirektor (1968–1973); riikliku tööhõiveameti peadirektor (1973–1975); tööstusministeeriumi üldhaldusosakonna direktor (1977–1979); OECD õigusteenistuse direktor (1979–1985); Institut international d'administration publique'i (Rahvusvahelise Avaliku Halduse Instituudi) direktor (1985–1987); välisministeeriumi õigusnõunik, õigusosakonna juhataja (1987–1994); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 1994.

Philippe Léger

Sündinud 1938; kohtunik (1966–1970); elukvaliteediministri büroo juhataja, hiljem tehniline nõustaja 1976; justiitsministri büroo tehniline nõustaja (1976–1978); justiitsministeeriumi kriminaalrajade ning armuandmiste osakonna direktori asetäitja (1978–1983); Pariisi apellatsioonikohtu (Cour d'appel de Paris) nõunik (1983–1986); justiitsministri büroo direktori asetäitja (1986); Tribunal de grande instance de Bobigny esimees (1986–1993); justiitsministri büroo direktor, Pariisi apellatsioonikohtu kohtujurist (1993–1994); René Descartes'i Ülikooli (Pariis V) abiprofessor (1988–1993); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 1994.

Peter Jann

Sündinud 1935; Viini Ülikooli õigusteaduse doktor (1957); nimetatud kohtunikuks ja määratud tööle föderaaljustiitsministeeriumi (1961); Viini Straf-Bezirksgericht'i kohtunik ajakirjanduse valdkonnas (1963–1966); föderaaljustiitsministeeriumi pressisekretär (1966–1970), seejärel määratud tööle justiitsministeeriumi välisrajade osakonda; Austria parlamendi õiguskomisjoni nõunik ja pressiesindaja (1973–1978); Verfassungsgerichtshof'i liikmeks nimetamine (1978); alaline ettekandja-kohtunik selles kohtus kuni 1994. aasta lõpuni; Euroopa Kohtu kohtunik alates 19. jaanuarist 1995.

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer

Sündinud 1949; kohtunik; Consejo General del Poder Judicial'i (Kohtunike Ülemkogu) liige; professor; Consejo General del Poder Judicial'i (Kohtunike Ülemkogu) esimehe büroo juhataja; Euroopa Inimõiguste Kohtu *ad hoc* kohtunik; Tribunal Supremo kohtunik alates 1996; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 19. jaanuarist 1995.

Romain Schintgen

Sündinud 1939; tööministeeriumi ametnik; majandus- ja sotsiaalnõukogu esimees; Société Nationale de Crédit et d'Investissement'i ja Société Européenne des Satellites'i juhataja; valitsuse esindaja Euroopa Sotsiaalfondi komitees ja töötajate vaba liikumise nõuandekomitees ning Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fondi haldusnõukogu; Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989 kuni 11. juulini 1996; Euroopa Kohtu kohtunik alates 12. juulist 1996.

Ninon Colneric

Sündinud 1948; õppinud Tübingenis, Münchenis ja Genfis; teinud teaduslikku tööd Londonis, omandanud õigusteaduse doktori kraadi Müncheneri Ülikoolis; kohtunik Oldenburgi Arbeitsgericht'is; Bremeni Ülikooli poolt omistatud õigus õpetada tööõigust, õigussotsioloogiat ja sotsiaalõigust; Frankfurdi ja Bremeni ülikoolide õigusteaduskondades professori kohusetäitja; Schleswig-Holstein Landesarbeitsgericht'i president (1989); osalenud European Expertise Service (EU) projekti eksperdina Kõrgõzstani tööõiguse uuendamisel (1994–1995); Bremeni Ülikooli tööõiguse ja eriti Euroopa tööõiguse auprofessor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 15. juulist 2000.

Stig von Bahr

Sündinud 1939; töötanud parlamendi ombudsmani juures ja Rootsi valitsuse kantseleis ning mitmes ministeeriumis, sealhulgas rahandusministeeriumi asekanclerina; nimetati Göteborgi Kammarrätten'i kohtunikuks 1981, seejärel Regeringsrätten'i kohtunikuks 1985; osalenud paljude ametlike ettekannete ettevalmistamisel, peamiselt maksunduse ja raamatupidamise valdkonnas; muu hulgas tulumaksu inflatsiooniga kohandamise komitee esimees, raamatupidamise komitee esimees ja äriühingute omanike maksueeskirjade komitee erireferent; raamatupidamisstandardite toimkonna esimees ja siseriiklike kohtute haldusnõukogu liige ning finantsinspeksiooni juhatuse liige; avaldanud arvukalt artikleid, peamiselt maksunduse teemal; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Antonio Tizzano

Sündinud 1940; õpetanud Itaalia ülikoolides; õigusnõunik Itaalia alalises esinduses Euroopa Ühenduste juures (1984–1992); advokaat kasatsioonikohtu ja teiste kõrgemate kohtute juures; Itaalia delegatsiooni liige rahvusvahelistel läbirääkimistel ja valitsustevahelistel konverentsidel, sealhulgas ühtse Euroopa akti ja Euroopa Liidu lepingu teemal; erinevate kirjutiste autor; Euroopa Komisjoni rahalise olukorra uurimiseks asutatud sõltumatute ekspertide grupi liige (1999); Euroopa õiguse professor, Rahvusvahelise ja Euroopa Õiguse Instituudi direktor (Rooma Ülikool); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2000.

José Narciso da Cunha Rodrigues

Sündinud 1940; erinevate kohtute teenistuses (1964–1977); õigussüsteemi uuendamist käsitlevate uuringute läbiviimine ja koordineerimine; valitsuse esindaja Euroopa Inimõiguste Komisjonis ja Euroopa Inimõiguste Kohtus (1980–1984); Euroopa Nõukogu inimõiguste komitee ekspert (1980–1985); kriminaalkodeksi ja kriminaalprotsessi kodeksi muutmise tegeleva töörühma liige; Procurador-Geral da República (1984–2000); Euroopa Pettustevastase Ameti järelevalve komitee liige (1999–2000); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Christiaan Willem Anton Timmermans

Sündinud 1941; Euroopa Kohtu õigusnõunik (1966–1969); Euroopa Komisjoni ametnik (1969–1977); Leideni Ülikooli õigusteaduste doktor; Groningeni Ülikooli Euroopa õiguse professor (1977–1989); Gerechtshof te Arnhemi asekohtunik; erinevate kirjutiste autor; Euroopa Komisjoni õigustalituse peadirektori asetäitja (1989–2000); Euroopa õiguse professor (Amsterdami Ülikool); Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2000.

Leendert A. Geelhoed

Sündinud 1942; Utrechti Ülikooli teadusassistent (1970–1971); Euroopa Kohtu õigusnõunik (1971–1974); justiitsministeeriumi peanõunik (1975–1982); valitsuspoliitikat käsitleva nõuandekomitee liige (1983–1990); mitmesugune õpetamistegevus; majandusministeeriumi peasekretär (1990–1997); üldasjade ministeeriumi peasekretär (1997–2000); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2000.

Christine Stix-Hackl

Sündinud 1957; Viini Ülikooli õigusteaduste doktor; ülikoolijärgsed õpingud Euroopa õiguses (Collège d'Europe, Brügge); Austria diplomaatilise korpuse liige (alates 1982); välisministeeriumi õigusosakonna Euroopa Liidu ekspert (1985–1988); Euroopa Komisjoni õigustalitus (1989); välisministeeriumis Euroopa Liidu valdkonna eest vastutava õigusosakonna juhataja (1992–2000, ministri täievoliline diplomaatiline esindaja); osalenud Euroopa Majanduspiirkonda puudutavatel läbirääkimistel ja Austria ühinemisläbirääkimistel Euroopa Liiduga, Austria Vabariigi esindaja Euroopa Kohtus (alates 1995); Austria peakonsul Zürichis (2000); õpetamistegevus ja kirjutiste avaldamine; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2000.

Allan Rosas

Sündinud 1948; Turu Ülikooli õigusteaduse doktor; Turu Ülikooli avaliku õiguse abiprofessor 1978–1981 ja Åbo Akademi professor 1981–1996; Åbo Akademi Inimõiguste Instituudi juhataja (1985–1995); mitmesugused rahvusvahelised ja siseriiklikud akadeemilised auametid ja liikmesus teaduslikes ühingutes; juhatanud mitmeid rahvusvahelisi ja siseriiklikke uurimisprojekte ja -programme, sealhulgas Euroopa Ühenduse õiguse, rahvusvahelise õiguse, inim- ja põhiõiguste, riigiõiguse ja võrdleva avaliku haldusteaduse valdkonnas; esindanud Soome valitsust mitmetel rahvusvahelistel konverentsidel ja koosolekutel delegatsiooni liikme või nõunikuna; tegutsenud eksperdina Soome õiguse valdkonnas, osalenud õigusloomes ja Soome parlamendi mitmesugustes komisjonides, sealhulgas ÜRO-s, UNESCO-s, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonis (OSCE) ning Euroopa Nõukogus; alates 1995 Euroopa Komisjoni õigustalituse peaõigusnõustaja (välissuhted); alates märtsist 2001 Euroopa Komisjoni õigustalituse peadirektori asetäitja; Euroopa Kohtu kohtunik alates 17. jaanuarist 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduse eriala (Universidad Complutense, Madrid); Abogado del Estado, Malaga; Abogado del Estado transpordi-, turismi- ja kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonnas ning seejärel välisministeeriumi õigusosakonnas; Euroopa Kohtuga tegeleva riikliku õigustalituse juhtiv Abogado del Estado-Jefe ning Abogacía General del Estado (riigi õigustalitus, justiitsministeerium) ühenduse ja rahvusvahelise õigusabi osakonna peadirektori asetäitja; ühenduse kohtusüsteemi tulevikku käsitleva ekspertrühma liige; Hispaania delegatsiooni juht rühmituses „Eesistujariigi sõbrad” seoses Nice'i lepingus käsitletava ühenduse kohtusüsteemi reformiga ja nõukogus Euroopa Kohtu teemat käsitleva *ad hoc* töörühma juht; Madridi Diplomaatide Kooli ühenduse õiguse professor; väljaande «Noticias de la Unión Europea» kaastoimetaja; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Koen Lenaerts

Sündinud 1954; lõpetanud õigusteaduse eriala, õigusteaduse doktor, Leuveni Katoliiklik Ülikool (Katholieke Universiteit Leuven); *Master of Laws*, *Master in Public Administration* (Harvardi Ülikool); Leuveni Katoliikliku Ülikooli assistent (1979–1983), hiljem (alates 1983) Euroopa õiguse professor; Euroopa Kohtu õigusnõunik (1984–1985); professor Collège d'Europe'is, Brügge (1984–1989); Brüsseli advokatuuri liige (1986–1989); külalisprofessor Harvard Law School'is (1989); Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989 kuni 6. oktoobrini 2003; Euroopa Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Juliane Kokott

Sündinud 1957; õigusosalased õpingud (Bonni ja Genfi ülikoolid); LL.M (Ameerika Ülikool, Washington DC); õigusteaduse doktor (Heidelbergi Ülikool 1985; Harvardi Ülikool 1990); külalisprofessor Berkeley Ülikoolis (1991); Saksa ja välisriikide avaliku õiguse, rahvusvahelise õiguse ja Euroopa õiguse professor Augsburgi (1992), Heidelbergi (1993) ja Düsseldorfis (1994) ülikoolides; Saksa valitsuse poolt nimetatud asenduskohtunik Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) Rahvusvahelises Lepitus- ja Arbitraažikohtus; globaalseid muutusi käsitleva föderatiivse konsultatiivnõukogu esimehe asetäitja (WBGU, 1996); rahvusvahelise õiguse, rahvusvahelise äriõiguse ja Euroopa õiguse professor St. Galleni Ülikooli õigusteaduskonnas (1999); St Galleni Ülikooli Euroopa ja rahvusvahelise äriõiguse instituudi juhataja (2000); St. Galleni Ülikooli äriõiguse eriprogrammi juhataja asetäitja (2001); Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Luís Miguel Pires Pessoa Maduro

Sündinud 1967; lõpetanud Lissaboni Ülikooli õigusteaduse eriala (1990); Euroopa Ülikooli Instituudi abilektor (1991); õigusteaduse doktor (Euroopa Ülikooli Instituut, Firenze, 1996); külalisprofessor (College of Europe, Natolin; Institut Ortega y Gasset, Madrid; Portugali Katoliiklik Ülikool, Euroopa Õpingute Instituut, Macao); Lissaboni Universidade Nova professor, 1997; Fulbright Visiting Research Fellow (Harvardi Ülikool, 1998); Rahvusvahelise Äriõiguse Akadeemia kaasdirektor; kaastöötaja (Hart Series on European Law and Integration, European Law Journal) ja mitmete õiguslaste ajakirjade toimetuste liige; Euroopa Kohtu kohtujurist alates 7. oktoobrist 2003.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

Sündinud 1937; õigusteaduse õpingud Cambridge'is; *barrister* (1964–1980); Queen's Counsel (1980–1986); High Court of England and Wales'i kohtunik (1986–1995); Lord Justice of Appeal (1995–2003); Honourable Society of the Inner Temple'i vanemliige alates 1985. aastast ja varahoidja alates 2003. aastast; Euroopa Kohtu kohtunik alates 8. jaanuarist 2004.

Jerzy Makarczyk

Sündinud 1938; õigusteaduse doktor (1966); rahvusvahelise avaliku õiguse professor (1974); Senior Visiting Fellow Oxfordi Ülikoolis (1985), Tokyo Rahvusvahelise Kristliku Ülikooli professor (1988); mitmete rahvusvahelise avaliku õiguse, ühenduse õiguse ja inimõiguste alaste teoste autor; mitmete rahvusvahelise õiguse, Euroopa õiguse ja inimõiguste alaste teadusühingute liige; Poola valitsuse esindaja läbirääkimistel Nõukogude vägede väljaviimise üle Poola territooriumilt; abiminister, hiljem välisminister (1989–1992); Poola delegatsiooni esimees ÜRO Peaassamblees; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1992–2002); Rahvusvahelise Õiguse Instituudi president (2003); Poola Vabariigi presidendi välissuhete ja inimõiguste nõunik (2002–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Pranas Kūris

Sündinud 1938; õigusteaduse diplom Vilniuse Ülikoolis (1961); Moskva Ülikooli õigusteaduse kandidaat (1965); Moskva Ülikooli õigusteaduse doktor (*Dr. hab.*) (1973); Pariisi ülikooli Institut des Hautes Études Internationales (direktor: prof Ch. Rousseau) praktikant (1967–1968); Leedu Teaduste Akadeemia koosseisuline liige (1996); Leedu Õigusülikooli audoktor (2001); erinevad õpetamis- ja haldusülesanded Vilniuse Ülikoolis (1961–1990); õigusteaduskonna abiprofessor, erakorraline professor, rahvusvahelise õiguse professor ja dekaan; mitmed ametikohad Leedu valitsuse diplomaatilises ja õigusteenistuses; justiitsminister (1990–1991), riiginõunik (1991), Leedu Vabariigi suursaadik Belgias, Luksemburgis ja Madalmaades (1992–1994); endine Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (juuni 1994 – november 1998); Leedu Ülemkohutu liige ja president (detsember 1994 – oktoober 1998); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (alates novembrist 1998); osalemine mitmetel rahvusvahelistel konverentsidel; Leedu Vabariigi delegatsiooni liige läbirääkimistel NSVL-ga (1990–1992); ligi 200 väljaande autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Endre Juhász

Sündinud 1944; Szegedi Ülikooli õigusteaduse diplom (1967); Ungari advokatuuriksam (1970); kraadiõpingud võrdlevas õigusteaduses Strasbourgi Ülikoolis (1969, 1970, 1971, 1972); väliskaubandusministeeriumi juriidilise osakonna ametnik (1966–1974), seadusandlike asjade direktor (1973–1974); esimene kaubandusatašee Ungari saatkonnas Brüsselis, vastutav isik ühenduse küsimustes (1974–1979); väliskaubandusministeeriumi kantsler (1979–1983); esimene kaubandusatašee, hiljem kaubandusnõunik Ungari saatkonnas Ameerika Ühendriikides (Washington DC, 1983–1989); kaubandusministeeriumi ja rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi kantsler (1989–1991); Ungari ning Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide vahelise assotsiatsioonilepingu pealäbirääkija (1990–1991); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi peasekretär, Euroopa asjade osakonna juhataja (1992); rahvusvaheliste majandussuhete ministeeriumi riigisekretär (1993–1994); tööstus- ja kaubandusministeeriumi riigisekretär, Euroopa asjade osakonna juhataja (1994); erakorraline ja täievoliline suursaadik, Ungari Vabariigi diplomaatilise esinduse juht Euroopa Liidu juures (jaanuar 1995 – mai 2003); Ungari Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise pealäbirääkija (juuli 1998 – aprill 2003); Euroopa integratsiooni küsimuste kooskõlastamise portfelli minister (alates mai 2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

George Arestis

Sündinud 1945; Ateena Ülikooli õigusteaduse diplom (1968); Canterbury Kenti Ülikooli *M.A. Comparative Politics and Government* (1970); töötamine advokaadina Küprosel (1972–1982); District Court'i kohtunikuks nimetamine (1982); District Court'i esimeheks nimetamine (1995); Nikosia District Court'i Administrative president (1997–2003); Küprose Ülemkohtu kohtunik (2003); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

Sündinud 1947; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduse doktor (1973); avalikku teenistusse astumine Notary to Government'ina (1975); vabariigi nõunik (1978), vabariigi esimene nõunik (1979), Attorney General'i abi (1988), nimetatud Malta presidendi poolt Attorney General'iks (1989); Malta Ülikoolis osalise koormusega tsiviilõiguse lektor (1985–1989); Malta Ülikooli nõukogu liige (1998–2004); Õigusemõistmise Komisjoni liige (1994–2004); Malta Vahekohtukeskuse juhatuse liige (1998–2004); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Marko Ilesič

Sündinud 1947; Ljubljana Ülikooli õigusteaduse doktor; võrdleva õigusteaduse õpingud (Strasbourg ja Coimbra ülikoolid); advokatuuri liige; Ljubljana töökohtu kohtunik (1975–1986); spordikohtu esimees (1978–1986); Triglavi kindlustusseltsi vahekohtu arbiiter (1990–1998); börsi lepituskaja esimees (alates 1995); börsi vahekohtu arbiiter (alates 1998); Jugoslaavia vahekohtu arbiiter (kuni 1991) ja Sloveenia vahekohtu arbiiter (alates 1991); Rahvusvahelise Kaubanduskoja (Pariis) arbiiter; UEFA (alates 1988) ja FIFA (alates 2000) apellatsioonikoja kohtunik; Sloveenia Juristide Ühingu Liidu esimees; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni, Rahvusvahelise Merekomitee ja mitmete teiste rahvusvaheliste õigusteaduslike seltside liige; tsiviilõiguse, kaubandusõiguse ja rahvusvahelise eraõiguse professor; Ljubljana Ülikooli õigusteaduskonna dekaan; mitmete õigusteaduslike väljaannete autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Jiří Malenovský

Sündinud 1950; Praha Karli Ülikooli õigusteaduse doktor (1975); Brno Masaryki Ülikooli abilektor (1974–1990), prodekaan (1989–1991) ning rahvusvahelise ja Euroopa õiguse osakonna juhataja (1990–1992); Tšehhoslovakkia Konstitutsioonikohtu kohtunik (1992); suursaadik Euroopa Nõukogu juures (1993–1998); Euroopa Nõukogu ministrite esindajate komitee esimees (1995); välisministeeriumi kantsler (1998–2000); Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni Tšehhi ja Slovaki haru president (1999–2001); Konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); seadusandliku nõukogu liige (1998–2000); Haagi alalise vahekohtu liige (alates 2000); Brno Masaryki Ülikooli rahvusvahelise avaliku õiguse professor (2001); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Ján Klučka

Sündinud 1951; Bratislava Ülikooli õigusteaduse doktor (1974); Košice Ülikooli rahvusvahelise õiguse professor (1975); Konstitutsioonikohtu kohtunik (1993); Haagi alalise vahekohtu liige (1994); Veneetsia Komisjoni liige (1994); Slovakkia Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni president (2002); Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Uno Lõhmus

Sündinud 1952; õigusteaduse kandidaat (1986); advokatuuri liige (1977–1998); Tartu Ülikooli kriminaalõiguse külalisprofessor; Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik (1994–1998); Riigikohtu esimees (1998–2004); põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni liige; karistusseadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; kriminaalmenetluse seadustiku väljatöötamise töörühma konsultant; mitmete inimõiguste ja riigiõiguse alaste teoste autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Egils Levits

Sündinud 1955; Hamburgi Ülikooli õigusteaduse ja politoloogia diplom; Kieli Ülikooli õigusteaduskonna teadustöötaja; Läti parlamendi nõunik rahvusvahelise õiguse, riigiõiguse ja seadusandliku reformi alal; Läti suursaadik Saksamaal ja Šveitsis (1992–1993), Austrias, Šveitsis ja Ungaris (1994–1995); asepeaminister ja justiitsminister välismistri ülesannetes (1993–1994); OSCE lepitus- ja vahekohtu lepitaja (alates 1997); alalise vahekohtu liige (alates 2001); 1995. aastal valitud Euroopa Inimõiguste Kohtu liikmeks, tagasi valitud 1998. ja 2001. aastal; mitmete riigiõiguse ja haldusõiguse, seadusandliku reformi ja ühenduse õiguse alaste väljaannete autor; Euroopa Kohtu kohtunik alates 11. maist 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Sündinud 1950; tsiviilõiguse bakalaureus (*bachelor*) (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); *barrister* (King's Inns, 1972); Euroopa õiguse kõrgkooliõpingute diplom (University College Dublin, 1977); liri advokatuuri liige (1972–1999); Euroopa õiguse lektor (King's Inns, Dublin); Senior Counsel (1994–1999); liri valitsuse esindaja paljudes kohtuasjades Euroopa Ühenduste Kohtus; lirimaa High Court'i kohtunik (alates 1999); Bencher of the Honorable Society of King's Inns (alates 1999); liri Euroopa Õiguse Ühingu asepresident; Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsiooni (liri haru) liige; Euroopa Kohtu kohtuniku (1974–1985) Andreas O'Keefe'i (Aindrias Ó Caoimh) poeg; Euroopa Kohtu kohtunik alates 13. oktoobrist 2004.

Roger Grass

Sündinud 1948; Institut d'études politiques de Paris' diplom ja teaduskraad avaliku õiguse valdkonnas; Tribunal de grande instance de Versailles' abiprokurör; Euroopa Kohtu vanemametnik; Cour d'appel de Paris' prokuröri peasekretär; justiitsministri büroo; Euroopa Kohtu presidendi õigusnõunik; Euroopa Kohtu kohtusekretär alates 10. veebruarist 1994.

2. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2005. aastal

Euroopa Kohtu koosseisus 2005. aastal muudatusi ei olnud.

3. Protokolliline järjestus

alates 1. jaanuarist kuni 6. oktoobrini 2005

V. Skouris, Euroopa Kohtu president
P. Jann, I koja esimees
C. W. A. Timmermans, II koja esimees
A. Rosas, III koja esimees
L. A. Geelhoed, peakohtujurist
R. Silva de Lapuerta, V koja esimees
K. Lenaerts, IV koja esimees
A. Borg Barthet, VI koja esimees
F. G. Jacobs, kohtujurist
C. Gulmann, kohtunik
A. M. La Pergola, kohtunik
J.-P. Puissochet, kohtunik
P. Léger, kohtujurist
D. Ruiz-Jarabo Colomer, kohtujurist
R. Schintgen, kohtunik
N. Colneric, kohtunik
S. von Bahr, kohtunik
A. Tizzano, kohtujurist
J. N. Cunha Rodrigues, kohtunik
C. Stix-Hackl, kohtujurist
J. Kokott, kohtujurist
L. M. Poiares P. Maduro, kohtujurist
K. Schiemann, kohtunik
J. Makarczyk, kohtunik
P. Kūris, kohtunik
E. Juhász, kohtunik
G. Arestis, kohtunik
M. Ilešič, kohtunik
J. Malenovský, kohtunik
J. Klučka, kohtunik
U. Lõhmus, kohtunik
E. Levits, kohtunik
A. Ó Caoimh, kohtunik

R. Grass, kohtusekretär

alates 7. oktoobrist kuni 31. detsembrini 2005

V. Skouris, Euroopa Kohtu president
P. Jann, I koja esimees
C. W. A. Timmermans, II koja esimees
A. Rosas, III koja esimees
C. Stix-Hackl, peakohtujurist
K. Schiemann, IV koja esimees
J. Makarczyk, V koja esimees
J. Malenovský, VI koja esimees
F. G. Jacobs, kohtujurist
C. Gulmann, kohtunik
A. M. La Pergola, kohtunik
J.-P. Puissochet, kohtunik
P. Léger, kohtujurist
D. Ruiz-Jarabo Colomer, kohtujurist
R. Schintgen, kohtunik
N. Colneric, kohtunik
S. von Bahr, kohtunik
A. Tizzano, kohtujurist
J. N. Cunha Rodrigues, kohtunik
L. A. Geelhoed, kohtujurist
R. Silva de Lapuerta, kohtunik
K. Lenaerts, kohtunik
J. Kokott, kohtujurist
L. M. Poiares P. Maduro, kohtujurist
P. Kūris, kohtunik
E. Juhász, kohtunik
G. Arestis, kohtunik
A. Borg Barthet, kohtunik
M. Ilešič, kohtunik
J. Klučka, kohtunik
U. Löhmus, kohtunik
E. Levits, kohtunik
A. Ó Caoimh, kohtunik

R. Grass, kohtusekretär

4. Euroopa Kohtu endised liikmed

Massimo Pilotti, kohtunik (1952–1958), president 1952–1958
Petrus Josephus Servatius Serrarens, kohtunik (1952–1958)
Otto Riese, kohtunik (1952–1963)
Louis Delvaux, kohtunik (1952–1967)
Jacques Rueff, kohtunik (1952–1959 ja 1960–1962)
Charles Léon Hammes, kohtunik (1952–1967), president 1964–1967
Adrianus Van Kleffens, kohtunik (1952–1958)
Maurice Lagrange, kohtujurist (1952–1964)
Karl Roemer, kohtujurist (1953–1973)
Rino Rossi, kohtunik (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, kohtunik (1958–1979), president 1958–1964
Nicola Catalano, kohtunik (1958–1962)
Alberto Trabucchi, kohtunik (1962–1972), seejärel kohtujurist (1973–1976)
Robert Lecourt, kohtunik (1962–1976), president 1967–1976
Walter Strauss, kohtunik (1963–1970)
Riccardo Monaco, kohtunik (1964–1976)
Joseph Gand, kohtujurist (1964–1970)
Josse J. Mertens de Wilmars, kohtunik (1967–1984), president 1980–1984
Pierre Pescatore, kohtunik (1967–1985)
Hans Kutscher, kohtunik (1970–1980), president 1976–1980
Alain Louis Dutheillet de Lamothe, kohtujurist (1970–1972)
Henri Mayras, kohtujurist (1972–1981)
Cearbhall Ó Dálaigh, kohtunik (1973–1974)
Max Sørensen, kohtunik (1973–1979)
Alexander J. Mackenzie Stuart, kohtunik (1973–1988), president 1984–1988
Jean-Pierre Warner, kohtujurist (1973–1981)
Gerhard Reischl, kohtujurist (1973–1981)
Aindrias O'Keefe, kohtunik (1975–1985)
Francesco Capotorti, kohtunik (1976), seejärel kohtujurist (1976–1982)
Giacinto Bosco, kohtunik (1976–1988)
Adolphe Touffait, kohtunik (1976–1982)
Thymen Koopmans, kohtunik (1979–1990)
Ole Due, kohtunik (1979–1994), president 1988–1994
Ulrich Everling, kohtunik (1980–1988)
Alexandros Chloros, kohtunik (1981–1982)
Sir Gordon Slynn, kohtujurist (1981–1988), seejärel kohtunik (1988–1992)
Simone Rozès, kohtujurist (1981–1984)
Pieter VerLoren van Themaat, kohtujurist (1981–1986)
Fernand Grévisse, kohtunik (1981–1982 ja 1988–1994)
Kai Bahlmann, kohtunik (1982–1988)
G. Federico Mancini, kohtujurist (1982–1988), seejärel kohtunik (1988–1999)
Yves Galmot, kohtunik (1982–1988)
Constantinos Kakouris, kohtunik (1983–1997)
Carl Otto Lenz, kohtujurist (1984–1997)

Marco Darmon, kohtujurist (1984–1994)
René Joliet, kohtunik (1984–1995)
Thomas Francis O’Higgins, kohtunik (1985–1991)
Fernand Schockweiler, kohtunik (1985–1996)
Jean Mischo, kohtujurist (1986–1991 ja 1997–2003)
José Carlos de Carvalho Moithinho de Almeida, kohtunik (1986–2000)
José Luis da Cruz Vilaça, kohtujurist (1986–1988)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, kohtunik (1986–2003), president 1994–2003
Manuel Diez de Velasco, kohtunik (1988–1994)
Manfred Zuleeg, kohtunik (1988–1994)
Walter van Gerven, kohtujurist (1988–1994)
Giuseppe Tesauero, kohtujurist (1988–1998)
Paul Joan George Kapteyn, kohtunik (1990–2000)
John L.Murray, kohtunik (1991–1999)
David Alexander Ogilvy Edward, kohtunik (1992–2004)
Georges Cosmas, kohtujurist (1994–2000)
Günter Hirsch, kohtunik (1994–2000)
Michael Bendik Elmer, kohtujurist (1994–1997)
Hans Ragnemalm, kohtunik (1995–2000)
Leif Sevón, kohtunik (1995–2002)
Nial Fennelly, kohtujurist (1995–2000)
Melchior Wathelet, kohtunik (1995–2003)
Krateros Ioannou, kohtunik (1997–1999)
Siegbert Alber, kohtujurist (1997–2003)
Antonio Saggio, kohtujurist (1998–2000)
Fidelma O’Kelly Macken, kohtunik (1999–2004)

— Presidendid

Massimo Pilotti (1952–1958)
Andreas Matthias Donner (1958–1964)
Charles Léon Hammes (1964–1967)
Robert Lecourt (1967–1976)
Hans Kutscher (1976–1980)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)
Ole Due (1988–1994)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias (1994–2003)

— Kohtusekretärid

Albert Van Houtte (1953–1982)
Paul Heim (1982–1988)
Jean-Guy Giraud (1988–1994)

II peatükk

Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus

A – Esimese Astme Kohtu tegevus 2005. aastal

President Bo Vesterdorf

2005. aastat iseloomustavad Esimese Astme Kohtu jaoks mitmed olulised edasimineked temale esitatud vaidluste hulga ja vormi osas.

2005. aasta kohtustatistikast ilmneb esmalt lahendatud kohtuasjade arvu märkimisväärne suurenemine. Esimese Astme Kohus lõpetas 2005. aastal 610 kohtuasja, mis moodustab 69%-lise tõusu, võrreldes eelmise aastaga, mil lahendati 361 kohtuasja. Seda väga olulist edu tuleb lugeda suhteliseks, kuna 117 Esimese Astme Kohtu poolt 2005. aastal lõpetatud kohtuasja olid lõpetatud seoses Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtule saatmisega. Siiski, kui seda üleandmist mitte arvestada, jätkub oluline lahendatud kohtuasjade arvu tõus (37%) 2004. aastaga võrreldes. Tuleb märkida, et sarnaselt varasematele aastatele lahendasid 2005. aastal väga suure osa (s.o 83%) kohtuasjadest kolmeliikmelised kojad. 10% kohtuasjadest lahendasid viieliikmelised kojad ning 1% ainukohtunik, kusjuures Esimese Astme Kohus tegi 2005. aastal oma esimesed (üheteistkümnest kohtunikust koosneva) suurkoja otsused ühenduse vastu esitatud kahju hüvitamise hagide kohta kuues kohtuasjas (III jagu).

Sellele lahendatud kohtuasjade arvu märgatavale tõusule, mis on suurel määral tingitud kümne uue kohtuniku ametisse asumisest 2004. aastal, lisandus 2005. aastal registreeritud kohtuasjade arvu vähenemine. See arv on 469, võrreldes 536 kohtuasjaga 2004. aastal, mis moodustab 12%-lise languse. Seda vähenemist tuleb siiski lugeda suhteliseks, kuna seoses Esimese Astme Kohtule volituste üleminekuga otsustada liikmesriikide esitatud otsuste hagide üle, saatis Euroopa Kohus 2004. aastal Esimese Astme Kohtule 21 asja. Sel aastal registreeritud kohtuasjade arv langes tegelikkuses 2003. aasta tasemele (466 kohtuasja). Peale selle stabiliseerub ühenduse kaubamärgiga seotud vaidluste hulk – 2005. aastal esitati 98 kohtuasja (võrreldes 110 kohtuasjaga 2004. aastal), mis moodustab siiski, nagu eelmisel aastal, ligikaudu 20% esitatud kohtuasjadest. Avaliku teenistuse asjade arv on seevastu jätkuvalt tõusnud nii arvuliselt (151 kohtuasja, võrreldes 146 kohtuasjaga 2004. aastal) kui ka suhteliselt (32%, võrreldes 27%-ga eelmisel aastal).

Menetluses olevate kohtuasjade arv ulatub 2005. aastal seevastu 1033-ni, mis tähendab, et need on eelmise aastaga võrreldes vähenenud 141 kohtuasja võrra, s.o 12%. Pärast 117 kohtuasja saatmist Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtule on Esimese Astme Kohtu menetluses 152 avaliku teenistuse asja, mis vastab kohtu veidi rohkem kui ühe aasta töökoormusele selles valdkonnas.

Kui 2005. aasta kohtustatistikast ilmneb seega väga lootustandev kohtuasjade voolavuse kasv, siis menetluse keskmine kestus on 2005. aastal siiski tunduvalt pikenenud, kuna see ulatub 25,6 kuuni (võrreldes 22,6 kuuga 2004. aastal), välja arvatud avaliku teenistuse ja intellektuaalomandi asjad.

Selle aasta statistika analüüsimisel tuleb samuti pöörata tähelepanu asjaolule, et Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu asutamine mõjutab alates järgmisest aastast oluliselt Esimese Astme Kohtus lahendatavate kohtuvaidluste hulka ja profiili, võimaldades tal seega keskenduda rohkem majanduslike kohtuvaidluste teatud valdkondadele. Euroopa Liidu

Avaliku Teenistuse Kohus on esimene kohtukolleegium, kes on pädev esimese astmena arutama ja lahendama teatavates valdkondades algatatud teatud liiki hagisid, nagu seda võimaldab alates Nice'i lepingu jõustumisest EÜ artikkel 225a. Selle kohtu seitse uut kohtunikku, kes on seotud Esimese Astme Kohtuga, andsid ametivande 5. oktoobril 2005. Euroopa Kohtu president teatas 2. detsembril 2005, et Avaliku Teenistuse Kohus on ettenähtud korras asutatud. See otsus avaldati 12. detsembril 2005 Euroopa Liidu Teatajas.¹ Sellest tulenevalt suunati 15. detsembril 2005. aastal, kohaldades nõukogu 2. novembri 2004. aasta otsust 2004/752/EÜ, Euratom Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu asutamise kohta,² 117 algselt Esimese Astme Kohtule esitatud kohtuasja, mille kirjalik menetlus ei olnud veel lõppenud, määrustega Avaliku Teenistuse Kohtusse.

Avaliku Teenistuse Kohtu asutamine sundis Esimese Astme Kohut samuti muutma oma kodukorda, et lisada sinna sätteid uue kohtu otsuste peale esitatud apellatsioonkaebuste kohta.³ Kodukorra muutmine võimaldas peale selle ühelt poolt kohandada õigusabi käsitlevaid sätteid, mille nimetus on „õigusabi“, nagu need on sätestatud nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivis 2003/8/EÜ, millega parandatakse õiguskaitse kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad,⁴ ning teiselt poolt täpsustada nende ulatust või kohandada neid teiste kodukorra sätetega, eelkõige muuta kodukorra artiklis 76a ette nähtud kiirendatud menetlus veelgi paindlikumaks. Viimati nimetatud sätte osas tuleb märkida, et 2005. aastal esitati kaksteist kiirendatud menetluse kohaldamise taotlust ning need rahuldati kuues asjas. Esimese Astme Kohus lõpetas lisaks sellele 2005. aastal seda menetlust kasutades kolm kohtuasja,⁵ välja arvatud registrist kustutamised. Kiirendatud menetlus suutis veel kord tõestada oma tõhusust, kuna kõik need kohtuasjad lahendati tähtaja jooksul, mis ei ületanud seitset kuud.⁶

Peale olulise muutuse, mida kujutab endast Esimese Astme Kohtu juurde Nice'i lepinguga ette nähtud kohtukolleegiumide moodustamine, pööras Esimese Astme Kohus 6. oktoobril 2005 uue olulise lehekülje oma ajaloos. Hans Jung lahkus Esimese Astme Kohtu kohtusekretäri ametikohalt, millel ta oli tegutsenud alates kohtu loomisest 1989. aastal. Tema lahkumise puhul peetud pidulikul istungil avaldati austust tema hindamatule panusele Esimese Astme Kohtu loomisel ja hiljem selle arengus. Sellel istungil kuulati ära samuti tema ametijärglase, Emmanuel Couloni ametivanne.

Lõpetuseks, järgmistes osades on käsitletud kohtupraktika peamisi suundumusi, alustades teatud üldiste menetlusküsimustega (I), millele järgnevad seaduslikkust (II), kahju hüvitamist (III) ning ajutisi meetmeid käsitlevad asjad (IV).

¹ ELT L 325, lk 1.

² ELT L 333, lk 7.

³ Esimese Astme Kohtu kodukorra muutmine, vastu võetud 12. oktoobril 2005 (ELT L 298, lk 1).

⁴ EÜT L 26, lk 41.

⁵ Esimese Astme Kohtu 10. jaanuari 2005. aasta määrus kohtuasjas T-209/04: Hispaania v. komisjon; Esimese Astme Kohtu 21. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-87/05: EDP v. komisjon ning 23. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-178/05: Ühendkuningriik v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁶ *Idem*.

I. Menetlusküsimused

a) Menetlusse astumine

Vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artikli 40 neljandale lõigule, mida kohaldatakse Esimese Astme Kohtu suhtes, peab menetlusse astumise avaldus piirduma ühe poole nõuete toetamisega. Liiatigi, Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 116 lõikest 3 tulenevalt peab menetlusse astuja nõustuma kohtuasja staadiumiga menetlusse astumise ajal. Nende kahe keeruliselt rakendatava sätte kohta on olemas rikkalik kohtupraktika,⁷ mis on täienenud kahe sel aastal tehtud kohtuotsusega.

Nii esitasid menetlusse astujad ühelt poolt kohtuasjas **VKI v. komisjon** argumente, mida komisjon – menetluspool, kelle toetuseks nad olid menetlusse astunud –, ei olnud esitanud ning mis oleks siis, kui kohus oleks nad lugenud põhjendatuks, viinud vaidlustatud otsuse tühistamiseni, s.o komisjoni nõuetele vastupidise tulemuseni.⁸ Esimese Astme Kohus tuletas sellest, et need argumendid muutsid vaidluse piire ning olid seetõttu vastuvõetamatud.

Teiselt poolt, kohtuasjas **Regione autonoma della Sardegna v. komisjon** esitasid mõned hageja toetuseks menetlusse astujad väiteid, mida hageja ei olnud esitanud.⁹ Komisjon vaidlustas nende väidete vastuvõetavuse, leides, et üldiselt ei ole menetlusse astujatel õigust esitada väiteid, mis erinevad väidetest, millele tugineb menetluspool, kelle toetuseks nad on menetlusse astunud. Esimese Astme Kohus otsustas siiski, et menetlusse astujatel on õigus esitada väiteid sõltumatult, „kuid seda ainult siis, kui need toetavad kohtuasja ühe poole nõudeid ega ole hageja ja kostja vahelise vaidluse aluseks olevate kaalutluste kontekstist niivõrd eraldatud, et muudaksid kohtuvaidluse eset“. Kõnesolevas asjas olid mõned menetlusse astujate väited, kuigi need erinesid hageja esitatud väidetest, vaidluse esemega seotud ning olid seega Esimese Astme Kohtus vastuvõetavad.

b) Asja läbivaatamist takistavate asjaolude kaalumise kohtu omal algatusel

2005. aastal kohaldas Esimese Astme Kohus asja läbivaatamist takistavate asjaolude omal algatusel kaalumise seotud põhimõtteid üsna klassikalisel kujul.

Nii pidi Esimese Astme Kohus kohtuasjas **Freistaat Thüringen v. komisjon** komisjoni faktivea tõttu tõstatama otsuse põhjendamata jätmisest tuleneva väite omal algatusel.¹⁰ Sa-

⁷ Vt näiteks Euroopa Kohtu 23. veebruari 1961. aasta otsus kohtuasjas 30/59: De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. Ülemamet, EKL 1961, lk 3, 37, ning Esimese Astme Kohtu 3. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-119/02: Royal Philips Electronics v. komisjon, EKL 2003, lk II-1433, punktid 203 ja 212.

⁸ Esimese Astme Kohtu 13. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-2/03: Verein für Konsumenteninformation v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁹ Esimese Astme Kohtu 15. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-171/02: Regione autonoma della Sardegna v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁰ Esimese Astme Kohtu 19. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-318/00: Freistaat Thüringen v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

mas, kohtuasjas **Suproco v. komisjon** tõstatas Esimese Astme Kohus omal algatusel kahe põhjendamisvea olemasolu komisjoni otsuses, millega keelduti erandi tegemisest Hollandi Antillide päritoluga suhkrule kohaldatavatest päritolu eeskirjadest.¹¹ Lõpetuseks, kohtuasjas **CIS v. komisjon** esitas ta samuti omal algatusel väite põhjendamisvea kohta otsuses, millega tühistati Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) abi, kuna selles otsuses ei olnud kommenteeritud erinevaid olulisi fakte ja argumente, mis oleks võimaldanud kontrollida hageja esitatud väiteid arvesse võttes selle seaduslikkust.¹²

Peale selle sedastas Esimese Astme Kohus kohtuasjas **Corsica Ferries France v. komisjon**, et kaitseõiguste rikkumine ei kujuta endast oluliste menetlusnormide rikkumist ja seega ei saa seda omal algatusel tõstatada, kinnitades nii juba 2004. aasta aastaaruandes esitatud kohtupraktikat.¹³ Samamoodi keeldus Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **Common Market Fertilizers v. komisjon** omal algatusel tõstatamast tollimäärustiku sätte vastu suunatud vastuväidet selle seaduslikkusele selles osas, milles see ei põhinenud vaidlustatud akti autori pädevuse puudumisel.¹⁴

c) *Dokumentide kohtutoimikust väljajätmine*

Hagejad esitasid kohtuasjas **Gollnisch jt v. parlament** Esimese Astme Kohtule parlamendi õigustalituse arvamuse, mis oli koostatud selle institutsiooni nimel. Parlament nõudis selle dokumendi kohtutoimikust väljajätmist. See taotlus andis Esimese Astme Kohtule võimaluse parlamendi nõuet rahuldades korrata nüüd juba välja kujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt selliste sisedokumentide esitamise lubamine vaidluses Esimese Astme Kohtus muude isikute kui nende koostamist taotlenud talituste poolt – ning seda ilma, et asjaomane institutsioon oleks nende esitamiseks loa andnud või kohus oleks nende esitamist nõudnud – on vastuolus avaliku huviga võimaldada institutsioonidel tugineda oma õigustalituse täielikult sõltumatult antud arvamustele.¹⁵

Kohtuasjas **Entorn v. komisjon** jättis Esimese Astme Kohus seevastu rahuldamata taotluse jätta kohtutoimikust välja pettusevastase võitluse koordineerimisüksuse (UCLAF) amet-

¹¹ Esimese Astme Kohtu 22. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-101/03: Suproco v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹² Esimese Astme Kohtu 22. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-102/03: CIS v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹³ Esimese Astme Kohtu 15. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-349/03: Corsica Ferries France v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, mis viitab Esimese Astme Kohtu 8. juuli 2004. aasta otsusele liidetud kohtuasjades T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00: JFE Engineering v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasjad C-403/04 P ja C-405/04 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 425.

¹⁴ Esimese Astme Kohtu 27. septembri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-134/03 ja T-135/03: Common Market Fertilizers v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-443/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁵ Esimese Astme Kohtu 10. jaanuari 2005. aasta määrus kohtuasjas T-357/03: Gollnisch jt v. parlament, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, mis viitab Euroopa Kohtu 23. oktoobri 2002. aasta määrusele kohtuasjas C-445/00: Austria v. nõukogu, EKL 2002, lk I-9151, punkt 12, ning Esimese Astme Kohtu 8. novembri 2000. aasta otsusele kohtuasjas T-44/97: Ghignone jt v. nõukogu, EKL AT 2000, lk I-A-223 ja II-1023, punkt 48.

nikele esitatud kolmanda isiku avaldused.¹⁶ Esimese Astme Kohtu arvamuse kohaselt esitas hageja tõepärase selgituse, mille kohaselt ta sai nimetatud dokumendi oma valdusesse, panemata toime õigusrikkumisi, mis võiksid takistada nimetatud dokumendi kasutamist Esimese Astme Kohtu menetluses.

II. Seaduslikkusega seotud vaidlused

Käesolevas jaos käsitletakse peamisi kohtuotsuseid, mis on tehtud EÜ artikli 230 alusel algatatud tühistamishagide osas.¹⁷ Tuleb rõhutada, et käsitletavate asjade valikus esineb tingimata teatud subjektiivsust ning et seetõttu ei käsitleta selles aruandes eraldi mitmeid Esimese Astme Kohtus 2005. aastal puudutatud küsimusi, hoolimata täpsustustest, mida mõned kuulutatud kohtuotsused oleks võinud lisada. Tegemist on ERF-i,¹⁸ Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (EAGGF),¹⁹ Euroopa Sotsiaalfondi (ESF),²⁰ teatud parlamendi assigneeringute kasutamist puudutavate normidega²¹ seotud ning kalanduse,²² taimekaitsevahendite,²³ riigihanke,²⁴ kaubanduse kaitsemeetmete,²⁵ keskkonna²⁶ ning keskkonnaalaste õigusaktide ühtlustamise²⁷ valdkonnas tehtud kohtuotsustega.

¹⁶ Esimese Astme Kohtu 18. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-141/01: Entorn v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-162/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁷ Samas võib viidata muuseas ka teatud kahju hüvitamise hagide kohta tehtud kohtuotsustele (ja määrustele). Arvestades ühenduse vastutuse kohaldamist ebaseadusliku õigusakti andmise korral, mis on seotud ebaseadusliku käitumise tuvastamisega, käsitletakse neis kohtuotsustes (ja määrustes) vahel samuti institutsioonide õigusaktide seaduslikkust.

¹⁸ Esimese Astme Kohtu 18. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-60/03: Regione Siciliana v. komisjon ning 31. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas T-272/02: Comune di Napoli v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁹ Eespool 16. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Entorn v. komisjon.

²⁰ Esimese Astme Kohtu 30. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-347/03: Branco v. komisjon ning Esimese Astme Kohtu 13. oktoobri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-249/02: Fintecna v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²¹ Eespool 15. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas Gollnisch jt v. parlament.

²² Eespool 5. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas Hispaania v. komisjon ning Esimese Astme Kohtu 19. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-415/03: Cofradía de pescadores de „San Pedro” de Bermeo jt v. nõukogu, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²³ Esimese Astme Kohtu 28. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-158/03: Industrias Químicas del Vallés v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-326/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²⁴ Vt näiteks Esimese Astme Kohtu 6. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-148/04: TQ3 Travel Solutions Belgium v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²⁵ Esimese Astme Kohtu 17. märtsi 2005. aasta otsused kohtuasjas T-192/98: Eurocoton v. nõukogu; kohtuasjas T-195/98: Ettlín Gesellschaft für Spinnerei und Weberei jt v. nõukogu ning kohtuasjas T-177/00: Philips v. nõukogu, kohtulahendite kogumikus avaldamata.

²⁶ Eespool 5. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ühendkuningriik v. komisjon.

²⁷ Esimese Astme Kohtu 5. oktoobri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-366/03 ja T-235/04: Land Oberösterreich v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasjad C-439/05 P ja C-454/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

A. EÜ artikli 230 alusel esitatud hagide vastuvõetavus

Esimese Astme Kohus kontrollis 2005. aastal sarnaselt 2004. aastale nii omal algatusel kui ka mõne menetluspoole nõudel tühistamishagide vastuvõetavuse tingimusi.²⁸

1. Aktid, mille peale võib esitada hagi

Peale väljakujunenud kohtupraktika kohaldamist, mille kohaselt tühistamishagi võib esitada üksnes aktide peale, millel on kohustuslikud õiguslikud tagajärjed,²⁹ oli sel aastal võimalus käsitleda harvemini esinevat küsimust tühistamishagi ja lepingust tulenevate vaidluste vaheliste seoste kohta. Nii kinnitas Esimese Astme Kohus kohtuasjas **Helm Düngemittel v. komisjon**, et institutsioonide aktid, mis kuuluvad puhtalt lepinguliste suhete valdkonda, millest nad on lahutatud, ei kuulu EÜ artiklis 249 silmas peetud aktide hulka, mille peale võib esitada tühistamishagi.³⁰ Tuginedes hageja ja komisjoni vahelise suhte lepingulisele iseloomule, jättis Esimese Astme Kohus vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata tühistamishagi, mis oli suunatud sellest suhtest lahutatatu akti vastu, ning keeldus hagi ümber kvalifitseerimast EÜ artikli 238 alusel esitatud nõudeks (mis annab ühenduse kohtutele pädevuse teha otsus ühenduse poolt sõlmitud lepingus sisalduva vahekohtuklausli alusel).

2. Hagi esitamise tähtaeg

EÜ artikli 230 viienda lõigu kohaselt tuleb tühistamishagid esitada kahe kuu jooksul, sõltuvalt olukorrast kas alates akti avaldamisest, selle hagejale teatavaks tegemisest või nende puudumisel päevast, mil hageja sellest teada sai. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on aktist teadasaamise kuupäev hagi esitamise tähtaja kulgema hakkamise kriteeriumina akti avaldamise ja selle teatavakstegemise kõrval teisejärgulise tähtsusega. Veelgi enam, avaldamata või teatavaks tegemata jätmise korral hakkab hagi esitamise tähtaeg kulgema alles sellest hetkest, kui kolmas puudutatud isik on kõnealuse akti sisust ja põhjendustest nii täpselt teadlik, et saab oma hagi esitamise õigust kasutada. Siiski peab isik, kes teab teda puudutava akti olemasolust, mõistliku tähtaja jooksul nõudma selle tervikteksti.

²⁸ Omal algatusel kontrollimise kohta vt näiteks Esimese Astme Kohtu 14. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-88/01: Sniace v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-260/05 P); eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Land Oberösterreich v. komisjon ning 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-43/04: Fardoom ja Reinard v. komisjon, samuti Esimese Astme Kohtu 7. septembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-358/03: Krahl v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

²⁹ Vt näiteks Esimese Astme Kohtu 16. novembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-343/03: Deutsche Post ja Securicor Omega Express v. komisjon, kohtulahendite kogumikus avaldamata, ning 15. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-33/01: Infront WM v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata. Vt samuti võimatuse kohta esitada ettevalmistava dokumendi peale tühistamishagi Esimese Astme Kohtu 22. juuli 2005. aasta määrus kohtuasjas T-376/04: Polyelectrolyte Producers Group v. nõukogu ja komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-368/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

³⁰ Esimese Astme Kohtu 9. juuni 2005. aasta määrus kohtuasjas T-265/03: Helm Düngemittel v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

Esimese Astme Kohus otsustas samuti, et EAGGF-i raames rakendatud projekti abikõlblike kulutuste välistamise kohta tehtud otsuse teatavaks tegemise nõudmine hageja poolt neli kuud pärast sellest teada saamist ületas mõistlikku tähtaega eespool viidatud kohtupraktika tähenduses.³¹

Kohtuasjas **Olsen v. komisjon**³² sai Esimese Astme Kohus teha olulise täpsustuse nende põhimõtete kohaldamise kohta riigiabi vaidlustele.³³ Hageja vaidlustas selles asjas otsuse, millega komisjon kiitis heaks Hispaania konkurendile antud riigiabi. Tema hagi oli esitatud veidi rohkem kui kuus kuud pärast otsuse teatavaks tegemist Hispaania Kuningriigile, kes oli ainus vaidlustatud otsuse adressaat. Kuna hageja ei olnud vaidlustatud otsuse adressaat, otsustas Esimese Astme Kohus, et akti teatavakstegemise kriteerium ei ole tema suhtes kohaldatav. Küsimuse kohta, kas selles asjas kuulub kohaldamisele avaldamise või teadasaamise kriteerium, tuletas Esimese Astme Kohus seejärel meelde kohtupraktikat, mille kohaselt õigusaktide kohta, mis institutsiooni väljakujunenud tava kohaselt kuuluvad avaldamisele Euroopa Liidu Teatajas, ei ole teadasaamise kuupäev kriteeriumina kohaldatav; hagi esitamise tähtaeg hakkab sel juhul kulgema avaldamisest.³⁴

Riigiabi valdkonnas avaldatakse otsuste kohta, milles komisjon pärast esialgset uurimist leiab, et teatatud meetme ühisturuga kokkusobivuse kohta ei ole ilmnenud mingisuguseid kahtlusi, ja otsustab, et nimetatud meede sobib ühisturuga kokku, Euroopa Liidu Teatajas lühike teade.³⁵ Veelgi enam, komisjoni hiljutise, kuid väljakujunenud tava kohaselt sisaldab lühike teade viidet komisjoni peasekretariaadi veebilehele koos märkusega, et seal on autentsetes keeles või autentsetes keeltes kättesaadav kõnealuse otsuse terviktekst, millest on välja jäetud konfidentsiaalsed andmed. Esimese Astme Kohus otsustas järelikult, et asjaolu, et komisjon annab kolmandatele isikutele oma veebilehel otsusele täieliku juurdepääsu ja avaldab Euroopa Liidu Teatajas lühiteate, mis võimaldab huvitatud isikutel kõnealust otsust ära tunda ja informeerib neid sellest internetipõhisest juurdepääsu võimalusest, tuleb käsitleda avaldamisena EÜ artikli 230 viienda lõigu tähenduses. Selles asjas võis hageja seega õiguspäraselt oodata vaidlustatud otsuse avaldamist Euroopa Liidu Teatajas. Kuna tema hagi on esitatud isegi enne vaidlustatud otsuse avaldamist, on see tunnustatud vastuvõetavaks.

³¹ Esimese Astme Kohtu 27. mai 2005. aasta määrus kohtuasjas T-485/04: COBB v. komisjon, kohtulahendite kogumikus avaldamata.

³² Esimese Astme Kohtu 15. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-17/02: Olsen v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-320/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

³³ Seda täpsustust on korratud kolmes kohtumääruses: Esimese Astme Kohtu 15. juuni 2005. aasta määruses kohtuasjas T-98/04: SIMSA jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus avaldamata; 19. septembri 2005. aasta määruses kohtuasjas T-321/04: Air Bourbon v. komisjon ning 21. novembri 2005. aasta määruses kohtuasjas T-426/04: Tamarin v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

³⁴ Euroopa Kohtu 10. märtsi 1998. aasta otsus kohtuasjas C-122/95: Saksamaa v. nõukogu, EKL 1998, lk I-973, punkt 39.

³⁵ Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [EÜ artikli 88] kohaldamiseks (EÜT 1999, L 83, lk 1).

3. Huvi esitada hagi

Huvi esitada hagi tuleb hinnata hagi esitamise päeva seisuga.³⁶ Esimese Astme Kohus on otsustanud kohtuasjas **First Data v. komisjon**, et see hagi vastuvõetavuse hindamise hetke puudutav kaalutlus ei takista korra kohase õigusemõistmise huvides siiski Esimese Astme Kohtul sedastamast, et juhul, kui hageja, kellel oli algselt huvi esitada hagi, on pärast nimetatud hagi esitamist toimunud sündmuse tagajärjel kaotanud igasuguse isikliku huvi vaidlustatud otsuse tühistamiseks, puudub vajadus hagi kohta otsuse tegemiseks.³⁷ Selles asjas vaidlustasid hagejad otsuse, millega komisjon ei esitanud EÜ artikli 81 alusel vastuvaiteid teatud normidele, mis reguleerisid pangakaartide süsteemi kuulumist. Need normid tühistati pärast hagi esitamist, nii et Esimese Astme Kohus otsustas, et hagejate huvi esitada hagi selles osas, milles see varem eksisteeris, oli ära langenud.

Sama kohtuasja faktilistele asjaoludele, nagu ka 2005. aastal lõpetatud nelja muu kohtuasja faktidele sai Esimese Astme Kohus samuti kohaldada väljakujunenud põhimõtet, mille kohaselt hagi esitamise huvi olemasolu ei hinnata tuleviku või oletatavat sündmust arvestades. Täpsemini, kui huvi, millele hageja tugineb, puudutab õiguslikku olukorda tulevikus, peab hageja tõendama, et selle olukorra tekkimine on juba olevikus kindel.³⁸

Nii kohaldas Esimese Astme Kohus kolmes 10. märtsi 2005. aasta määruses neid põhimõtteid, et tunnistada vastuvõetamatuks mitu hagi, mille esitasid Itaalia ettevõtjad komisjoni otsuse peale, millega tunnistati ühisturuga kokkusobimatuks teatud Veneetsia ja Chioggia territooriumil asuvate ettevõtete kasuks võetud meetmed.³⁹ Esimese Astme Kohus tuvas, esitades omal algatusel ühe vastuvõetamatuse aluse, hagi esitamise huvi puudumise, tuginedes peamiselt Itaalia Vabariigi otsusele mitte nõuda hagejatel abi tagastamist. Hagejad piirdusid hagi esitamise huvi olemasolu põhjendamisel tuleviku ja ebakindlate asjaoludega, s.o võimalusega, et komisjon jõuab Itaalia Vabariigi omast erinevale järeldusele ning kohustab teda hagejaks olevatelt ettevõtjatel viidatud abi tagasi nõudma.

Seega esiteks, kui hagejaks olevate ettevõtjate õiguslikku seisundit võib mõjutada üksnes Itaalia Vabariigi rakendusotsust kahtluse alla seadva komisjoni hilisema ja oletatava otsuse tegemine, siis ei saa hagejaks olevad ettevõtjad vaidlustatud otsuse tühistamist põhjendada tekkinud ja tegeliku huvi olemasoluga. Peale selle, isegi kui see oletus peaks teoks saama, ei ole hagejaks olevatelt ettevõtjatel võetud kõiki tõhusaid kohtuliku kaitse vahendeid,

³⁶ Esimese Astme Kohtu 30. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas T-16/96: Cityflyer Express v. komisjon, EKL 1998, lk II-757, punkt 30.

³⁷ Esimese Astme Kohtu 17. oktoobri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-28/02: First Data jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

³⁸ Esimese Astme Kohtu 17. septembri 1992. aasta otsus kohtuasjas T-138/89: NBV ja NVB v. komisjon, EKL 1992, lk II-2181, punkt 33.

³⁹ Esimese Astme Kohtu 10. märtsi 2005. aasta määrused liidetud kohtuasjades T-228/00, T-229/00, T-242/00, T-243/00, T-245/00–T-248/00, T-250/00, T-252/00, T-256/00–T-259/00, T-267/00, T-268/00, T-271/00, T-275/00, T-276/00, T-281/00, T-287/00 ja T-296/00: Gruppo ormeggiatori del porto di Venezia jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; kohtuasjas T-269/00: Sagar v. komisjon ning kohtuasjas T-288/00: Gardena Hotels ja Comitato Venezia Vuole Vivere v. komisjon, kohtulahendite kogumikus avaldamata. Vt samuti Esimese Astme Kohtu 20. septembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-258/99: Makro Cash & Carry Nederland v. komisjon, kohtulahendite kogumikus avaldamata.

arvestades nende võimalust pöörduda siseriikliku pädeva ametiasutuse võimalike otsuste vastu, mis kohustavad neid viidatud abi tagastama, siseriiklikusse kohtusse. Teiseks, mis puudutab hagejate argumente vaidlustatud otsuse hilisemate mõjude kohta selles osas, milles see tunnistab asjaomased abimeetmed ühisturuga kokkusobimatuks ning takistab nii nende kohaldamist tulevikus, tuletas Esimese Astme Kohus meelde, et abimeetmete võimalikke adressaate ei saa ainuüksi nende adressaadiks olemisest tulenevalt lugeda isiklikult puudutatuks komisjoni otsusest, milles need meetmed on tunnistatud ühisturuga kokkusobimatuks.⁴⁰ Järelikult ei saa nende hagide vastuvõetavuse hindamisel mingil juhul arvesse võtta tuginemist ainuüksi sel põhjendusel võimalikule hagi esitamise huvi olemasolule.

Kohaldades veelkord hagi esitamise huvi puudutavat kohtupraktikat, tunnistas Esimese Astme Kohus ühes samuti riigiabi valdkonnas tehtud 14. aprilli 2005. aasta kohtuotsuses **Sniace v. komisjon** vastuvõetamatuks Sniace esitatud hagi, millega see ettevõtja vaidlustas komisjoni otsuse temale antud riigiabi ühisturuga kokkusobimatuks tunnistamise kohta.⁴¹ Sniace soovis vaidlustada otsuses kasutatud riigiabi määratlust, mis tema arvates oli tema suhtes kahjulik eelkõige kohtuasjade algatamise riski tõttu ning teatud mõjude tõttu tema suhetele krediitiasutusega, kes temale abi oli andnud. Esimese Astme Kohus jättis hagi selle esitamise huvi puudumise tõttu läbi vaatamata, tuginedes eespool esitatud kohtupraktikale, mille kohaselt juhul, kui hageja tugineb huvile, mis puudutab tulevikus tekkivat õiguslikku olukorda, peab hageja tõendama, et selle olukorra tekkimine on juba olevikus kindel.⁴² Selles asjas ei olnud hageja tõendanud esmalt ei seda, et tema poolt viidatud kohtuasjade algatamise risk oli juba tekkinud ja tegelik, ega seejärel seda, et riigiabi määratlus selles asjas oleks võinud tulevikus tekitada kohustuse teatada kõikidest selle krediitiasutuse poolt tema kasuks võetud meetmetest, ega lõpetuseks seda, et hageja arvamuse kohaselt on haldusmenetlusest tulenev kahju seostatav vaidlustatud otsuses sisalduva riigiabi määratlusega.

4. Õigus esitada hagi

EÜ artikli 230 neljandas lõigus on sätestatud, et „[i]ga füüsiline või juriidiline isik võib [...] algatada menetluse temale adresseeritud otsuse vastu ja sellise otsuse vastu, mis teda otseselt ja isiklikult puudutab, kuigi vormiliselt on see teisele isikule adresseeritud määrus või otsus“.

a) Otseselt puudutatud

Mitmes kohtuasjas, mis käsitlevad parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2004/2003 Euroopa tasandi erakondi reguleerivate määruste ja erakondade

⁴⁰ Vt selle kohta Euroopa Kohtu 2. veebruari 1988. aasta otsus liidetud kohtuasjades 67/85, 68/85 ja 70/85: Van der Kooy jt v. komisjon, EKL 1988, lk 219, punkt 15, ning Esimese Astme Kohtu 22. novembri 2001. aasta otsus kohtuasjas T-9/98: Mitteldeutsche Erdöl-Raffinerie v. komisjon, EKL 2001, lk II-3367, punkt 77.

⁴¹ Esimese Astme Kohtu 14. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-141/03: Sniace v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁴² Eespool 38. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus NBV ja NVB v. komisjon, punkt 33.

rahastamise eeskirjade kohta,⁴³ otsustas Esimese Astme Kohus, et saadikud, kes tegutsevad sõltumatult (mitte aga seotult erakonnaga, mille ridadesse nad kuuluvad), ei ole otseselt puudutatud määrusest, milles on kehtestatud erakondade rahastamise tingimused, eelkõige kuna selle määruse majanduslikud tagajärjed ei puudutanud nende õiguslikku seisundit, vaid ainult nende faktilist seisundit.⁴⁴ Kahes neist kohtuasjadest leidis Esimese Astme Kohus vastupidi, et asjaomane määrus, mis kehtestab Euroopa tasandi erakondi reguleerivad määrused, mõjutab otseselt teatud poliitilisi ühendusi. Ühelt poolt võib soodsa juriidilise staatuse loomine, millest osa poliitilisi ühendusi võib kasu saada, samas kui teised on välja jäetud, mõjutada erakondade võimaluste võrdsust. Teiselt poolt kuuluvad erakondade rahastamise otsused, mis on võetud vastavalt vaidlusaluses määruses kehtestatud kriteeriumidele, pädeva ametiasutuse piiratud pädevuse valdkonda. Need otsused on seega puhtautomaatse iseloomuga, mis tuleneb ainuüksi vaidlustatud määrusest, kohaldamata vahenorme.⁴⁵

Peale selle täpsustas Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **Regione Siciliana v. komisjon** teatavaid otseselt puudutatuse kriteeriumi elemente ERF-i riigiabiga seotud otsuste vastuvõtmise korral.⁴⁶ See kohtuotsus tähistab teatud edasiminekut, võrreldes varasemate kohtuotsustega, mis on tehtud veidi erinevas kontekstis.⁴⁷ Selles kohtuasjas vaidlustas hageja otsuse tühistada Itaalia Vabariigile ning hiljem hagejale antud abi tammi ehitamiseks. Komisjon väitis, et see otsus ei puudutanud hagejat otseselt, kuna liikmesriigid on komisjoni ja abisaaja vaheliseks filtriks. Esimese Astme Kohus lükkas siiski selle vastuvõetamatuse vastuväite tagasi, kohaldades kohtupraktikat, mille kohaselt peab meede, avaldamaks otsesest mõju eraisikule, kes ei ole selle adressaat, tekitama huvitatud isiku õiguslikule seisundile otseseid õigusmõjusid ja tema kohaldamine peab olema puhtautomaatne ning tulenema üksnes ühenduse õigusnormidest, jättes kõrvale muud vahenormid.⁴⁸

Esiteks, mis puudutab hageja õigusliku seisundi muutmist, siis vaidlustatud otsus mõjutas hageja varalist seisundit, jättes ta ilma ülejäänud abisummast, mida komisjon ei olnud veel maksnud, ning kohustades teda ettemaksuna ülekantud summad tagasi maksma. Mis puudutab teiseks vaidlustatud otsuse automaatset kohaldamist, märkis Esimese Astme Kohus, et vaidlustatud otsus tekitab hageja suhtes õiguslikke mõjusid puhtautomaatselt, mis tuleneb üksnes ühenduse õigusnormidest ning ilma et siseriiklikel ametivõimudel oleks selle otsuse täitmisel kaalutusõigust. Seoses sellega lükkas Esimese Astme Kohus

⁴³ ELT 2003, L 297, lk 1.

⁴⁴ Esimese Astme Kohtu 11. juuli 2005. aasta määrused kohtuasjas T-13/04: Bonde jt v. parlament ja nõukogu, kohtulahendite kogumikus avaldamata; kohtuasjas T-40/04: Bonino jt v. parlament ja nõukogu ning kohtuasjas T-17/04: Front national jt v. parlament ja nõukogu (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-338/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁴⁵ Eespool 44. joonealuses märkuses viidatud määrused kohtuasjas Bonino jt v. parlament ja nõukogu ning kohtuasjas Front national jt v. parlament ja nõukogu.

⁴⁶ Eespool 18. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Siciliana v. komisjon.

⁴⁷ Esimese Astme Kohtu 6. juuni 2002. aasta määrus kohtuasjas T-105/01: SLIM Sicilia v. komisjon, EKL 2002, lk II-2697, ning 8. juuli 2004. aasta määrus kohtuasjas T-341/02: Regione Siciliana v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-417/04 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁴⁸ Euroopa Kohtu 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-386/96 P: Dreyfus v. komisjon, EKL 1998, lk I-2309, punkt 43.

tagasi argumendid, mille kohaselt siseriiklikud ametivõimud võivad teoreetiliselt otsustada vabastada hageja vaidlustatud otsuse tõttu temal lasuvatest finantstagajärgedest. Tõepoolest, selline võimalik siseriiklik otsus jääks ühenduse õiguses vaidlustatud otsuse kohaldamisest õiguslikult väljapoole ning sellega kaasneb üksnes hageja asetamine olukorda, milles ta oli juba enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist, muutes omakorda vaidlustatud otsusega kord juba automaatselt muudetud hageja õiguslikku seisundit teistkordselt.

b) *Isiklikult puudutatud*

Kohaldades väljakujunenud kohtupraktikast tulenevaid põhimõtteid, on Esimese Astme Kohus eelkõige sedastanud, et järgmised nende hagidega vaidlustatud aktid ei puudutanud isiklikult järgmisi isikuid: poliitilistele fraktsioonidele ja sõltumatutele saadikutele kohaldatavate assigneeringute kasutamistingimuste muutmine Euroopa Parlamendi sõltumatuid saadikuid;⁴⁹ kaks määrust, millega kehtestatakse teatud tingimused nende toodete ühendusse importimise korra kohta, banaanitootjaid;⁵⁰ määrus, mis muudab traditsioonilisi nimetusi puudutavat korda, Itaalia veinitootjaid ning nende ühendusi;⁵¹ määrus, millega kehtestatakse valge suhkru tuletatud sekkumishinnad, Itaalia suhkursektori ettevõtjaid⁵² ning otsus, millega kiidetakse heaks Austria Vabariigi maaelu arengukava, metsandusettevõtte omanikku.⁵³

Kohtuasi **Sniace v. komisjon**, milles Esimese Astme Kohus sai veelikord täpsustada EÜ artikli 230 neljanda lõigu kohaldamise tingimusi riigiabi valdkonnas, nõuab pikemaid kommentaare.⁵⁴ Selles kohtuasjas vaidlustas Sniace komisjoni otsuse, millega viimane tunnistas ühisturuga kokkusobimatuks mitmed Lenzing Lyocelli, ühe Austria äriühingu kasuks võetud meetmed. Esimese Astme Kohus tõstas omal algatusel küsimuse, mis käsitles hageja õigust esitada selle otsuse peale hagi ning eelkõige seda, kas ta oli isiklikult puudutatud vastavalt esimest korda kohtuotsuses COFAZ jt v. komisjon⁵⁵ esitatud kriteeriumidele. Nende kriteeriumide kohaselt on riigiabi valdkonnas EÜ artikli 88 lõike 2 alusel algatatud menetlust lõpetavast komisjoni otsusest isiklikult puudutatuks tunnistatud lisaks abisaavale ettevõtjale ka selle ettevõtjaga konkureerivad ettevõtjad, kes on osundatud menetluses aktiivselt osalenud, kuid seda eeldusel, et vaidlustatud otsuse objektiks olev abi on nende positsiooni turul oluliselt kahjustanud. Kuid kõnesolevas kohtuasjas ei olnud

⁴⁹ Eespool 15. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas Gollnisch jt v. parlament.

⁵⁰ Esimese Astme Kohtu 3. veebruari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-139/01: Comafrika ja Dole Fresh Fruit Europe v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁵¹ Esimese Astme Kohtu 28. juuni 2005. aasta määrus kohtuasjas T-170/04: FederDoc jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁵² Esimese Astme Kohtu 28. juuni 2005. aasta määrus kohtuasjas T-386/04: Eridania Sadam jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁵³ Esimese Astme Kohtu 28. veebruari 2005. aasta määrus kohtuasjas T-108/03: von Pezold v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁵⁴ Eespool 28. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Sniace v. komisjon.

⁵⁵ Euroopa Kohtu 28. jaanuari 1986. aasta otsus kohtuasjas 169/84: COFAZ jt v. komisjon, EKL 1986, lk 391, punkt 25.

see nii. Ühelt poolt osales hageja kohtueelses menetluses vaid minimaalselt, kuna ta ei olnud esitanud komisjonile kaebust või märkusi, mis mõjutas oluliselt menetluse käiku. Teiselt poolt ei saanud Esimese Astme Kohus hageja ning Lenzing Lyocelli müüdü toodete füüsiliste näitajate hinna ja tootmisprotsessi analüüsi tulemusel leida, et nende vahel eksisteeris otsene konkurentsisuhe, kuna hageja ei olnud peale selle tõendanud ka seda, et vaidlustatud otsus võib tema turupositsiooni olulisel määral kahjustada.

Esimese Astme Kohus otsustas teises kontekstis, kohtuotsuses **Infront WM v. komisjon**⁵⁶, et hageja oli Ühendkuningriigi poolt direktiivi 89/552/EMÜ⁵⁷ tähenduses riikliku tähtsusega sündmuseks peetud sündmuse teleülekandeõiguste ainuomanikuna isiklikult puudutatud komisjoni otsusest, mis lubas Ühendkuningriigi meetme kohaldamist teise liikmesriigi ringhäälinguorganisatsioonidele, kuna see otsus piirab tema varasemate õiguste vaba kasutamist.

B. Ettevõtjatele kohaldatavad konkurentsieeskirjad

Esimese Astme Kohus tegi sel aastal üksteist otsust konkurentsivastaseid kokkuleppeid keelustavate põhieeskirjade kohta, jälle peamiselt kartellide valdkonnas.⁵⁸ Sellele suurele arvule vastandub üksainus kohtuotsus EÜ artikli 82 kohaldamise kohta⁵⁹ ning kolm otsust koondumiste kontrolliga seotud põhiküsimustes.⁶⁰

1. Konkurentsieeskirjade kohaldamisala

Esimese Astme Kohus täpsustas oma otsuses **Piau v. komisjon** veelkord, et konkurentsieeskirjad on teatud juhul kohaldatavad spordi valdkonnas.⁶¹ Selles kohtuasjas oli komis-

⁵⁶ Eespool 29. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Infront WM v. komisjon*.

⁵⁷ Muudetud nõukogu 3. oktoobri 1989. aasta direktiiv 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 298, lk 23).

⁵⁸ Esimese Astme Kohtu 26. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-193/02: *Piau v. komisjon* (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-171/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 15. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03: *Tokai Carbon jt v. komisjon* (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-328/05 P), kohtulahendite kogumikus avaldamata; 18. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-241/01: *Scandinavian Airlines System v. komisjon*; 27. juuli 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-49/02 – T-51/02: *Brasserie nationale jt v. komisjon*; 15. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-325/01: *DaimlerChrysler v. komisjon*; 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-38/02: *Groupe Danone v. komisjon* (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-3/06 P); 29. novembri 2005. aasta otsused kohtuasjas T-33/02: *Britannia Alloys & Chemicals v. komisjon*; kohtuasjas T-52/02: *SNCZ v. komisjon*; kohtuasjas T-62/02: *Union Pigments v. komisjon*; kohtuasjas T-64/02: *Heubach v. komisjon* ning 6. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-48/02: *Brouwerij Haacht v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁵⁹ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Piau v. komisjon*.

⁶⁰ Eespool 5. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *EDP v. komisjon*; 14. detsembri 2005. aasta otsused kohtuasjas T-209/01: *Honeywell v. komisjon* ning kohtuasjas T-210/01: *General Electric v. komisjon*, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁶¹ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas *Piau v. komisjon*.

jon ühenduse huvi puudumise tõttu jätnud rahuldamata hageja kaebuse Rahvusvahelise Jalgpalliföderatsiooni (FIFA) määruse peale, mis reguleerib mängijate agentide tegevust. Oma kohtuotsuses leidis Esimese Astme Kohus, et jalgpalliklubid ja neid ühendavad rahvuslikud jalgpalliliidud on ühenduse konkurentsioiguse tähenduses ettevõtjad ja ettevõtjate ühendused, nii et rahvuslikke jalgpalliliite ühendav FIFA kujutab endast omakorda ettevõtjate ühendust EÜ artikli 81 tähenduses. See eeldus lubas Esimese Astme Kohtul leida, et mängijate agentide tegevust reguleeriv määrus kujutab endast ettevõtjate ühenduse otsust. Selle tegevuse eesmärk on regulaarselt ja tasu eest kontaktide loomine mängijate ja klubide vahel, eesmärgiga sõlmida tööleping, või kahe klubi vahel, eesmärgiga sõlmida üleandmise leping. Tegemist on seega majandustegevusega teenuste osutamiseks, mis ei kuulu kohtupraktikas määratletud spordi erivaldkonda.

2. Konkurentsivastase tegevuse eest karistamise menetlus

Esimese Astme Kohus leidis kohtuotsuses **Sumitomo Chemical jt v. komisjon**, et ühenduse õigusnormides ette nähtud viieaastase tähtaja kohaldamise nõue karistuse määramiseks EÜ artiklite 81 ja 82 rikkumiste eest ei välista pärast selle tähtaja möödumist komisjoni poolt rikkumise tuvastamist trahvi kohaldamata.⁶² Esimese Astme Kohus täpsustas, et aegumise kohaldamata jätmine vaid rikkumise tuvastamisel ei riku esiteks õiguskindluse põhimõtet, teiseks liikmesriikide ühiseid põhimõtteid ega kolmandaks süütuse presumptsiooni. Esimese Astme Kohus otsustas samuti, et aegunud rikkumise õiguspäraselt tuvastamiseks peab komisjon seevastu suutma tõendada „õiguspärase huvi“ esinemist.⁶³ Kõnesolevas asjas ei olnud komisjon sellise huvi esinemist kontrollinud, mis põhjendas otsuse tühistamist hagejaid puudutavas osas.

3. Kohtupraktika EÜ artikli 81 valdkonnas

a) EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamine

Komisjon tuvastas 10. oktoobri 2001. aasta otsusega, et DaimlerChrysler on ise või oma Belgia ja Hispaania tütarettevõtjate kaudu rikkunud ühenduse konkurentsieeskirju, osaledes Mercedes-Benz marki sõiduautode jaemüüki käsitlevates kartellikokkulepetes oma Saksa, Belgia ja Hispaania edasimüüjatega. DaimlerChrysleri hagi kohta tehtud kohtuotsuses kinnitas Esimese Astme Kohus, et see ettevõtja osales oma Belgia tütarettevõtja va-

⁶² Esimese Astme Kohtu 6. oktoobri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-22/02 ja T-23/02: Sumitomo Chemical jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata. Asjaolude esinemise ajal vt nõukogu 26. novembri 1974. aasta määruse (EMÜ) nr 2988/74 Euroopa Majandusühenduse transpordi- ja konkurentsieeskirjades ettenähtud menetluste ja sundtäitmise rakendamise aegumistähtaegade kohta (EÜT L 319, lk 1) artikkel 1. Vt hilisemalt nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1) artikkel 25.

⁶³ Euroopa Kohtu 2. märtsi 1983. aasta otsus kohtuasjas 7/82: GVL v. komisjon, EKL 1983, lk 483.

hendusel Belgia edasimüüjatega sõlmitud „odavate väljamüükide keelamise“ kokkulepetes, kuid kritiseeris omakorda komisjoni analüüsi seoses Saksa ja Hispaania turgudega.⁶⁴

Hagejale oli Saksa turul nimelt ette heidetud, et ta oli oma müügiagentidele andnud juhi-seid ühelt poolt müüa uusi sõidukeid võimalusel vaid nende müügiterritoriumi klientide-le ja vältida nii kontsernisest konkurentsi ning teiselt poolt nõuda välisklientidelt uute sõidukite tellimuste saamisel ettemaksu 15% sõiduki hinnast. Esimese Astme Kohus tule-tab oma kohtuotsuses meelde, et kui EÜ asutamislepinguga on keelatud kahe või mitme ettevõtja koordineeritud tegevused, siis seevastu tootja ühepoolsele tegevusele seda keeldu ei kohaldata. Esimese Astme Kohus otsustas, et kõneolevas asjas oli DaimlerChry-sleri tegevus ühepoolne. Komisjon leidis seega valesti, et Saksa müügiagendid, kellele DaimlerChrysler oli andnud juhiseid, on kandnud sellist majanduslikku riski, mis lubaks neid käsitleda iseseisvate ettevõtjatena; neid agente tuleb tegelikult käsitleda kui Daim-lerChrysleri töötajaid, kes on tema ettevõttesse integreeritud ja kes moodustavad temaga ühe majandusüksuse.

Hispaania turuga seoses heideti DaimlerChryslerile ette, et ta keelas oma sealsetel edasi-müüjatel sõidukite väljastamise liisingutehinguid pakkuvatele kindlate klientideta äri-ühingutele, millega takistas neil loomast oma varu ja muutis neil võimatuks sõiduki kiire müügi. Esimese Astme Kohus sedastas siiski, et Hispaania õigusnormid kohustavad iga liisingutehinguid pakkuvat äriühingut omama juba sõiduki omandamise hetkel liisingule-pingu jaoks konkreetset liisinguvõtjat, olenemata liisingulepingu vaidlusalustest sätetest. Sellest nähtub, et ainuüksi viidatud õigusnormidest tuleneb, et Mercedes-Benz'i kontserni mittekuuluvad äriühingud on Mercedes-Benz'i kontserni kuuluvate äriühingutega võrdses olukorras, nii et sõidukite müügi piiramine Hispaania liisingutehinguid pakkuvatele äri-ühingutele ei ole käsitletav konkurentsi piiranguna EÜ artikli 81 lõike 1 mõttes.

b) *EÜ artikli 81 lõike 3 kohaldamine*

Komisjon oli juba viidatud kohtuasjas **Piau v. komisjon**⁶⁵ arvamusel, et asjaomase FIFA määrusega kehtestatud litsentsi kohustuslikkus võis olla EÜ artikli 81 lõike 3 kohaselt põh-jendatud. Esimese Astme Kohus tõstab oma kohtuotsuses esile, et litsentsi nõue agendina tegutsemiseks kujutab endast juurdepääsupiirangut selle majandustegevusega tegelemi-sel ning mõjutab konkurentsi toimimist, nii et seda saab lubada ainult siis, kui see vastab EÜ artikli 81 lõikes 3 esitatud tingimustele. Esimese Astme Kohus otsustas kõnesolevas asjas, et komisjon ei ole teinud ilmset kaalutlusviga, leides et litsentsi kohustuslikkusest tulenevad piirangud võisid kuuluda sellise erandi alla. Asjaolud, mistõttu FIFA sekkumine oli põhjendatud, olid esiteks mängijate kaitseks vajalik agentide professionaalsuse ja eeti-lisuse tõstmise vajadus, teiseks fakt, et litsentsisüsteem ei kõrvaldanud konkurentsi, kol-mandaks siseriiklike õigusnormide peaaegu täielik puudumine ning neljandaks mängijate agentide ametialase koondumise puudumine.

⁶⁴ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus DaimlerChrysler v. komisjon.

⁶⁵ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Piau v. komisjon.

c) *Trahvid*

2005. aastal tegi Esimese Astme Kohus kuus kohtuotsust, milles on vaidlustatud EÜ artikli 81 rikkumise eest määratud trahvide seaduslikkus või kohasus.⁶⁶ Neis kohtuasjades tehtud otsustest enamikus on kohaldatud varem selgelt väljakujunenud põhimõtteid. Aruande selles osas on seega tähelepanu pööratud ainult kõige silmapaistvamatele arengutele, mis puudutavad ka sel aastal põhiliselt suuniste kohaldamist trahvide arvutamisel (edaspidi „suunised“).⁶⁷ Samuti võib tähele panna nende vaidluste arvu märgatavat suurenemist, mis puudutavad tingimusi, mille kohaselt komisjon võib olla kohustatud pärast trahvi tühistamist või muutmist hüvitama tasutud trahvide pealt makstud intresse või teenustasu pangagarantiilt, mis on tekkinud seoses trahvi kohese tasumise vältimisega.⁶⁸

— **Suunised**

Esimese Astme Kohus täpsustas 2005. aastal sarnaselt varasematele aastatele mitmeid suunistes esinevaid trahvide arvutamise meetodite kohaldamise tingimusi. Eelkõige tegi Esimese Astme Kohus otsuse nende kriteeriumide osas, mille alusel komisjon võib esiteks hinnata rikkumise raskust, teiseks kohelda rikkumise ühiselt toime pannud isikuid erinevalt ning kolmandaks hinnata raskendavate ja kergendavate asjaolude esinemist.

Rikkumise raskus

Suuniste punkti 1A kohaselt tuleb rikkumise raskuse hindamisel arvesse võtta rikkumise laadi, tegelikku mõju turule, kui seda saab mõõta, ja asjakohase geograafilise turu suurust.

Mis puudutab esimest kriteeriumi, s.o rikkumise laadi, siis Esimese Astme Kohus sai mitmel korral rõhutada selle tähtsust, võrreldes tegeliku mõju ja turu suurusega. Nii leidis Esimese Astme Kohus kohtuasjas **Groupe Danone v. komisjon**, et suuniseid kohaldades võib kooskõlastatud kokkuleppeid või tegevust, mille eesmärk on eelkõige hindade kindlaksmääramine ja klientide ärajagamine, ainuüksi nende laadi põhjal määratleda „väga raske“ rikkumisena, ilma et sellist käitumist iseloomustaksid eriline mõju või geograafiline ulatus.⁶⁹

⁶⁶ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused Tokai Carbon jt v. komisjon; Scandinavian Airlines System v. komisjon; Brasserie nationale jt v. komisjon; DaimlerChrysler v. komisjon; Groupe Danone v. komisjon; Britannia Alloys & Chemicals v. komisjon; SNCZ v. komisjon; Union Pigments v. komisjon; Heubach v. komisjon ning Brouwerij Haacht v. komisjon.

⁶⁷ Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratlevate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3).

⁶⁸ Esimese Astme Kohtu 21. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-28/03: Holcim (Deutschland) v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-282/05 P) ning Esimese Astme Kohtu 4. mai 2005. aasta määrus kohtuasjas T-86/03: Holcim (France) v. komisjon, kohtulahendite kogumikus avaldamata; Esimese Astme Kohtu 20. juuni 2005. aasta määrus kohtuasjas T-138/04: Cementir – Cementerie del Tirreno v. komisjon ning Esimese Astme Kohtu 14. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-135/02: Greencore Group v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

⁶⁹ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Groupe Danone v. komisjon. Vt selle kohta samuti eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Scandinavian Airlines System v. komisjon.

Mis puudutab teist kriteeriumi, s.o kokkuleppe mõju, otsustas Esimese Astme Kohus samuti kohtuasjas **Groupe Danone v. komisjon**, et kasvõi osalisest konkurentsivastase eseme-ga kokkuleppe rakendamisest piisab, et puuduks võimalus leida, et nimetatud kokkuleppel puudub mõju turule.⁷⁰ Peale selle on Esimese Astme Kohtu ikka samas kohtuasjas esitatud arvamuse kohaselt rikkumise raskuse oluline näitaja samuti, olenemata rikkumise geograafilisest ulatusest ning asjasse puutuvate müügitehingute proportsioonist, võrreldes kogu Euroopa Ühenduse territooriumil tehtud müügitehingutega, nende müügitehingute absoluutne väärtus selles osas, milles see peegeldab truult tehingute majanduslikku tähtsust, mida rikkumisega normaalse konkurentsi tingimustes on kavatsatud takistada.⁷¹ Lõpetuseks leidis Esimese Astme Kohus kohtuasjas **Scandinavian Airlines System v. komisjon**, et kuna suuniste kohaselt peab komisjon rikkumise raskuse hindamisel selle tegelikku mõju turule arvesse võtma üksnes siis, kui seda saab mõõta, ja kuna üldise kokkuleppe eesmärgiks oli kaotada võimalik konkurents, mille tegelikku mõju on oletuslikult väga raske mõõta, ei pidanud komisjon täpselt tõendama kartelli konkreetset mõju turule ega selle suurust määratlema, vaid võis piirduda tõenäosuslike hinnangutega.⁷²

Erinev kohtlemine

Rikkumise raskuse hindamine suuniste alusel põhineb kohustuslikul lähenemisviisil selles osas, et trahvi põhisumma ei sõltu põhimõtteliselt süüdistatava ettevõtja käibest. Suuniste punkt 1A lubab seevastu komisjonil rakendada erinevat kohtlemist ettevõtjate suhtes, kes osalesid rikkumises, jagades need mitmesse kategooriasse, vastavalt erinevatele lähtesummadele. Kohase käibe valiku kohta ettevõtjate klassifitseerimiseks erineva kohtlemise rakendamisel on juba tekkinud kohtupraktika, mida täpsustati 2005. aastal kolmes kohtuasjas, rõhutades komisjoni laia hindamisruumi selles küsimuses.

Esiteks, kohtuasjas „**Graphites spéciaux**” otsustas komisjon ettevõtjad klassifitseerida nende iga karistatavast rikkumisest – kõnesolevas asjas hindade kindlaksmääramisest turgude jagamiseta – puudutatud toote ülemaailmse käibe alusel.⁷³ Hagejad vaidlustasid selle valiku ning väitsid eelkõige, et komisjon oleks pidanud arvestama nende käivet Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riikides, nagu kohtuasjas „Lysine”.⁷⁴ Esimese Astme Kohus kinnitas oma kohtuotsuses siiski komisjoni lähenemisviisi, leides, et kuigi ülemaailmsel käibel põhinev lähenemisviis saab olla kohane ülemaailmse turgude jagamise kartellikokkuleppe korral (vt kohtuasi „Électrodes de graphite”⁷⁵), ei tähenda see siiski seda, et selline lähenemine peab olema välistatud turgude jagamise puudumisel. Seega loeti käesolevas asjas

⁷⁰ Eespool joonealuses 58. märkuses viidatud kohtuotsus *Groupe Danone v. komisjon*.

⁷¹ *Idem*.

⁷² Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Scandinavian Airlines System v. komisjon*.

⁷³ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Tokai Carbon jt v. komisjon*.

⁷⁴ Vt eelkõige Esimese Astme Kohtu 9. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-224/00: *Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komisjon* (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-397/03 P), EKL 2003, lk II-2597.

⁷⁵ Esimese Astme Kohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-236/01, T-239/01, T-244/01, T-246/01, T-251/01 ja T-252/01: *Tokai Carbon jt v. komisjon*, (apellatsioonimenetluses kohtuasjad C-289/04 P, C-301/04 P, C-307/04 P ja C-308/04 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

kohaseks asjaomaste turgude ülemaailmse käibe (mitte aga ettevõtja kõikide toodete käibe) meetodit. Esimese Astme Kohus tõstis esitatud võrdluse kohta kohtuasjaga „Lysine” esile, et erinev kohtlemine põhines seal ettevõtjate kogu tegevusest saadud ülemaailmsel käibel, samas kui käesolevas asjas tugines komisjon asjaomaste toodete müügist saadud ülemaailmsele käibe.

Teiseks otsustas Esimese Astme Kohus oma otsuses **SNCZ v. komisjon**, et komisjon ei ole teinud ilmselt hindamisviga, võttes erineval kohtlemisel arvesse turuosa ja asjaomasel turul saadud käivet, kuna asjaomaste ettevõtjate ülemaailmne käive andis tegelikkuse kohta vaid osalise pildi.⁷⁶

Kolmandaks on komisjoni hindamisruumi kohase käibe valimisel eriti laialt tunnustatud kohtuotsuses **Scandinavian Airlines System v. komisjon**, kuna Esimese Astme Kohus tuletas selles otsuses kohtupraktikast, et trahvisumma kindlaksmääramisel on komisjonil „õigus võtta arvesse tema valitud käivet, niivõrd kuivõrd see ei näi juhtumi asjaolusid arvestades olevat ebamõistlik”.⁷⁷ Käesolevas asjas ei ole tuvastatud ühtegi ilmselt hindamisviga selles osas, et komisjon on korraga võtnud arvesse nii kartelliosaliste kogukäivet kui ka nende asjaomasel turul saadud käivet.

Raskendavad asjaolud

2005. aastal tegi Esimese Astme Kohus otsuse raskendavate asjaolude kohta, mis on seotud survemeetmetega ähvardamisega kartelli laiendamise eesmärgil, rikkumise uuesti toimepanemise ja kartelliosalise eestvedajaks olemisega.

Suuniste punkti 2 neljanda taande kohaselt moodustavad raskendava asjaolu survemeetmed muude ettevõtjate suhtes, et sundida neid tegema tegusid, mis kujutavad endast rikkumist. Kohtuasjas **Groupe Danone v. komisjon** kinnitas Esimese Astme Kohus komisjoni seisukohta, mille kohaselt ühe kartelliosalise poolt teise nimetatud kartelli osalise sundimine kartelli laiendamaks, ähvardades teda keeldumise korral survemeetmetega, võib olla käsitletav raskendava asjaoluna. Sellise käitumise otsene mõju on kartelliga tekitatud kahju suurendamine. Selliselt käitunud ettevõtja peab seetõttu eriliselt vastutama.⁷⁸ Komisjon ei olnud seevastu tuvastanud piisavat põhjuslikku seost ühelt poolt Danone'i esitatud ähvarduse ja teiselt poolt selle ettevõtja ning Interbrew vahelise koostöö laiendamise vahel. Seetõttu korrigeeris Esimese Astme Kohus trahvi.

Suuniste punkti 2 esimeses taandes on komisjon peale selle märkinud, et ta võtab rikkumise uuesti toimepanemist arvesse raskendava asjaoluna, mis õigustab põhisumma suurendamist. Kohtuasjas **Groupe Danone v. komisjon** oli komisjon kohaldanud raskendavat asjaolu, mis tulenes sellest, et see ettevõtja oli juba kahel korral süüdi tunnustatud sama laadi asjaoludel EÜ artikli 81 rikkumises, samas kui hagejal oli siis teine nimi ning need kaks varasemat rikkumist avaldasid mõju erinevale sektorile.⁷⁹ Esimese Astme Kohus nõus-

⁷⁶ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus SNCZ v. komisjon.

⁷⁷ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Scandinavian Airlines System v. komisjon.

⁷⁸ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Groupe Danone v. komisjon.

⁷⁹ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Groupe Danone v. komisjon.

tus oma otsuses komisjoniga, kinnitades, et toimepandud rikkumise raskuse hindamisel tuleb arvesse võtta võimalikku uuesti toimepanemist. Esimese Astme Kohus täpsustas seoses sellega, et uuesti toimepanemise mõiste ei eelda tingimata, arvestades selle eesmärgi, varasema rahalise sanktsiooni, vaid ainult varasema rikkumise tuvastamist.

Lõpetuseks, kohtuasjas „**Graphites spéciaux**” vähendas Esimese Astme Kohus, kohaldades suuniste punkti 2 kolmandat taanet, komisjoni poolt SGL Carbonile eestvedajaks olemise tõttu kohaldatud suurendamise protsendimäära, kuna tema rolli oli kahe teise kartelliosalise rolliga võrreldes üle hinnatud.⁸⁰

Kergendavad asjaolud

Suuniste punktis 3 on esitatud mitteammendav loetelu kergendavatest asjaoludest, mis lubavad vähendada trahvi põhisummat. Võib märkida, et kohtuasjas **Brasserie nationale jt v. komisjon** leidis Esimese Astme Kohus sisuliselt, et asjaolu, mis ei olnud kartelli õigustava iseloomuga (kõnesolevas asjas õiguskindluse puudumine teatud lepingute kehtivuse osas), ei saanud arvestada kergendava asjaoluna, mis õigustaks kartellikokkuleppe eest määratud trahvi vähendamist.⁸¹

— 10% ülempiir

Määruses nr 17 oli ette nähtud, nagu nüüd on ette nähtud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2, et ühegi EÜ artiklite 81 ja 82 rikkumises osalenud ettevõtja ja ettevõtjate ühenduse puhul ei tohi trahv ületada 10% eelmise majandusaasta kogukäibest. Kuigi selle normi kohaldamine ei tekita üldiselt palju raskusi, oli Esimese Astme Kohtul 2005. aastal võimalus esitada selle kohta kaks olulist selgitust.

Ühelt poolt, kohtuasjas „**Graphites spéciaux**” täpsustas Esimese Astme Kohus tingimusi, mille kohaselt 10% ülempiiri tuleb kohaldada, kui rikkumise eest on formaalselt vastutavad kaks ettevõtjat, kellest üks on teise tütarettvõtja ning kes eralduvad teineteisest enne trahvi määramise otsuse vastuvõtmist.⁸² Esimese Astme Kohus otsustas, et sel juhul – kuna 10% ülempiir on seotud otsuse vastuvõtmise kuupäevale eelnenud majandusaastaga – tuleb kaitsta ettevõtjaid, ülemääraste trahvide eest, mis võib nad majanduslikult laostada”. Nii ei kuulu käive mitte karistatud rikkumiste toimepanemise perioodi, vaid trahvi määramisega seotud ajavahemiku (sellele eelnenud majandusaasta) juurde. Järelikult tuleb 10% ülempiiri esmalt kohaldada otsuse iga adressaadi suhtes eraldi ning seda saab teises järjekorras kohaldada mitme adressaadi liidetud käibele ainult siis, kui nad moodustavad „ettevõtja” rikkumise eest vastutava majandusüksuse tähenduses – ning seda jätkuvalt otsuse tegemise kuupäeval. Teisisõnu, kui majanduslik ühtsus äriühingute vahel on enne otsust kadunud, on igal adressaadil õigus 10% ülempiiri tema suhtes eraldi kohaldamisele.

⁸⁰ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Tokai Carbon jt v. komisjon.

⁸¹ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Brasserie nationale jt v. komisjon.

⁸² Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Tokai Carbon jt v. komisjon.

Teiselt poolt täpsustas Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **Britannia Alloys & Chemicals v. komisjon** selle ülempiiri kohaldamise tingimusi, kui rikkumise toime pannud ettevõtja on enne rikkumise eest karistamise otsust lõpetanud kogu tegevuse.⁸³ Vastavalt määruse nr 17 artikli 15 lõikele 2 tuleb ülempiir kindlaks määrata trahvi määramise otsusele eelnenud majandusaasta käibest. Kõnesolevas asjas ei olnud hageja otsuse tegemise hetkel enam äriühing ning ta oli lõpetanud oma tegevuse tsiingi sektoris. Kuna tema käive otsuse tegemisele eelnenud majandusaastal oli seega null, otsustas Esimese Astme Kohus, et see ei saanud olla määruses nr 17 ette nähtud ülempiiri kindlaksmääramise aluseks. Esimese Astme Kohtu arvamuse kohaselt tuleneb määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 üldisest kontekstist ning kohtupraktikast, et 10% ülempiiri kohaldamine eeldab ühest küljest seda, et komisjonile on teada otsuse vastuvõtmisele eelneva viimase majandusaasta käive, ja teisest küljest seda, et need andmed iseloomustavad tervet majandusaastat normaalse majandustegevusega kaheteistkümne kuu jooksul. Järelikult oli komisjonil kohustus trahvi ülempiiri määramisel lähtuda kõige hilisemast käibest, mis kajastab tervet normaalse majandustegevusega majandusaastat. Kõnesolevas asjas oli komisjonil seega õigus kehtestada ülempiir 30. juunil 1996 lõppenud majandusaastast lähtuvalt, olenemata asjaolust, et komisjoni otsuses oli määratud karistus detsembris 2001 toime pandud rikkumise eest.

— Koostööteatis

Mitmed kohtuotsused käsitlesid ka sel aastal 1996. aasta koostööteatise kohaldamist, jättes ootama esimesi 2002. aasta koostööteatist puudutavaid kohtuasju.⁸⁴

Trahvisumma vähendamiseks faktiliste asjaolude mittevaidlustamise tõttu vastavalt koostööteatise punkti D2 teisele taandele peab ettevõtja komisjonile selgelt teatama, et ta ei kavatsenud fakte pärast vastuväiteteatise teatavaks võtmist vaidlustada.⁸⁵ Kohtuasjas **Groupe Danone v. komisjon**, milles tuli neid põhimõtteid täpsustada, otsustas Esimese Astme Kohus, et „faktiliste asjaolude mittevaidlustamise avaldust, millele lisanduvad [...] märkused, millega hageja kavatses väidetavalt selgitada teatud faktiliste asjaolude ulatust, kuid mis on tegelikult vaadeldavad nende asjaolude vaidlustamisena, ei saa lugeda komisjoni ülesannet, mis koosneb konkurentsieeskirjade asjaomase rikkumise tuvastamisest ja karistamisest, kergendavana”.⁸⁶ Neis tingimustes ei saa ettevõtja trahvisummat vähendada faktiliste asjaolude mittevaidlustamise tõttu vastavalt koostööteatise punkti D2 teisele taandele.

Peale selle kinnitas Esimese Astme Kohus kohtuasjas „**Graphites spéciaux**”, et „esimese ettevõtja” tuvastamisel, kes esitas komisjonile „määravaid tõendeid” koostööteatise punkti B alapunkti b tähenduses, on komisjonil lai hindamisruum ja Esimese Astme Kohus ei kavatsenud komisjoni taunida, välja arvatud „ilmse liialduse” korral.⁸⁷

⁸³ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Britannia Alloys & Chemicals v. komisjon*.

⁸⁴ Komisjoni teatis kartellikokkulepete eest määratud trahvide mittekohaldamise või vähendamise kohta (EÜT 1996, C 207, lk 4; edaspidi „koostööteatis”), hiljem asendatud komisjoni teatisega, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3).

⁸⁵ Esimese Astme Kohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-347/94: *Mayr-Melnhof v. komisjon*, EKL 1998, lk II-1751, punkt 309.

⁸⁶ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Groupe Danone v. komisjon*.

⁸⁷ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Tokai Carbon jt v. komisjon*.

Lõpetuseks võib märkida, et kohtuasjas **Brouwerij Haacht v. komisjon** leidis Esimese Astme Kohus, et isegi kui hageja poolt esitatud informatsioon oli määrava tähtsusega, õigustab selle informatsiooni esitamine asjaomasele ettevõtjale määratud trahvisumma vähendamist vaid niivõrd, kuivõrd nimetatud informatsioon „oli midagi enam kui see, mille esitamist komisjon võis määruse nr 17 artikli 11 kohaselt nõuda”.⁸⁸ Kuna kõnesolevas asjas ei vastanud hageja esitatud informatsioon neile tingimustele, ei olnud komisjon sellel alusel hageja trahvi vähendamisest keeldumisel materiaalõigust valesti kohaldanud.

— Täieliku pädevuse rakendamine

Trahvide valdkonnas on Esimese Astme Kohtul täielik pädevus, mis võimaldab tal komisjoni määratud trahve vähendada või suurendada. 2005. aastal kasutas Esimese Astme Kohus seda pädevust eelkõige komisjoni ühest hindamisveast järelduste tegemiseks⁸⁹ või suunistes ette nähtud trahvide arvutamise etappide kohaldamise järjekorras tehtud vea parandamiseks.⁹⁰

Varem käsitlemata moel esitas Esimese Astme Kohus paar täpsustust oma täieliku pädevuse võimaliku kasutamise kohta, et võtta arvesse vaidlustatud otsuse vastuvõtmisest hilisemaid faktilisi asjaolusid. Kohtuasjas **Scandinavian Airlines System v. komisjon** palus hageja Esimese Astme Kohtul vähendada temale määratud trahvi, et võtta arvesse tema arvates eeskujulikke käitumist pärast otsuse vastuvõtmist.⁹¹ Esimese Astme Kohus leidis oma otsuses siiski, et hageja ei saanud tuletada kohtupraktikast põhimõtet, mille kohaselt ettevõtjale määratud trahvi saaks vähendada tema käitumise alusel trahvi määramise otsuse vastuvõtmise järel. Selle kohta otsustas Esimese Astme Kohus täpsustada, et sellist vähendamist, „kui see ka oleks võimalik, saaks ühenduse kohtunik ikkagi teostada üksnes väga suure ettevaatusega ja väga erilises olukorras eelkõige põhjusel, et selline praktika näiks kutsena toime panna rikkumisi, spekuloides trahvisumma võimaliku vähendamisega selle alusel, et ettevõtja pärast otsuse vastuvõtmist muudab oma käitumist”.

4. Kohtupraktika EÜ artikli 82 valdkonnas

Eespool viidatud kohtuasjas **Piau v. komisjon**⁹² leidis Esimese Astme Kohus, et asjaomastest FIFA normidest puudutatud turul, mis on teenuste osutamise turg, millel ostjad on mängijad või klubid ja müüjad on agendid, saab leida, et FIFA tegutseb jalgpalliklubide nimel, kellega ta moodustab seotud üksuse, kui ettevõtjate – klubide – teise tasandi ühendus.

⁸⁸ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Brouwerij Haacht v. komisjon*.

⁸⁹ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused *Tokai Carbon jt v. komisjon* ning *Groupe Danone v. komisjon*.

⁹⁰ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Groupe Danone v. komisjon*.

⁹¹ Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Scandinavian Airlines System v. komisjon*.

⁹² Eespool 58. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Piau v. komisjon*.

Seega on Esimese Astme Kohtu arvates klubidel FIFA normide kohustuslikkuse tõttu rahvuslikele jalgpalliliitudele, kes on selle liikmed, ning klubidele, keda nad ühendavad, agentide ja mängijate teenuste turul kollektiivne valitsev seisund. Esimese Astme Kohus otsustas, et järelikult, vastupidiselt komisjoni arvamusele, on FIFA-l, kes moodustab nende klubidega seotud üksuse ning tegutseb sellel turul nende vahendusel, agentide ja mängijate teenuste turgu valitsev seisund, olenemata sellest, et ta ei tegutse turul otseselt ettevõtjana ning et tema sekkumine toimub normatiivse tegevuse kaudu. Esimese Astme Kohtu arvates leidis komisjon seevastu õigesti, et hukka mõistetud praktika ei kujutanud endast valitseva seisundi kuritarvitamist. Sellest tuleneb, et õiguse väär kohaldamine ei mõjutanud ühenduse huvi puudumise tõttu kaebuse rahuldamata jätmise seaduslikkust.

5. Kohtupraktika koondumiste kontrolli valdkonnas

Neljast kohtuasjast, mis käsitlesid määruse nr 4064/89 kohaldamist, mis on nüüd asendatud määrusega nr 139/2004, väärrib mainimist kolm.⁹³

Esiteks on kohtuotsuses **EDP v. komisjon**⁹⁴ esitatud olulisi täpsustusi selle kohta, kellel lasub tõendamiskoormus, kui vaidlustatakse poolte väljapakutud kohustuste piisavust ning koondumistehingute hindamisel konkurentsile avamata sektoris.

Nii täpsustas Esimese Astme Kohus ühest küljest, et komisjonil lasub kohustus tõendada, et koondumise osapoolte nõuetekohaselt väljapakutud kohustused ei muuda seda kohustus- tega muudetud koondumist ühisturuga kokkusobivaks. Esimese Astme Kohus lisas siiski, et asjaolu, et komisjon käsitleb ebapiisavatena kohustusi, mis on esitatud nõuetekohaselt, kujutab endast tõendamiskoormuse alusetut ülekandmist üksnes siis, kui komisjon põhjendab ebapiisavust mitte kohustuste hindamisega objektiivsete ja kontrollitavate kriteeriumide alusel, vaid pigem kinnitusega, et osapooled ei suutnud sisulise hinnangu andmiseks esitada piisavaid tõendeid. Lisaks sellele oli komisjonil õigus jätta arvesse võtmata ebapiisavaid kohustusi, kuna nii toimides ei kandnud komisjon tõendamiskoormust üle pooltele, vaid eitas kohustuste kindlat tekkimist ja kindlaksmääratavust, mis neil peab olema.

Teisest küljest täpsustas Esimese Astme Kohus, et konkurentsile avamata sektoris kujutab monopol endast absoluutset turgu valitsevat seisundit, mida ei saa seetõttu sellel turul tugevdada, nii et koondumine ei saa tõhusat konkurentsi takistada. Kõnesolevas asjas pidid Portugali traditsiooniline elektriettevõtja Energias de Portugal (EDP) ning Itaalia elektriettevõtja Eni SpA ühiselt omandama Portugali traditsioonilise gaasiettevõtja Gás de Portugal'i (GDP). See tehing avaldas mõju eelkõige teatud gaasiturgudel. Need turud tuli avada konkurentsile mitte-majapidamistarbivate jaoks enne 1. juulit 2004 ning tuleb ava-

⁹³ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta määrus (EMÜ) nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (EÜT L 395, lk 1, parandus EÜT 1990, L 257, lk 13, tunnistatud seejärel kehtetuks määrusega (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, lk 1)). Ainus asja- taaruandes mainimata kohtuasi puudutab otsust, milles on kohaldatud klassikalist kohtupraktikat üksikisi- ku võimatuse kohta vaidlustada komisjoni keeldumist alustada liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust (Esimese Astme Kohtu 25. mai 2005. aasta määrus kohtuasjas T-443/03: Retecal jt v. komisjon, kohtulahen- dite kogumikus veel avaldamata).

⁹⁴ Eespool 5. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus EDP v. komisjon.

da teiste tarbijate jaoks enne 1. juulit 2007. Liikmesriigid võisid siiski teha teatud kohustuste suhtes erandeid ja lükata direktiivi rakendamist edasi, Portugal kasutab kuni 2007. aastani just sellist erandit. Esimese Astme Kohtu arvates ei hinnanud komisjon, põhjendades koondumise keelamist turgu valitsevate seisundite tugevdamisega, mille tagajärjel oleks konkurents erandi kohaselt konkurentsile avamata gaasiturgudel märkimisväärselt takistatud, õigesti selle erandi mõju ning sellest tulenevalt selle ulatust.

See eksimus piirdub siiski ainult gaasiturgudega. Komisjoni hinnangud ei mõjuta järelkult Portugali elektriturgude olukorda, mida asjaomane tehing samuti puudutas. Esimese Astme Kohus leiab selle kohta, et komisjon ei ole teinud ilmset kaalutlusviga, leides et koondumine tingiks potentsiaalse EDP konkurendi (s.o GDP) kadumise kõikidelt elektriturgudelt, ning et asjasse puutuvate ettevõtjate kohustused ei võimaldanud tema selgitatud probleeme lahendada. Ainuüksi sellest elektriturgudega seotud järeldusest piisas asjaomase koondumise ühisturuga kokkusobimatuks tunnistamise otsuse põhjendamiseks, mistõttu Esimese Astme Kohus ei tühistanud seda.

Teiseks, kohtuasjas **General Electric v. komisjon** esitas Esimese Astme Kohus jätkuks isenda ja Euroopa Kohtu otsustele kohtuasjas Tetra Laval v. komisjon hulga täpsustusi oma kohtuliku kontrolli ulatuse kohta komisjoni otsuste üle, mis käsitlevad koondumisi ja konglomeraadiefektiga tehingutele hinnangu andmist konkurentsiseisukohast.⁹⁵ Esimese Astme Kohus rõhutas eelkõige ühest küljest komisjoni poolt sündmuste kohta, mis võivad tekitada turul võimalikku koondumist, läbiviidava analüüsi ning teisest küljest komisjoni poolt konglomeraadi tüüpi koondumise kohta esitatud tõendite kvaliteedi üle teostatava tõhusa kohtuliku kontrolli erilist tähtsust.

See kohtuasi sai alguse komisjoni 3. juuli 2001. aasta otsusest, millega see institutsioon tunnistas Ameerika äriühingute Honeywell International ja General Electric Company (GE) vahelise koondumise ühisturuga kokkusobimatuks ja mille tagajärjel seda ei rakendatud Euroopa Liidu territooriumil. Oma kohtuotsuses General Electric v. komisjon kinnitas Esimese Astme Kohus komisjoni hinnangut, et koondumise tagajärjel tekkis või tugevnes valitsev seisund, mis omakorda takistas oluliselt tõhusat konkurentsist kolmel turul, s.o suurte regionaallennukite reaktiivmootorite turul, ärilennukite reaktiivmootorite turul ja laevade väikeste gaasiturbiinide turul. Esimese Astme Kohus nõustus komisjoni argumentatsiooniga, mille kohaselt koondumine tugevdas hageja varasemat valitsevat seisundit suurte regionaallennukite reaktiivmootorite ülemaailmsel turul. Komisjoni sedastus, et tehing jätkaks klientide ilma hinnakonkurentsist eelistest, on põhjendatud. Peale selle pidas Esimese Astme Kohus õigeks sellel turul ühinemise tõttu tekkinud konkurentsiprobleemide lahendamiseks koondumise poolte väljapakutud kohustuse tagasilükkamist komisjoni poolt. Esimese Astme Kohus täpsustas selle kohta, et poolte pakutud struktuursed kohustused saab komisjon heaks kiita vaid siis, kui ta saab kindlalt järeldada, et neid on võimalik täita ning et sellest tulenevad uued majanduslikud struktuurid on piisavalt elujõulised ja püsivad selleks, et suhteliselt lähitulevikus ei saaks tekkida või tugevneda valitsev seisund ega saaks esineda tõhusa konkurentsist piiranguid, mille takistamine oli kohustuste ees-

⁹⁵ Eespool 60. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus General Electric v. komisjon. Vt samuti Esimese Astme Kohtu 25. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-5/02: Tetra Laval v. komisjon, EKL 2002, lk II-4381, ning Euroopa Kohtu 15. veebruari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-12/03 P: komisjon v. Tetra Laval, EKL 2005, lk I-987.

märk. Samamoodi lükkas Esimese Astme Kohus tagasi GE argumendid, milles on kritiseeritud komisjoni hinnanguid ärilennukite reaktiivmootorite turgu ja laevade väikeste gaasiturbiinide turgu valitseva seisundi tekitamise kohta.

Neist sedastustest piisas järelduse tegemiseks, et koondumine on ühisturuga kokkusobimatu. Esimese Astme Kohus ei tühistanud seega oma otsuses komisjoni otsust, hoolimata mõnest veast, mida komisjon oli teinud eelkõige oma analüüsi käigus tehingu tõttu tekkinud konglomeraadi tagajärgede kohta.

Esimese Astme Kohus leidis oma kohtuotsuses, et komisjon sai, ilma et ta oleks teinud ilmset hindamisviga, tuvastada GE valitseva seisundi suurte regionaallennukite reaktiivmootorite turul enne koondumist. Seoses sellega leidis komisjon õigesti, et GE kasutas oma kontserni kuuluvate tütarettevõtjate, eelkõige lennukite liisinguettevõtja GECAS-e majanduslikku võimu lepingute saamiseks, mida ta ei oleks arvatavasti ilma nende sekkuamiseta saanud. Esimese Astme Kohus otsustas seevastu, et kolm komisjoni otsuse punkti on ebaseaduslikud.

Esmalt, vaidlustatud otsuse punkt, mis käsitleb GE varasema valitseva seisundi tugevdamist suurte tsiviillennukite reaktiivmootorite turul, mis tuleneb vertikaalsest seotusest, ei ole põhjendatud. Eelkõige tuvastas Esimese Astme Kohus, et komisjoni käsitletud turgu mõjutavad tegurid tulenesid ühinenud ettevõtja teatud hilisemast käitumisest, nii et komisjon pidi esitama kindlaid tõendeid nende võimalikkuse kohta. Vajadusel saavad nendeks tõenditeks olla majandusuuringud, mis selgitavad turuolukorra võimalikke arenguid ning näitavad ühinenud ettevõtja kalduvust antud viisil käituda, rikkumata siiski tõendi valimise vabaduse põhimõtet. Kõnesolevas asjas olid komisjoni käsutuses kõik vajalikud tõendid, et kontrollida, mil määral võib asjaomane käitumine endast kujutada EÜ artikliga 82 keelatud valitseva seisundi kuritarvitamist ja olla seetõttu karistatav. Esimese Astme Kohtu arvamuse kohaselt jättis komisjon seega asjaomase käitumise tõenäosuse hindamisel valesi arvesse võtmata selle sätte preventiivset mõju. Komisjon on seetõttu oma analüüsi käigus materiaalõiguse norme väärtalt kohaldanud, millega kaasnes lahutamatu ilmne hindamisviga.

Seejärel otsustas Esimese Astme Kohus, et komisjon ei ole tõendanud piisava tõenäosusega, et ühinenud ettevõtja oleks kasutanud turgudel, millel Honeywell tegutseb (lennundustooted ja mittelennundustooted), GE suurte tsiviillennukite reaktiivmootorite turu praktikat kasutada rahanduslikku ja kaubanduslikku võimu, mis tal oli seoses oma liisinguga tegeleva tütarettevõtjaga. Igal juhul ei ole komisjon adekvaatselt tõendanud, et see praktika – tingimusel, et seda on kasutatud – oleks tõenäoliselt tekitanud asjaomaseid lennuki- ja muid turge valitseva seisundi. Järelikult on komisjon ka selles osas teinud ilmse hindamisvea.

Lõpetuseks otsustas Esimese Astme Kohus, et komisjon ei ole piisavalt tõendanud, et ühinenud ettevõtja oleks tegelenud GE mootorite ning Honeywelli lennuki- ja muude toodete seotud müügiga. Sellise müügi puudumisel ei piisa ainuüksi asjaolust, et sellel ettevõtjal oli oma konkurentide omast laiem tootevalik, tuvastamaks, et tema erinevaid asjaomaseid turge valitsev seisund oleks tugevnenud. Järelikult on komisjon selles osas samuti teinud ilmse hindamisvea.

Mis puudutab kolmandat ja viimast kohtuotsust koondumiste kontrolli valdkonnas, s.o kohtuotsust **Honeywell International v. komisjon**, siis see on tehtud seoses sama tehinguga, mida on käsitletud kohtuotsuses General Electric v. komisjon.⁹⁶ Kuigi see on viimati nimetatud otsusest ebaolulisema ulatusega, võimaldas see siiski Esimese Astme Kohtul kohaldada normi, mille kohaselt, kui otsuse resolutiivosa tugineb argumentatsiooni mitmele iseseisvale osale, millest igaühel peaks sellise resolutiivosa põhjendamiseks, tuleb see otsus tühistada vaid juhul, kui argumentatsiooni iga iseseisev osa on õigusvastane. Järelikult ei piisa vaidlustatud otsuse tühistamise põhjendamiseks vaid argumentatsiooni ühte iseseisvat osa puudutavast eksimusest või muust otsuse õigusvastaseks muutvast asjaolust, sest sellel ei saa institutsiooni poolt heakskiidetud resolutiivosa seisukohast olla määravat mõju. Kohaldades seda normi Honeywelli hagile, jättis Esimese Astme Kohus selle põhjendatud fakti- või õigusväite puudumise tõttu rahuldumata. Hageja ei olnud vaidlustanud eraldi vaidlustatud otsuse iga sõltumatut osa, millest igaüks moodustab vaidlustatud otsuse piisava õigusliku ja faktilise aluse. Sellest tulenes, et isegi eeldades, et kõik hageja nõuetekohaselt esitatud fakti- ja õigusväited olid põhjendatud, ei saanud tema esitatud hagi viia vaidlustatud otsuse tühistamiseni.

C. Riigiabi

1. Põhireglid

a) Teokoosseis

Sel aastal ei ole üheski Esimese Astme Kohtu otsuses märkimisväärselt täpsustatud riigiabi mõiste elemente. Mitmes kohtuasjas tühistas Esimese Astme Kohus siiski komisjoni otsused faktivigade või materiaaõiguse väära kohaldamise tõttu või põhjendamisvigade tõttu.

Nii tõstis Esimese Astme Kohus kohtuasjas **Freistaat Thüringen v. komisjon** esile mitu põhjendamisviga ja mitu faktiviga, mille komisjon oli teinud ühe Saksa ettevõtja kasuks kohaldatud meetmete kontrollimise käigus.⁹⁷ Need vead sundisid teda vaidlustatud otsust osaliselt tühistama, tõstatades vajaduse tõttu omal algatusel põhjendamisveale tugineva väite.

Samuti tühistas Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **Confédération nationale du Crédit mutuel v. komisjon** põhjendamisvea tõttu komisjoni otsuse, milles viimane leidis, et teatud Prantsuse Vabariigi võetud meetmed, mis käsitlevad reguleeritud säästuhoiuste vastuvõtmist ja haldamist nn Livret bleu süsteemi raames, kujutavad endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi.⁹⁸ Olles kindlaks teinud, et otsuse resolutiivosast ei ole võimalik teada saada, millist riiklikku meedet või milliseid riiklikke meetmeid peab komisjon riigiabiks,

⁹⁶ Eespool 60. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Honeywell v. komisjon.

⁹⁷ Eespool 10. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Freistaat Thüringen v. komisjon.

⁹⁸ Esimese Astme Kohtu 18. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-93/02: Confédération nationale du Crédit mutuel v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

kontrollis Esimese Astme Kohus otsuse põhjendusi. Oma kontrolli tulemusel leidis ta kohtuotsuses, et analüüs tingimustest, mis peavad olema täidetud, et riigi sekkumist saaks kvalifitseerida riigiabiks, ei võimalda täpselt identifitseerida meetmeid, mida komisjon peab Crédit mutuel'ile abi andmiseks. Esimese Astme Kohus juhtis näiteks tähelepanu komisjoni otsust mõjutavatele mitmetimõistetavustele Livret bleu'd kasutavatele hoiustajatele antud maksusoodustuste kvalifitseerimisel. Otsuses sisalduv analüüs ei võimalda selgelt kindlaks määrata, kas komisjon leidis, et maksuvabastus võib kujutada endast riigi ressursside üleandmist, jättes sellise tõlgenduse võimaluse siiski alles. Esimese Astme Kohus leidis seetõttu, et ta ei saa kontrollida Livret bleu süsteemile komisjoni poolt antud hinnangu seaduslikkust.

b) *Liikmesriigi nõude tagajärjel tehtud otsus*

Regione autonoma della Sardegna v. komisjon⁹⁹ on esimene kohtuotsus, milles Esimese Astme Kohus kontrollis komisjoni otsust, mis on tehtud pärast nõuet teha otsus kahekuulise tähtaja jooksul.

1998. aastal teatasid Itaalia ametiasutused komisjonile Sardiinia maakonna poolt ette nähtud ligikaudu 30 miljoni euro suuruse kogusummaga abikavaprojektist väikeste raskustes olevate Sardiinia põllumajandusettevõtjate ümberkorraldamiseks. Komisjon otsustas 2001. aastal, et see projekt on ühisturuga kokkusobimatu. Sardiinia maakond palus Esimese Astme Kohtul tühistada komisjoni otsus, heites komisjonile eelkõige ette seda, et ta oli leidnud, et ei ole kindel, kas Sardiinia maakonna projekt toob kasu ainult raskustes olevatele ettevõtjatele ja kas ta suudab nende elujõulisuse taastada, kahjustamata lubamatult konkurentsi.

Määruse nr 659/1999¹⁰⁰ artikli 7 lõigetes 1 ja 7 on ette nähtud, et ametlik uurimismenetlus riigiabi valdkonnas lõpetatakse põhimõtteliselt otsusega ning et kui asjaomane liikmesriik seda taotleb, siis teeb komisjon otsuse kahe kuu jooksul talle kättesaadava teabe alusel. Kõnesolevas asjas leidis Esimese Astme Kohus, et pärast 18-kuulise tähtaja möödumist, mille jooksul komisjon üritab põhimõtteliselt otsust teha, nõudis Itaalia Vabariik komisjonilt otsuse tegemist kahekuulise tähtaja jooksul. Komisjon peab seega sel juhul otsuse tegema temale teada oleva informatsiooni alusel ning kui see ei võimalda teha kindlaks tema poolt kontrollitava projekti kokkusobivust ühisturuga, siis tegema negatiivse otsuse. Kõnesolevas asjas oleks saanud komisjon samuti leida, et ta ei ole kindel, kas ettenähtud abist saavad kasu ainult raskustes olevad ettevõtjad. Ta püüdis saada infot selle kohta, millist mõju projekt avaldab abikõlblikele ettevõtjatele ja konkurentsile, kuid Itaalia ametiasutused ei edastanud talle seda. Informatsioon, mis komisjonile oli kättesaadav, ei võimaldanud seega tõendada, et projekt sobis ühisturuga kokku ning komisjon tegi õigesti negatiivse otsuse.

⁹⁹ Eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Regione autonoma della Sardegna v. komisjon.

¹⁰⁰ Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [EÜ artikli 88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1).

c) *Suunised*

Kuigi vastavalt EÜ artiklile 87 on riikide poolt antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust, siis teatud abi võib siiski tunnistada ühisturuga kokkusobivaks vastavalt tingimustele, mis on esitatud asutamislepingus ja komisjoni poolt teatud juhtude kohta oma hindamisruumi piiritlemiseks kehtestatud erinevaid riigiabi liike käsitlevates suunistes. Eelkõige on komisjon suunistes, millele Esimese Astme Kohtus on sageli tuginetud, määratlenud tingimused, millal raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antav riigiabi võidakse tunnistada ühisturuga kokkusobivaks.¹⁰¹ Nende tingimuste hulgas on eelkõige abi piirdumine ümberkorraldamiseks vajaliku miinimumiga.

Neid norme on käsitletud eelkõige kohtuasjas **Regione autonoma della Sardegna v. komisjon**,¹⁰² kuid siinkohal on eriti tähelepanu pööratud kohtuasjale **Corsica Ferries France v. komisjon**, milles Esimese Astme Kohus on leidnud, et komisjon oli andnud miinimumiga piirduva abi tingimustele väär hinnangu, mistõttu otsus oli ebaseaduslik.¹⁰³ Kuigi komisjonil oli kohustus võtta arvesse ümberkorraldamiskava täitmiseks teostatud võõrandamistest saadud kogu tulu, ei võtnud ta oma arvutustes arvesse riikliku merendusettevõtja Corse-Méditerranée 12 miljoni euro suurust kinnisvara võõrandamise puhastulu. Niisiis tuleb tunnistada, nagu märkis Esimese Astme Kohus, et komisjonil on põhimõtteliselt õigus oma laia kaalutusõigust teostades hinnata ümberkorraldamiskavas ette nähtud võõrandamise puhastulu ligikaudselt. See ei olnud kõnesolevas asjas siiski nii, kuna komisjonil oli informatsiooni, mis võimaldas tal abi hinnata täpselt.

d) *Valel eesmärgil kasutamine*

EÜ asutamislepinguga on keelatud mitte ainult ühisturuga kokkusobimatu riigiabi, vaid ka riigiabi kasutamine valel eesmärgil. Seda mõistet on täpsustatud määruse nr 659/1999 artikli 1 punktis g, mis määratleb seda kui abi kuritarvitamist, mille sisuks on „abi kasutamine selle saaja poolt vastuolus [komisjoni vastuväidete esitamata jätmise otsusega, positiivse otsusega või tingimusliku otsusega]“. 2005. aastal kohaldas Esimese Astme Kohus seda mõistet kahes kohtuasjas.

Kohtuasjas **Saxonia Edelmetalle v. komisjon**¹⁰⁴ kiitis komisjon esialgu heaks abi andmise mitmele endise Saksa Demokraatliku Vabariigi ettevõtjale. Kuid viis aastat hiljem otsustas komisjon, et asjaomast abi oli kasutatud valel eesmärgil EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses. Selle otsuse vaidlustas üks kahest hagejast. Esimese Astme Kohus leidis oma otsuses, et komisjon ei ole teinud ilmset hindamisviga, võttes otsuse vastu, ilma et ta oleks kindlaks teinud kõne-

¹⁰¹ Ühenduse suunised raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (EÜT 1999, C 288, lk 2).

¹⁰² Eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Regione autonoma della Sardegna v. komisjon.

¹⁰³ Eespool 13. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Corsica Ferries France v. komisjon.

¹⁰⁴ Esimese Astme Kohtu 11. mai 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-111/01 ja T-133/01: Saxonia Edelmetalle v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

aluse summa tegelikku kasutamist. Saksa ametiasutused, olgugi et nad esitasid hulgaliselt selle küsimusega seotud andmeid, andsid ainult poolikuid vastuseid, millest sai tuletada kaks tõlgendust, mis mõlemad viisid abi valel eesmärgil kasutamise tuvastamiseni. Seega, kuigi komisjon peab põhimõtteliselt tõendama, et tema poolt varem heaks kiidetud abi on kasutatud valel eesmärgil, jääb siiski liikmesriigi ülesandeks edastada kõik komisjoni poolt teabe esitamise korraldusega nõutud vajalikud andmed, mille esitamata jätmisel on komisjonil õigus võtta ametliku uurimismenetluse lõpetamise otsus vastu kättesaadava teabe põhjal.

Kohtuotsuses **Freistaat Thüringen v. komisjon** tühistas Esimese Astme Kohus osaliselt komisjoni otsuse, asudes seisukohale, et abi on kasutatud valel eesmärgil.¹⁰⁵ Esimese Astme Kohtu arvates peab komisjon, selleks et tõendada, et lubatud abikava alusel antud abi on kasutatud valel eesmärgil, ära näitama, et selle abi kasutamisel on rikutud selle abikava kohta kehtivaid siseriiklike eeskirju või lisatingimusi, millega liikmesriik nõustus siis, kui komisjon abikava heaks kiitis. Sellegipoolest ei saa asjaolu, et rikutud on abi andva poole poolt ühepoolset kehtestatud täiendavat tingimust, ilma et see tingimus oleks selgesõnaliselt ära toodud siseriiklikes eeskirjades, millele komisjon on heakskiidu andnud, lugeda piisavaks, tõendamaks, et abi on kasutatud valel eesmärgil EÜ artikli 88 lõike 2 mõttes. Esimese Astme Kohus tühistas seetõttu kõnesolevas asjas komisjoni otsuse, millega tuvasitati, et Tüüringi liidumaa ühepoolset kehtestatud kriteeriumi vastaselt kohaldatud abi on kasutatud valel eesmärgil.

e) *Abi tagasinõudmine*

Kui komisjon tuvastab abi ühisturuga kokkusobimatuse, võib ta nõuda liikmesriigilt, et see nõuaks abisaajatelt abi tagasi. Ebaseadusliku abi lõpetamine tagasinõudmise teel on abi ebaseaduslikkuse tuvastamise loogiline tagajärg ning selle eesmärgiks on algse olukorra taastamine.¹⁰⁶ Kohtupraktika kohaselt saavutatakse see eesmärk, kui abisaaja – teisisõnu ettevõtjad, kes on seda tegelikult kasutanud – tagastab kõnealuse abi koos vajaduse korral sellele lisanduvate viivistega.¹⁰⁷ Abisaaja kindlaksmääramine tekitab siiski mõnikord delikaatseid probleeme, juhul kui algselt abisaajaks olnud ettevõtja osad või vara on üle antud. Need keerulised küsimused on tekitanud olulisi vaidlusi, nagu näitavad kolm Esimese Astme Kohtu poolt 2005. aastal lõpetatud kohtuasja. Neis kohtuasjades on täpsustatud „tegelikult kasu saamise“ mõistet, kui abi on antud kas ettevõtjate kontsernile, mis on lagunenud enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist (Saxonia Edelmetalle v. komisjon), või ühissettevõttele, mille vara on enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist osaliselt üle antud (Freistaat Thüringen v. komisjon ja CDA Datenträger Albrechts v. komisjon).

¹⁰⁵ Eespool 10. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Freistaat Thüringen v. komisjon.

¹⁰⁶ Euroopa Kohtu 12. juuli 1973. aasta otsus kohtuasjas 70/72: komisjon v. Saksamaa, EKL 1973, lk 813, punkt 20; 8. mai 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-328/99 ja C-399/00: Itaalia ja SIM 2 Multimedia v. komisjon, EKL 2003, lk I-4035, punkt 65, ning 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-277/00: Saksamaa v. komisjon, EKL 2004, lk I-3925, punktid 73–74.

¹⁰⁷ Abi tagastamisega kaotab abisaaja tegelikult eelise, mis tal oli turul oma konkurentidega võrreldes ning taastatakse abi andmisele eelnenud olukord (vt selle kohta Euroopa Kohtu 4. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas C-350/93: komisjon v. Itaalia, EKL 1995, lk I-699, punkt 22; 3. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-457/00: Belgia v. komisjon, EKL 2003, lk I-6931, punkt 55, ning eespool 106. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Saksamaa v. komisjon, punkt 75).

Esiteks täpsustas Esimese Astme Kohus kohtuasjas **Saxonia Edelmetalle v. komisjon** komisjonil lasuvaid kohustusi abisaaja kindlaksmääramisel.¹⁰⁸ Kõnesolevas asjas anti abi esialgu kontsernile, mis ei eksisteerinud enam otsuse vastuvõtmise kuupäeval, nii et komisjon otsustas kohaldada abi tagasimaksmise kohustust kõikide abi andmise ajal kontserni kuulunud äriühingute suhtes, uurimata eelnevalt, millises ulatuses nad seda abi kasutasid. Peale selle sedastas komisjon nende eraldatud summade säilitamise kontserni valdusettevõtja poolt. Neil asjaoludel asus Esimese Astme Kohus seisukohale, et komisjon ei võinud valdusettevõtja tütarettevõtjaid lugeda asjaomase abi saajateks, kuivõrd nad ei saanud sellest tegelikku kasu. Komisjon ei võinud leida, et ta ei ole kohustatud uurima, millises ulatuses kontserni erinevad äriühingud seda abi kasutasid.

Esimese Astme Kohus otsustas siiski täpsustada, et kõnesoleva kohtuasja asjaolusid arvestades ei pidanud komisjon vaidlustatud otsuses kindlaks määrama, kui suures ulatuses iga äriühing asjaomast summat kasutas, vaid võis nõuda Saksamaa ametiasutustelt abi tagastamist seda saanud isiku(te)lt, st abist tegelikult kasu saanud ettevõtjalt või ettevõtjatel. Seega tuleb Saksamaa Liitvabariigil nõuda tema ühenduse kohustuste raames tagasi kõnealune summa. Lisaks, juhul kui selle tagastamise korralduse täitmisel tabavad liikmesriiki ettenägematud raskused, võib ta tuua need probleemid komisjoni ette hindamiseks, mille korral komisjon ja liikmesriik vastavalt EÜ artiklis 10 nimetatud omavahelise usaldusliku koostöö kohustusele peavad tegema koostööd heas usus, et ületada raskused asutamislepingu sätete ja eelkõige riigiabiga seotud sätete kogu ulatuses täitmise tagamisel.¹⁰⁹

Teiseks ja kolmandaks, kohtuasjades **Freistaat Thüringen v. komisjon** ja **CDA Datenträger Albrechts v. komisjon**¹¹⁰ andsid Saksa pangad ja riigiasutused Albrechtsis asuva CD-tehase ehitamiseks hulgaliselt finantsvahendeid. Tehas kuulus ühissettevõttele, mille kapitali moodustavate osade omandiõigust anti palju kordi üle. Peale selle ostis kolmas äriühing (CDA) tehase tegutsemise raskustest tuleneva ümberkorraldamisetapi raames osa varast (teatud põhivara, käibevara, lühiajaliselt realiseeritava vara ning tehnilise oskusteabe ja turustussüsteemi), samas kui tegutsemiseks vajalik maa, ehitised, tehniline infrastruktuur ja logistikaseadmed jäid ühissettevõtte omandisse (mis nimetati ümber „LCA“-ks). Seejärel sõlmisid LCA ja CDA teenuste osutamise kokkuleppe. Kuna komisjon leidis siiski, et Saksa ametiasutuste poolt antud mitmesugune finantsabi kujutas endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi, nõudis ta abi tagasinõudmist eelkõige LCA-lt ja CDA-lt põhjendusel, et need ettevõtjad jätkasid esialgse abisaaja tegevust, kasutades selle tootmisvahendeid.

Kahe abimeetme puhul, mis maksti välja ühele kahest tehase omanikuks olnud kontserni esialgsest omanikust ja mis olid mõeldud tehase ehitamise rahastamiseks, leidis Esimese Astme Kohus, et „komisjon [on] põhimõtteliselt õigustatult nõudnud abi tagastamist LCA-lt“¹¹¹

¹⁰⁸ Eespool 104. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Saxonia Edelmetalle v. komisjon.

¹⁰⁹ Vt eelkõige Euroopa Kohtu 21. märtsi 1991. aasta otsus kohtuasjas C-303/88: Itaalia v. komisjon, EKL 1991, lk I-1433, punkt 58, ning 13. juuni 2002. aasta otsus kohtuasjas C-382/99: Madalmaad v. komisjon, EKL 2002, lk I-5163, punkt 50.

¹¹⁰ Eespool 10. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Freistaat Thüringen v. komisjon ning 19. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-324/00: CDA Datenträger Albrechts v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹¹¹ Tuginedes eespool 107. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsusele Belgia v. komisjon, punktid 55–62.

Seevastu teiste abisaajaks olevale ühissettevõtte omanikust kontsernile välja makstud abimeetmete puhul, mis ei olnud mõeldud ühissettevõtte ümberkorraldamiseks, on välistatud, et ta oleks sellest abist tegelikult kasu saanud. Järelikult ei saanud LCA-d lugeda abisaajaks. Samas, ühissettevõttele määratud abi kohta, mis anti aga teistele samasse kontserni kuuluvatele ettevõtjatele, oli komisjonile vaidlustatud otsuse tegemise ajal kättesaadav kehtivate ja üksteisega kooskõlas olevate andmete kogum, millest nähtus, et ühissettevõtte ei saanud suurest osast CD-tehase ehitamiseks, tugevdamiseks ja ümberkorraldamiseks mõeldud abimeetmetest tegelikku kasu. Pealegi võimaldasid need andmed vähemalt ligikaudselt määratleda, kui suur osa abist kõrvale suunati. Kuna ühissettevõtte ei saanud sellest kasu, ei saanud asjaomast abi LCA-lt tagasi nõuda.

Mis puudutab abi tagasinõudmist CDA-lt, siis komisjon oli seda põhiliselt põhjendanud sooviga tahtlikult mööda minna otsuse tagajärgedest. Esimese Astme Kohtu arvates ei ole see tahe siiski tõendatud, kuna vara omandamine toimus turuhinna alusel. Mis puudutab komisjoni argumenti, mille kohaselt likvideerimisel olevast LCA-st oli järel vaid „tühi kest“, millelt ei saa nõuda abi tagastamist, siis Esimese Astme Kohus vastas sellele, tuletades eelkõige meelde, et varasema olukorra taastamine ja ebaseaduslikult makstud abist tuleneva konkurentsimoontuse kaotamine võib toimuda põhimõtteliselt nii, et likvideerimisel oleva ettevõtja passivasse kantakse kõnealuse abi tagastamise kohustus. Kohtupraktika kohaselt piisab sellisest sissekandest, et tagada ühisturuga kokkusobimatu riigiabi tagastamist nõudva otsuse täitmine.¹¹²

2. Menetlusküsimused

a) *Huvitatud isikute õigus esitada märkusi*

Riigiabi kontrollimise menetlus on, arvestades selle üldist süsteemi, abi andmise eest vastutava liikmesriigi,¹¹³ mitte abisaaja või -saajate suhtes algatatud menetlus.¹¹⁴ EÜ artikli 88 lõige 2 ei eelda konkreetsete isikute individuaalset teavitamist, komisjon peab üksnes tagama, et kõiki potentsiaalselt asjassepuutuvaid isikuid on teavitatud ning neil on võimalus teha oma argumendid teatavaks.¹¹⁵ Praktikas käsitletakse huvitatud isikuid EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud haldusmenetluses sisuliselt komisjoni teabeallikana.¹¹⁶

¹¹² Vt selle kohta Euroopa Kohtu 15. jaanuari 1986. aasta otsus kohtuasjas 52/84: komisjon v. Belgia, EKL 1986, lk 89, punkt 14, ning 21. märtsi 1990. aasta otsus kohtuasjas C-142/87: Belgia v. komisjon, EKL 1990, lk I-959, punktid 60 ja 62.

¹¹³ Euroopa Kohtu 10. juuli 1986. aasta otsus kohtuasjas 234/84: Belgia v. komisjon, nimega „Meura“, EKL 1986, lk 2263, punkt 29, ning Esimese Astme Kohtu 14. jaanuari 2004. aasta otsus kohtuasjas T-109/01: Fleuren Compost v. komisjon, EKL 2004, lk II-127, punkt 42.

¹¹⁴ Euroopa Kohtu 24 septembri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-74/00 P ja C-75/00 P: Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komisjon, EKL 2002, lk I-7869, punkt 83, ning eespool 113. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Fleuren Compost v. komisjon, punkt 44.

¹¹⁵ Euroopa Kohtu 14. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 323/82: Intermills v. komisjon, EKL 1984, lk 3809, punkt 17, ning Esimese Astme Kohtu 25. juuni 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-371/94 ja T-394/94: British Airways jt v. komisjon, EKL 1998, lk II-2405, punkt 59.

¹¹⁶ Esimese Astme Kohtu 22. oktoobri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-266/94: Skibsværftsforeningen jt v. komisjon, EKL 1996, lk II-1399, punkt 256.

Esimese Astme Kohus täpsustas kohtuasjas **Saxonia Edelmetalle v. komisjon**, et üksnes ametliku menetluse algatamise teatamisest ei piisa märkuste tõhusaks esitamiseks.¹¹⁷ Arvestades määruse nr 659/1999 artikli 6 lõiget 1, otsustas Esimese Astme Kohus, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsus peab olema piisavalt täpne – hoolimata sellest, et selles sisalduv hinnang on esialgne –, et huvitatud pooled saaksid ametlikust uurimismenetlusest tõhusalt osa võtta ja selle käigus oma argumendid esitada. Hagejad ei olnud kõnesolevas asjas siiski väitnud, et menetluse algatamise otsus oli nende märkuste esitamise õiguse tõhusaks kasutamiseks ebapiisavalt põhjendatud, ning igal juhul tuleneb teatise avaldamisest Euroopa Ühenduste Teatajas, et komisjon võimaldas sel viisil hagejatel tõhusalt kasutada oma õigust esitada märkusi.

b) *Tuginemine Esimese Astme Kohtus faktiliste asjaoludele, mida ei ole mainitud komisjoni haldusmenetluses*

Kohtuasjas **Saxonia Edelmetalle v. komisjon** tugines üks hageja Esimese Astme Kohtus mitmele faktilisele asjaolule, mida ei antud komisjonile haldusmenetluses teada.¹¹⁸ Esimese Astme Kohus rahuldab komisjoni vastuväited, kes leidis, et faktilised argumendid olid vastuvõetamatud. Selles osas tugines Esimese Astme Kohus põhimõttele, mille kohaselt hinnatakse EÜ artikli 230 alusel esitatud tühistamishagi raames ühenduse õigusakti seaduslikkust akti vastuvõtmise ajal kehtivate faktiliste ja õiguslike asjaolude alusel. Eelkõige peab komisjoni järeldusi hindama vaid nende asjaolude alusel, mis olid komisjonile teada järelduste tegemise ajal.¹¹⁹ Esimese Astme Kohus tuletas sellest, et kui hageja on osalenud EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud uurimismenetluses, ei saa lugeda vastuvõetavaks faktiliste argumentide esitamist, millest komisjon ei ole teadlik, ja mida ei antud talle uurimismenetluse ajal teada.

Tõstes esile, et seda põhimõtet ei saa tingimata laiendada kõikidele juhtudele, kus ettevõtja ei ole osa võtnud EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud uurimismenetlusest, rõhutas Esimese Astme Kohus, et kõnesolevas asjas ei ole hageja kasutanud oma õigust osaleda uurimismenetluses, kuigi teda on uurimismenetluse algatamise otsuses korduvalt mainitud. Neil asjaoludel ei saa argumente, millest komisjon ei olnud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise hetkel teadlik, vaidlustatud otsuse vastu Esimese Astme Kohtus esimest korda esitada.

Sama küsimus tõusetus sisuliselt kohtuasjas **Freistaat Thüringen v. komisjon**.¹²⁰ Selles kohtuasjas otsustas Esimese Astme Kohus, et kui liikmesriik ja teised huvitatud isikud leidsid, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses ära toodud faktilised asjaolud olid valed, pidid nad sellest komisjonile teatama haldusmenetluse jooksul, vastasel korral võib juhtuda, et nad ei saa neid kohtumenetluses enam vaidlustada. Juhul, kui huvitatud isikud ei esita sellele vastupidist teavet, võib komisjon teha otsuse selliste faktiliste asjaolude alusel, mis on talle kättesaadavad lõpliku otsuse vastuvõtmise hetkel, isegi kui need on ebaõiged, juhul kui kõnealuste faktiliste asjaolude kohta on komisjon esitanud liikmesriigile

¹¹⁷ Eespool 104. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Saxonia Edelmetalle v. komisjon.

¹¹⁸ Eespool 104. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Saxonia Edelmetalle v. komisjon.

¹¹⁹ Eespool 115. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus British Airways jt v. komisjon, punkt 81, ning 6. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas T-110/97: Kneissl Dachstein v. komisjon, EKL 1999, lk II-2881, punkt 47.

¹²⁰ Eespool 10. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Freistaat Thüringen v. komisjon.

nõude vajaliku teabe saamiseks. Kui aga komisjon ei ole liikmesriigilt nõudnud teabe esitamist selliste asjaolude kohta, mille alusel ta kavatses otsuse vastu võtta, ei saa ta hiljem õigustada võimalikke faktivigu, väites, et ta tegi ametliku uurimismenetluse lõpetamise otsuse üksnes sel hetkel talle kättesaadava teabe alusel.

D. Ühenduse kaubamärk

Ka sel aastal on olnud väga palju kohtuasju, milles kohaldati nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määrust (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta.¹²¹ Kaubamärgiga seotud lahendatud kohtuasjade arv (94) moodustab 15% Esimese Astme Kohtus 2005. aastal lõpetatud kohtuasjadest.

Vastavalt määrusele nr 40/94 võib ühenduse kaubamärgi registreerimisest keelduda nii absoluutsetel kui ka suhtelistel keeldumispõhjustel.

1. Absoluutsed keeldumispõhjused

Seitsmeteistkümnest kohtuotsusest, mis olid tehtud absoluutsete keeldumispõhjustega seonduvates kohtuasjades, tühistas Esimese Astme Kohus apellatsioonikoja otsuse kolmes.¹²² Selle aasta kohtupraktika puudutab peamiselt absoluutseid keeldumispõhjuseid, mis tuginevad esiteks sellele, et asjaomaseid tähiseid ei ole võimalik graafiliselt esitada (määruse nr 40/94 artikkel 4 artikli 7 lõike 1 punkt a), teiseks sellele, et taotletud kaubamärgil puudub eristusvõime või see on kirjeldava iseloomuga (määruse nr 40/94 artikli 7

¹²¹ EÜT L 11, lk 1.

¹²² Esimese Astme Kohtu 12. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-334/03: Deutsche Post EURO EXPRESS v. Siseturu Ühtlustamise Amet (EUROPREMIUM) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-121/05 P); 14. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-260/03: Celltech v. Siseturu Ühtlustamise Amet (CELLTECH) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-273/05 P) ning 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-379/03: Peek & Cloppenburg v. Siseturu Ühtlustamise Amet (Cloppenburg), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata. Neliteist kohtuotsust, milles ei tühistatud apellatsioonikoja otsust, on Esimese Astme Kohtu 12. jaanuari 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-367/02–T-369/02: Wieland-Werke v. Siseturu Ühtlustamise Amet (SnTEM, SnPUR, SnMIX); 19. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-387/03: Proteome v. Siseturu Ühtlustamise Amet (BIO-KNOWLEDGE); 11. mai 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-160/02–T-162/02: Naipes Heraclio Fournier v. Siseturu Ühtlustamise Amet – France Cartes (mõõga kuju mängukaartide pakis, sõjanuiaga rüütel ja mõõgaga kuningas) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-311/05 P); 7. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-316/03: Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft v. Siseturu Ühtlustamise Amet (MunichFinancialServices); 8. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-315/03: Wilfer v. Siseturu Ühtlustamise Amet (ROCKBASS) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-301/05 P); 22. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-19/04: Metso Paper Automation v. Siseturu Ühtlustamise Amet (PAPERLAB); 13. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-242/02: Sunrider v. Siseturu Ühtlustamise Amet (TOP); 8. septembri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-178/03 ja T-179/03: CeWe Color v. Siseturu Ühtlustamise Amet (DigiFilm ja DigiFilmMaker); 13. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-140/02: Sportwetten v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Intertops Sportwetten (INTERTOPS); 15. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-320/03: Citicorp v. Siseturu Ühtlustamise Amet (LIVE RICHLY); 27. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-123/04: Cargo Partner v. Siseturu Ühtlustamise Amet (CARGO PARTNER); 27. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-305/04: Eden v. Siseturu Ühtlustamise Amet (küpsed maasika lõhn), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; Esimese Astme Kohtu 30. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-12/04: Almdudler-Limonade v. Siseturu Ühtlustamise Amet (limonaadipudeli kuju), kohtulahendite kogumikus avaldamata; Esimese Astme Kohtu 15. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-262/04: BIC v. Siseturu Ühtlustamise Amet (tulekiviga välgumihkli kuju) ja kohtuasjas T-263/04: BIC v. Siseturu Ühtlustamise Amet (elektroonilise välgumihkli kuju), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

lõike 1 punktid b ja c), ning kolmandaks sellele, et see on vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud moraalipõhimõtetega (määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkt f).

a) *Tähised, mida ei ole võimalik graafiliselt esitada*

Määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkt a keelab tähiste registreerimise, mis ei vasta artiklis 4 sätestatud nõuetele. Viimati nimetatud sättes on ette nähtud, et „[ü]henduse kaubamärgi võivad moodustada mis tahes tähised, mida on võimalik graafiliselt esitada [...], kui selliste tähiste põhjal on võimalik eristada ühe ettevõtja kaupu või teenuseid teiste ettevõtjate omadest“. Kohtuasjas **Eden v. Siseturu Ühtlustamise Amet (küpse maasika lõhn)** kohaldas Esimese Astme Kohus neid sätteid, et teha esimest korda otsus lõhnamärgi taotluse kohta. Kohus otsustas, et apellatsioonikoda oli õigesti keeldunud lõhnamärgi registreerimisest, mida ei saa visuaalselt tajuda, mida on kirjeldatud sõnadega „küpse maasika lõhn“ ja millega kaasneb maasikat kujutav värviline pilt.¹²³ Tähis, mida ennast ei ole võimalik visuaalselt tajuda, võib moodustada kaubamärgi tingimusel, et seda saab esitada graafiliselt, isäranis kujutiste, joonte või tähtede abil ning et see on selge, täpne, iseenesest täielik, kergesti äratuntav, mõistetav, vastupidav ja objektiivne. Kõnesolevas asjas ei olnud see siiski nii, hoolimata hageja esitatud graafilisest elemendist, kuna registreerimistaotluses esitatud maasika pilt kujutab ainult marja, mis eritab lõhna, mis on väidetavalt identne asjaomase lõhnamärgiga, ning mitte taotletavat lõhna.

b) *Eristusvõime puudumine või kirjeldav iseloom*

Määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkti b alusel ei registreerita kaubamärke, millel puudub eristusvõime, ning sama lõike punkti c alusel neid, mis koosnevad ainult sellistest märkidest või tähistest, mis tähistavad kaubanduses sorti, kvaliteeti, kvantiteeti, otstarvet, väärtust, geograafilist päritolu või kaupade tootmise või teenuste pakkumise aega või muid kauba või teenuse omadusi. Määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkt c takistab sellise olukorra tekkimist, kus üksainus ettevõtja reserveeriks endale kõnealus sättes viidatud märgid või tähised kaubamärgina. See säte kaitseb niisiis üldist huvi, mille kohaselt kõik peavad saama asjaomaseid märke või tähiseid vabalt kasutada.

Esimese Astme Kohus otsustas kolmel korral, et Siseturu Ühtlustamise Ameti (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) apellatsioonikoda on valesti leidnud, et asjaomased märgid on eristatavad või kirjeldavad.

Esmalt, kohtuasjas **Celltech v. Siseturu Ühtlustamise Amet (CELLTECH)** leidis Esimese Astme Kohus, et apellatsioonikoda ei ole tõendanud, et sõnaline tähis CELLTECH, tähenduses „cell technology“ (rakutehnoloogia), kirjeldas asjaomaseid farmaatsiaavaldkonna tooteid ja teenuseid.¹²⁴ Ei olnud selgitatud, kuidas need terminid annavad edasi andmeid registreerimise taotluses märgitud toodete ja teenuste eesmärgi ja olemuse kohta, eelkõige

¹²³ Eespool 122. joonealus märkuses viidatud kohtuotsus Eden v. Siseturu Ühtlustamise Amet (küpse maasika lõhn).

¹²⁴ Eespool 122. joonealus märkuses viidatud kohtuotsus Celltech v. Siseturu Ühtlustamise Amet (CELLTECH).

viisi, kuidas neid tooteid ja teenuseid rakutehnoloogias kasutada või kuidas nad sellest tulenevad. Kuna apellatsioonikoda ei olnud ka tõendanud, et asjaomasel sõnalisel tähisel puudus eristusvõime määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkti b tähenduses, tühistas Esimese Astme Kohus apellatsioonikoja otsuse.

Seejärel, kohtuasjas **Deutsche Post EURO EXPRESS v. Siseturu Ühtlustamise Amet (EUROPREMIUM)** leidis apellatsioonikoda, et tarbijad võivad kaubamärki EUROPREMIUM tajuda kui märget asjaomaste kaupade ja teenuste silmapaistva kvaliteedi ning Euroopa päritolu kohta.¹²⁵ Esimese Astme Kohus tühistas selle otsuse, leides et märgi koostisosaks olevad mõisted „euro” ja „premium” ei kirjelda taotleja mõeldud tooteid ja teenuseid, kuna need on käesolevas asjas seotud postitranspordiga. Kuna märk „EUROPREMIUM” tervikuna ei tekitanud ka sihtgrupiks oleval avalikkusel kohest ja konkreetset seost asjaomaste kaupade ja teenustega, siis tuli apellatsioonikoja otsus tühistada.

Lõpetuseks, kohtuasjas **Peek & Cloppenburg v. Siseturu Ühtlustamise Amet (Cloppenburg)** leidis apellatsioonikoda, et sõnamärgi Cloppenburg registreerimine „jaekaubandus-teenuste” jaoks on vastuolus absoluutse keeldumispõhjusega, kuna see märk tähistab nimelt ühte Saksa linna.¹²⁶ Esimese Astme Kohus, kes tegi otsuse oma koja laiendatud koosseisus, otsustas siiski, et põhimõtteliselt ei keela määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punkt c kaubamärgina registreerimast geograafilisi nimetusi, mis on huvigrupi jaoks tundmatud või vähemalt tundmatud geograafilise koha tähistajana, või nimetusi, mille puhul tähistatud koha iseloomust tulenevalt ei ole tõenäoline, et huvigrupp võiks arvata, et asjaomane kauba- või teenuseliik pärineb sellest kohast või on seal välja töötatud. Kõnesolevas asjas ei olnud mitte kõik vaidlustatud otsuses väljatoodud põhjendused, mille eesmärgiks on tõendada, et keskmine tarbija Saksamaal tunneb seda märki kui geograafilist kohta, veenvad. Sellele lisandus asjaolu, et apellatsioonikoda ei olnud õiguslikult piisavalt tõendanud, et sihtrühma silmis esines seos Cloppenburgi linna või piirkonna ja asjaomase teenusteliigi vahel või et võiks mõistlikult ette näha, et sõna „Cloppenburg” oleks sihtrühma jaoks võinud tähistada vaidlusaluse teenusteliigi päritolu. Esimese Astme Kohus tühistas seega apellatsioonikoja otsuse.

Kirjeldav iseloom või eristusvõime puudumine leiti olevat seevastu märkidel SnTEM, SnPUR ja SnMIX metallist poolvalmis toodete jaoks;¹²⁷ sõnamärgil BIOKNOWLEDGE toodete jaoks, mis sisaldavad informatsiooni organismide kohta või võimaldavad sellele juurdepääsu;¹²⁸ mitmel kujutismärgil, mis seonduvad otseselt mängukaartidega, viimati nimetatud kaupade jaoks;¹²⁹ sõnamärgil MunichFinancialServices finantsteenuste jaoks;¹³⁰ sõnamärgil ROCK-

¹²⁵ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Deutsche Post EURO EXPRESS v. Siseturu Ühtlustamise Amet (EUROPREMIUM).

¹²⁶ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Peek & Cloppenburg v. Siseturu Ühtlustamise Amet (Cloppenburg).

¹²⁷ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Wieland-Werke v. Siseturu Ühtlustamise Amet (SnTEM, SnPUR, SnMIX).

¹²⁸ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Proteome v. Siseturu Ühtlustamise Amet (BIOKNOWLEDGE).

¹²⁹ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Naipes Heraclio Fournier v. Siseturu Ühtlustamise Amet – France Cartes (mööga kaju mängukaartide pakis, sõjanuiaga rüütel ja möögaga kuningas).

¹³⁰ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft v. Siseturu Ühtlustamise Amet (MunichFinancialServices).

BASS muusikariistade ja lisatarvikute jaoks;¹³¹ sõnamärgil PAPERLAB arvutiseadmete ja mõõtevahendite jaoks paberi kontrollimiseks ja katsetamiseks;¹³² sõnamärgidel DigiFilm ja DigiFilmMaker digitaalsete andmete salvestamis-, hoidmis- ja töötlusseadmete jaoks;¹³³ sõnamärgil LIVE RICHLY finantsteenuste ja rahaliste teenuste jaoks;¹³⁴ sõnamärgil CARGO PARTNER kaupade transpordi, pakendamise ja ladustamise teenuste jaoks;¹³⁵ läbipaistva pudeli kujul, mille ülemine ja alumine osa on reljeefne, karastusjooji jaoks¹³⁶ ning kahel välgumihkli kujul, millest üks oli vastavalt elektroonilise ja teine tulekiviga välgumihkli jaoks.¹³⁷ Peale selle leiti, et sõnamärgil TOP puudub eristusvõime, kuna seda ei saa pidada sellega hõlmatud kaupade kaubanduslikku päritolu tähistavaks ning seega ka kaubamärgi peamist ülesannet täitvaks.¹³⁸

c) *Vastuolu avaliku korra või üldtunnustatud moraalipõhimõtetega*

Määruse nr 40/94 artikli 7 lõike 1 punktis f on sätestatud, et ei registreerita „kaubamärke, mis on vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud moraalipõhimõtetega“. Kohtuasjas **Sportwetten v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Intertops Sportwetten (INTERTOPS)** palus hageja selle alusel tunnistada kihlveoteenuste jaoks registreeritud kujutismärk kehtetuks, kusjuures Siseturu Ühtlustamise Amet jättis selle taotluse rahuldamata.¹³⁹ Hageja tugines oma põhjendustes asjaolule, et siseriiklike õigusnormide alusel, mis näevad ette, et kihlvedudega seotud teenuseid on lubatud pakkuda ainult siseriiklikelt ametiasutustelt tegevusloa saanud ettevõtjatel, on kaubamärgi omanikul keelatud Saksamaal asjaomaste teenuste pakkumine ja nende reklaamimine. See väide võimaldas Esimese Astme Kohtul täpsustada, et hindamaks selle vastuolu avaliku korra ja üldtunnustatud moraalipõhimõttega, tuleb uurida kaubamärki ennast, s.o tähist seotult registreerimise taotluses esinevate kaupade või teenustega, nii et asjaolu, et kaubamärgi omanikul on Saksamaal keelatud oma teenuste pakkumine ja nende reklaamimine, ei saa pidada seotuks selle kaubamärgi põhiomadustega ning see ei saa tingida kaubamärgi vastuolu avaliku korra ja üldtunnustatud moraalipõhimõtetega.

¹³¹ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Wilfer v. Siseturu Ühtlustamise Amet (ROCKBASS).

¹³² Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Metso Paper Automation v. Siseturu Ühtlustamise Amet (PAPERLAB).

¹³³ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus CeWe Color v. Siseturu Ühtlustamise Amet (DigiFilm et DigiFilmMaker).

¹³⁴ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Citicorp v. Siseturu Ühtlustamise Amet (LIVE RICHLY).

¹³⁵ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cargo Partner v. Siseturu Ühtlustamise Amet (CARGO PARTNER).

¹³⁶ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Almdudler-Limonade v. Siseturu Ühtlustamise Amet (limonaadipudeli kuju).

¹³⁷ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused BIC v. Siseturu Ühtlustamise Amet (tulekiviga välgumihkli kuju) ja BIC v. Siseturu Ühtlustamise Amet (elektroonilise välgumihkli kuju).

¹³⁸ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Sunrider v. Siseturu Ühtlustamise Amet (TOP).

¹³⁹ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Sportwetten v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Intertops Sportwetten (INTERTOPS).

2. Suhtelised keeldumispõhjused

Neljakümne kahest kohtuotsusest, milles kontrolliti suhteliste keeldumispõhjuste hindamist apellatsioonikodade poolt, tegi Esimese Astme Kohus üheksa tühistamisotsust.¹⁴⁰

¹⁴⁰ Esimese Astme Kohtu 20. aprilli 2005. aasta otsused kohtuasjas T-211/03: Faber Chimica v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Nabersa (Faber); kohtuasjas T-318/03: Atomic Austria v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Fabricas Agrupadas de Muñecas de Onil (ATOMIC Blitz); 4. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas T-22/04: Reemark v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bluenet (Westlife); 15. juuni 2005. aasta otsused kohtuasjas T-186/04: Spa Monopole v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Spaform (SPAFORM); kohtuasjas T-7/04: Shaker v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Limiñana y Botella (Limoncello della Costiera Amalfitana shaker) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-334/05 P); 7. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-385/03: Miles International v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Biker Miles (Biker Miles); 14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-126/03: Reckitt Benckiser (España) v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Aladin (ALADIN); 5. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-423/04: Bunker & BKR v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Marine Stock (B.K.R.) ning 17. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-154/03: Biofarma v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bausch & Lomb Pharmaceuticals (ALREX), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata. 33 kohtuotsust, milles ei tühistatud apellatsioonikoja otsust, on Esimese Astme Kohtu 1. veebruari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-57/03: SPAG v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Dann ja Backer (HOOLIGAN); 15. veebruari 2005. aasta otsused kohtuasjas T-296/02: Lidl Stiftung v. Siseturu Ühtlustamise Amet – REWE-Zentral (LINDENHOF); kohtuasjas T-169/02: Cerveceria Modelo v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Modelo Continente Hipermercados (NEGRA MODELO); 1. märtsi 2005. aasta otsused kohtuasjas T-185/03: Fusco v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Fusco International (ENZO FUSCO); kohtuasjas T-169/03: Sergio Rossi v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Sissi Rossi (SISSI ROSSI) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-214/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 8. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas T-32/03: Leder & Schuh v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Schuhpark Fascies (JELLO Schuhpark), kohtulahendite kogumikus avaldamata; 9. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas T-33/03: Osotspa v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Distribution & Marketing (Hai); 16. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas T-112/03: L'Oréal v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Revlon (FLEXI AIR) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-235/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 13. aprilli 2005. aasta otsused kohtuasjas T-353/02: Duarte y Beltrán v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Mirato (INTEA); kohtuasjas T-286/03: Gillette v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Wilkinson Sword (RIGHT GUARD XTREME sport), kohtulahendite kogumikus avaldamata; 20. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-273/02: Krüger v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Calpis (CALPICO); 21. aprilli 2005. aasta otsused kohtuasjas T-269/02: PepsiCo v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Intersnack Knabber-Gebäck (RUFFLES); kohtuasjas T-164/03: Ampafrance v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Johnson & Johnson (monBeBé); 4. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas T-359/02: Chum v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Star TV (STAR TV); 11. mai 2005. aasta otsused kohtuasjas T-31/03: Grupo Sada v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Sadia (GRUPO SADA); kohtuasjas T-390/03: CM Capital Markets v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Caja de Ahorros de Murcia (CM); 25. mai 2005. aasta otsused kohtuasjas T-352/02: Creative Technology v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Vila Ortiz (PC WORKS) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-314/05 P); kohtuasjas T-67/04: Spa Monopole v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Spa-Finders Travel Arrangements (SPA-FINDERS); kohtuasjas T-288/03: TeleTech Holdings v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Teletech International (TELETECH GLOBAL VENTURES) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-312/05 P); 7. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-303/03: Lidl Stiftung v. Siseturu Ühtlustamise Amet – REWE-Zentral (Salvita); 22. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-34/04: Plus v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bälz ja Hiller (Turkish Power) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-324/05 P); 28. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-301/03: Canali Ireland v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Canal Jean (CANAL JEAN CO. NEW YORK); 13. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-40/03: Murúa Entrena v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bodegas Murúa (Julián Murúa Entrena); 14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-312/03: Wassen International v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Stroschein Gesundkost (SELENIUM-ACE); 22. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-130/03: Alcon v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Biofarma (TRAVATAN) (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-412/05 P); 27. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-336/03: Éditions Albert René v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Orange (MOBILIX); 23. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-396/04: Sofass v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Sodipan (NICKY); 24. novembri 2005. aasta otsused kohtuasjas T-346/04: Sadas v. Siseturu Ühtlustamise Amet – LTJ Diffusion (ARTHUR ET FELICIE); kohtuasjas T-3/04: Simonds Farsons Cisk v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Spa Monopole (KINJI by SPA); kohtuasjas T-135/04: GfK v. Siseturu Ühtlustamise Amet – BUS (Online Bus); 8. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-29/04: Castellblanch v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Champagne Roederer (CRISTAL CASTELLBLANCH), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; 14. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-169/04: Arysta Lifescience v. Siseturu Ühtlustamise Amet – BASF (CARPOVIRUSINE) ning 15. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-384/04: RB Square Holdings Spain v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Unelko (cleanx), kohtulahendite kogumikus avaldamata.

Neist kohtuotsustest tulenev peamine kohtupraktika puudutab esiteks sõnamärkide ja kombineeritud kujutismärkide võrdlust ning teiseks kaubamärgi tegelikust kasutamisest tekkinud kaitset.

a) *Kombineeritud kujutismärgid ja sõnamärgid*

Sel aastal kuulutatud tühistamisotsustest neli oli tehtud ühe või mitme hindamisvea tõttu sõnamärkide ja kombineeritud kujutismärkide, mis koosnevad kahte või mitut liiki tähistest, näiteks tähtede ja graafilise kujutise kombinatsioonist, vahelise segiajamise tõenäosuse hindamisel.

Nii otsustas Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **Faber Chimica v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Nabersa (Faber)**, et Siseturu Ühtlustamise Amet oli valesti leidnud, et sõnamärk „naber” ja kombineeritud kujutismärk, mis sisaldas küll sõnalist osa „faber”, kuid millel oli ka oluline graafiline osa, mis koosneb väljamõeldud kompositsioonist, mis nõuab selle kontseptuaalset hindamist, on visuaalselt sarnased.¹⁴¹ Samas kohtuotsuses otsustas Esimese Astme Kohus, et kaks märki on foneetiliselt erinevad, nii et üldise hindamise tagajärjel, milles oli eelkõige arvestatud asjaomase avalikkuse spetsialiseeritust, leidis Esimese Astme Kohus, et asjaomased märgid ei ole sarnased.

Kohtuasjas **Shaker v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Limiñana y Botella (Limoncello della Costiera Amalfitana shaker)** muutis Esimese Astme Kohus samuti apellatsioonikoja otsust, otsustades vastupidiselt sellele, et kombineeritud kujutismärgis, mis koosneb eelkõige sidrunitega kaunistatud ümmarguse taldriku kujutisest, domineeris kujutisosa ning sellel ei olnud midagi ühist varasema sõnamärgiga LIMONCHELO.¹⁴²

Peale selle oli apellatsioonikoda kohtuasjas **Miles Handelsgesellschaft International v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Biker Miles (Biker Miles)** valesti leidnud, et teatud kujutisosad (eelkõige ringiga ümbritsetud tee) ja üks sõnaline osa („biker”) mängisid olulist rolli kujutismärgist tekkiva üldmulje juures, samas kui selles domineeris tegelikult teine sõnaline osa („miles”), mis tekitas segiajamise varasema sõnamärgiga MILES.¹⁴³

Lõpetuseks, kohtuasjas **Bunker & BKR v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Marine Stock (B.K.R.)** oli apellatsioonikoda õigesti tuvastanud kombineeritud kujutismärgi domineeriva osa (tähis B.K.R.), kuid oli seevastu valesti hinnanud selle visuaalset ja foneetilist sarnasust varasema sõnamärgiga (BK RODS).¹⁴⁴

¹⁴¹ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Faber Chimica v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Nabersa (Faber).

¹⁴² Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Shaker v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Limiñana y Botella (Limoncello della Costiera Amalfitana shaker).

¹⁴³ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Miles International v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Biker Miles (Biker Miles).

¹⁴⁴ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bunker & BKR v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Marine Stock (B.K.R.).

b) *Kaubamärgi tegelikust kasutamisest tekkinud kaitse ulatus*

Vastavalt määruse nr 40/94 artikli 43 lõikele 2 peab vastulause esitanud varasema ühenduse kaubamärgi omanik taotleja nõudmisel tõendama, et varasemat ühenduse kaubamärki on ühenduses tegelikult kasutatud kaupade või teenuste puhul, mille jaoks see on registreeritud, viie aasta jooksul enne ühenduse kaubamärgi taotluse avaldamist ning et see on vastulause aluseks või et mittekasutamine on õigustatud, tingimusel, et varasem ühenduse kaubamärk on selleks kuupäevaks olnud registreeritud vähemalt viis aastat. Sama sätte kohaselt, „[k]ui varasemat ühenduse kaubamärki on kasutatud vaid osa kaupade või teenuste puhul, mille jaoks see on registreeritud, loetakse see vastulause menetlemisel ainult nende kaupade või teenuste jaoks registreerituks”. Määruse nr 40/94 artikli 43 lõige 3 laiendab nende põhimõtete kasutamist ka varasemate siseriiklike kaubamärkide suhtes.

Kolmes sel aastal tehtud kohtuotsuses on täpsustatud tegeliku kasutamise mõistet ja sellest kasutamisest tekkinud kaitse ulatust.

Esiteks, tegeliku kasutamise mõiste kohta kinnitas Esimese Astme Kohus oma otsustes **GfK v. Siseturu Ühtlustamise Amet** ja **Castellblanch v. Siseturu Ühtlustamise Amet**, et sellise kasutamise tõendamine „hõlmab [...] ka tõendit selle kohta, et varasemat kaubamärki kasutati kujul, mis erineb registreeritud kujust selliste elementide poolest, mis ei muuda selle märgi eristusvõimet”.¹⁴⁵

Teiseks, kohtuasjas **Reckitt Benckiser (España) v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Aladin (ALADIN)** täpsustas Esimese Astme Kohus kaubamärgi osalisest tegelikust kasutamisest tekkinud kaitse ulatust kaupade suhtes.¹⁴⁶ Esimese Astme Kohus tõlgendas viidet osalisele kasutamisele määruse nr 40/94 artikli 43 lõikes 2 selliselt, et selle eesmärk on vältida, et vaid osa kaupade ja teenuste puhul kasutatud kaubamärki kaitstaks ulatuslikult üksnes seetõttu, et see on registreeritud laia kauba- või teenusevaliku jaoks. Seega, kui kaubamärk on registreeritud kaupade või teenuste kategooria jaoks, mis on nii lai, et võimaldab eristada kategooria siseselt mitmeid iseseisvalt vaadeldavaid alamkategooriaid, toob vastulausemenetluses kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamine üksnes osa kaupade või teenuste suhtes kaasa kaitse vaid selle või nende alamkategooriate jaoks, mis hõlmavad kaupu või teenuseid, mille jaoks kaubamärki on tegelikult kasutatud. Kui kaubamärk oli seevastu registreeritud täiesti täpselt ja piiritletult kindlaks määratud kaupade või teenuste jaoks nii, et asjaomase kategooria siseselt pole võimalik teha olulisi jaotusi, siis kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamine vastulausemenetluses hõlmab nimetatud kaupade ja teenuste suhtes tingimata kogu seda kategooriat.

Kõnesolevas asjas, esitades vaieldamatu tõendi kaubamärgi kasutamise kohta „metallide poleerimiseks mõeldud kauba, mis koosneb poleerainega immutatud puuvillavatist (magic cotton)” jaoks, mis on varasema kaubamärgiga kaitstud kaupade alamkategooriasse

¹⁴⁵ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused GfK v. Siseturu Ühtlustamise Amet – BUS (Online Bus) ja Castellblanch v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Champagne Roederer (CRISTAL CASTELLBLANCH).

¹⁴⁶ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Reckitt Benckiser (España) v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Aladin (ALADIN).

kuuluv „metallide poleerimiseks mõeldud kaup”, oli hageja nõuetekohaselt tõendanud kaubamärgi tegelikku kasutamist kogu selle alamkategooria osas. Järelikult, kuna apellatsioonikoda luges vastulause menetlemisel varasema kaubamärgi registreerituks vaid „metallide poleerimiseks mõeldud kauba, mis koosneb poleerainega immutatud puuvillavatist (magic cotton)” jaoks, oli ta määruse nr 40/94 artikli 43 lõikeid 2 ja 3 valesti kohaldanud.

3. Vormi- ja menetlusküsimused

a) Menetlus apellatsioonikojas

Menetluskeel *ex parte* menetlustes

Määruse nr 40/94 artikli 115 lõikes 4, milles sätestatakse menetluskeele normid, mida kohaldatakse ühtlustamisemeti *ex parte* menetlustes, on märgitud, et menetluskeeleks on keel, milles on esitatud ühenduse kaubamärgi taotlus. Sama säte annab ühtlustamisemetele õiguse saata taotlejale kirjalikke teateid viimase poolt märgitud teises keeles juhul, kui ühenduse kaubamärgi taotlus on esitatud keeles, mis ei ole ühtlustamisemeti töökeel. Kohtupraktika kohaselt, kuna menetlus koosneb dokumentide kogumist, mida tuleb taotluse käsitlemisel täita, siis sellest järeldub, et määruse nr 40/94 artikli 115 lõike 4 kohaldamise seisukohalt hõlmab mõiste „menetlusdokumendid” iga sellist dokumenti, mida nõuavad ja näevad ette ühenduse õigusnormid ühenduse kaubamärgi taotluse käsitlemisel või mis on selleks vajalikud, näiteks teated, paranduste tegemise ja selgitamise nõuded ning teised dokumendid. Seega peab ühtlustamisamet koostama kõik dokumendid selles keeles, milles on esitatud registreerimise taotlus.¹⁴⁷

Kohtuasjas **Sunrider v. Siseturu Ühtlustamise Amet (TOP)** otsustas Esimese Astme Kohus, et Siseturu Ühtlustamise Amet rikkus määruse nr 40/94 artikli 115 lõiget 4, edastades hagejale mitmed otsused inglise keeles, vaatamata asjaolule, et kaubamärgi taotlus oli esitatud kreeka keeles ning inglise keel oli selles märgitud vaid teise keelena.¹⁴⁸ Esimese Astme Kohus keeldus siiski apellatsioonikoja otsuse tühistamisest, kuna hageja esitatud dokumentidest nähtus, et ta oli täiesti suuteline asjaomastest teadetest aru saama, nii et tema kaitseõigusi ei olnud kahjustatud.

Tõendamisreeglid

— Apellatsioonikojas *ex parte* menetlustes esitatud faktid ja tõendid

Määruse nr 40/94 artikli 59 kolmanda lause sätete kohaselt tuleb kontrollija otsuste peale esitatud kaebuste raames esitada kirjalik selgitus kaebuse aluste kohta nelja kuu jooksul alates nende otsuste teatavaks tegemisest.

¹⁴⁷ Euroopa Kohtu otsus 9. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-361/01 P: Kik v. Siseturu Ühtlustamise Amet, EKL 2003, lk I-8283.

¹⁴⁸ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Sunrider v. Siseturu Ühtlustamise Amet (TOP).

Kohtuasjas **Wilfer v. Siseturu Ühtlustamise Amet (ROCKBASS)** otsustas Esimese Astme Kohus, et seda sätet ei saanud tõlgendada nii, et see takistab pärast kaebuse aluste esitamise tähtaja möödumist uusi fakte tõendavate asjaolude või absoluutse keeldumispõhjustega seotud kaebuse kontrollimise käigus esitatud tõendi arvesse võtmist.¹⁴⁹ Esimese Astme Kohtu sõnul annab määruse nr 40/94 artikli 74 lõige 2, milles on ette nähtud, et ühtlustamisamet võib mitte arvesse võtta fakte ja tõendeid, mille asjaomased pooled on esitanud hilinevalt, apellatsioonikojale kaalutluspädevuse pärast selle tähtaja möödumist esitatud täiendava teabe arvesse võtmise suhtes. Sellegipoolest, kuigi apellatsioonikoda keeldus õigustamatult hageja poolt üheksa päeva enne apellatsioonikoja otsuse tegemist esitatud kirjaliku selgituse kontrollimisest, ei tühistanud Esimese Astme Kohus nimetatud otsust, kuna asjaomane kirjalik selgitus ei sisaldanud selliseid uusi argumente või uusi tõendeid, mis oleks võinud mõjutada vaidlustatud otsuse sisu.

— Varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamise nõue

Vastavalt määruse nr 40/94 artikli 43 lõigetele 2 ja 3 eeldatakse sama määruse artikli 42 alusel esitatud vastulause menetlemisel varasema kaubamärgi tegelikku kasutamist seni, kuni kaubamärgi taotleja nõuab sellise kasutamise tõendamist. Sellise nõude esitamine toob seega kaasa vastulause esitaja kohustuse tõendada tegelikku kasutamist (või näidata, et kasutamata jätmine oli põhjendatud), kuna vastasel juhul jäetakse tema vastulause rahuldamata. Sellise mõju tekkimiseks tuleb nõue koostada selgesõnaliselt ja esitada ühtlustamisametile õigeaegselt.

Kohtuasjas **L'Oréal v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Revlon (FLEXI AIR)** leidis apellatsioonikoda, et L'Oréal ei esitanud vastulause esitaja Revloni varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise tõendamise nõuet tähtaegselt ning seega ei tulnud seda vastulause suhtes otsuse tegemisel arvesse võtta.¹⁵⁰ Esimese Astme Kohus kinnitas seda hinnangut, leides et varasema kaubamärgi tegeliku kasutamise küsimus tuleb juhul, kui kaubamärgi taotleja selle on tõstatanud, lahendada enne vastulause enda suhtes otsuse tegemist. Peale selle ei saanud asjaolu, et apellatsioonikoda ei ole vaidlustatud otsuses maininud tegeliku kasutamise tõendamise nõuet, mille hageja oli siiski tema ees tõstatanud, õigustada vaidlustatud otsuse tühistamist, kuna faktilised asjaolud olid jäänud samaks kui need, millest vastulausete osakond teadlik oli, nii et apellatsioonikoda võis sarnaselt vastulausete osakonnaga seaduslikult leida, et talle teise võimalusena esitatud nõuet ei esitatud õigeaegselt.

— Tõendi valimise vabadus

Esimese Astme Kohus esitas olulisi täpsustusi tõendi valimise vabaduse kohta apellatsioonikodades. Kohtuasjas **Atomic Austria v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Fabricas Agrupadas de Muñecas de Onil (ATOMIC Blitz)** jättis Siseturu Ühtlustamise Amet vastulause rahuldamata põhjendusel, et vastulause esitaja registreerimistõenditele ei olnud lisatud

¹⁴⁹ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Wilfer v. Siseturu Ühtlustamise Amet (ROCKBASS)*.

¹⁵⁰ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *L'Oréal v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Revlon (FLEXI AIR)*.

tõendit asjaomaste kaubamärkide pikendamise kohta.¹⁵¹ Esimese Astme Kohus otsustas ühelt poolt, et vastulause esitaja võib vabalt valida tõendi, mida ta peab vajalikuks oma vastulause toetuseks Siseturu Ühtlustamise Ametile esitada, ning Siseturu Ühtlustamise Amet peab teiselt poolt kontrollima kõiki esitatud tõendeid, et tuvastada, kas need tegelikult tõendavad varasema kaubamärgi registreerimist või taotlust, ilma et tal oleks õigust teatud liiki tõend kohe alguses seda liiki tõendi vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata. Kui Siseturu Ühtlustamise Ametil oleks lubatud kehtestada tingimusi esitatavate tõendite liikide kohta, oleks selle tagajärjeks see, et teatud juhtudel oleks selliste tõendite esitamine poolte jaoks võimatu, näiteks kui siseriiklik patendiamet ei anna välja ametlikku dokumenti kaubamärgi pikendamise kinnitamiseks. Kõnesolevas asjas jättis Siseturu Ühtlustamise Amet vastulause rahuldamata, tuginedes hageja esitatud tõenditele ning eeldusele kaubamärkide kaitse kestuse kohta Austria õiguses. See eeldus oli juriidiliselt korrektne, kuid kui Siseturu Ühtlustamise Amet oleks vastavalt oma kohustusele seda kontrollinud Austria õiguse seisukohast, oleks ta leidnud, et see eeldus tuleb ümber lükata. Esimese Astme Kohus tühistas seega apellatsioonikoja otsuse.

— Mõistliku tähtaja põhimõtte kohaldamine apellatsioonikojas

Kohtuotsuses **Sunrider v. Siseturu Ühtlustamise Amet (TOP)** otsustas Esimese Astme Kohus, et põhimõtte käsitleda küsimusi mõistliku aja jooksul on kohaldatav ühtlustamisameti erinevate instantside menetluste, sealhulgas apellatsioonikodade menetluste suhtes, kuid sellegipoolest, sarnaselt teistele valdkondadele, milles seda põhimõtet kohaldatakse, ei vii mõistliku aja põhimõtte rikkumine, isegi kui see oleks tuvastatud, vaidlustatud otsuse automaatse tühistamiseni.¹⁵²

b) Menetlus Esimese Astme Kohtus

Siseturu Ühtlustamise Ameti nõuete vastuvõetavus

Ka sel aastal on tehtud hulgaliselt otsuseid Siseturu Ühtlustamise Ameti nõuete vastuvõetavuse kohta, millega viimane kas palub asja otsustamist Esimese Astme Kohtu äranägemisel või mõne oma apellatsioonikoja otsuse tühistamist.

Nii avaldas ühtlustamisamet kohtuasjas **Reemark v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bluenet (Westlife)** soovi toetada hageja nõudeid ja väiteid, kuid palus hagi rahuldamata jätmist üksnes formaalselt, kuna ta arvas end Esimese Astme Kohtu praktika põhjal selleks kohustatud olevat.¹⁵³ Selles kohtuasjas, nagu ka kohtuasjas **Spa Monopole v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Spafarm (SPAFORM)**,¹⁵⁴ tuletas Esimese Astme Kohus meelde põ-

¹⁵¹ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Atomic Austria v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Fabricas Agrupadas de Muñecas de Onil (ATOMIC Blitz)*.

¹⁵² Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Sunrider v. Siseturu Ühtlustamise Amet (TOP)*.

¹⁵³ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Reemark v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bluenet (Westlife)*.

¹⁵⁴ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Spa Monopole v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Spafarm (SPAFORM)*.

himõtet, mille kohaselt hagimenetluses ühtlustamisameti apellatsioonikoja otsuse vastu, mis on tehtud vastulausemenetluse raames, ei ole ühtlustamisametil õigust Esimese Astme Kohtus võetud seisukohtadega muuta vaidluse tingimusi, mis tulenevad vastavalt kaubamärgi registreerimise taotleja ja vastulause esitaja väidetest ja nõuetest.¹⁵⁵ Sellegipoolest leidis Esimese Astme Kohus, et sellest kohtupraktikast ei tulene, et ühtlustamisametil oleks kohustus paluda mõne tema apellatsioonikoja otsuse peale esitatud hagi rahuldamata jätmist, sest kuigi ühtlustamisamet ei ole pädev algatama menetlust apellatsioonikoja otsuse vastu, ei saa temalt siiski nõuda, et ta kaitseks põhimõtteliselt kõiki apellatsioonikodade vaidlustatud otsuseid või paluks alati nende vastu suunatud hagide rahuldamata jätmist. Esimese Astme Kohus otsustas seega, et ühtlustamisamet võib vaidluse tingimusi muutmata paluda omal valikul ühe või teise poole nõuded rahuldada ja esitada selle poole väidete toetuseks argumente. Samuti tuletas ta kohtuasjas Reemark v. Siseturu Ühtlustamise Amet meelde, et ühtlustamisamet ei või seevastu esitada iseseisvaid tühistamisnõudeid ega tühistamisaluseid, mida teised menetluspooled ei ole esitanud.

Kohtuasjas **Peek & Cloppenburg v. Siseturu Ühtlustamise Amet (Cloppenburg)**, mis puudutas *ex parte* menetlust, toetas Siseturu Ühtlustamise Amet sisuliselt hageja nõuet vaidlustatud otsus tühistada, kuid leidis, et selline lähenemine viiks hageja nõude tunnistamiseni ja võtaks Esimese Astme Kohtult vajaduse otsuse tegemiseks.¹⁵⁶ Ühtlustamisamet loobus järelikult lõpliku nõude esitamisest ja palus kohtuistungil asi otsustada Esimese Astme Kohtu äranägemisel. Pärast varem kohaldatud põhimõtete meelde tuletamist ja nende rakendamist *ex parte* menetluse suhtes, tõi Esimese Astme Kohus esile, et ühtlustamisamet on väljendanud selgelt soovi toetada hageja esitatud nõudeid ja väidet. Seega kvalifitseeris ta ühtlustamisameti nõuded ümber ja asus seisukohale, et ta taotleb sisuliselt hageja nõuete rahuldamist. Veelgi enam, vastupidiselt ühtlustamisameti väidetele, ei ole hagi, hoolimata poolte argumentide kokkulangemisest asja põhiküsimuse osas, oma eset kaotanud, kuna apellatsioonikoja sõltumatuse tõttu ei saanud tema otsust muuta või tühistada.

Uute faktide ja tõendite vastuvõetavus Esimese Astme Kohtus

Oma kohtuotsuses **Solo Italia v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Nuova Sala (PARMITALIA)** otsustas Esimese Astme Kohus, et tema poolt teostatav apellatsioonikoja otsuse kontroll ei tohi väljuda apellatsioonikoja poolt käsitletud õiguslikust raamistikust.¹⁵⁷ See tõttu keeldus ta kontrollimast Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (EIÕK) artikli 6 rikkumisele tuginevat väidet, mida ühtlustamisameti menetluses ei olnud esitatud.

Sama ranget praktikat järgides esitas Esimese Astme Kohus oma otsuses **SPAG v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Dann ja Backer (HOOLIGAN)** põhimõtte, mille kohaselt apellatsioonikodade otsuste seaduslikkuse kontrollimisel määruse nr 40/94 raamistikus tuleb

¹⁵⁵ Euroopa Kohtu 12. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-106/03 P: Vedral v. Siseturu Ühtlustamise Amet, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punktid 26–38.

¹⁵⁶ Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Peek & Cloppenburg v. Siseturu Ühtlustamise Amet (Cloppenburg).

¹⁵⁷ Esimese Astme Kohtu 31. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas T-373/03: Solo Italia v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Nuova Sala (PARMITALIA), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

vaidluse faktilise ja õigusliku raamistiku suhtes, nagu see on esitatud apellatsioonikojas, kohaldada selle määruse artiklit 74.¹⁵⁸ Täpsemalt vaidluse faktilise raamistiku kohta tuletas Esimese Astme Kohus määruse nr 40/94 artiklist 74, et Siseturu Ühtlustamise Ametile ei saa ette heita ebaseaduslikku käitumist seoses faktiliste asjaoludega, mida temale ei ole esitatud, nii et Esimese Astme Kohtus esitatud faktilised asjaolud, mida ei ole esitatud mõnele Siseturu Ühtlustamise Ameti instantsile, tuleb tagasi lükata. Esimese Astme Kohus täpsustas vaidluse õigusliku raamistiku kohta, et „Esimese Astme Kohtus esitatud õiguslikud asjaolud, mida ei ole esitatud Siseturu Ühtlustamise Ameti instantsidele ja mis puudutavad õigusküsimust, mida ei olnud vaja määruse nr 40/94 õige kohaldamise tagamiseks poolte esitatud fakti- ja õigusväidete ning nõuete suhtes, ei mõjuta suhtelise keeldumispõhjuse kohaldamisega seotud apellatsioonikoja otsuse seaduslikkust, kui need ei kuulu vaidluse õiguslikku raamistikku, nagu see on esitatud apellatsioonikojas. Järelikult on need vastuvõetamatud. Seevastu, kui õigusnormi tuleb kohaldada või õigusküsimust tuleb käsitleda, et tagada määruse nr 40/94 korrektne kohaldamine poolte esitatud väidetele ja nõuetele, võib selle küsimusega seotud õiguslikku asjaolu esimest korda esitada Esimese Astme Kohtus“.

4. Siseturu Ühtlustamise Ameti instantside funktsionaalne järjepidevus

Siseturu Ühtlustamise Ameti instantside vahelisest funktsionaalsest järjepidevusest tuleb, et vastavalt määruse nr 40/94 artikli 74 lõike 1 lõpuosale (milles on kehtestatud kohustus piirduda kontrollimisel registreerimisest keeldumise suhteliste põhjustega seotud menetlustes osaliste esitatud väidete ning nõudmistega), peab apellatsioonikoda oma otsuses tuginema kõikidele faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mis asjaomane pool on esitanud kas esimeses menetlusastmes asja läbivaadanud üksusele või kaebemenetluse käigus, pidades silmas määruse nr 40/94 artikli 74 lõikes 2 ettenähtut (s.o ühtlustamisamet ei või arvesse võtta fakte ja tõendeid, mille asjaomased pooled on esitanud hilinenult).¹⁵⁹

Seega, kohtuasjas **Focus Magazin Verlag v. Siseturu Ühtlustamise Amet** lükkas vastulausete osakond hageja vastulause tagasi põhjusel, et kuna hageja ei ole edastanud varasema Saksa kaubamärgi registreerimistunnistuse täielikku tõlget, on ta jätnud esitamata tõendid varasema kaubamärgi olemasolu kohta.¹⁶⁰ Apellatsioonikoda keeldus omalt poolt arvestamast Saksa registreerimistunnistuse tõlget, mis oli esitatud esimest korda alles temale. Esimese Astme Kohus ei nõustunud selle seisukohaga, tuginedes ühtlustamisameti

¹⁵⁸ Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus SPAG v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Dann ja Backer (HOOLIGAN). Vt samuti selle kohta Eespool 122. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Citicorp v. Siseturu Ühtlustamise Amet (LIVE RICHLY).

¹⁵⁹ Esimese Astme Kohtu 23. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-308/01: Henkel v. Siseturu Ühtlustamise Amet – LHS (UK) (KLEENCARE), EKL 2003, lk II-3253, punkt 32. Siinkohal tuleb märkida, et komisjoni 29. juuni 2005. aasta määruses (EÜ) nr 1041/2005 (EÜTL 172, lk 4), millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2868/95, millega rakendatakse nõukogu määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta, on ette nähtud, et „[k]ui vaidlustatakse vastulausete osakonna otsus, piirdub apellatsioonikoda kaebuse läbivaatamisel nende faktide ja tõenditega, mis on esitatud vastulausete läbivaatustalituse poolt määruse ja käesolevate eeskirjade alusel määratud või täpsustatud tähtaegade jooksul, välja arvatud juhul, kui apellatsioonikoda leiab, et tuleks arvestada määruse artikli 74 lõike 2 kohaseid lisa- või täiendavaid fakte ja tõendeid“.

¹⁶⁰ Esimese Astme Kohtu 9. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-275/03: Focus Magazin Verlag v. Siseturu Ühtlustamise Amet – ECI Telecom (Hi-FOCuS), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

osakondade vahelisele funktsionaalse järjepidevuse põhimõttele ning otsustades, et kõnealust dokumenti ei esitatud hilinenult määruse nr 40/94 artikli 74 lõike 2 tähenduses, sest see oli lisatud hageja poolt apellatsioonikojale edastatud kaebusele, s.o määruse nr 40/94 artiklis 59 kehtestatud neljakuulise kaebuse esitamise tähtaja jooksul.¹⁶¹

Seevastu kohtuasjas **TeleTech Holdings v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Teletech International (TELETECH GLOBAL VENTURES)** otsustas Esimese Astme Kohus, et kuigi Siseturu Ühtlustamise Ameti apellatsioonikodade ning esimeses astmes menetlevate instantside vahelisest funktsionaalse järjepidevuse põhimõttest tuleneb, et esimestel on kohustus uurida, arvestades kõiki asjaomaseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, kas apellatsioonimenetluses on õiguspärane võtta vastu uus otsus, mille resolutsioon on sama, mis otsuses, mille peale kaebus on esitatud, siis funktsionaalne järjepidevus ei too seevastu registreerimisest keeldumise suhtelisi põhjusi või tühisuse suhtelisi põhjusi puudutavates menetlustes apellatsioonikojale kaasa kohustust ega isegi mitte võimalust laiendada tühisuse põhjuse uurimist faktidele, tõenditele või väidetele, mida pooled ei ole esitanud tühistamisosakonnas ega apellatsioonikojas.¹⁶²

E. Juurdepääs dokumentidele

Ühes 2005. aastal tehtud üheksast Esimese Astme Kohtu otsusest määruse nr 1049/2001¹⁶³ alusel esitatud dokumentidele juurdepääsu taotlustega seotud otsuste kohta on kinnitatud, et Esimese Astme Kohus teostab vaid piiratud kontrolli institutsioonide otsuste üle, millega keelatakse juurdepääs dokumentidele avaliku huviga seotud erandi alusel (määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 1 punkt a),¹⁶⁴ ning seitsmes ülejäänud kohtuotsuses on sedastatud, et liikmesriigi otsus keelata juurdepääs tema koostatud (või tema nimel koostatud) dokumendile on komisjonile kohustuslik ja keelab tal seega seda teatavaks teha.¹⁶⁵

Mis puudutab üheksandat otsust, mis on tehtud kohtuasjas **VKI v. komisjon**, siis Esimese Astme Kohus täpsustas selles tingimusi, mille kohaselt liikmesriigid peavad menetlema taotlust juurdepääsuks väga paljudele dokumentidele.¹⁶⁶ Selles kohtuasjas taotles Austria tarbija-

¹⁶¹ Vt samas tähenduses eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus GfK v. Siseturu Ühtlustamise Amet – BUS (Online Bus).

¹⁶² Eespool 140. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus TeleTech Holdings v. Siseturu Ühtlustamise Amet – Teletech International (TELETECH GLOBAL VENTURES).

¹⁶³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43).

¹⁶⁴ Esimese Astme Kohtu 26. aprilli 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-110/03, T-150/03 ja T-405/03: Sison v. nõukogu, (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-266/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁶⁵ Esimese Astme Kohtu 30. novembri 2004. aasta otsus kohtuasjas T-168/02: IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-64/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata. Vt Esimese Astme Kohtu 17. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas T-187/03: Scippacercola v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; Esimese Astme Kohtu 8. juuni 2005. aasta määrused kohtuasjas T-139/03: Nuova Agricast v. komisjon; kohtuasjas T-287/03: SIMSA v. komisjon; kohtuasjas T-295/03: Poli Sud v. komisjon; kohtuasjas T-297/03: Tomasetto Achille v. komisjon; kohtuasjas T-298/03: Bieffe v. komisjon, kohtulahendite kogumikus avaldamata; ning kohtuasjas T-299/03: Nuova Faudi v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁶⁶ Eespool 8. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation v. komisjon.

te ühing Verein für Konsumenteninformation (VKI) komisjonilt luba tutvuda haldustoimikuga konkurentsimenetluses, milles tunnistati kaheksa Austria pank süüdi kartellikokkuleppes (nimega „Lombard-klubi“) osalemises. Komisjon jättis selle taotluse tervikuna rahuldamata ning VKI esitas Esimese Astme Kohtule hagi selle rahuldamatajätmise otsuse tühistamiseks.

Esimese Astme Kohus otsustas, et kui konkreetse ja individuaalse hindamise, mille institutsioon peab põhimõtteliselt juurdepääsu taotlusele vastamiseks läbi viima, eesmärk on võimaldada asjassepuutuval institutsioonil hinnata ühest küljest seda, mil määral on kohaldatav juurdepääsuõigust käsitlev erand, ning teisest küljest osalise juurdepääsu võimalust, siis hindamine ei pruugi olla vajalik, kui konkreetseid asjaolusid arvesse võttes on ilmselge, et juurdepääsust tuleb keelduda või vastupidi, seda tuleb lubada.

Kõnesolevas asjas sedastas Esimese Astme Kohus, et komisjoni osundatud erandid ei puuduta ilmingimata kogu „Lombard-klubi“ toimikut ning et isegi juhul, kui erandid hõlmasid teatud dokumente, ei oleks välistatud, et need erandid oleksid kohaldatavad ainult teatud dokumendilõikude suhtes. Järelikult ei saanud komisjon põhimõtteliselt loobuda taotluses nimetatud iga dokumendi konkreetsest ja individuaalsest kontrollimisest, et hinnata erandite kohaldatavust või osalise juurdepääsu võimalust.

Esimese Astme Kohus lisas siiski, et erandi tegemine dokumentide kontrollimise kohustusest on lubatud erandjuhtudel, kui dokumentide konkreetse ja individuaalse hindamisega kaasneva administratiivtöö maht kujuneb eriti suureks, ületades selle, mida võib mõistlikult nõuda. Sel juhul on institutsioon kohustatud taotlejaga nõu pidama ühest küljest selleks, et kindlaks teha (või paluda taotlejal täpsustada), milline on taotleja huvi kõnealuste dokumentide saamise suhtes, ning teisest küljest konkreetset kaaluda, millised on tema võimalused kohaldada meetet, mis oleks vähem koormav kui dokumentide konkreetne ja individuaalne kontrollimine. Institutsioon on siis kohustatud valima sellise meetme, mis on taotlejale kõige soodsam juurdepääsuõiguse seisukohast, kuid mille töömaht ei ületa seda, mida võib mõistlikult nõuda.

Kõnesolevas asjas ei nähtunud vaidlustatud otsusest, et komisjon oleks konkreetset ja ammendavalt kaalunud erinevaid võimalikke alternatiive, millega ei oleks kaasnenud ebamõistlikult suurt töömahtu, kuid mis oleksid suurendanud hageja juurdepääsu võimalust vähemalt osale tema taotluses nimetatud asjaomastele dokumentidele. Seetõttu tühistas Esimese Astme Kohus selle otsuse.

F. Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) — terrorismivastane võitlus

Viimastel aastatel on esitatud hulgaliselt hagisid teatavate isikute ja üksuste suhtes terrorismivastase võitluse raames kehtestatud eripiirangute vaidlustamiseks. Esimese Astme Kohus tegi 2005. aastal otsuse viies seda valdkonda puudutavas kohtuasjas. Kolmes neist kohtuasjadest tunnistati hagi vastuvõetamatuks selle esitamise õiguse puudumise tõttu¹⁶⁷

¹⁶⁷ Esimese Astme Kohtu 15. veebruari 2005. aasta määrused kohtuasjas T-206/02: KNK v. nõukogu ning kohtuasjas T-229/02: PKK ja KNK v. nõukogu (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-229/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

või neist viimases ilmse õigusvõime puudumise ja aegumise tõttu.¹⁶⁸ Esimese Astme Kohus on siiski teinud sisulise otsuse kahes teises kohtuasjas, mis võimaldas tal sätestada väga olulisi põhimõtteid, mis puudutavad eelkõige ühenduse õiguskorra ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja sätete vahelist suhet.¹⁶⁹

Nii enne kui ka pärast 11. septembri 2001. aasta terrorirünnakuid võttis Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu vastu mitu resolutsiooni Talibani, Osama bin Ladeeni, Al-Qaeda võrgustiku ning teiste nendega seotud isikute ja üksuste kohta. Nende resolutsioonidega nõuti Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni liikmesriikidelt nende isikute või üksuste poolt vahetult või kaudselt kontrollitavate rahaliste vahendite ja muude finantsallikate külmutamist. Puudutatud isikud ja külmutamisele kuuluvad rahalised vahendid määrab kindlaks ja erandite kohaldamise taotlusi kontrollib sanktsioonide komitee. Ühenduses rakendati neid resolutsioone mitmete ühiste seisukohtade ja nõukogu määrustega, milles on nõutud puudutatud isikute ja üksuste rahaliste vahendite külmutamist. Mitmed neist on nõudnud Esimese Astme Kohtus nende määruste tühistamist.

Neis otsustes leidis Esimese Astme Kohus esmalt, et tuginemine õigusliku alusena EÜ artiklitele 60, 301 ja 308 võimaldab majandus- ja finants sanktsioonide valdkonnas tegutseda liidu ja selle liikmesriikide poolt ÜVJP alusel edendatava eesmärgi saavutamise nimel. Olles otsustanud, et nõukogu oli pädev vaidlustatud määrust vastu võtma, asus Esimese Astme Kohus kontrollima hagejate väiteid, mis tuginesid nende ühenduse õiguses ja EIÕK-s tunnustatud põhiõiguste rikkumisele. Kuna vaidlustatud määrustega rakendati Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogus tehtud otsuseid, pidi Esimese Astme Kohus selle väite kontrollimisel esmalt selgitama Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga seotud rahvusvahelise õiguskorra ja siseriikliku või ühenduse õiguskorra vahelist suhet. Selle kohta sedastas Esimese Astme Kohus, et rahvusvahelise õiguse seisukohast on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjast tulenevad ÜRO liikmesriikide kohustused ülimuslikud kõikide teiste, sh EIÕK-st ja EÜ asutamislepingust tulenevate kohustuste suhtes ning see ülimuslikkus laieneb Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja VII peatüki kohastele Julgeolekunõukogu otsustele. Veelgi enam, kuigi Euroopa Ühendus ei ole ise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni liikmesriik, peab tema asutamislepingust tulenevalt ka teda lugema Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjast tulenevate kohustustega samamoodi seotuks kui tema liikmesriike. Seega ei tohi ühendus ühest küljest rikkuda tema liikmesriikide jaoks kehtivaid põhikirjast tulenevaid kohustusi ega takistada nende täitmist. Teisest küljest peab ta vastu võtma kõik vajalikud sätted, et tema liikmesriigid saaks oma kohustusi täita.

Esimese Astme Kohus analüüsis seejärel järeldusi, mida saab teha sellest tema kohtuliku kontrolli põhimõttest määruste suhtes, mis piirduvad ainult Ühinenud Rahvaste Organi-

¹⁶⁸ Esimese Astme Kohtu 18. novembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-299/04: Selmani v. nõukogu ja komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁶⁹ Esimese Astme Kohtu 21. septembri 2005. aasta otsused kohtuasjas T-306/01: Yusuf ja Al Barakaat International Foundation v. nõukogu ja komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-415/05 P) ning kohtuasjas T-315/01: Kadi v. nõukogu ja komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-402/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

satsiooni Julgeolekunõukogu otsuste rakendamisega. Esimese Astme Kohus tõstis selle kohta esile, et igasugune määruse sisemise seaduslikkuse kontrollimine tähendab seda, et Esimese Astme Kohus kontrollib kaudselt nimetatud otsuste seaduslikkust. Nende ülimalikkust arvestades ei allu need otsused põhimõtteliselt Esimese Astme Kohtu kontrollile, nii et viimasel puudub pädevus vaidlustada kasvõi kaudselt nende seaduslikkust ühenduse õiguse või ühenduse õiguskorras tunnustatud põhiõiguste seisukohast. Vastupidi, Esimese Astme Kohus peab igal võimalusel tõlgendama ja kohaldama seda õigust viisil, mis on kooskõlas liikmesriikide Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjast tulenevate kohustustega. Esimese Astme Kohus leidis siiski, et ta on volitatud kontrollima vaidlustatud määruse seaduslikkust ning kaudselt nende määrustega rakendatud Julgeolekunõukogu otsuste seaduslikkust *jus cogens*’ist tulenevate üldise rahvusvahelise õiguse ülimalike normide seisukohast, mida loetakse rahvusvaheliseks avalikuks korraks, millest ei tohi kõrvale kalduda ei liikmesriigid ega ÜRO instantsid ning mille hulka kuuluvad eelkõige inimese põhiõiguste universaalsele kaitsele suunatud üldkohustuslikud normid.

Kontrollides määrust nende normide seisukohast, sedastas Esimese Astme Kohus, et rahaliste vahendite külmutamine, mis on ette nähtud vaidlustatud määruses, ei riku hagejate *jus cogens*’iga kaitstud põhiõigusi. Eelkõige ei riku määrus hagejate omandiõigust selles osas, milles see on *jus cogens*’iga kaitstud. Kaitseõiguste kohta sedastas Esimese Astme Kohus, et üheski *jus cogens*’i normis ei tundu olevat sätestatud huvitatud isikute isiklikku ärakuulamist sanktsioonide komitees, kuigi asjaomastes resolutsioonides on ette nähtud üksikjuhtude ümberhindamise kord.

Efektiivse kohtusse pöördumise õiguse kohta tõstis Esimese Astme Kohus esile, et ta teostab hagi raames vaidlustatud määruse seaduslikkuse täielikku kontrolli, mis käsitleb seda, kas ühenduse institutsioonid on kinni pidanud pädevusnormidest ja seaduslikkuse reeglitest ning nende tegevusele kohaldatavatest olulistest menetlusnormidest. Esimese Astme Kohus kontrollib samuti määruse seaduslikkust, eelkõige selle formaalset ja materiaalselt vastavust, sisemist seotust ning proportsionaalsust seoses Julgeolekunõukogu otsustega. Esimese Astme Kohus kontrollib ka määruse seaduslikkust ja kaudselt Julgeolekunõukogu resolutsioonide vastavust *jus cogens*’ile. Seevastu ei kuulu Esimese Astme Kohtu pädevusse kaudselt kontrollida, kas Julgeolekunõukogu otsused ise on kooskõlas ühenduse õiguskorras kaitstud põhiõigustega, ega seda, kas Julgeolekunõukogu poolt tema kehtestatud meetmete toetuseks esitatud faktide ja tõendite hindamisel esines vigu, ega ka kaudselt kontrollida nende meetmete vajalikkust ja proportsionaalsust. Seetõttu ja sõltumatu rahvusvahelise kohtu puudumisel, mille ülesandeks oleks sanktsioonide komitee otsuste peale esitatud hagide kohta otsuste tegemine, puudub hagejatel igasugune kohtusse pöördumise võimalus.

Esimese Astme Kohus tunnistas siiski, et selline lünk hagejate kohtulikus kaitses ei ole iseenesest *jus cogens*’iga vastuolus, kuna juurdepääsu õigus kohtutele ei ole absoluutne. Käesolevas asjas tuleneb see kohtuimmuniteedist, mis Julgeolekunõukogul on. Hagejate huvi oma asja sisuliseks kohtulikuks arutamiseks ei kaalu üles olulist üldist huvi rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamiseks, arvestades selgelt väljendatud ohtu, mille Julgeolekunõukogu on tuvastanud. Järelikult jättis Esimese Astme Kohus hagid põhjendamata tõttu rahuldamata.

G. Ühenduse avalik teenistus

2005. aastal lahendas Esimese Astme Kohus suure hulga kohtuasju avaliku teenistuse valdkonnas, kuna 117 kohtuasja arvestamata, mis saadeti Euroopa Avaliku Teenistuse Koh-tule, kuulub ligi 20% (s.o 119 kohtuasja) lahendatud asjadest sellesse valdkonda. Esimese Astme Kohus tegi vähe tühistamisotsuseid, kuna selliseid kohtuotsuseid oli ainult neliteist. Arvestades selles valdkonnas tehtud kohtuotsuste väga suurt hulka ja selle aruande piira-tud mahtu, on siinkohal piirdutud kolme märkusega.

Esmalt võib sarnaselt eelmisele aastale rõhutada Esimese Astme Kohtus vaidlustatud ot-suste laia amplituudi, kuna otsused ja määrused käsitlevad nii ametisse nimetamise, eduta-mise ja konkursi küsimusi¹⁷⁰ kui ka ametnike ja teenistujate majanduslike õiguste,¹⁷¹ komis-joni ja ametiühingute vahel sõlmitud raamkokkuleppe,¹⁷² ajutiste teenistujate lepingute,¹⁷³ distsiplinaarmenetluste¹⁷⁴ või karjääriarengu aruannete¹⁷⁵ küsimusi. Teiseks, suur osa tü-histamisotsustest (s.o kuus kohtuotsust neljateistkümnest) põhinevad vaidlustatud otsuse põhjendamise veal või ebapiisaval põhjendamisel.¹⁷⁶ Lõpetuseks tuleb selle küsimuse prak-tilise tähtsuse tõttu esile tõsta, et Esimese Astme Kohus tunnistas oma otsuses Fardoom ja Reinard v. komisjon komisjoni poolt 2002. aastal ametnike edutamismenetluse kohta keh-testatud keskmise punkti ja kvootide süsteemi seaduslikuks.¹⁷⁷ Esimese Astme Kohus lei-dis, et keskmise punkti süsteem, mis on kaugel sellest, et piirata hindajate otsustusvaba-dust, hoopis soodustas seda, eelistades hindamist, mis näitab ametnike paremust.

¹⁷⁰ Vt näiteks vastavalt Esimese Astme Kohtu 3. veebruari 2005. aasta otsused kohtuasjas T-137/03: Mancini v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-172/05 P) ja kohtuasjas T-172/03: Heurtaux v. komisjon ning 17. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas T-362/03: Milano v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁷¹ Eelkõige tehti sellel aastal suur hulk kohtuotsuseid personalieeskirjades ette nähtud kodumaalt lahkumise toetuse saamise tingimuste kohta, milles Esimese Astme Kohus sai täpsustada „riigi“ mõistet Euroopa Ühen-duste ametnike endiste personalieeskirjade VII lisa artikli 4 lõike 1 punkti a tähenduses (vt näiteks Esimese Astme Kohtu 30. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-190/03: Olesen v. komisjon ja 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-83/03: Salazar Brier v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-9/06 P), kohtulahen-dite kogumikus veel avaldamata).

¹⁷² Esimese Astme Kohtu 12. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-191/02: Lebedef v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-268/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁷³ Esimese Astme Kohtu 13. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-272/03: Fernández Gómez v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-417/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁷⁴ Esimese Astme Kohtu 5. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-203/03: Rasmussen v. komisjon, kohtula-hendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁷⁵ Esimese Astme Kohtu 12. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-157/04: De Bry v. komisjon (apellatsioonime-netluses kohtuasi C-344/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁷⁶ Eespool 170. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Heurtaux v. komisjon; 1. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas T-143/03: Smit v. Europol; 2. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas T-177/03: Strohm v. komisjon; 5. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-9/04: Marcuccio v. komisjon; 15. septembri 2005. aasta otsus kohtuas-jas T-132/03: Casini v. komisjon ning 8. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-237/00: Reynolds v. komis-jon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁷⁷ Eespool 28. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Fardoom ja Reinard v. komisjon.

H. Tolliõigus

2005. aastal tegi Esimese Astme Kohus sarnaselt varasematele aastatele otsuseid mitmete hagide kohta, mis puudutasid imporditollimaksu vähendamise taotluste, mis põhinevad õigluse klauslil, mis tuleneb ühenduse tollialastest õigusnormidest, milles on ette nähtud võimalus impordi- või eksporditollimaksu tagasimaksmiseks või vähendamiseks olukorras, mis tuleneb asjaoludest, mille puhul asjaomast isikut ei saa süüdistada pettuses või ilmses hooletuses, rahuldamata jätmist komisjoni poolt.¹⁷⁸ Kuigi Esimese Astme Kohus lahendas need kohtuasjad põhiliselt selle valdkonna klassikalisi põhimõtteid kohaldades, tuleb kahte kohtuasja siiski esile tõsta.

Ühelt poolt, kohtuasjas **Geologistics v. komisjon**, mis puudutas vähendamise taotlust, mille oli esitanud ettevõtja, kellele kohaldati rahalist vastutust ühenduse välistransiidiprotseduuri haldajana („printsipaal”) kauba tollijärelevalve alt välja viimise eest, tühistas Esimese Astme Kohus komisjoni otsuse, leides et viimane oli teinud ilmseid hindamisvigu.¹⁷⁹ Esiteks, vastupidiselt komisjoni arvamusele, aetas asjaolu, et siseriiklikud ametiasutused, kes teadsid hagejaga seotud pettusest ning uurisid seda, ei olnud sellest viimasele teatanud – seda seoses nimetatud uurimise huvidega – hageja „eriolukorda” niivõrd, kuivõrd see puudutab tollivõlga, mis tekkis selle pettuse avastamise järgselt sooritatud ja sellega seotud pettuslike toimingute tõttu. Teiseks oli komisjon valesti leidnud, et hageja oli toime pannud „ilmse hooletuse”, teostamata erinevate kolmandate vahendajate suhtes transiidi ajal järelevalvet ning sõlmimata asjakohaseid kindlustuslepinguid. Esimene etteheide ei olnud piisavalt tõendatud ning teise kohta otsustas Esimese Astme Kohus, et üldreeglina ei saa aktsepteerida, et üksnes kindlustuslepingu sõlmimata jätmine kujutab endast ettevõtja ilmselt hooletut käitumist.

Teiselt poolt tegi Esimese Astme Kohus kohtuotsuses **Ricosmos v. komisjon** kaks huvitavat täpsustust tingimuste kohta, millal vähendamise taotluse võib rahuldamata jätta.¹⁸⁰

Esiteks, menetluslikust küljest tugines Esimese Astme Kohus eelkõige toimikule juurdepääsu õigusega seotud kohtupraktikale konkurentsioiguse valdkonnas, täpsustamaks, et kui komisjon kavatseb teha taotleja suhtes ebasoodsa otsuse, peab ta andma hagejale oma vastuväidete üleandmise hetkel võimaluse uurida kõiki dokumente, mis oleksid vähendamise või tagasimaksmise taotluse huvides asjakohased, ning selleks, et seda teha, peab komisjon talle hankima vähemalt ammendava nimekirja toimiku mittekonfidentsiaalsetest dokumentidest, mis sisaldavad piisavalt täpset informatsiooni, et hageja saaks asjaolusid teades kindlaks määrata, kas kirjeldatud dokumendid on temale vajalikud või mitte.

¹⁷⁸ Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1), artikkel 239 ning komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustiku rakendussätted (EÜT L 253, lk 1), artikkel 905. Vt näiteks eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Common Market Fertilizers v. komisjon.

¹⁷⁹ Esimese Astme Kohtu 27. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-26/03: Geologistics v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁸⁰ Esimese Astme Kohtu 13. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-53/02: Ricosmos v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-420/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

Teiseks, vähendamise taotluste sisulise hindamise osas täpsustas Esimese Astme Kohus, et kuigi sellise taotluse rahuldamata jätmiseks peab olema tõendatud seos ettevõtjale süüks pandud hooletuse ja konkreetselt tuvastatud eriolukorra vahel, siis samal ajal ei ole aga vaja, et see eriolukord oleks asjaomase otsese ja vahetu hooletuse tagajärg. Selle kohta piisab tõdemusest, et hooletuse olemasolu aitas kauba tollijärelevalve alt väljaviimisele kaasa või lihtsustas seda.

III. Hüvitamisvaidlused

2005. aastal, kui jätta kõrvale avaliku teenistuse vaidlused, otsustas Esimese Astme Kohus seitsmeteistkümnes otsuses ja määruses ühenduste lepinguvälise vastutuse sisuliste tingimuste üle.¹⁸¹ Ainult kohtuasjas **AFCon Management Consultants jt v. komisjon** tunnistati õigust hüvitisele, mis kõnesolevas asjas oli alla 50 000 euro, ja see maksti välja ettevõtjale, kes kõrvaldati õigusvastaselt pakkumismenetlusest.¹⁸² Peale selle määras Esimese Astme Kohus kohtuasjas **Camar v. nõukogu ja komisjon**, kohaldades kahju hindamise klassikalisi põhimõtteid, hüvitise suuruse, mille põhimõtted olid varem paika pandud vaheotsustes.¹⁸³ Kõikides ülejäänud hagides, mis küll jäeti rahuldamata, tehti samapalju täpsustusi kahju hüvitamise hagide vastuvõetavuse, hüvitatava kahju ning kahju hüvitamiseks aluse andva käitumise osas.

A. Kahju hüvitamise hagi vastuvõetavuse tingimused

Esimese Astme Kohus tegi 2005. aastal mitu täpsustust kahju hüvitamise hagide vastuvõetavuse formaalsete tingimuste kohta, aegumise süsteemi kohta selles valdkonnas ja õiguskaitsevahendite eraldiseisvuse põhimõtte kohta.

¹⁸¹ Esimese Astme Kohtu 3. veebruari 2005. aasta otsused kohtuasjas T-19/01: Chiquita Brands jt v. komisjon; eespool 50. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas Comafrika ja Dole Fresh Fruit Europe v. komisjon; 16. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas T-283/02: EnBW Kernkraft v. komisjon; 17. märtsi 2005. aasta otsused kohtuasjas T-285/03: Agraz jt v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-243/05 P); kohtuasjas T-160/03: AFCon Management Consultants jt v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; eespool 68. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Holcim (Deutschland) v. komisjon; Esimese Astme Kohtu 13. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-260/97: Camar v. nõukogu ja komisjon; Esimese Astme Kohtu 14. septembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-140/04: Adviesbureau Ehcon v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata; eespool 22. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cofradía de pescadores de „San Pedro” de Bermeo jt v. nõukogu; Esimese Astme Kohtu 26. oktoobri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-124/04: Ouariachi v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-4/06 P); Esimese Astme Kohtu 30. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-250/02: Autosalone Ispra v. komisjon; 14. detsembri 2005. aasta otsused kohtuasjas T-69/00: FIAMM ja FIAMM Technologies v. nõukogu ja komisjon; kohtuasjas T-151/00: Laboratoire du Bain v. nõukogu ja komisjon; kohtuasjas T-301/00: Groupe Fremaux ja Palais Royal v. nõukogu ja komisjon; kohtuasjas T-320/00: CD Cartondruck v. nõukogu ja komisjon; kohtuasjas T-383/00: Beamglow v. parlament jt ning kohtuasjas T-135/01: Fedon & Figli jt v. nõukogu ja komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁸² Eespool 181. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus AFCon Management Consultants jt v. komisjon.

¹⁸³ Eespool 181. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Camar v. nõukogu ja komisjon.

Esiteks, selgelt väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole hageja kohustatud talle väidetavalt tekkinud kahju suurust välja arvutama. Siiski, nagu Esimese Astme Kohus täpsustas kohtuasjas **Polyelectrolyte Producers Group v. nõukogu ja komisjon**, selleks et täita kodukorras kehtestatud formaalseid vastuvõetavuse tingimusi (artikli 44 lõike 1 punkt c), peab hageja selgelt märkima elemendid, mis võimaldavad määratleda selle liiki ja ulatust. Kõnesolevas asjas piirdus hageja argumentatsioon temale väidetavalt tekkinud kahju kohta ainult kohaste tõenditega toetamata väidetega, mistõttu kahju hüvitamise hagi oli vastuvõetamatu.¹⁸⁴

Teiseks, aegumise kohta oli Esimese Astme Kohtul võimalus meelde tuletada väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt aegumine on kohaldatav ainult seda katkestavale teole eelneva enam kui viieaastase ajavahemiku suhtes, ilma et see mõjutaks hilisemate ajavahemike käigus tekkinud õigusi.¹⁸⁵ Määruses **Adviesbureau Ehcon v. komisjon** otsustas Esimese Astme Kohus, et see kohtupraktika on kohaldatav „ainult erandjuhul, kui on tõendatud, et asjaomane kahju tekkis pidevalt pärast selle tekkimise aluseks olnud faktilise asjaolu esinemist“. Käesolevas asjas ei olnud see nii, sest isegi kui väidetavalt tekkinud kahju – eeldusel, et see on tõendatud – kogu ulatus selgus alles pärast asjaomases riigihanke menetluses hageja pakkumise tagasilükkamist, tekkis see nimetatud tagasilükkamisest siiski kohe.¹⁸⁶

Lõpetuseks, kolmandas kohtuasjas **Holcim (France) v. komisjon** tuletas Esimese Astme Kohus meelde õiguskaitsevahendite eraldiseisvuse põhimõtet, leides et kui hageja oleks temale väidetavalt kahju tekitanud akti või tegevusetuse kohta võinud esitada tühistamis- või tegevusetushagi, kuid ei olnud seda siiski teinud, ei kujuta nende õiguskaitsevahendite kasutamata jätmine endast sellegipoolest kahju hüvitamise hagi aegumise alust.¹⁸⁷ Selles kohtuasjas sai Esimese Astme Kohus ikka seoses õiguskaitsevahendite eraldiseisvuse küsimusega täpsustada kohtupraktika ulatust, mille kohaselt kahju hüvitamise hagi on vastuvõetamatu, kui see on tegelikult suunatud lõpliku üksikotsuse tühistamisele. Selle kohtupraktikaga on silmas peetud erandjuhtu, kui kahju hüvitamise hagi on suunatud sellise summa väljamaksmisele, mis vastab täpselt hageja poolt üksikotsuse täitmiseks tasutud kohustusele ning kui kahju hüvitamise hagi on selle asjaolu tõttu suunatud selle üksikotsuse tühistamisele.¹⁸⁸ Esimese Astme Kohus täpsustas, et see kohtupraktika ei olnud asjasse puutuv, kuna „väidetav kahju tuleneb üksnes lõplikust halduse üksikaktist, mida hageja oleks saanud vaidlustada tühistamishagiga“. Kuid käesolevas asjas ei tulenenud hageja väidetav kahju halduse üksikaktist, mida hageja oleks saanud vaidlustada, vaid sellest, et komisjon jättis ebaõigesti vastu võtmata kohtuotsuse rakendamiseks nõutava meetme. Hagi tunnistati seega vastuvõetavaks.

¹⁸⁴ Eespool 29. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas *Polyelectrolyte Producers Group v. nõukogu ja komisjon*. Vt samuti eespool 181. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Autosalone Ispra v. komisjon*.

¹⁸⁵ Vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 16. aprilli 1997. aasta otsus kohtuasjas T-20/94: *Hartmann v. nõukogu ja komisjon*, EKL 1997, lk II-595, punkt 132. Selle kohaldamise osas 2005. aastal vt eespool 68. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Holcim (Deutschland) v. komisjon*.

¹⁸⁶ Eespool 181. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas *Ehcon v. komisjon*.

¹⁸⁷ Eespool 68. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas *Holcim (France) v. komisjon*.

¹⁸⁸ Vt eelkõige Euroopa Kohtu 26. veebruari 1986. aasta otsus kohtuasjas 175/84: *Krohn v. komisjon*, EKL 1986, lk 753, punkt 33.

B. Kahju, mida võidakse hüvitada

Kohtuotsuses **Internationaler Hilfsfonds v. komisjon** kehtestas Esimese Astme Kohus põhimõtte, mille kohaselt ombudsmani ees kantud advokaadikulud ei hüvitata kahju hüvitamise hagi raames eelkõige seetõttu, et menetluspool võib ombudsmani poole pöörduda ilma, et ta kasutaks selleks advokaati.¹⁸⁹ Samamoodi sedastas Esimese Astme Kohus oma määruses **Ehcon v. komisjon**, et kõnesoleva asja faktiliste asjaolude kohaselt ei olnud hageja suutnud tõendada põhjuslikku seost ombudsmani ees väidetavalt kantud kulude ja etteheidetava ebaseaduslikkuse vahel, kuna kodaniku vaba valik pöörduda ombudsmani poole ei saa tunduda ühenduse institutsioonidele või organitele võimalikult süüks pandava haldusomavoli otsese ja vajaliku tagajärjena.¹⁹⁰

C. Vastutus õigusvastase käitumise eest

Ühenduse lepinguvälist vastutust saab peale õigusvastase tegevuse puudumisel kohaldatava vastutuse hüpoteesi, mida on käsitletud edaspidi, tihedamini kohaldada õigusvastase tegevuse eest. Vastutuse kohaldamine selle hüpoteesi alusel eeldab mitmete tingimuste esinemist, s.o institutsioonidele etteheidetava tegevuse ebaseaduslikkus, kahju tegelik tekkimine ja põhjuslik seos selle tegevuse ja viidatud kahju vahel.¹⁹¹

2005. aastal tegi Esimese Astme Kohus mitte vähem kui üheksa kohtuotsust kahju hüvitamise hagide kohta seoses turu ühise korraldusega.¹⁹² Siinkohal on siiski piirdutud kuue detsembris 2005 kuulutatud kohtuotsusega, milles Esimese Astme Kohus, lahendades asju suurkojas, käsitles Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) vaidluste lahendamise organi (VLO) ja ühenduse õiguskorra otsuste hierarhia küsimust.¹⁹³

Neis kohtuasjades väitsid hagejad, et ühenduse tegevus oli WTO lepingutega seoses ebaseaduslik, mistõttu Esimese Astme Kohus pidi selgitama, kas sellised lepingud tekitavad kohtu jurisdiktsiooni alla kuuluvatele isikutele õiguse nendele lepingutele õiguslikult tugi-

¹⁸⁹ Esimese Astme Kohtu 11. juuli 2005. aasta määrus kohtuasjas T-294/04: Internationaler Hilfsfonds v. komisjon (apellatsioonimenetluses kohtuasi C-331/05 P), kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

¹⁹⁰ Eespool 181. joonealuses märkuses viidatud määrus kohtuasjas Ehcon v. komisjon.

¹⁹¹ Euroopa Kohtu 29. septembri 1982. aasta otsus kohtuasjas 26/81: Oleifici Mediterranei v. EMÜ, EKL 1982, lk 3057, punkt 16, ning Esimese Astme Kohtu 16. oktoobri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-336/94: Efiol v. komisjon, EKL 1996, lk II-1343, punkt 30.

¹⁹² Eespool 181. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Chiquita Brands jt v. komisjon; eespool 50. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Comafrika ja Dole Fresh Fruit Europe v. komisjon; eespool 181. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused Agraz jt v. komisjon; FIAMM ja FIAMM Technologies v. nõukogu ja komisjon; Laboratoire du Bain v. nõukogu ja komisjon; Groupe Fremaux ja Palais Royal v. nõukogu ja komisjon; CD Cartondruck v. nõukogu ja komisjon; Beamglow v. parlament jt ning Fedon & Figli jt v. nõukogu ja komisjon.

¹⁹³ Eespool 181. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused FIAMM ja FIAMM Technologies v. nõukogu ja komisjon; Laboratoire du Bain v. nõukogu ja komisjon; Groupe Fremaux ja Palais Royal v. nõukogu ja komisjon; CD Cartondruck v. nõukogu ja komisjon; Beamglow v. parlament jt ning Fedon & Figli jt v. nõukogu ja komisjon. Vt selle küsimuse kohta samuti eespool 181. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Chiquita Brands jt v. komisjon.

neda, et vaidlustada ühenduse õigusakti kehtivust VLO otsuse suhtes. Neis kuues kohtuotsuses otsustas Esimese Astme Kohus, et see ei ole nii. WTO lepingud ei kuulu oma iseloomu ja ülesehituse tõttu põhimõtteliselt nende normide hulka, mille suhtes ühenduse kohus kontrollib ühenduse institutsioonide tegevuse õiguspärasust, välja arvatud kui ühendus on soovinud rakendada WTO raames võetud erikohustust, või olukorras, kus ühenduse õigusakt viitab selgelt WTO lepingute konkreetsetele sätetele.¹⁹⁴ Seega ei kohaldata VLO otsuse olemasolul, millega tuvastatakse liikme võetud meetmete vastuolu WTO eeskirjadega, kumbagi neist eranditest. Mis puudutab esimest erandit, siis kohustudes viima oma normid kooskõlla WTO eeskirjadega, ei soovinud komisjon võtta WTO raamistikus erikohustust, mis lubaks kontrolli, kuna vaidluste lahendamise kord jätab igal juhul olulise koha läbirääkimiste jaoks. Järelikult võib ühenduse kohtu kontroll nõrgendada ühenduse läbirääkijate positsiooni vaidlusele vastastikku vastuvõetava lahenduse otsimisel. Teise erandi kohta otsustas Esimese Astme Kohus, et „banaanitur“ ühine korraldus ei viita selgelt WTO lepingute konkreetsetele sätetele.

Institutsiooni käitumise ebaseaduslikuks tunnistamiseks õigusvastase käitumise eest vastutuse kohaldamise süsteemis nõuab kohtupraktika, et oleks tuvastatud üksikisikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumine. Euroopa Kohtu poolt ühenduse lepinguvälise kahju valdkonnas loodud süsteem võtab iseäranis arvesse lahendatavate olukordade keerukust, õigusaktide kohaldamise või tõlgendamisega kaasnevat raskust ning eriti vaidlustatud akti andja kaalutlusruumi. Otsustav kriteerium selleks, et pidada ühenduse õiguse rikkumist piisavalt selgeks, on asjaomase ühenduse institutsiooni poolt oma kaalutlusõigusele seatud piiride ilmne ja jäme eiramine. Kui sellel institutsioonil on üksnes märkimisväärselt vähendatud, kui mitte olematu kaalutlusruum, võib ühenduse õiguse vähim rikkumine olla piisav, et tuvastada piisavalt selge rikkumise olemasolu.¹⁹⁵ Seega, kohtuasjas **Holcim (Deutschland) v. komisjon** soovis hageja pangagarantiide kulude hüvitamist, mis olid antud Esimese Astme Kohtu poolt lõpuks tühistatud trahvide tasumise vältimiseks.¹⁹⁶ Esimese Astme Kohus sedastas, et komisjoni kaalutlusruum oli selgelt vähendatud valdkonnas, milles ta oli toime pannud hukkamõistetud õigusrikkumise (EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise tuvastamine), kuid see institutsioon seisis siiski silmitsi keerulise olukorraga, nii et tema poolt toime pandud õigusrikkumine ei olnud seda keerukust arvestades piisavalt selge, et tekitada õigust kahju hüvitamisele.

D. Vastutus õigusvastase käitumise puudumisel

Vastavalt EÜ artiklile 288 heastab ühendus lepinguvälise vastutuse korral kõik oma institutsioonide või oma teenistujate poolt ülesannete täitmisel tekitatud kahjud vastavalt liikmesriikide seaduste ühistele üldprintsiipidele. Esimese Astme Kohus tunnistas detsembris

¹⁹⁴ Vt näiteks Euroopa Kohtu 23. novembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-149/96: Portugal v. nõukogu, EKL 1999, lk I-8395.

¹⁹⁵ Euroopa Kohtu 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-352/98 P: Bergaderm ja Goupil v. komisjon, EKL 2000, lk I-5291, punktid 40 ja 42–44, ning 10. detsembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-312/00 P: Komisjon v. Camar ja Tico, EKL 2002, lk I-11355, punktid 52–55.

¹⁹⁶ Eespool 68. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Holcim (Deutschland) v. komisjon.

2005 välja kuulutatud mitmes suurkoja otsuses selgelt, et ühenduse vastutus on kohaldatav isegi õigusvastase käitumise puudumisel.¹⁹⁷

1993. aastal võttis nõukogu vastu määruse, millega kehtestati liikmesriikidele ühised banaaniimpordi reeglid.¹⁹⁸ Selles määruses olid ette nähtud soodustingimused banaanidele, mis pärinevad teatavatest Aafrika, Kariibi mere saarte ja Vaikse ookeani piirkonna riikidest. Mitmete riikide, kelle hulgas olid ka Ameerika Ühendriigid, esitatud kaebuste põhjal otsustas WTO vaidluste lahendamise organ, et ühenduse banaaniimpordi kord on WTO lepingutega vastuolus. 1998. aastal võttis nõukogu seega vastu määruse, mis muutis seda korda. Leides, et uus kord oli ikkagi WTO lepingutega vastuolus, lubas VLO Ameerika Ühendriikidel nende taotlusel kohaldada täiendavat tollimaksu ühenduse kaupadele, mis esinesid Ameerika ametiasutuste koostatud nimekirjas. Kuus Euroopa Ühenduses registreeritud äriühingut palus seejärel Esimese Astme Kohtul nõuda komisjonilt ja nõukogult kahju hüvitamist, mis tekkis seoses Ameerika vastuabinõude kohaldamisega nende Ameerika Ühendriiki suunatud ekspordile.

Oma kohtuotsuses leidis Esimese Astme Kohus esmalt, et käesolevas asjas ei saanud kohaldada ühenduse vastutust õigusvastase käitumise eest. Kuid ta leidis, et kuigi ühenduse institutsioonidele süüks pandava tegevuse õigusvastasus ei ole tõendatud, ei tähenda see siiski seda, et ettevõtjad, kes peavad kandma ebaproportsionaalseid kohustusi, mis tulenevad eksporditurgudele juurdepääsust, ei saaks mingil juhul ühenduse vastutuse alusel kompensatsiooni nõuda. Lepinguvälist kahju puudutav siseriiklik õigus, millele viitab EÜ artikkel 288, lubab kindlates valdkondades ja erilisel viisil, olgugi et erinevas ulatuses, üksikisikutel nõuda kohtu kaudu teatava kahju hüvitamist isegi juhul, kui kahju tekitaja ei ole tegutsenud õigusvastaselt. Seega eeldades, et kahju on tekitatud ühenduse institutsioonide tegevusega, mille õigusvastasus ei ole tõendatud, võib ühenduse lepinguvälist vastutust kohaldada siis, kui on täidetud kõik tegeliku kahju tekkimise, selle ja ühenduse institutsioonide käitumise vahelise põhjusliku seose ning asjaomase kahju ebatavalise ja erilise iseloomuga seotud kohustuslikud tingimused. Nii tuvastas Esimese Astme Kohus esimest korda ja praktiliselt ühenduse lepinguvälise vastutuse selle organite õigusvastase käitumise puudumisel.

Kõnesolevas asjas oli kahjuga seotud tingimus täidetud. Sama kehtis ka kahju ja institutsioonide käitumise vahelise põhjusliku seose kohta. Ühenduse suhtes kontsessioonide peatamist täiendava imporditollimaksu kehtestamise teel tuleb mõista kui tagajärge, mis tuleneb ühenduse poolt heakskiidetud WTO vaidluste lahendamise süsteemi tavapärase ja etteaimatava kohaldamise käigus objektiivselt sellest, et nõukogu ja komisjon jätsid jõusse WTO lepingutega vastuolus oleva banaaniimpordi korra. Nii tõi institutsioonide tegevus tingimata kaasa vastuabinõu kehtestamise ja seda tegevust tuleb „vaadelda kui hagejate poolt pärast Ameerika täiendava tollimaksu kehtestamist kantud kahju otsustavat põhjust“. Hagejad ei olnud seevastu suutnud tõendada, et neile on tekkinud ebatavaline

¹⁹⁷ Eespool 181. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused FIAMM ja FIAMM Technologies v. nõukogu ja komisjon; Laboratoire du Bain v. nõukogu ja komisjon; Groupe Fremaux ja Palais Royal v. nõukogu ja komisjon; CD Cartondruck v. nõukogu ja komisjon; Beamglow v. parlament jt ning Fedon & Figli jt v. nõukogu ja komisjon.

¹⁹⁸ Nõukogu 13. veebruari 1993. aasta määrus (EMÜ) nr 404/93 banaanituru ühise korralduse kohta (EÜT L 47, lk 1).

kahju, s.o kahju, mis ületab asjaomase sektori tegevusala juurde kuuluvate majandusriskide piire. Võimalus peatada tariifikontsessioonid on üks käesoleva aja rahvusvahelise kaubandussüsteemi juurde kuuluv paratamatus ning seetõttu peab seda taluma iga ettevõtja, kes otsustab oma toodangut turustada ühe WTO liikme turul. Seetõttu jättis Esimese Astme Kohus need kuus lagi rahuldamata.

IV. *Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused*

2005. aastal jätkus ajutiste meetmete kohaldamise taotluste arvu langus, mis ilmnes juba 2004. aastal, kuna esitati ainult kakskümmend üks taotlust, võrreldes kahekümne kuue taotlusega 2004. aastal ja kolmekümne üheksa taotlusega 2003. aastal. Sel aastal lahendas Esimese Astme Kohtu president ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustava kohtuniku-na kolmteist kohtuasja.

Selles aruandes on ära märgitud ainult kiireloomulisuse hindamine kohtuasjas **Deloitte Business Advisory v. komisjon**.¹⁹⁹ Selles kohtuasjas esitas Deloitte Business Advisory taotluse peatada ühelt poolt ühe komisjoni otsuse, millega lükati tagasi konsortsiumi pakumine, mille liige ta oli, täitmine ning teiselt poolt asjaomase riigihankelepingu sõlmimine kolmanda isikuga. Peale tema maine kahjustamise tugines hageja asjaolule, et vaidlustatud otsuste tühistamise korral ning ajutiste meetmete puudumisel ei saa temaga pakkumismenetluses asjaomast riigihankelepingut enam sõlmida ega seda hiljem täita ja järelikult ei ole tal võimalik saada tema maine, kogemuse ja sissetulekuga seotud kasu.

Kontrollides, kas on tõendatud piisava tõenäosusega, et hagejal võib taotletud ajutiste meetmete puudumisel tekkida oluline ja korvamatu kahju, leidis ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik, et konsortsium, millesse hageja kuulus, oli kaotanud võimaluse, et temaga sõlmitaks riigihankeleping, ning sellest tuleneva võimaluse saada sellest erinevat majanduslikku või mittemajanduslikku kasu, mis võimalusel tuleneks lepingu täitmisest. Seega, arvestades esiteks lepingu ettenähtud täitmise tähtaega, oli vähetõenäoline, et komisjoni võimalus korraldada uus riigihankemenetlus võimaldaks iseenesest jätta hagejale võimaluse, et temaga sõlmitaks riigihankeleping, ning riigihankelepingut täita. Teiseks, mis puudutab hagejale võimalikult tekkiva kahju hilisemat hüvitamise võimalust, siis toimikus ei olnud viidet, mille kohaselt oleks piisaval kindlalt tagatud, et vaidlustatud otsuste tühistamise korral maksab komisjon hagejale hüvitist ilma, et oleks esitatud kahju hüvitamise lagi. Veelgi enam, kahju, mis koosneb sellest, et hageja kaotab võimaluse, et temaga sõlmitaks riigihankeleping, tuleb lugeda väga raskesti hinnatavaks ning seetõttu korvamatuks kahjuks. Hageja ei olnud siiski õiguslikult piisavalt tõendanud, et ta oleks pakkumismenetluse raames temaga riigihankelepingu sõlmimisest ja selle täitmisest saanud piisavalt olulist kasu. Kuna huvide kaalumisel käesolevas asjas kaldus otsus igal juhul ajutiste meetmete kohaldamata jätmise kasuks, jättis ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik taotluse rahuldamata.

¹⁹⁹ Esimese Astme Kohtu presidendi 20. septembri 2005. aasta määrus kohtuasjas T-195/05 R: Deloitte Business Advisory v. komisjon, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata.

B – Esimese Astme Kohtu kosseis

(Protokolliline järjestus 7. oktoobril 2005)

Esimene rida, vasakult paremale:

kohtunik P. Lindh; kodade esimehed R. García-Valdecasas y Fernández, M. Vilaras ja M. Jaeger; Esimese Astme Kohtu president B. Vesterdorf; kodade esimehed J. Pirrung ja H. Legal; kohtunikud V. Tiili ja J. Azizi.

Teine rida, vasakult paremale:

kohtunikud O. Czúcz, F. Dehousse, N. J. Forwood, P. Mengozzi, J. D. Cooke, A. W. H. Meij, M. E. Martins de Nazaré Ribeiro ja E. Cremona.

Kolmas rida, vasakult paremale:

kohtusekretär E. Coulon; kohtunikud S. S. Papasavvas, K. Jürimäe, D. Šváby, I. Wiszniewska-Białecka, I. Pelikánová; V. Vadapalas, I. Labucka ja V. Trstenjak.

1. Esimese Astme Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Bo Vesterdorf

Sündinud 1945; jurist-lingvist Euroopa Kohtus; justiitsministeeriumi ametnik; abikohtunik; juriidiline atašee Taani alalises esinduses Euroopa Majandusühenduse juures; Østre Landsret'i (apellatsioonikohus) ajutine kohtunik; justiitsministeeriumi riigi- ja haldusõiguse talituse juhataja; osakonnajuhataja justiitsministeeriumis; ülikooli lektor; Euroopa Nõukogu inimõiguste juhtkomitee liige (CDDH), hiljem CDDH juhatuse liige; Saksamaal Trieris asuva Euroopa Õiguse Akadeemia „Kohtunike koolituse *ad hoc* komitee” liige; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989; Esimese Astme Kohtu president alates 4. märtsist 1998.

Rafael García-Valdecasas y Fernández

Sündinud 1946; *Abogado del Estado* (Jaénis ja Granadas); Jaéni ja hiljem Córdoba majandus- ja halduskohtu kohtusekretär; advokatuuri liige (Jaén, Granada); välisministeeriumi ühenduse kohtuasjade osakonna juhataja; Hispaania delegatsiooni juht Esimese Astme Kohtu asutamiseks loodud töögrupis nõukogu juures; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 25. septembrist 1989.

Virpi Tiili

Sündinud 1942; Helsingi Ülikooli õigusteaduste doktor; Helsingi Ülikooli tsiviil- ja äriõiguse assistent; Soome Keskkaubanduskoja õigus- ja kaubanduspoliitika osakonna juhataja; Soome Tarbijakaitseameti peadirektor; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995.

Pernilla Lindh

Sündinud 1945; lõpetanud Lundi Ülikooli õigusteaduse erialal; Stockholmi apellatsioonikohtu kohtunik (assessor); välisministeeriumi kaubandusosakonna õigusteenistuse peadirektor; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995.

Josef Azizi

Sündinud 1948; Viini Ülikooli õigusteaduse doktor ning lõpetanud ühiskonna- ja majandusteaduste eriala; Viini Majandusülikooli ja Viini Ülikooli õigusteaduskonna lektor ja vanemlektor; Ministerialrat ja osakonna juhataja Föderaal-kantseleis; Euroopa Nõukogu õiguslase koostöö juhtkomitee (CDJC) liige; volitatud esindaja Verfassungsgesichtshofis (konstitutsioonikohus) föderaalsete põhiseaduslike järelevalve menetlustes; Austria föderaalõiguse ühenduse õigusega kohandamise eest vastutav kooskõlastaja; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 18. jaanuarist 1995.

John D. Cooke

Sündinud 1944; liri advokatuuri liige alates 1966; Inglismaa ja Walesi, Põhja-Iirimaa ja Uus-Lõuna-Walesi advokatuuride liige; *barrister* 1966–1996; *Senior Counsel*, Inner Bar of Ireland 1980, Uus-Lõuna-Wales 1991; Euroopa Advokatuuride Nõukogu (CCBE) president 1985–1986; külalisprofessor, University College Dublin; Chartered Institute of Arbitrators'i liige; Royal Zoological Society of Ireland'i president 1987–1990; *bencher*, Honorable Society of Kings Inns, Dublin; *honorary bencher*, Lincoln's Inn, London; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 10. jaanuarist 1996.

Marc Jaeger

Sündinud 1954; advokaat; justiitsministeeriumi ametnik, määratud peaprokuröri osakonda; Tribunal d'arrondissement de Luxembourg'i kohtunik, asepresident; lektor Luksemburgi ülikoolikeskuses (Centre universitaire de Luxembourg); lähetatud kohtunik, õigusnõunik Euroopa Kohtus alates 1986; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 11. juulist 1996.

Jörg Pirrung

Sündinud 1940; Marburgi Ülikooli teaduslik assistent; õigusteaduste doktor (Marburgi Ülikool); Saksamaa Liitvabariigi justiitsministeeriumi rahvusvahelise eraõiguse osakonna referent, hiljem rahvusvahelise eraõiguse talituse juhataja, seejärel Saksamaa Liitvabariigi justiitsministeeriumi eraõiguse osakonna juhataja; Unidroit' nõukogu liige (1993–1998); Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverentsi lastekaitse konventsiooni väljatötamise komisjoni eesistuja (1996); Trieri Ülikooli auprofessor (rahvusvaheline eraõigus ja rahvusvaheline tsiviilmenetlus; Euroopa õigus); alates 2002. aastast Hamburgi Max Plancki Rahvusvahelise ning Välismaise Eraõiguse Instituudi erialanõukogu liige; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 11. juunist 1997.

Paolo Mengozzi

Sündinud 1938; rahvusvahelise õiguse professor ja Bologna Ülikooli Euroopa ühenduste õiguse Jean Monnet' õppetooli hoidja; Madridi Carlos III Ülikooli audoktor; Johns Hopkinsi Ülikooli (Bologna Center), St. Johns'i (New York), Georgetowni, Paris-II, Georgia (Athens) ülikoolide ja Institut universitaire international'i (Luxembourg) külalisprofessor; Nimègue'i Ülikooli European Business Law Pallas-programmi koordinaator; Euroopa Ühenduste Komisjoni riigihangete nõuandekomitee liige; kaubandus- ja tööstusministeeriumi aseriigisekretär Itaalia eesistumise ajal nõukogus; Euroopa ühenduste Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) töögrupi liige ja Haagi Rahvusvahelise Õiguse Instituudi WTO-d puudutava uurimisprogrammi juhataja 1997. aastal; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 4. märtsist 1998.

Arjen W. H. Meij

Sündinud 1944; nõunik Hollandi Ülemkohtus (1996); College van Beroep voor het bedrijfsleven'i (kaubanduse ja tööstuse halduskohus) liige ja asepresident (1986); sotsiaalkindlustuse apellatsioonikohtu asenduskohtunik ja tollitariife käsitleva halduskohtu asendusliige; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1980); Euroopa õiguse lektor Groningeni Ülikooli õigusteaduskonnas ja uurimistööstuse assistent University of Michigan Law School'is; Amsterdami kaubanduskoja rahvusvahelise sekretariaadi liige (1970); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998.

Mihalis Vilaras

Sündinud 1950; advokaat (1974–1980); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse siseriiklik ekspert, seejärel V peadirektoraadi juhtivametnik (tööhõive, töösuhted, sotsiaalküsimused); Kreeka Riiginõukogu nooreliige ja liige alates 1999; Kreeka kõrgeima erikohtu lisaliige; Kreeka seadusloome keskkomitee liige (1996–1998); Kreeka valitsuse peasekretariaadi õigusteenistuse juhataja; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 17. septembrist 1998.

Nicholas James Forwood

Sündinud 1948; lõpetanud Cambridge'i Ülikooli – BA 1969, MA 1973 (meaanikateadused ja õigusteadus); Inglise advokatuuri liige 1970, seejärel töötanud advokaadina Londonis (1971–1999) ja Brüsselis (1979–1999); liri advokatuuri liige 1981; Queen's Counsel 1987; Benchler of the Middle Temple 1998; Inglise ja Walesi advokatuuride esindaja Euroopa Advokatuuride Nõukogus (CCBE) ja CCBE alalise delegatsiooni president Euroopa Kohtu juures (1995–1999); World Trade Law Association'i ja European Maritime Law Organization'i juhatuse liige (1993–2002); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 15. detsembrist 1999.

Hubert Legal

Sündinud 1954; Conseil d'État' liige (Prantsusmaa); École normale supérieure de Saint-Cloud' ja École nationale d'administration'i endine õpilane; inglise keele õpetaja (1979–1985); *rapporteur* ja hiljem kohtujurist Conseil d'État' kohtumenetlusi käsitlevates koosseisudes (1988–1993); õigusnõunik Prantsuse Vabariigi alalises esinduses Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni juures New Yorgis (1993–1997); kohtunik Puissochet' kabineti õigusnõunik Euroopa Kohtus (1997–2001); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 19. septembrist 2001.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Sündinud 1956; õpingud Lissabonis, Brüsselis ja Strasbourgis; advokaat Portugalis ja Brüsselis; sõltumatu uurija, Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles; Euroopa Kohtu Portugali kohtuniku J. C. Moitinho de Almeida õigusnõunik (1986–2000), seejärel Esimese Astme Kohtu presidendi B. Vesterdorfi õigusnõunik (2000–2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 31. märtsist 2003.

Franklin Dehousse

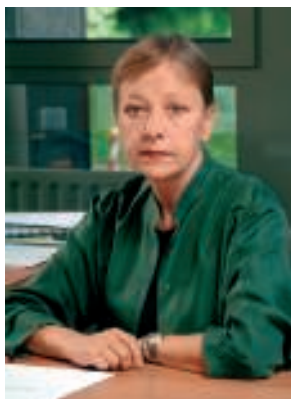
Sündinud 1959; õigusteaduskonna diplom (Liège'i Ülikool, 1981); aspirant (Fonds national de la recherche scientifique, 1985–1989); esindajate koja õigusnõunik (1981–1990); õigusteaduste doktor (Strasbourg'i Ülikool, 1990); professor (Liège'i ja Strasbourg'i ülikoolid, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Bordeaux' Montesquieu' Ülikool; collègue Michel Servet des universités de Paris; Notre-Dame de la Paix teaduskonnad, Namur); välisministri eriesindaja (1995–1999); Institut royal des relations internationales'i Euroopa-õpingute juhataja (1998–2003); Conseil d'Etat' abiliige (2001–2003); Euroopa Komisjoni konsultant (1990–2003); Observatoire Internet'i liige (2001–2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 7. oktoobrist 2003.

Ena Cremona

Sündinud 1936; Malta Kuningliku Ülikooli keeleteaduse diplom (1955); Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduse doktor (1958); Malta advokaatuuri liige alates 1959; riikliku naiste nõukogu juriidiline nõustaja (1964–1979); avaliku teenistuse komisjoni liige (1987–1989); Lombard Bank (Malta) Ltd nõukogu liige, riigi kui aktsionäri esindaja (1987–1993); valimiskomisjoni liige alates 1993; Malta Kuningliku Ülikooli õigusteaduskonna lõputööde hindamise komisjonide liige; rassismi- ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) liige (2003–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ottó Czúcz

Sündinud 1946; Szegedi Ülikooli õigusteaduse doktor (1971); tööministeeriumi ametnik (1971–1974); Szegedi Ülikooli lektor ja professor (1974–1989), õigusteaduskonna dekaan (1989–1990), prorektor (1992–1997); advokaat; riikliku pensionikindlustuse presiidiumi liige; Euroopa Sotsiaalkindlustuse Instituudi aseesimees (1998–2002); Rahvusvahelise Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsiooni teadusnõukogu liige; konstitutsioonikohtu kohtunik (1998–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Wiszniewska-Białecka

Sündinud 1947; Varssavi Ülikooli õigusteaduse diplom (1965–1969); õigusteaduste instituudi teadur, teaduste akadeemia assistent, abiprofessor, professor (1969–2004); Max Plancki instituudi teadur välisriikide ja rahvusvahelise patendi-, autori- ja konkurentsioiguse alal Münchenis (1985–1986); advokaat (1992–2000); kõrgema halduskohtu kohtunik (2001–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Irena Pelikánová

Sündinud 1949; õigusteaduse doktor, majandusõiguse assistent (kuni 1989), seejärel teaduste doktor, äriõiguse professor (alates 1993) Praha Karli Ülikooli õigusteaduskonnas; väärtpaberite komisjoni juhtorgani liige (1999–2002); advokaat; Tšehhi valitsuse õigusloomenõukogu liige (1998–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Daniel Šváby

Sündinud 1951, õigusteaduse doktor (Bratislava Ülikool); Bratislava esimese astme kohtu kohtunik; apellatsioonikohtu tsiviilasju lahendav kohtunik ja Bratislava apellatsioonikohtu aseesimees; justiitsministeeriumi õigusinstituudi tsiviil- ja perekonnaõiguse osakonna liige; ülemkohtu äriõiguse asju lahendava kohtuniku kohusetäitja; Euroopa Inimõiguste Komisjoni liige (Strasbourg); konstitutsioonikohtu kohtunik (2000–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Vilenas Vadapalas

Sündinud 1954; Moskva Ülikooli õigusteaduse doktor; Varssavi Ülikooli õigusteaduse habiliteeritud doktor; Vilniuse Ülikooli professor: rahvusvaheline õigus (alates 1981), inimõigused (alates 1991) ja Euroopa Ühenduse õigus (alates 2000); valitsuse Euroopa õiguse osakonna peadirektor; Vilniuse Ülikooli Euroopa õiguse professor, Jean Monnet' õppetooli hoidja; Leedu Euroopa Liidu alaste õpingute assotsiatsiooni esimees; Leedu liitumisega seotud põhiseadusliku reformi parlamendi töögrupi esimees; Rahvusvahelise Juristide Komisjoni liige (aprill 2003); Euroopa Nõukogu endine ekspert siseriikliku õiguse Euroopa inimõiguste konventsioonile vastavuse küsimustes; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Küllike Jürimäe

Sündinud 1962; Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduse diplom (1981–1986); prokuröri abi Tallinnas (1986–1991); Eesti Diplomaatide Kooli diplom (1991–1992); juriidiline nõunik (1991–1993) ja peanõunik kaubandus-tööstuskojas (1992–1993); Tallinna ringkonnakohtu kohtunik (1993–2004); *European Master* inimõiguste ja demokratiseerimise valdkonnas, Padua ja Nottinghami ülikoolid (2002–2003); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Ingrida Labucka

Sündinud 1963; Läti Ülikooli õigusteaduse diplom (1986); siseministri Kirovi rajooni ja Riia linna inspektor (1986–1989); Riia esimese astme kohtu kohtunik (1990–1994); advokaat (1994–1998 ja juuli 1999 – mai 2000); justiitsminister (november 1998 – juuli 1999 ja mai 2000 – oktoober 2002); Haagi rahvusvahelise vahekohtu liige (2001–2004); parlamendi liige (2002–2004); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Savvas S. Papasavvas

Sündinud 1969; õpingud Ateena Ülikoolis (Ptychion 1991); 3. tsükli õpingud Pariisi II Ülikoolis (DEA avalikus õiguses 1992) ja Aix-Marseille III Ülikoolis (õigusteaduse doktor 1995); Küprose advokatuuri astumine, Nikosia advokatuuri liige alates 1993; Küprose Ülikooli lektor (1997–2002), riigiõiguse abiprofessor alates septembrist 2002; Euroopa Avaliku Õiguse Keskuse teadur (2001–2002); Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 12. maist 2004.

Verica Trstenjak

Sündinud 1962; Ljubljana Ülikooli õigusteaduse doktor (1995); õigus-teooria ja riigiõiguse ning eraõiguse professor (alates 1996); teadur; doktoriõpingud Zürichi Ülikoolis, Viini Ülikoolis (võrdleva õiguse insti-tuut), Hamburgis Max Plancki Rahvusvahelise Eraõiguse Instituudis, Amsterdami Avatud Ülikoolis; külalisprofessor Viini ja Freiburgi (Saksa-maa) ülikoolides ja Hamburgis Buceriusi Õiguskoolis; teaduse ja teh-noloogia ministeeriumi juriidilise osakonna juhataja (1994–1996) ja riigisekretär (1996–2000); valitsuse peasekretär (2000); Euroopa Tsiviilkoodeksi Töögrupi (Study Group on European Civil Code) liige alates 2003. aastast, Sloveenia Juristide Liidu autasu „Aasta jurist 2003“; Esimese Astme Kohtu kohtunik alates 7. juulist 2004.

Hans Jung

Sündinud 1944; õigusteaduskonna assistent, hiljem abiprofessor (Ber-liin); advokaat (Frankfurt); jurist-lingvist Euroopa Kohtus; õigusnõunik Euroopa Kohtu presidendi H. Kutscheri, hiljem Saksa kohtuniku juures Euroopa Kohtus; asekohtusekretär Euroopa Kohtus; Esimese Astme Kohtu kohtusekretär alates 10. oktoobrist 1989 kuni 6. oktoobrini 2005.

Emmanuel Coulon

Sündinud 1968; õpingud õigusteaduse alal (université Panthéon-Assas, Pariis); õpingud juhtimise alal (université Paris-Dauphine); Collège d'Europe (1992); sisseastumiseksam Pariisis asuvasse advokaate ette-valmistavasse piirkondlikku koolituskeskuse; Brüsseli advokatuuris advokaadina tegutsemise õiguse tunnistus; tegutsemine advokaadina Brüsselis; Euroopa Ühenduste Komisjoni korraldatud avaliku konkursi võitja; õigusnõunik Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtus (1996–1998 president A. Saggio kabinet, 1998–2002 president B. Vesterdorfi kabinet); Esimese Astme Kohtu presidendi kabineti juhataja (2003–2005); Esimese Astme Kohtu kohtusekretär alates 6. oktoobrist 2005.

2. Muudatused Esimese Astme Kohtu koosseisus 2005. aastal

Kohtusekretär Hans Jung lahkus Esimese Astme Kohtust 6. oktoobril 2005 ning tema asemel astus ametisse Emmanuel Coulon.

3. Protokolliline järjestus

alates 1. jaanuarist kuni 6. oktoobrini 2005

B. Vesterdorf, Esimese Astme Kohtu president
M. Jaeger, koja esimees
J. Pirrung, koja esimees
M. Vilaras, koja esimees
H. Legal, koja esimees
J. D. Cooke, koja esimees
R. García-Valdecasas y Fernández, kohtunik
V. Tiili, kohtunik
P. Lindh, kohtunik
J. Azizi, kohtunik
P. Mengozzi, kohtunik
A. W. H. Meij, kohtunik
N. J. Forwood, kohtunik
M. E. Martins de Nazaré Ribeiro, kohtunik
F. Dehousse, kohtunik
E. Cremona, kohtunik
O. Czúcz, kohtunik
I. Wiszniewska-Białecka, kohtunik
I. Pelikánová, kohtunik
D. Šváby, kohtunik
V. Vadapalas, kohtunik
K. Jürimäe, kohtunik
I. Labucka, kohtunik
S. S. Papasavvas, kohtunik
V. Trstenjak, kohtunik

H. Jung, kohtusekretär

alates 7. oktoobrist kuni 31. detsembrini 2005

B. Vesterdorf, Esimese Astme Kohtu president
M. Jaeger, koja esimees
J. Pirrung, koja esimees
M. Vilaras, koja esimees
H. Legal, koja esimees
R. García-Valdecasas y Fernández, koja esimees
V. Tiili, kohtunik
P. Lindh, kohtunik
J. Azizi, kohtunik
J. D. Cooke, kohtunik
P. Mengozzi, kohtunik
A. W. H. Meij, kohtunik
N. J. Forwood, kohtunik
M. E. Martins de Nazaré Ribeiro, kohtunik
F. Dehousse, kohtunik
E. Cremona, kohtunik
O. Czúcz, kohtunik
I. Wiszniewska-Białecka, kohtunik
I. Pelikánová, kohtunik
D. Šváby, kohtunik
V. Vadapalas, kohtunik
K. Jürimäe, kohtunik
I. Labucka, kohtunik
S. S. Papasavvas, kohtunik
V. Trstenjak, kohtunik

E. Coulon, kohtusekretär

4. Esimese Astme Kohtu endised liikmed

José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995), president 1989–1995
Donal Patrick Michael Barrington (1989–1996)
Antonio Saggio (1989-1998), president 1995–1998
David Alexander Ogilvy Edward (1989–1992)
Heinrich Kirschner (1989–1997)
Christos Yeraris (1989–1992)
Romain Alphonse Schintgen (1989–1996)
Cornelis Paulus Briët (1989–1998)
Jacques Biancarelli (1989–1995)
Koen Lenaerts (1989–2003)
Christopher William Bellamy (1992–1999)
Andreas Kalogeropoulos (1992–1998)
André Potocki (1995–2001)
Rui Manuel Gens de Moura Ramos (1995–2003)

Presidendid

José Luis da Cruz Vilaça (1989–1995)
Antonio Saggio (1995–1998)

Kohtusekretär

Hans Jung (1989–2005)

III peatükk

Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus

A – Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2005. aastal

President Paul J. Mahoney

Euroopa Liidu õiguskaitseüsteemi lisandus 2005. aastal uus kohus. Nõukogu asutas 2. novembri 2004. aasta otsusega¹ Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu, kasutades Nice'i lepinguga antud pädevust moodustada Esimese Astme Kohtu juurde kohtukollegiume, et teostada kindlates valdkondades asutamislepinguga sätestatud kohtulikku pädevust (EÜ artikli 220 teine lõik ja EÜ artikkel 225a).

Avaliku Teenistuse Kohtu, kelle pädevusse kuuluvad EÜ artikli 236 alusel ühenduse ning tema ametnike ja muude teenistujate vahelised vaidlused, moodustamise peamine põhjus on Esimese Astme Kohtu – kelle pädevus on aastatega laienenud – rolli üleküllastumine ning selle tagajärjed kohtuliku kontrolli efektiivsusele ühenduse õiguskorras. Avaliku Teenistuse Kohtu moodustamisega vabaneb Esimese Astme Kohus arvestatavast hulgast vaidlustest, mis moodustavad praegu ligi neljandiku aastas esitatud kohtuasjadest.

Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunike määramise kord erineb Euroopa Kohtus ja Esimese Astme Kohtus kehtivast korrast selles osas, et Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunikud nimetab ametisse nõukogu, kes teeb otsuse ühehäälselt, olles konsulteerinud seitsmest sõltumatust isikust koosneva komiteega, kes „esitab oma arvamuse kandidaatide sobivuse kohta [...] kohtuniku ametikohale” ning lisab sellele arvamusele kandidaatide loetelu, milles on vähemalt kaks korda nii palju kandidaate kui tuleb nimetada kohtunikke (artikli 225a neljas lõik ja Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 3 lõiked 3 ja 4).² Samuti on ette nähtud, et nõukogu peab tagama selle, „et kohtu koosseisus oleksid tasakaalustatult esindatud liikmesriikide kodanikud geograafiliselt võimalikult laialt alalt, esindades eri riikide õigussüsteeme” (Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 3 lõige 1).

Kohtu liikmed nimetatakse ametisse kuueks aastaks ja neid võib ametisse tagasi nimetada, vabanenud ametikohale nimetatakse uus kohtunik kuueks aastaks (Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 2 teine ja kolmas lõik).

Nõukogu nimetas 22. juuli 2005. aasta otsusega (2005/577/EÜ, Euratom) ametisse seitse kohtunikku, kes andsid ametivande Euroopa Kohtus 5. oktoobril 2005 peetud pidulikul kohtuistungil.

Avaliku Teenistuse Kohus nimetas 6. oktoobri 2005. aasta otsusega kolmeks aastaks ametisse Avaliku Teenistuse Kohtu esimese presidendi Paul Mahoney. Samal päeval alustati kohtusekretäri värbamise menetlust. Avaliku Teenistuse Kohus nimetas 9. novembri 2005. aasta otsusega ametisse Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretäri Waltraud Hakenbergi, kes andis ametivande 30. novembril 2005 peetud pidulikul kohtuistungil.

Volituste üleminek toimus 12. detsembril 2005 pärast Euroopa Kohtu presidendi otsuse avaldamist Euroopa Liidu Teatajas, milles teatatakse, et Avaliku Teenistuse Kohus on ette-

¹ Nõukogu 2. novembri 2004. aasta otsus 2004/752/EÜ, Euratom (ELT 2004, L 333, lk 7).

² Nõukogu kehtestas selle komitee kodukorra 18. jaanuari 2005. aasta otsusega 2005/49/EÜ, Euratom (ELT 2005, L 21, lk 13).

nähtud korras asutatud.³ Vastavalt otsuse 2004/752 artikli 3 lõikes 3 ettenähtule suunas Esimese Astme Kohtu president seejärel kohtuasjad, mille kirjalik menetlus ei olnud veel lõppenud, s.o 117 kohtuasja, Avaliku Teenistuse Kohtusse.

Nõukogu otsuse 2004/752 artikli 3 lõikest 4 nähtub, et kuni oma kodukorra jõustumiseni kohaldab Avaliku Teenistuse Kohus *mutatis mutandis* Esimese Astme Kohtu kodukorda.

Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunike ametivande andmise ja kohtuasjade tegeliku suunamise vahelist ajavahemikku kasutati viimati nimetatud kodukorra üksikasjalikuks läbivaatamiseks, et kohandada seda Avaliku Teenistuse Kohtu erisustele ning Euroopa Kohtu põhikirja I lisa sätetele.

Avaliku Teenistuse Kohus kaalus samuti pingsalt oma töömeetodeid ning eelkõige kodade moodustamist ja koosseisu, samuti oma kohtunike määramist kodadesse ja kohtuasjade jaotamist. Nii määras Avaliku Teenistuse Kohus vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 4 lõigetele 2–4 ning Esimese Astme Kohtu kodukorra artiklile 10 Horstpeter Kreppeli ja Sean Van Raepenbuschi kodade esimeesteks. Avaliku Teenistuse Kohus moodustas kolm koda, millest esimene ja teine koda koosnevad kolmest kohtunikust ning kolmas koda viiest kohtunikust. See viimati nimetatud koda võib samuti lahendada asju kolmeliikmelisena; selle esimees on Avaliku Teenistuse Kohtu esimees.⁴

Avaliku Teenistuse Kohus töötab välja oma kodukorra, milles tuleb arvestada avalikku teenistust puudutavate vaidluste erisusi. Teatud põhimõtted on juba väljendatud Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artiklis 7. Nii peab menetluse kirjalik osa nimetatud artikli lõike 3 kohaselt koosnema ainult ühest seisukohtade vahetamisest, kui Avaliku Teenistuse Kohus ei otsusta, et teine seisukohtade esitamine on vajalik. Sel juhul on ette nähtud, et Avaliku Teenistuse Kohus võib poolte kokkuleppel otsustada teha otsuse ilma suulise menetlusega. Vastavalt lõikele 4 püüab Avaliku Teenistuse Kohus kõigil menetluse etappidel, kaasa arvatud hagi esitamise ajal, leida võimalusi vaidluse rahumeelseks lahendamiseks ning üritab vajadusel lihtsustada sellist vaidluste lahendamist. See tähendab, et selle nõukogu poolt väljendatud soovi arvesse võtmiseks tuleb kehtestada sobiv menetluskord.

Avaliku Teenistuse Kohtu kohtukulude korraldus erineb Euroopa Kohtus ja Esimese Astme Kohtus kehtivast korraldusest selles osas, et vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja I lisa artikli 7 lõikele 5 on kaotaja pool põhimõtteliselt kohustatud katma kohtukulud, kui kodukorra vastavatest sätetest, mis tuleb veel vastu võtta, ei tulene teisiti.

Avaliku Teenistuse Kohus peaks esitama Euroopa Kohtule kodukorra eelnõu 2006. aasta esimeste kuude jooksul.

Kuigi Avaliku Teenistuse Kohtu ametlik aadress on Euroopa Kohtu aadress, asub see Allegro hoones, aadressil 35A avenue J. F. Kennedy, Luxembourgis. Avaliku Teenistuse Kohtul on oma istungisaal.

³ ELT 2005, L 325, lk 1.

⁴ Vt teatis ELT 2005, C 322, lk 16.

B – Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis

(Protokolliline järjestus 30. novembril 2005)

Vasakult paremale

kohtunikud H. Tagaras ja I. Boruta; koja esimees H. Kreppel; Avaliku Teenistuse Kohtu president P. Mahoney; koja esimees S. Van Raepenbusch; kohtunikud H. Kanninen ja S. Gervasoni; kohtusekretär W. Hakenberg.

1. Avaliku Teenistuse Kohtu liikmed

(ametisse astumise järjekorras)

Paul J. Mahoney

Sündinud 1946; õpingud õigusteaduse alal (*Master of Arts*, Oxfordi ülikool, 1967; *Master of Laws*, University College London, 1969); õppejõud, University College London (1967–1973); *barrister* (London, 1972–1974); ametnik, juhtivametnik Euroopa Inimõiguste Kohtus (1974–1990); külalisprofessor Kanadas Saskatoonis Saskatchewan ülikoolis (1988); Euroopa Nõukogu personalijuht (1990–1993); osakonnajuhataja (1993–1995); asekohtusekretär (1995–2001); Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtusekretär (2001 – september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu president alates 6. oktoobrist 2005.

Horstpeter Kreppel

Sündinud 1945; ülikooliõpingud Berliinis, Münchenis, Maini-äärses Frankfurdis (1966–1972); esimene riigieksam (1972); kohtunikupraktika Maini-äärses Frankfurdis (1972–1973 ja 1974–1975); Collège d'Europe'is Brugges (1973–1974); teine riigieksam (Maini-äärne Frankfurt, 1976); tööhõiveameti õigusnõunik ning advokaat (1976); töökohtu kohtunik (Hesseni liidumaa, 1977–1993); õppejõud Maini-äärse Frankfurdi Fachhochschule für Sozialarbeit'is ja Wiesbadeni Verwaltungsfachhochschule's (1979–1990); siseriiklik ekspert Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituses (1993–1996 ja 2001–2005); sotsiaalküsimuste atašee Saksamaa Liitvabariigi suursaatkonnas Madridis (1996–2001); Maini-äärse Frankfurdi töökohtu kohtunik (veebruar–september 2005); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Irena Boruta

Sündinud 1950; Wrocław'i ülikooli õigusteaduste diplom (1972); õigusteaduste doktor (Łódź 1982); advokaat, Poola Vabariigi advokatuuri liige (alates 1977); külalisteadlane (Paris X ülikool, 1987–1988; Nantes'i ülikool, 1993–1994); Solidarnośći ekspert (1995–2000); Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse õppejõud Łódźi ülikoolis (1997–1998 ja 2001–2005); Varssavi kõrgema kaubanduskooli professor (2002); tööõiguse ja sotsiaalkindlustusõiguse professor Varssavi Kardinal Stefan Wyszyński ülikoolis (2002–2005); töö- ja sotsiaalasjade abiminister (1998–2001); Poola Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimiste komisjoni liige (1998–2001); Poola valitsuse esindaja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni juures (1998–2001); mitme Euroopa töö- ja sotsiaalõiguse alase teose autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Heikki Kanninen

Sündinud 1952; Helsingi kõrgema kommertsikooli ja Helsingi ülikooli õigusteaduskonna diplom; Soome kõrgema halduskohtu õigusnõunik; avaliku teenistuse õiguskaitse reformiga tegeleva komitee peasekretär; kõrgema halduskohtu juhtivametnik; haldusvaidluste reformiga tegeleva komitee peasekretär, justiitsministeeriumi õigusloome talituse nõunik; EFTA Kohtu asekohtusekretär; Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik; kõrgema halduskohtu kohtunik (1998–2005); põgenike vaidlusi läbivaatava komisjoni liige; Soome kohtuasutuste arendamise komitee asepresident; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Haris Tagaras

Sündinud 1955; õigusteaduste diplom (Thessaloníki ülikool, 1977); eridiplom Euroopa õiguse alal (Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles, 1980); õigusteaduste doktor (Thessaloníki ülikool, 1984); jurist-lingvist Euroopa Ühenduste Nõukogus (1980–1982); Thessaloníki rahvusvahelise kaubandusõiguse ja Euroopa õiguse keskuse teadlane (1982–1984); Euroopa Ühenduste Kohtu ja Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (1986–1990); ühenduse õiguse, rahvusvahelise eraõiguse ja inimõiguste professor Ateena Panteioni ülikoolis (alates 1990); justiitsministeeriumi välisnõunik Euroopa asjades ja Lugano konventsiooni alalise komitee liige (1991–2004); siseriikliku konkurentsi alase komisjoni liige (1999–2005); telekommunikatsiooni ja posti puudutava siseriikliku komisjoni liige (2000–2002); Thessaloníki advokatuuri liige, advokaat kassatsioonikohtus; Euroopa advokaatide liidu (UAE) asutajaliige; rahvusvahelise võrdleva õiguse akadeemia liige; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Sean Van Raepenbusch

Sündinud 1956; õigusteaduste diplom (université libre de Bruxelles, 1979); eridiplom rahvusvahelise õiguse alal (Brüssel, 1980); õigusteaduste doktor (1989); Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles'i õigustalituse jurist (1979–1984); Euroopa Ühenduste Komisjoni ametnik (sotsiaalküsimuste üldosakond, 1984–1988); Euroopa Ühenduste Komisjoni õigustalituse teenistuja (1988–1994); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (1994–2005); õppejõud Charleroi ülikoolis (rahvusvaheline sotsiaalõigus ja Euroopa õigus, 1989–1991), Mons-Hainaut' ülikoolis (Euroopa õigus, 1991–1997), Liège'i ülikoolis (Euroopa avaliku teenistuse õigus 1989–1991; Euroopa Liidu institutsiooniline õigus 1995–2005; Euroopa sotsiaalõigus 2004–2005); mitmed Euroopa sotsiaalõiguse ja Euroopa Liidu konstitutsiooniõiguse teemalised publikatsioonid; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Stéphane Gervasoni

Sündinud 1967; Grenoble'i poliitikainstituudi diplom (1988) ja riikliku riigiteenistujate kooli diplom (1993), Conseil d'État' liige (kohtuvaidluste osakond 1993–1997, sotsiaalküsimuste osakond 1996–1997; hagi-avalduste eest vastutav isik alates 1996); õppejõud Pariisi poliitikainstituudis (1993–1995); valitsuse komissar cassation des pensions'i erikomisjonis (1994–1996); õigusnõunik avaliku teenistuse ministerruumis ja Pariisi linnavalitsuses (1995–1997); Yonne'i departemangu prefektuuri peasekretär, Auxerre'i linnajao abiprefekt (1997–1999); Savoie departemangu prefektuuri peasekretär, Chambéry linnajao abiprefekt (1999–2001); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (september 2001 – september 2005); NATO vaidluste lahendamise komisjoni koosseisuline liige (alates 2001); Avaliku Teenistuse Kohtu kohtunik alates 6. oktoobrist 2005.

Waltraud Hakenberg

Sündinud 1955; õpingud Regensburgi ja Genfi ülikooli õigusteaduskonnas (1974–1979); esimene riigieksam (1979); Euroopa Ühenduse õiguse magistriõpingud Collège d'Europe'is Brugges (1979–1980); õigusteaduse praktikant Regensburgis (1980–1983); õigusteaduste doktor (1982); teine riigieksam (1983); advokaat Münchenis ja Pariisis (1983–1989); Euroopa Ühenduste Kohtu ametnik (1990–2005); Euroopa Ühenduste Kohtu õigusnõunik (kohtunik P. Janni kabinetis, 1995–2005); õppejõud mitmetes Saksamaa, Austria, Šveitsi ja Venemaa ülikoolides; Saarimaa ülikooli auprofessor (alates 1999); mitmete õigusalaste komisjonide, ühenduste ja komiteede liige; arvukate ühenduse õigust ja ühenduse menetlusõigust käsitlevate publikatsioonide autor; Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretär alates 30. novembrist 2005.

2. Protokolliline järjestus

alates 6. oktoobrist 29. novembrini 2005

P. Mahoney, Avaliku Teenistuse Kohtu president
H. Kreppel, kohtunik
I. Boruta, kohtunik
H. Kanninen, kohtunik
H. Tagaras, kohtunik
S. Van Raepenbusch, kohtunik
S. Gervasoni, kohtunik

alates 30. novembrist 2005

P. Mahoney, Avaliku Teenistuse Kohtu president
H. Kreppel, koja esimees
S. Van Raepenbusch, koja esimees
I. Boruta, kohtunik
H. Kanninen, kohtunik
H. Tagaras, kohtunik
S. Gervasoni, kohtunik
W. Hakenberg, kohtusekretär

IV peatükk

Kohtumised ja visiidid

A – Ametlikud visiidid ja üritused Euroopa Kohtus ja Esimese Astme Kohtus 2005. aastal

17. jaanuar	Peter Chase, Office of European Union and Regional Affairs at the U.S. Department of State'i direktor, Bureau of European and Eurasian Affairs
17. jaanuar	Läti Vabariigi peaprokurör Jānis Maizītis ja Läti Vabariigi abiprokurör Rudīte Āboliņa
19. jaanuar	Taani parlamendi Euroopa asjade komisjon
27. jaanuar	Bridge Forum Dialogue'i uue hooaja avamine
28. jaanuar	Rumeenia justiitsminister Louisa Macovei ja TE suursaadik Tudorel Postolache
31. jaanuar	Liikmesriikide ja Euroopa institutsioonide esindajate kohtumine
24.–25. veebruar	Euroopa Liidu ja Hiina vaheline dialoog inimõiguste valdkonnas
14. märts	Küprose ülemkohtu esimees Christos Artemides
14. märts	Euroopa Parlamendi õiguskomisjoni delegatsioon
5. aprill	Läti parlamendi õiguskomisjoni esimees Mareks Segliņš
6. aprill	TE Türgi Vabariigi suursaadik Luksemburgis Mehmet Burhan Ant
11. aprill	TE Türgi Vabariigi Rahvuskogu esimees Bülent Arinç ja TE Türgi Vabariigi suursaadik Mehmet Burhan Ant,
11.–15. aprill	Äriõiguse Harmoniseerimise Aafrika Organisatsiooni (OHADA) ühise kohtu ja vahekohtu delegatsioon
17.–20. aprill	Tšehhi Vabariigi Konstitutsioonikohtu delegatsioon
25. aprill	Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse nõukogu delegatsioon
27. mai	Euroopa Inimõiguste Kohtu asekohtusekretär Erik Fribergh
6. juuni	Judith Kumin ja Erika Feller, Regional Representative of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)
7. juuni	Bulgaaria Vabariigi Konstitutsioonikohtu delegatsioon
9. juuni	TE suursaadik Bernhard Marfurt, Šveitsi esinduse juht Euroopa ühenduste juures Brüsselis
13. juuni	Ukraina valitsuse delegatsioon
14.–15. juuni	Georgetown'i (Washington) ülikooli professor John Jackson

Ametlikud visiidid

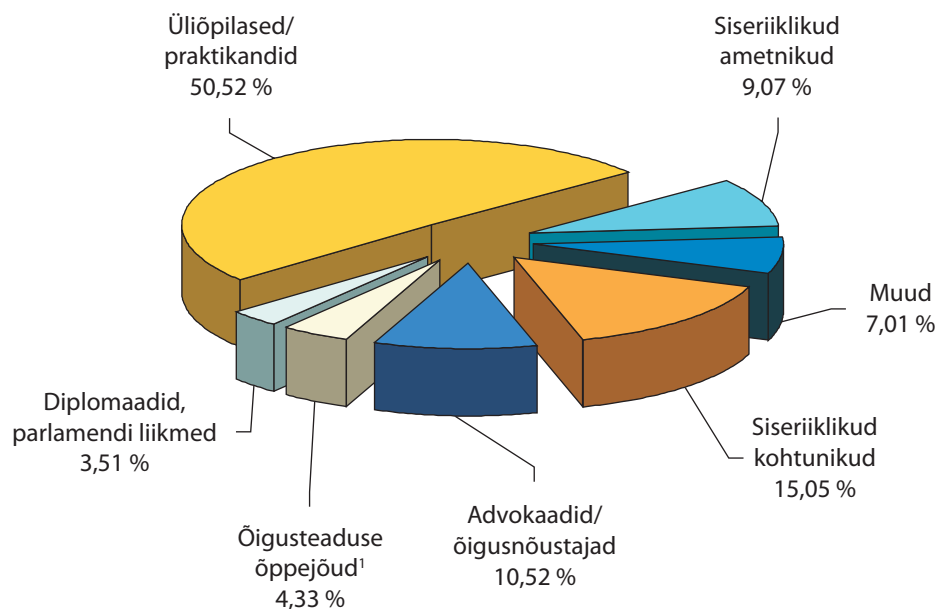
Kohtumised ja visiidid

22. september	Euroopa Parlamendi liige Anne E. Jensen
10.–11. oktoober	Poola Vabariigi Konstitutsioonikohtu delegatsioon
11. oktoober	Bulgaaria Vabariigi Konstitutsioonikohtu delegatsioon
14. november	Euroopa Liidu Advokatuuride Nõukogu (CCBE) delegatsioon
15. november	Malta Vabariigi Saadikutekoja esimees Anton Tabone
8. detsember	Consiglio Nazionale Forense delegatsioon

B – Õppevisiidid Euroopa Kohtusse ja Esimese Astme Kohtusse 2005. aastal

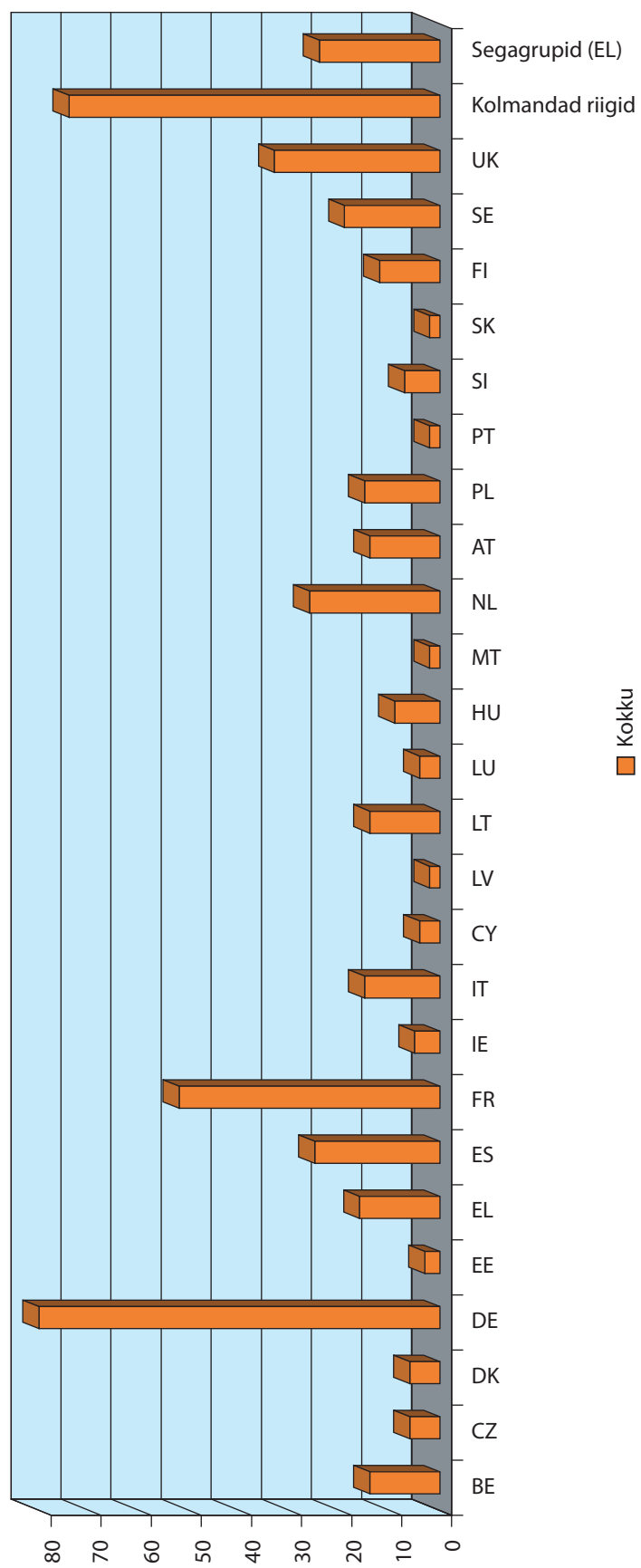
Jaotumine gruppide kaupa¹

	Siseriiklikud kohtunikud	Advokaadid/õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud ¹	Diplomaadid, parlamendi liikmed	Üliõpilased/praktikandid	Siseriiklikud ametnikud	Muud	Kokku
Gruppide arv	73	51	21	17	245	44	34	485

¹ Välja arvatud need, kes saatsid (üli)õpilasgruppe.

**Õppevisiidid Euroopa Kohtusse ja Esimese Astme Kohtusse 2005. aastal
Jaotumine liikmesriigiti¹**

	Külastajate arv							Gruppide arv	
	Siseriiklikud kohtunikud	Advokaadid/ õigusnõustajad	Õigusteaduse õppejõud ¹	Diplomaadid, parlamendi liikmed	Üliõpilased/ praktikandid	Siseriiklikud ametnikud	Muud	Kokku	Kokku
BE	92	3			307		18	420	14
CZ					42	16		58	6
DK	6				123	14		143	6
DE	241	156	8	166	1435	232	159	2397	80
EE	10	1						11	3
EL	167	52	6		166	25	50	466	16
ES	159	45			281	61	80	626	25
FR	227	59		140	1002	10	114	1552	52
IE		8			36	10	5	59	5
IT	20	1	2	189	238			450	15
CY		10			4			14	4
LV					4	3		7	2
LT		6	5	35	3	12		61	14
LU					16		126	142	4
HU			11		159		11	181	9
MT		5			35			40	2
NL	36	50			589	68	15	758	26
AT	30		5		212	10	38	295	14
PL	196	119	4		138	5		462	15
PT			4		2			6	2
SI	62	62			49			173	7
SK		6						6	2
FI		31		13	54		84	182	12
SE	85	28			54	178	23	368	19
UK	110	82		6	513	12		723	33
Kolmandad riigid	154	96	3	10	1210	24	48	1545	74
Segagrupid (EL)		169		22	595	36	82	904	24
Kokku	1595	989	48	581	7267	716	853	12 049	485

Kohtunised ja visiidid

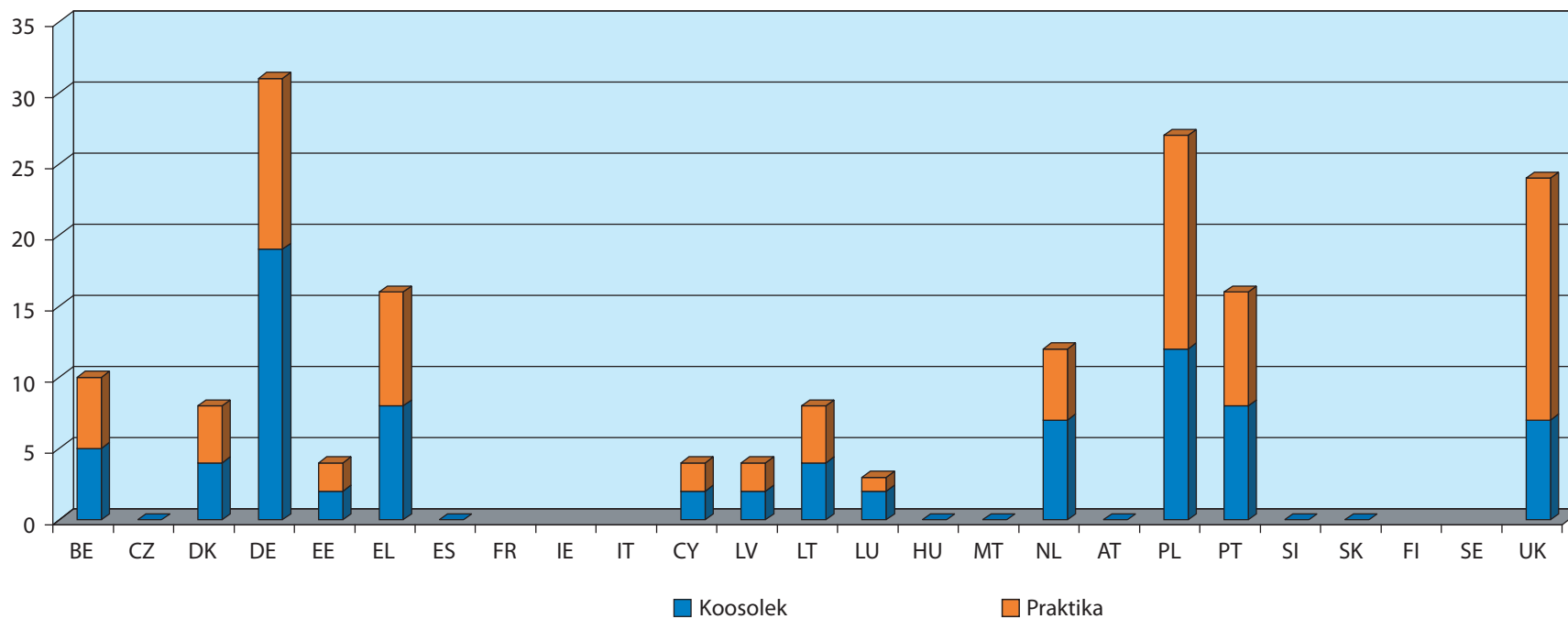
Õppevisiidid

¹ Välja arvatud need, kes saatsid (üli)õpilasgruppe.

170

Õppevisiidid Euroopa Kohtusse ja Esimese Astme Kohtusse 2005. aastal

Siseriiklikud kohtunikud

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Kokku
Koosolek	5		4	19	2	8					2	2	4	2			7		12	8					7	82
Praktika	5		4	12	2	8					2	2	4	1			5		15	8					17	85

Õppevisiidid

Kohtumised ja visiitid

C – Pidulikud istungid 2005. aastal

21. jaanuar	Euroopa Ühenduste Komisjoni liikmete ja presidendi pidulik ametisseastumine
7. märts	Endiste Euroopa Kohtu liikmete Robert Lecourt'i, Ole Due ja Pieter VerLoren van Themaat'i mälestamise pidulik istung
5. oktoober	Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohtu asutamise pidulik istung
6. oktoober	Pidulik istung kohtusekretär H. Jungi ametist lahkumise ja E. Coulon'i Esimese Astme Kohtu kohtusekretärina ametisse astumise puhul
30. november	Pidulik istung W. Hakenbergi ametisse astumise puhul Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretärina

D – Visiidid ja osalemine ametlikel üritustel 2005. aastal

Euroopa Kohus

10. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Pariisi Apellatsioonikohtu pidulikul avais- tungil
13.–15. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Eesti Riigikohtu 85. aastapäeval Tartus
14. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Austria parlamendi kahe koja pidulikul is- tungil Viinis Austria Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise 10. aast- päeva puhul
21. jaanuar	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Inimõiguste Kohtu pidulikul is- tungil Strasbourgis
27. jaanuar	Euroopa Kohtu president osales Euroopa Kohtu endise presidendi Ole Due matusetseremoonial Kopenhaagenis
9. veebruar	Euroopa Kohtu president osales Kreeka Majandus- ja Sotsiaalko- mittee 10. aastapäeva tähistamisel Ateenas
10. veebruar	Euroopa Kohtu president osales Ateenas Manouil Chrysolorase ni- melisel konverentsil „Euroopa Liidu õigussüsteemi arengud pärast Nice'i lepingut“
14. veebruar	Euroopa Kohtu president osales Lyonis Jean Moulin'i ülikooli õi- gusteaduskonna Euroopa uurimiskeskuse korraldatud konverent- sil „Euroopa Ühenduste Kohtu roll uue laienenud Euroopa majan- dusintegratsioonis“
14.–15. veebruar	Euroopa Kohtu esindus Ungari konstitutsioonikohtu korraldatud konverentsil „Conference of Presidents of European Constitutional Courts“ Budapestis
25.–26. veebruar	Euroopa Kohtu esindus Austria Vabariigi Euroopa Liiduga ühine- mise 10. aastapäeval Viinis
28. veebruar	Euroopa Kohtu president osales Freie Universität'i korraldatud konverentsil Berliinis
1. märts	Euroopa Kohtu esindus föderaalse töökohtu esimehe ametist lah- kumise ja uue esimehe ametisse astumise pidulikul istungil Erfurtis
3. märts	Euroopa Kohtu esindus Luksemburgi eesistumise raames korral- datud seminaril „Vastastikune usaldus Euroopa õiguskaitseala pii- res“ Luxembourgis
16. märts	Euroopa Kohtu president võttis Luxembourgis TE Austria Vabariigi suursaadikult W. Haggilt vastu aumärgi „das österreichische Eh- renkreuz für Wissenschaft und Kunst 1. Klasse“

17. märts	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Naisjuristide Ühenduse 5. kongressi avamisel Strasbourgis
21.–31. märts	Euroopa Kohtu presidendi ja delegatsiooni ametlik visiit Hiina Rahvavabariiki
7.–8. aprill	Euroopa Kohtu esindus advokatuuri 127. aastapäeva puhul korraldatud kollokviumil Istanbulis
26. aprill	Euroopa Kohtu president osales Brüsselis Euroopa Parlamendi korraldatud istungil Euroopa Liidu põhiõiguste kohta
5.–9. mai	Euroopa Kohtu presidendi ja delegatsiooni ametlik visiit Küprose ülemkohtusse
15. mai	Euroopa Kohtu esindus ametlikul tseremoonial „Staatsakt“ Austria riigilepingu allakirjutamise 50. aastapäeva puhul Viinis
15.–18. mai	Euroopa Kohtu presidendi ja kohtuniku P. Kūrise ametlik visiit Leetu Vilniusesse
15.–19. mai	Euroopa Kohtu esindus konverentsil „XIII ^e Congress of the Conference of the European Constitutional Courts“ Nikosias
23. mai	Euroopa Kohtu president võttis vastu Deutsche Hochschule für Verwaltungswissenschaften'i audoktori tiitli
25. mai	Euroopa Kohtu president osales kollokviumil „Feierliche Zeugnisübergabe 2005 in Verbindung mit dem Kongress Internationaler Juristennachwuchs & Praxis anlässlich des 2500. Absolventen der Internationalen Rechtsstudien“ Trieri ülikoolis
30. mai	Euroopa Kohtu esindus Bundesfinanzhof'i esimehe ametist lahkumise ja uue esimehe ametisse astumise pidulikul istungil Münchenis
1. juuni	Euroopa Kohtu esindus Itaalia rahvuspüha puhul korraldatud tseremoonial Roomas
2.–3. juuni	Euroopa Kohtu esindus „Euroopa kohtunike võrgustiku“ 3. aastakonverentsil Barcelonas
5.–6. juuni	Euroopa Kohtu esindus Euroopa Liidu Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse nõukogu ja üldkogu koosolekul Leipzigis
20. juuni	Euroopa Kohtu president osales Münsteris kollokviumil „Veranstaltungsreihen des Centrums für Europäisches Privatrecht“ ja tegi ettekande „Rechtswirkungen von EG-Richtlinien in privatrechtlichen Beziehungen“
20.–21. juuni	Euroopa Kohtu esindus Brüsselis seminaril, mis käsitles kohtumenetlusi välismaalaste ja pagulastega seotud kohtuvaidlustes

27. juuni	Euroopa Kohtu president osales Kreeka riiginõukogu esimehe lahkumistseremoonial Ateenas
28. juuni	Euroopa Kohtu esindus Sloveenia Vabariigi rahvuspäha puhul korraldatud pidustustel Brüsselis
1. juuli	Euroopa Kohtu esindus College van Beroep voor het bedrijfsleven'i 50. aastapäeval Noordwijkis (Madalmaad)
1.–2. juuli	Euroopa Kohtu esindus konverentsil Fourth Conference of the Association of European Competition Law Judges Londonis
2.–4. juuli	Euroopa Kohtu presidendi ametlik visiit Poola Konstitutsioonikohtusse Varssavis
12. juuli	Euroopa Kohtu esindus Hispaania Konstitutsioonikohtu 25. aastapäeva tähistamisel Madridis
12.–13. juuli	Euroopa Kohtu esindus Brüsselis Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjoni korraldatud istungil, mis käsitles OLAF-i põhikirja ja institutsionaalset raamistikku
7.–9. september	Euroopa Kohtu president osales Euroopa Õiguse Akadeemia korraldatud „3. Euroopa juristide päeval“ Genfis
19.–20. september	Euroopa Kohtu delegatsioon osales „Rahvusvahelise õiguse valdkonna õigusnõustajate komitee 30. kohtumisel“ Strasbourgis
21. september	Euroopa Kohtu esindus kollokviumil „Õiguse ühtlustamine Aafrikas ja Euroopas“ Bordeaux's
28. september-1. oktoober	Euroopa Kohtu president osales Tokios Deutscher Akademischer Austausch Dienst'i ja Alexander von Humboldt-Stiftung'i korraldatud kongressil „Rechtswissenschaftlicher Kongress in Tokio“
29.–30. september	Euroopa Kohtu esindus kaubamärkide ja tööstusdisainilahenduste valdkonna kohtunike neljandal sümposiumil Alicantes
30. september	Euroopa Kohtu esindus Austria Konstitutsioonikohtu asutamise pidulikul tähistamisel Viinis
3. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Saksamaa taasühinemise aastapäeva ametlikul tseremoonial Potsdamis
3. oktoober	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Londonis üritusel „Opening of the Legal Year“
17. oktoober	Euroopa Kohtu president osales Europa Institut – Saarland University korraldatud kollokviumil „Europäische Integration und Europäische Wirtschaft“ Saarbrückenis
23. oktoober	Euroopa Kohtu esindus Deutschen Buchhandels'i auhinna „Friedenspreis“ andmise ametlikul tseremoonial Maini-äärses Frankfurdis

31. oktoober	Euroopa Kohtu president osales kollokviumil „L'avenir de l'Europe au-delà de la présente incertitude” Thessaloníkis
2.–4. november	Euroopa Kohtu president osales üritusel „6 th International ECLN-Colloquium” Berliinis
9. november	Euroopa Kohtu presidendi ettekanne „Sir Thomas More Lecture” raames teemal „Fundamental Rights and Fundamental Freedoms: the challenge of striking a delicate balance” Londonis
10. november	Euroopa Kohtu presidendi ettekanne „Effet utile versus legal certainty: the case-law of the European Court of Justice on the direct effect of directives” UKAEL annual address'i raames Londonis
17. november	Euroopa Kohtu president osales Euroopa Ombudsmani institutsiooni loomise 10. aastapäeva puhul institutsioonide presidentidele pakutud õhtusöögil Brüsselis
21. november	Euroopa Kohtu president võttis Luxembourgis vastu Itaalia Vabariigi Teeneteordeni suurohvitseristi
22. november	Euroopa Kohtu esindus tööseminaril Brüsselis Euroopa Liidu ülemkohtute esimeeste võrgustiku liikmete ja Euroopa institutsioonide esindajate osavõtul
28.–29. november	Euroopa Kohtu delegatsioon osales Buenos Aireses Euroopa Komisjoni Argentiinas asuva delegatsiooni korraldatud seminaril „EU–Argentina: The challenge of reforming democratic States”
29. november	Euroopa Kohtu esindus Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohutute Ühenduse nõukogu koosolekul Brüsselis
6. detsember	Euroopa Kohtu esindus Soome Vabariigi presidendi korraldatud vastuvõtul iseseisvuspäeva puhul Helsingis
22. detsember	Euroopa Kohtu esindus Sloveenia Konstitutsioonikohtu poolt Sloveenia konstitutsioonipäeva puhul korraldatud üritustel Ljubljanas

Esimese Astme Kohus

24. veebruar	Esimese Astme Kohtu president osales kassatsioonikohtu korraldatud konverentsil „Konkurentsioigus ja -majandus” Pariisis
3. märts	Esimese Astme Kohtu president osales University College London'i korraldatud „Anti-trust forum'il” Londonis
7. märts	Esimese Astme Kohtu president kohtus Brüsselis komisjoni presidendi J. M. Barrosoga
17. märts	Esimese Astme Kohtu president osales European Women Lawyers Association'i korraldatud kongressil Strasbourgis ja pidas avakõne

8. aprill	Esimese Astme Kohtu president osales Studienvereinigung Kartellrecht E.V. korraldatud foorumil „Internationales Forum EG Kartellrecht“ Brüsselis
15. aprill	Kohtumine Brüsselis konkurentsivolniku Neelie Kroesiga ja komisjoni õigustalituse peadirektori Michel Petite'iga
25. aprill	Esimese Astme Kohtu president osales Bulgaaria ja Rumeenia Euroopa Liidu ühinemislepingu allakirjutamistseremoonial
28. aprill	Esimese Astme Kohtu president osales Šveitsis Universität St. Gallen'i korraldatud foorumil „XII th St. Gallen International Competition Law Forum (ICL)“
3. mai	Esimese Astme Kohtu president osales majandus- ja väliskaubandusministeeriumi ning konkurentsiameti korraldatud „Euroopa konkurentsipäeval“ Luxembourgis
9. mai	Esimese Astme Kohtu president osales British Institute of International and Competition Law korraldatud konverentsil „The Transatlantic Antitrust Dialogue“ Londonis
26. mai	Esimese Astme Kohtu president osales The European State Aid Law Institute'i korraldatud konverentsil „Third Annual Forum of the European State Aid Law Institute“ ja „Refining the concept of State Aid“ Brüsselis
1. juuni	Esimese Astme Kohtu president osales Dansk Konkurrenceeretsforening'i (Taani Konkurentsioiguse Ühing) korraldatud seminaril Kopenhaagenis
10. juuni	Esimese Astme Kohtu president osales Advokatsamfundet'i (Taani advokatuur) korraldatud seminaril „Advokatmødet 2005“ Koldingis (Taani)
19. september	Esimese Astme Kohtu president osales välisministeeriumi korraldatud seminaril „The Court of First Instance after enlargement: A Court of general competence“ Soomes
20. oktoober	Esimese Astme Kohtu president pidas Irish Centre for European Law korraldatud visiidi raames Dublinisse kõne Dublini ülikoolis
24. oktoober	Esimese Astme Kohtu presidendi visiit Strasbourgi Euroopa ombudsmani juurde
31. oktoober	Esimese Astme Kohtu president pidas kõne Kopenhaageni ülikoolis
3. november	Esimese Astme Kohtu president osales Humboldt – Universität'i korraldatud kollokviumil „6 th International ECLN – Colloquium/IACL Round Table: The Future of the European Judicial System. The Constitutional Role of the European Cour“ Berliinis

4. november	Esimese Astme Kohtu president osales Lissabonis konverentsil „Konkurentsioigus ja majandus“
17. november	Osalemine Euroopa Ombudsmani 10. aastapäeva pidulikul tsere-moonial Brüsselis
2. detsember	Esimese Astme Kohtu president osales „Europarättslig Tidskrift“ (Rootsi ajakiri Euroopa õiguse kohta) ja The Swedish FIDE Association'i korraldatud konverentsil „The Modernisation Reform of EC Antitrust enforcement and its effects in the National Legal Order“; sõnavõtt teemal „The EC system of Competition Law Enforcement and the Role of the Community Courts“ Stockholmis

V peatükk

Kohtustatistika

A – Euroopa Kohtu statistika

Euroopa Kohtu üldine tegevus

1. Lõpetatud, saabunud ja menetluses olevad kohtuasjad (2000–2005)

Lõpetatud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2000–2005)
3. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2005)
4. Kohtukoosseis (2005)
5. Hagi valdkonnad (2005)
6. Ajutiste meetmete kohaldamine: lahendi sisu (2005)
7. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: lahendi sisu (2005)
8. Menetluse kestus (2000–2005)

Saabunud kohtuasjad

9. Menetluse liigid (2000–2005)
10. Otsesed hagit. Hagiliigid (2005)
11. Hagi valdkonnad (2005)
12. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagit (2000–2005)
13. Kiirendatud menetlused (2000–2005)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

14. Menetluse liigid (2000–2005)
15. Kohtukoosseis (2005)

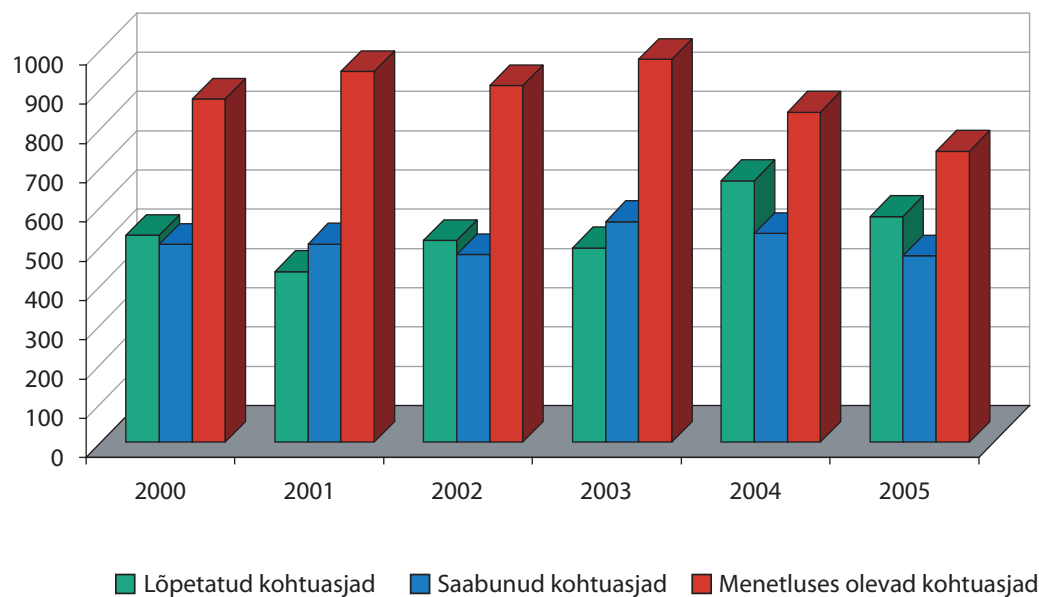
Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2005)

16. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused
17. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)
18. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtuasutuste lõikes)
19. Saabunud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagit

Euroopa Kohtu üldine tegevus

1. Lõpetatud, saabunud ja menetluses olevad kohtuasjad (2000–2005)¹

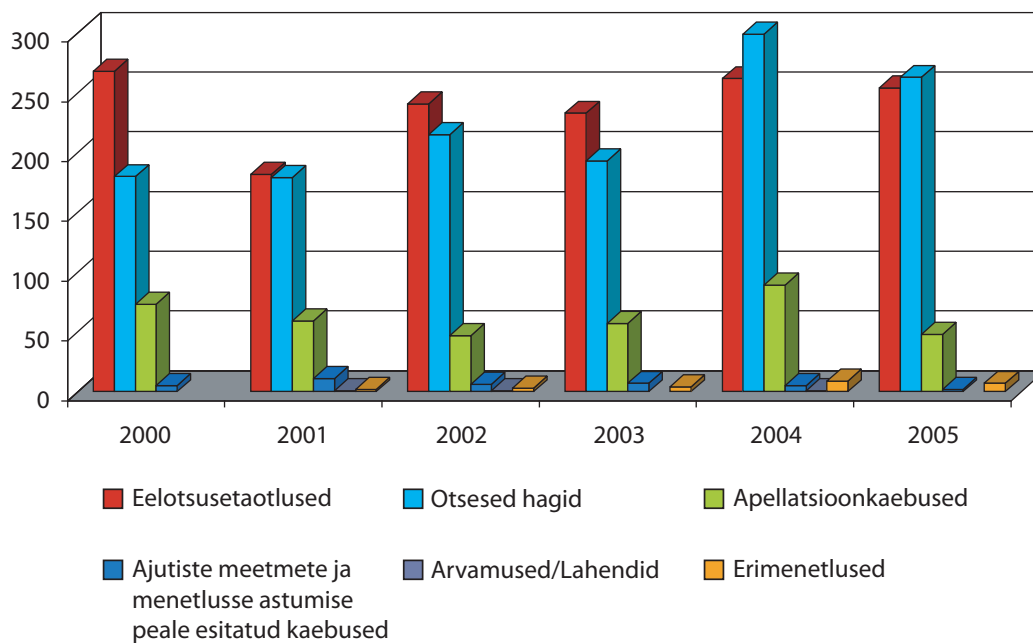

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Lõpetatud kohtuasjad	526	434	513	494	665	574
Saabunud kohtuasjad	503	504	477	561	531	474
Menetluses olevad kohtuasjad	873	943	907	974	840	740

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Lõpetatud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2000–2005)^{1, 2}

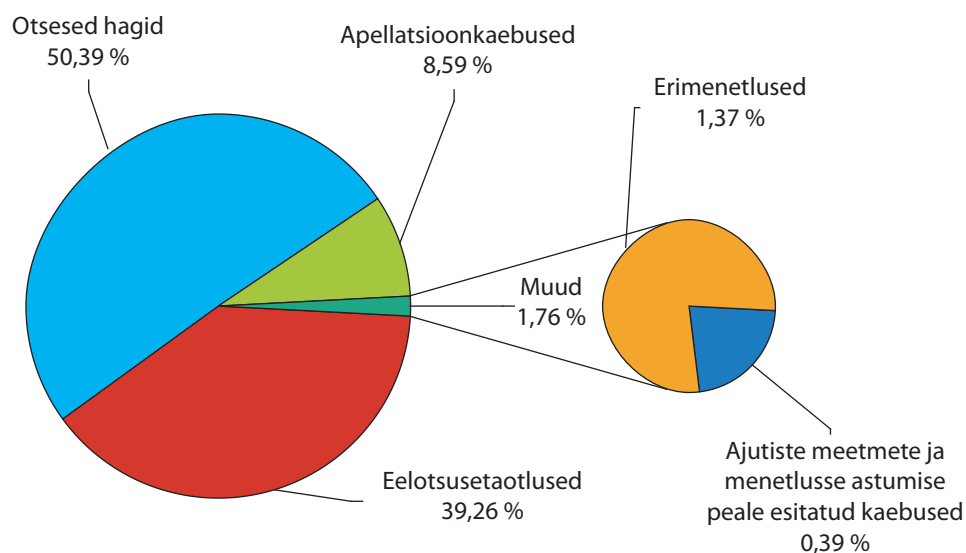
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Eelotsusetaotlused	268	182	241	233	262	254
Otsesed hagid	180	179	215	193	299	263
Apellatsioonkaebused	73	59	47	57	89	48
Ajutiste meetmete ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	5	11	6	7	5	2
Arvamused/Lahendid		1	1		1	
Erimenetlused		2	3	4	9	7
Kokku	526	434	513	494	665	574

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

² „Erimenetlusteks“ loetakse: kohtukulude jaotamine (kodukorra artikkel 74); õigusabi (kodukorra artikkel 76); tagaseljaotsus (kodukorra artikkel 94); kolmanda isiku vastuhagi (kodukorra artikkel 97); kohtuotsuse tõlgendamine (kodukorra artikkel 102); teistmine (kodukorra artikkel 98); kohtuotsuse parandamine (kodukorra artikkel 66); arestimismenetlus (privileegide ja immunitetide protokoll); immuniteedivaldkonna kohtuasjad (privileegide ja immunitetide protokoll).

Lõpetatud kohtuasjad

3. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2005)¹

	Otsused	Õigusemõistmise iseloomuga määrused ²	Ajutiste meetmete kohaldamise määrused ³	Muud määrused ⁴	Arvamused	Kokku
Eelotsusetaotlused	164	19		18		201
Otsesed hagid	177		1	80		258
Apellatsioonkaebused	21	19	3	1		44
Ajutiste meetmete ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused			2			2
Arvamused/Lahendid						
Erimenetlused		1		6		7
Kokku	362	39	6	105	0	512

¹ Nimetatud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, võttes arvesse üksteisega seotud kohtuasjade liitmised (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

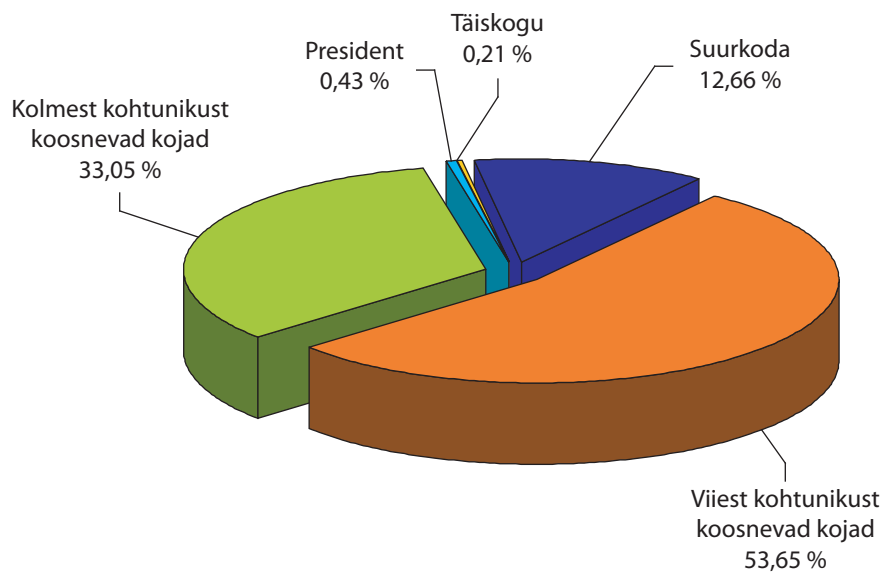
² Õigusemõistmise iseloomuga määrused, mis lõpetavad menetluse (vastuvõetamatus, ilmne vastuvõetamatus...).

³ EÜ asutamislepingu artiklite 185 või 186 (nüüd EÜ artiklid 242 ja 243) või artikli 187 (nüüd EÜ artikkel 244) või Euratomi asutamislepingu või ESTÜ asutamislepingu vastavate sätete alusel esitatud nõuete või ajutiste meetmete või menetlusse astumise määruse peale esitatud kaebuse alusel tehtud määrused.

⁴ Määrused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja esimese astme kohtule saatmise teel.

Lõpetatud kohtuasjad

4. Kohtukoosseis (2005)¹

	Otsused/ Arvamused	Määrused ²	Kokku
Täiskogu	1		1
Suurkoda	59		59
Viie kohtunikust koosnevad kojad	245	5	250
Kolme kohtunikust koosnevad kojad	103	51	154
President		2	2
Kokku	408	58	466

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

² Õigusemõistmise iseloomuga määrused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud määrused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise teel).

Lõpetatud kohtuasjad

5. Hagi valdkonnad (2005)¹

	Otsused/ Arvamused	Määrused ²	Kokku
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid	2		2
Asutamisvabadus	4	1	5
Brüsseli konventsioon	8		8
Energeetika	3		3
Euroopa kodakondsus	2		2
Institutsiooniõigus	10	6	16
Intellektuaalomand	3	2	5
Isikute vaba liikumine	15	2	17
Kalanduspoliitika	11		11
Kapitali vaba liikumine	5		5
Kaubanduspoliitika	4		4
Kaupade vaba liikumine	9	2	11
Keskkond ja tarbijakaitse	42	2	44
Konkurents	14	3	17
Liikuvate töötajate sotsiaalkindlustus	10		10
Maksustamine	34		34
Privileegid ja immunitetid	1		1
Põllumajandus	41	22	63
Regionaalpoliitika	5		5
Riigiabi	22	1	23
Sotsiaalpoliitika	26	3	29
Teenuste osutamise vabadus	9	2	11
Tolliliit	8	1	9
Transport	16		16
Tööstuspoliitika	11		11
Uute riikide liitumine	1		1
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	5		5
Välissuhted	7	1	8
Õigusaktide ühtlustamine	38	3	41
Äriühinguõigus	24		24
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted	1	1	2
Ühenduste ressursid	2		2
Ühine tollitariifistik	5	2	7
EÜ asutamisleping	398	54	452
EL leping	3		3
ESTÜ asutamisleping	3		3
Euratomi asutamisleping	1		1
Ametnike personalieeskirjad	3	3	6
Menetlus		1	1
Muu	3	4	7
KÕIK KOKKU	408	58	466

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

² Õigusemõistmise iseloomuga määrused, mis lõpetavad menetluse (välja arvatud määrused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja Esimese Astme Kohtule saatmise teel).

Lõpetatud kohtuasjad

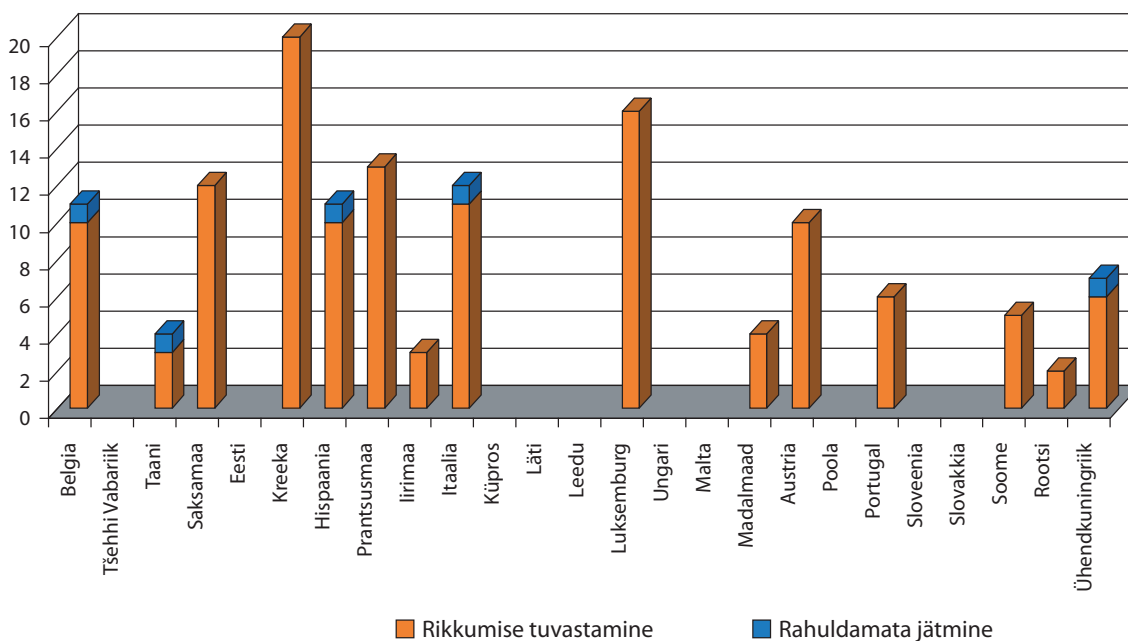
6. Ajutiste meetmete kohaldamine: lahendi sisu (2005)¹

	Ajutiste meetmete kohaldamise arv	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebuste arv	Lahendi sisu	
			Rahuldamata jätmise / Vaidlustatud otsuse muutmata jätmise	Rahuldamine / Vaidlustatud otsuse tühistamine
Institutsiooniõigus		1	1	
Keskond ja tarbijakaitse	1	1	2	
Põllumajandus	2		2	
Riigiabi	1		1	
EÜ asutamisleping kokku	4	2	6	
Euratomi asutamisleping				
Muu				
KÕIK KOKKU	4	2	6	

¹ Nimetatud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, võttes arvesse üksteisega seotud kohtuasjade liitmised (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

Lõpetatud kohtuasjad

7. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: lahendi sisu (2005)¹

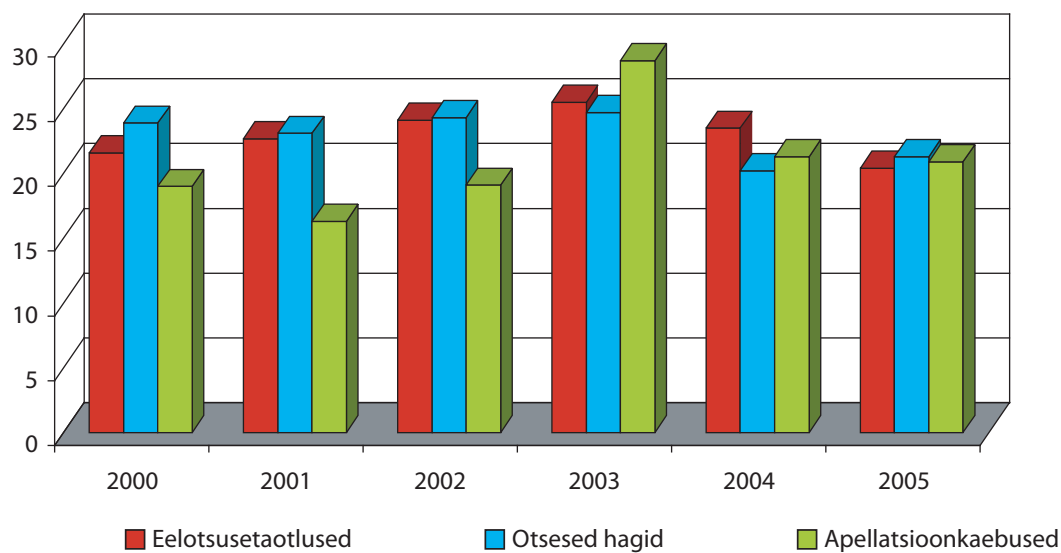

	Rikkumise tuvastamine	Rahuldamata jätmine	Kokku
Belgia	10	1	11
Tšehhi Vabariik			
Taani	3	1	4
Saksamaa	12		12
Eesti			
Kreeka	20		20
Hispaania	10	1	11
Prantsusmaa	13		13
Iirimaa	3		3
Itaalia	11	1	12
Küpros			
Läti			
Leedu			
Luksemburg	16		16
Ungari			
Malta			
Madalmaad	4		4
Austria	10		10
Poola			
Portugal	6		6
Sloveenia			
Slovakkia			
Soome	5		5
Rootsi	2		2
Ühendkuningriik	6	1	7
Kokku	131	5	136

¹ Nimetatud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, võttes arvesse üksteisega seotud kohtuasjade liitmised (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

Lõpetatud kohtuasjad

8. Menetluse kestus (2000–2005)¹ (õigusemõistmise iseloomuga otsused ja määrused)²

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Eelotsusetaotlused	21,6	22,7	24,1	25,5	23,5	20,4
Otsesed hagid	23,9	23,1	24,3	24,7	20,2	21,3
Apellatsioonkaebused	19	16,3	19,1	28,7	21,3	20,9

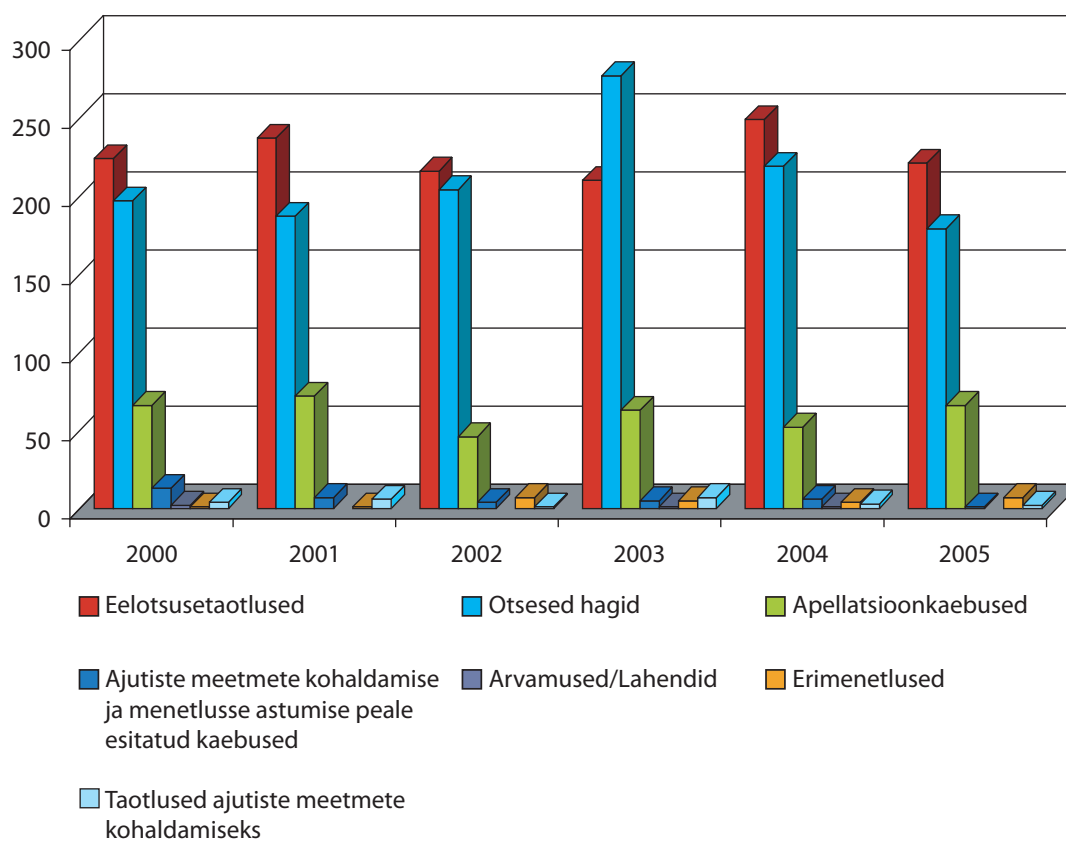
¹ Menetluse kestuse arvutamisel on välja jäetud: kohtuasjad, milles on tehtud vaheotsus või võetud uurimismee-
de; arvamused ja lahendid; erimenetlused (st kohtukulude jaotamine, õigusabi, tagaseljaotsus, kolmanda isiku
vastuhagi, kohtuotsuse tõlgendamine, teistmine, kohtuotsuse parandamine, arestimismenetlus ja immunitee-
divaldkonna kohtuasjad); kohtuasjad, mis lõpevad registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtuasja
Esimese Astme Kohtule saatmise määrusega; ajutiste meetmete kohaldamise menetlused ning ajutiste meet-
mete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused.

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

² Määrused, välja arvatud need, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, kohtuasja raugemise või kohtu-
asja Esimese Astme Kohtule saatmise teel.

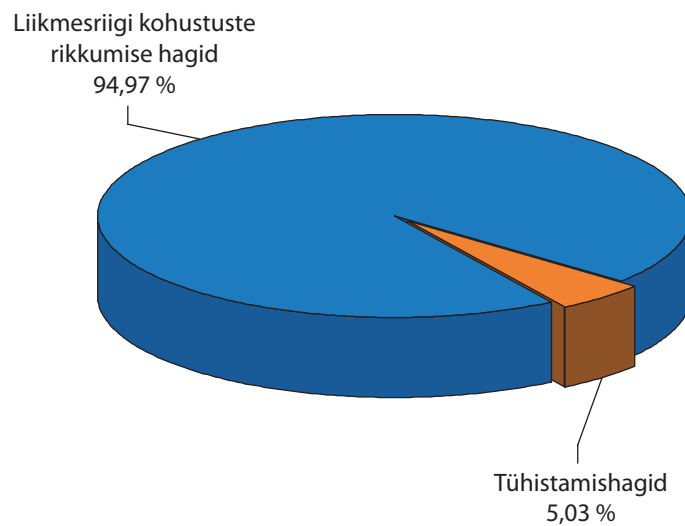
Saabunud kohtuasjad

9. Menetluse liigid (2000–2005)¹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Eelotsusetaotlused	224	237	216	210	249	221
Otsesed hagid	197	187	204	277	219	179
Apellatsioonkaebused	66	72	46	63	52	66
Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetlusse astumise peale esitatud kaebused	13	7	4	5	6	1
Arvamused/Lahendid	2			1	1	
Erimenetlused	1	1	7	5	4	7
Kokku	503	504	477	561	531	474
Taotlused ajutiste meetmete kohaldamiseks	4	6	1	7	3	2

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Saabunud kohtuasjad**10. Otsesed hagid. Hagiliigid (2005)¹**

Tühistamishagid	9
Tegevusetuse hagid	
Kahju hüvitamise hagid	
Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid	170
Kokku	179

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Saabunud kohtuasjad¹**11. Hagi valdkonnad (2005)²**

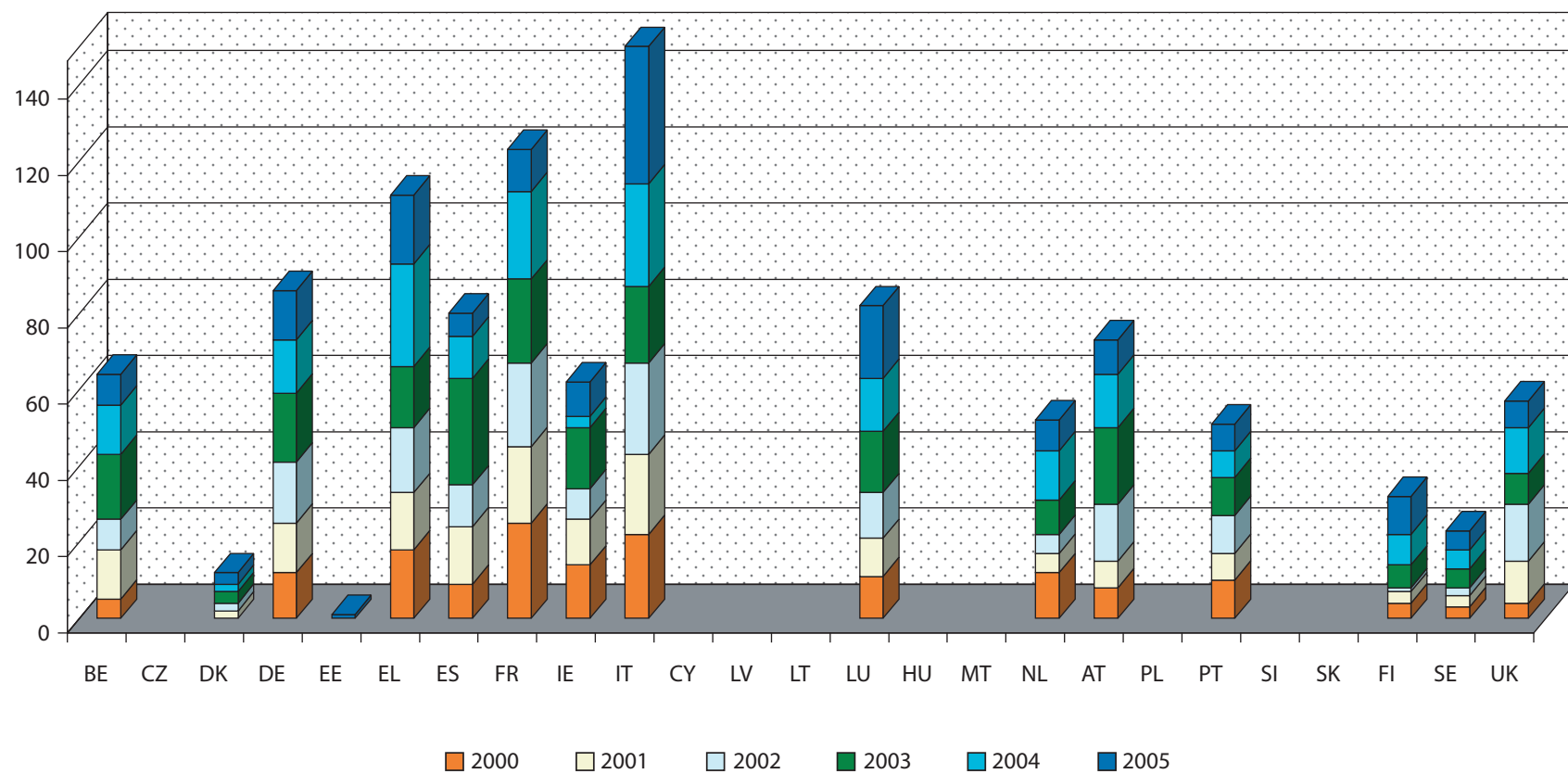
	Otsesed hagi	Eelotsusetaotlused	Apellatsioonkaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kokku	Erimenetlused
Asutamisvabadus	7	14			21	
Brüsseli konventsioon		2			2	
Energeetika	9				9	
Euroopa kodakondsus	1	1			2	
Institutsiooniõigus	2		8		10	
Intellektuaalomand	6	3	15		24	
Isikute vaba liikumine	8	16	1		25	
Justiits- ja siseasjad		1	1		2	
Kalanduspoliitika	6				6	
Kapitali vaba liikumine	2	7	1		10	
Kaubanduspoliitika		2			2	
Kaupade vaba liikumine	8	5			13	
Keskond ja tarbijakaitse	38	8	4	1	51	
Konkurents	1	7	2		10	
Liikuvate töötajate sotsiaalkindlustus	2	10			12	
Majandus- ja rahanduspoliitika	1	1			2	
Maksustamine	9	40			49	
Privileegid ja immunitetid		1			1	
Põllumajandus	4	27	4		35	
Regionaalpoliitika		2			2	
Riigiabi	3	1	5		9	
Sotsiaalpoliitika	17	15	4		36	
Teenuste osutamise vabadus	5	6	1		12	
Tolliliit		5	4		9	
Transport	13	1			14	
Tööstuspoliitika	6	2			8	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	2	4			6	
Välissuhted	2	7	1		10	
Õigusaktide ühtlustamine	9	17	1		27	
Äriühinguõigus	9	3			12	
Ühenduse õiguse üldpõhimõtted		2			2	
Ühenduste ressursid	7				7	
Ühine tollitariifistik		5			5	
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	1		2		3	
EÜ asutamisleping	178	215	54	1	448	
EL leping	1	5			6	
ESTÜ asutamisleping		1			1	
Ametnike personalieeskirjad			11		11	
Menetlus			1		1	2
Privileegid ja immunitetid						5
Muu			12		12	7
KÕIK KOKKU	179	221	66	1	467	7

¹ Arvestamata taotlusi ajutiste meetmete kohaldamiseks.

² Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Saabunud kohtuasjad

12. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid (2000–2005)¹

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Kokku ²
2000	5			12		18	9	25	14	22				11			12	8		10			4	3	4	157
2001	13		2	13		15	15	20	12	21				10			5	7		7			3	3	11	157
2002	8		2	16		17	11	22	8	24				12			5	15		10			1	2	15	168
2003	17		3	18		16	28	22	16	20				16			9	20		10			6	5	8	214
2004	13		2	14		27	11	23	3	27				14			13	14		7			8	5	12	193
2005	8		3	13	1	18	6	11	9	36				19			8	9		7			10	5	7	170

Euroopa Kohus

Kohustatistika

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

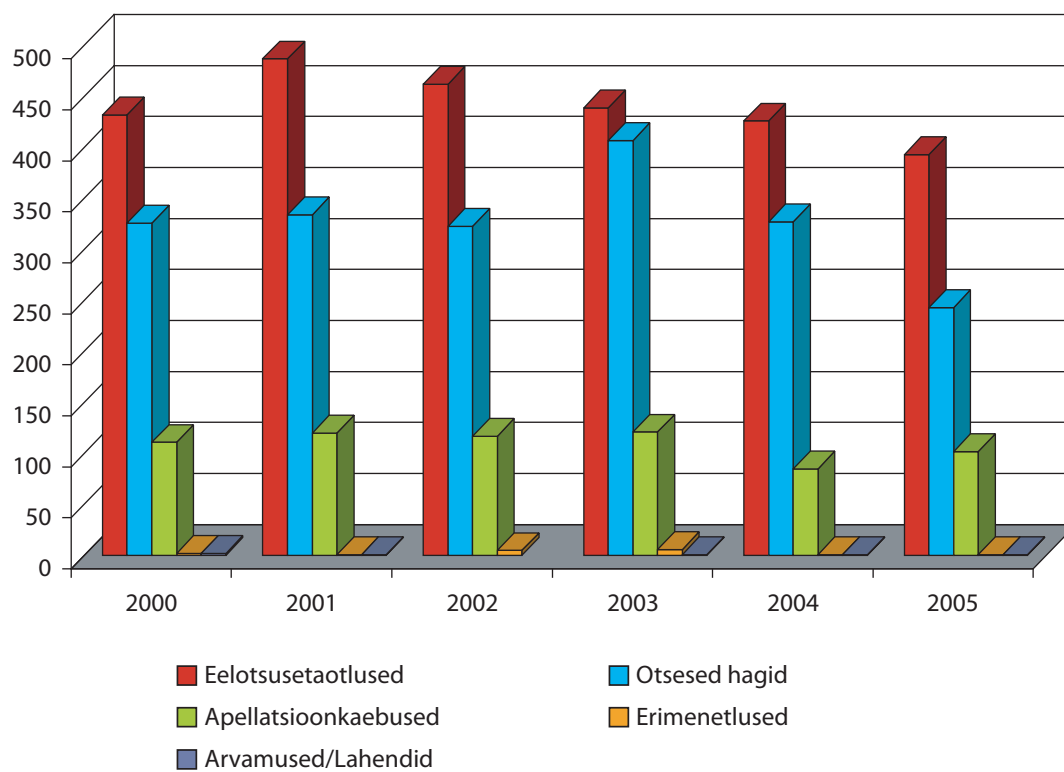
EÜ asutamislepingu artiklid 93, 169, 170, 171, 225 (nüüd EÜ artiklid 88, 226, 227, 228 ja 298), Euratomi asutamislepingu artiklid 141, 142, 143 ja ESTÜ asutamislepingu artikkel 88.

² Millest ühe hagi aluseks on EÜ asutamislepingu artikkel 170 (nüüd EÜ artikkel 227).

Saabunud kohtuasjad**13. Kiirendatud menetlused (2000–2005)¹**

	2000		2001		2002		2003		2004		2005		Kokku
	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	Rahuldatud	Lõpetatud	
Otsesed hagid						1		3	1	2			7
Eelotsusetaotlused		1	1	5		1		3		10		5	26
Apellatsioonkaebused				2			1	1					4
Arvamused										1			1
Kokku		1	1	7		2	1	7	1	13		5	38

¹ Võimalus kohtuasja Euroopa Kohtus kiirendatud korras menetleda on ette nähtud kodukorra artiklites 62a, 104a ja 118, mis jõustusid 1. juulil 2000.

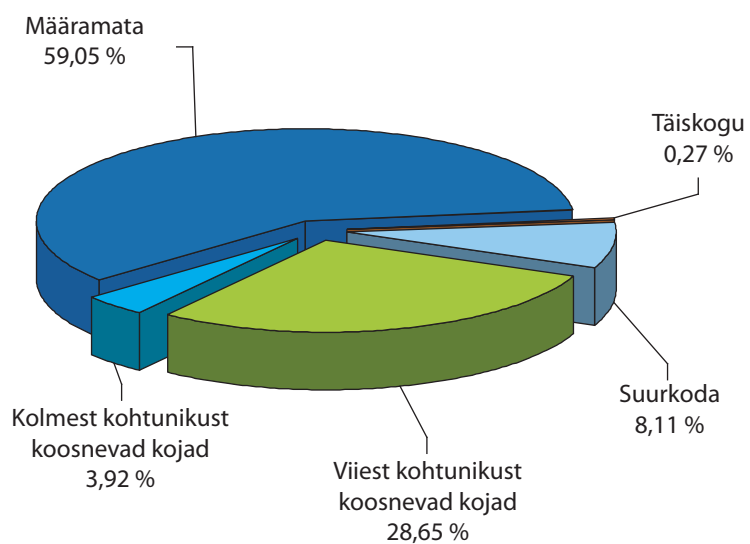
Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga**14. Menetluse liigid (2000–2005)¹**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Eelotsusetaotlused	432	487	462	439	426	393
Otsesed hagid	326	334	323	407	327	243
Apellatsioonkaebused	111	120	117	121	85	102
Erimenetlused	2	1	5	6	1	1
Arvamused/Lahendid	2	1		1	1	1
Kokku	873	943	907	974	840	740

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

15. Kohtukoosseis (2005)¹

	Otsesed hagid	Eelotsuse taotlused	Apellatsioonkaebused	Muud menetlused	Kokku
Määramata	170	199	68		437
Täiskogu	1			1	2
Suurkoda	14	43	3		60
Viie kohtunikust koosnevad kojad	42	142	28		212
Kolme kohtunikust koosnevad kojad	16	9	3	1	29
President					
Kokku	243	393	102	2	740

¹ Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, olenemata omavahel seotud asjade liitmisest (üks asja number = üks kohtuasi).

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2005)**16. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused**

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹					Otsused ²
	Otsesed hagid ³	Eelotsusetaotlused	Apellatsioonkaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kokku	
1953	4				4	
1954	10				10	2
1955	9				9	2
1956	11				11	2
1957	19				19	2
1958	43				43	10
1959	47				47	5
1960	23				23	2
1961	25	1			26	1
1962	30	5			35	2
1963	99	6			105	7
1964	49	6			55	4
1965	55	7			62	4
1966	30	1			31	2
1967	14	23			37	
1968	24	9			33	1
1969	60	17			77	2
1970	47	32			79	
1971	59	37			96	1
1972	42	40			82	2
1973	131	61			192	6
1974	63	39			102	8
1975	62	69			131	5
1976	52	75			127	6
1977	74	84			158	6
1978	147	123			270	7
1979	1218	106			1324	6
1980	180	99			279	14
1981	214	108			322	17

>>>

Aastad	Saabunud kohtuasjad ¹					Otsused ²	
	Otsesed hagid ³	Eelotsuse taotlused	Apellatsioonkaebused	Ajutiste meetmete kohaldamise ja menetluse astumise peale esitatud kaebused	Kokku		Taotlused ajutiste meetmete kohaldamiseks
1982	217	129			346	16	185
1983	199	98			297	11	151
1984	183	129			312	17	165
1985	294	139			433	23	211
1986	238	91			329	23	174
1987	251	144			395	21	208
1988	193	179			372	17	238
1989	244	139			383	19	188
1990 ⁴	221	141	15	1	378	12	193
1991	142	186	13	1	342	9	204
1992	253	162	24	1	440	5	210
1993	265	204	17		486	13	203
1994	128	203	12	1	344	4	188
1995	109	251	46	2	408	3	172
1996	132	256	25	3	416	4	193
1997	169	239	30	5	443	1	242
1998	147	264	66	4	481	2	254
1999	214	255	68	4	541	4	235
2000	199	224	66	13	502	4	273
2001	187	237	72	7	503	6	244
2002	204	216	46	4	470	1	269
2003	278	210	63	5	556	7	308
2004	220	249	52	6	527	3	375
2005	179	221	66	1	467	2	362
Kokku	7707	5514	681	58	13960	341	6827

¹ Brutoarvud; erimenetlusi ei ole arvestatud.

² Netoarvud.

³ Sealhulgas arvamused.

⁴ Alates 1990 esitatakse ametnike hagid Esimese Astme Kohtule.

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2005)

17. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)¹

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²	Kokku
1961																	1										1
1962																	5										5
1963														1			5										6
1964									2								4										6
1965				4				2									1										7
1966																	1										1
1967	5			11				3						1			3										23
1968	1			4				1	1								2										9
1969	4			11				1						1													17
1970	4			21				2	2								3										32
1971	1			18				6	5					1			6										37
1972	5			20				1	4								10										40
1973	8			37				4	5					1			6										61
1974	5			15				6	5								7							1		39	
1975	7	1		26				15	14					1			4								1	69	
1976	11			28				8	1	12							14								1	75	
1977	16	1		30				14	2	7							9								5	84	
1978	7	3		46				12	1	11							38								5	123	
1979	13	1		33				18	2	19				1			11								8	106	
1980	14	2		24				14	3	19							17								6	99	
1981	12	1		41				17		11				4			17								5	108	
1982	10	1		36				39		18							21								4	129	

Euroopa Kohus

Kohtustatistika

>>>

202

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²	Kokku
1983	9		4	36				15	2	7							19								6		98
1984	13		2	38				34	1	10							22								9		129
1985	13			40				45	2	11				6			14								8		139
1986	13		4	18		2	1	19	4	5				1			16								8		91
1987	15		5	32		17	1	36	2	5				3			19								9		144
1988	30		4	34				1	38		28			2			26								16		179
1989	13		2	47		2	2	28	1	10				1			18			1					14		139
1990	17		5	34		2	6	21	4	25				4			9			2					12		141
1991	19		2	54		3	5	29	2	36				2			17			3					14		186
1992	16		3	62		1	5	15		22				1			18			1					18		162
1993	22		7	57		5	7	22	1	24				1			43			3					12		204
1994	19		4	44				13	36	2	46			1			13			1					24		203
1995	14		8	51		10	10	43	3	58				2			19	2		5				6	20		251
1996	30		4	66		4	6	24		70				2			10	6		6			3	4	21		256
1997	19		7	46		2	9	10	1	50				3			24	35		2			6	7	18		239
1998	12		7	49		5	55	16	3	39				2			21	16		7			2	6	24		264
1999	13		3	49		3	4	17	2	43				4			23	56		7			4	5	22		255
2000	15		3	47		3	5	12	2	50							12	31		8			5	4	26	1	224
2001	10		5	53		4	4	15	1	40				2			14	57		4			3	4	21		237
2002	18		8	59		7	3	8		37				4			12	31		3			7	5	14		216
2003	18		3	43		4	8	9	2	45				4			28	15		1			4	4	22		210
2004	24		4	50		18	8	21	1	48				1	2		28	12		1			4	5	22		249
2005	21	1	4	51		11	10	17	2	18				2	3		36	15	1	2			4	11	12		221
Kokku	516	1	108	1465		103	163	693	47	862				59	5		646	276	1	57			42	61	408	1	5514

¹ EÜ asutamislepingu artikkel 177 (nüüd EÜ artikkel 234), EL lepingu artikli 35 lõige 1, ESTÜ asutamislepingu artikkel 41, Euratomi asutamislepingu artikkel 150, 1971. aasta protokoll.

² Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie.

Kohustatistika

Euroopa Kohus

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2005)**18. Esitatud eelotsusetaotlused
(liikmesriikide ja kohtuasutuste lõikes)**

			Kokku
Belgia	Cour de cassation	68	
	Cour d'arbitrage	4	
	Conseil d'État	35	
	Muud kohtuasutused	409	516
Tšehhi Vabariik	Nejvyššího soudu		
	Nejvyšší správní soud		
	Ústavní soud		
	Muud kohtuasutused	1	1
Taani	Højesteret	19	
	Muud kohtuasutused	89	108
Saksamaa	Bundesgerichtshof	98	
	Bundesverwaltungsgericht	67	
	Bundesfinanzhof	226	
	Bundesarbeitsgericht	16	
	Bundessozialgericht	72	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Muud kohtuasutused	985	1465
Eesti	Riigikohus		
	Muud kohtuasutused		
Kreeka	Άρειος Πάγος	9	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	25	
	Muud kohtuasutused	69	103
Hispaania	Tribunal Supremo	15	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Muud kohtuasutused	140	163
Prantsusmaa	Cour de cassation	72	
	Conseil d'État	33	
	Muud kohtuasutused	588	693
Iirimaa	Supreme Court	15	
	High Court	15	
	Muud kohtuasutused	17	47
Itaalia	Corte suprema di Cassazione	83	
	Consiglio di Stato	51	
	Muud kohtuasutused	728	862

>>>

			Kokku
Küpros	Ανώτατο Δικαστήριο Muud kohtuasutused		
Läti	Augstākā tiesa Satversmes tiesa Muud kohtuasutused		
Leedu	Konstitucinis Teismas Lietuvos Aukščiausiasis Teismas Vyriausiasis administracinis Teismas Muud kohtuasutused		
Luksemburg	Cour supérieure de justice Conseil d'État Cour administrative Muud kohtuasutused	10 13 6 30	59
Ungari	Legfelsőbb Bíróság Muud kohtuasutused	5	5
Malta	Qorti Kostituzzjonali Qorti ta' l-Appel Muud kohtuasutused		
Madalmaad	Raad van State Hoge Raad der Nederlanden Centrale Raad van Beroep College van Beroep voor het Bedrijfsleven Tariefcommissie Muud kohtuasutused	47 139 44 130 34 252	646
Austria	Verfassungsgerichtshof Oberster Gerichtshof Oberster Patent- und Markensenat Bundesvergabebamt Verwaltungsgerichtshof Vergabekontrollsenat Muud kohtuasutused	4 58 1 23 45 3 142	276
Poola	Sąd Najwyższy Naczelny Sąd Administracyjny Trybunał Konstytucyjny Muud kohtuasutused	1	1

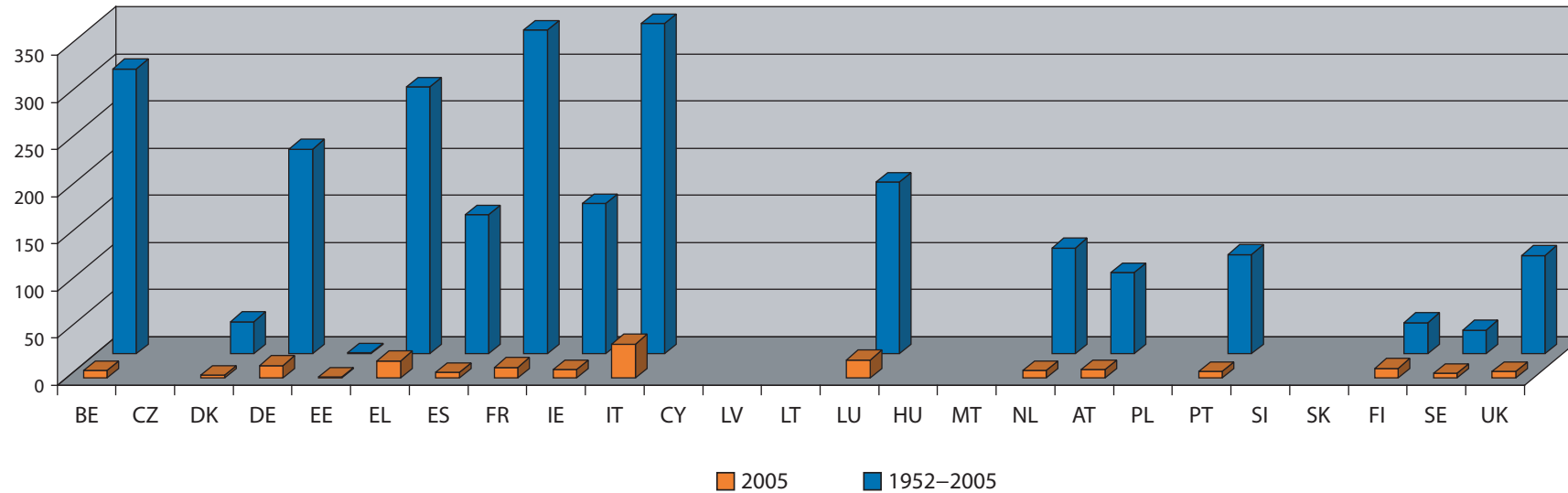
>>>

			Kokku
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	1	
	Supremo Tribunal Administrativo	32	
	Muud kohtuasutused	24	57
Sloveenia	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Muud kohtuasutused		
Slovakkia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd		
	Muud kohtuasutused		
Soome	Korkein hallinto-oikeus	14	
	Korkein oikeus	7	
	Muud kohtuasutused	21	42
Rootsi	Högsta Domstolen	7	
	Marknadsdomstolen	3	
	Regeringsrätten	18	
	Muud kohtuasutused	33	61
Ühendkuningriik	House of Lords	33	
	Court of Appeal	34	
	Muud kohtuasutused	341	408
Benelux	Cour de justice / Gerechtshof ¹	1	1
Kokku			5514

¹ Kohtuasi C-265/00: Campina Melkunie.

Kohtu tegevuse üldine areng (1952–2005)

19. Saabunud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid¹

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Kokku
2005	8		3	13	1	18	6	11	9	36				19			8	9		7			10	5	7	170
1952–2005	302		34	217	1	283	147	343	159	534				182			112	86		105			33	25	104	2667

Hispaania vastu esitatud hagide hulgas on üks hagi EÜ asutamislepingu artikli 170 (nüüd EÜ artikkel 227) alusel, mille esitas Belgia.

Prantsusmaa vastu esitatud hagide hulgas on üks hagi EÜ asutamislepingu artikli 170 (nüüd EÜ artikkel 227) alusel, mille esitas Iirimaa.

Ühendkuningriigi vastu esitatud saabunud kohtuasjadest on kolme hagi aluseks EÜ asutamislepingu artikkel 170 (nüüd EÜ artikkel 227), millest üks on esitatud Prantsusmaa ja kaks Hispaania poolt.

¹ EÜ asutamislepingu artiklid 93, 169, 170, 171, 225 (nüüd EÜ artiklid 88, 226, 227, 228 ja 298), Euratomi asutamislepingu artiklid 141, 142, 143 ja ESTÜ asutamislepingu artikkel 88.

B – Esimese Astme Kohtu statistika

Esimese Astme Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2000–2005)

Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2000–2005)
3. Hagiliigid (2000–2005)
4. Hagi valdkonnad (2000–2005)

Lõpetatud kohtuasjad

5. Menetluse liigid (2000–2005)
6. Hagi valdkonnad (2005)
7. Hagi valdkonnad (2000–2005) (kohtuotsused ja kohtumäärused)
8. Kohtukoosseis (2000–2005)
9. Menetluse kestus kuudes (2000–2005) (kohtuotsused ja kohtumäärused)

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga

10. Menetluse liigid (2000–2005)
11. Hagi valdkonnad (2000–2005)

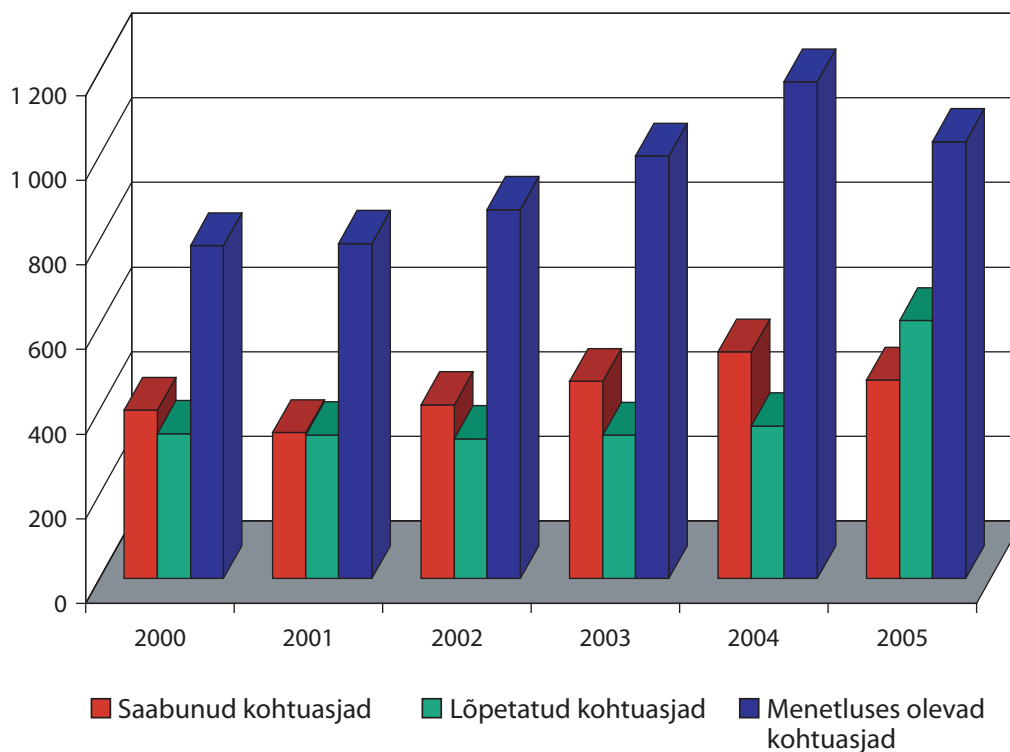
Muu

12. Ajutiste meetmete kohaldamine (2000–2005)
13. Kiirendatud menetlused (2001–2005)
14. Edasikaevatud Esimese Astme Kohtu otsused (1989–2005)
15. Apellatsioonkaebuste tulemused (2005) (kohtuotsused ja kohtumäärused)
16. Üldine areng (1989–2005)
(saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

Esimese Astme Kohtu üldine tegevus

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2000–2005)¹

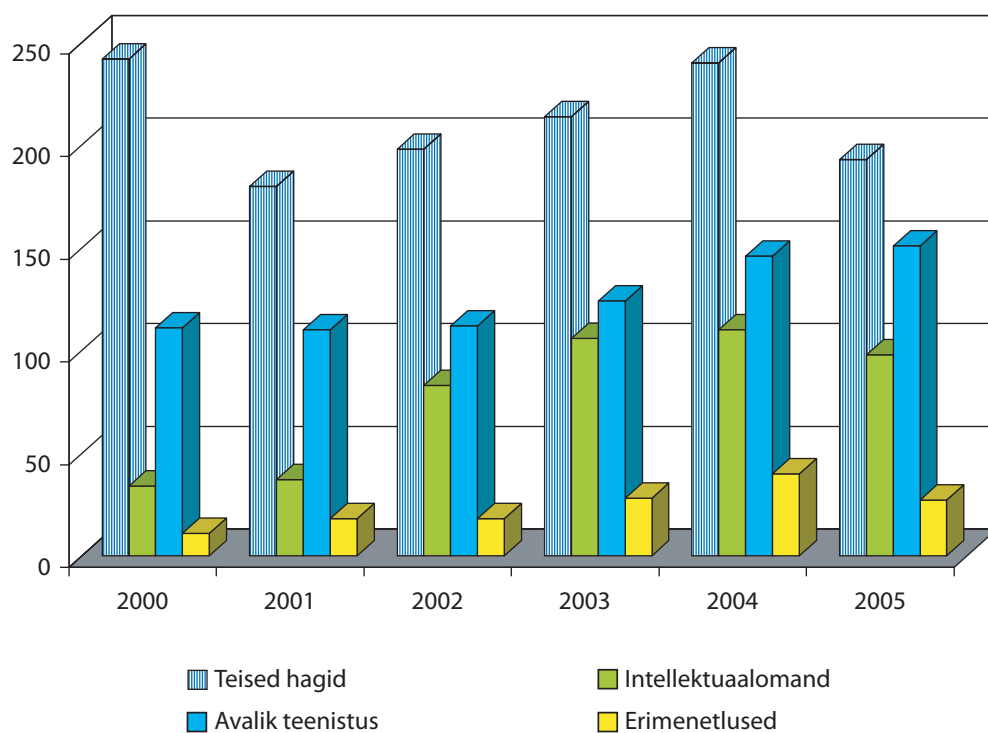
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Saabunud kohtuasjad	398	345	411	466	536	469
Lõpetatud kohtuasjad	343	340	331	339	361	610
Menetluses olevad kohtuasjad	787	792	872	999	1174	1033

¹ Käesolev tabel ja järgnevatel lehtedel olevad tabelid käsitlevad erimenetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti.

„Erimenetlusteks” loetakse: tagaseljaotsus (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 41; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 122); kolmanda isiku vastuhagi (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 42; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 123); kohtuotsuse teistmine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 44; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 125); kohtuotsuse tõlgendamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 43; Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 129); kohtukulude jaotamine (Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 92); õigusabi (Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 94) ning kohtuotsuse parandamine (Esimese Astme Kohtu kodukorra artikkel 84).

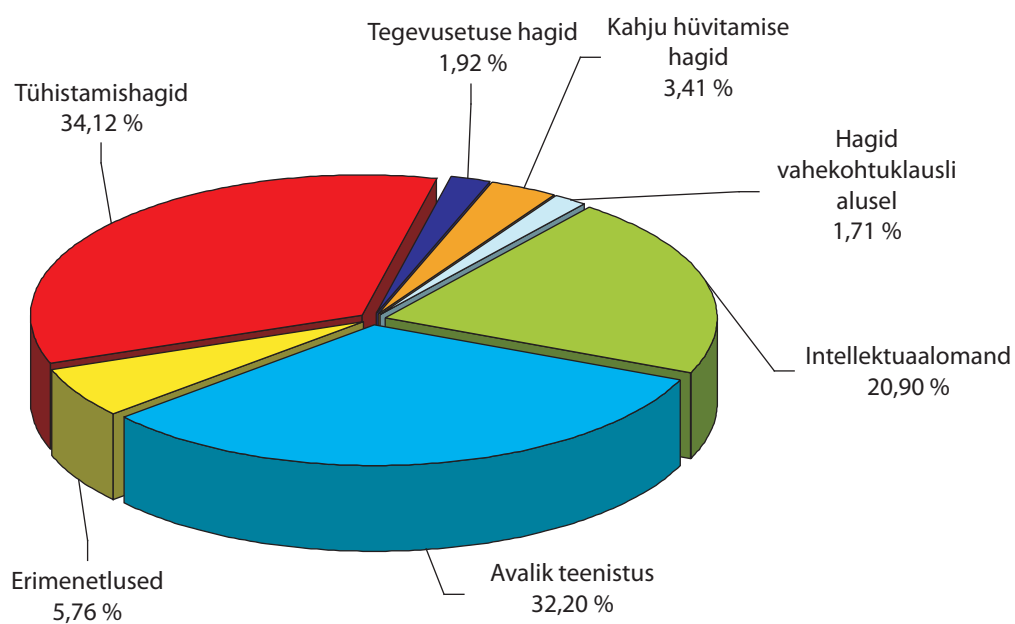
Saabunud kohtuasjad

2. Menetluse liigid (2000–2005)¹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Teised hagid	242	180	198	214	240	193
Intellektuaalomand	34	37	83	100	110	98
Avalik teenistus	111	110	112	124	146	151
Erimenetlused	11	18	18	28	40	27
Kokku	398	345	411	466	536	469

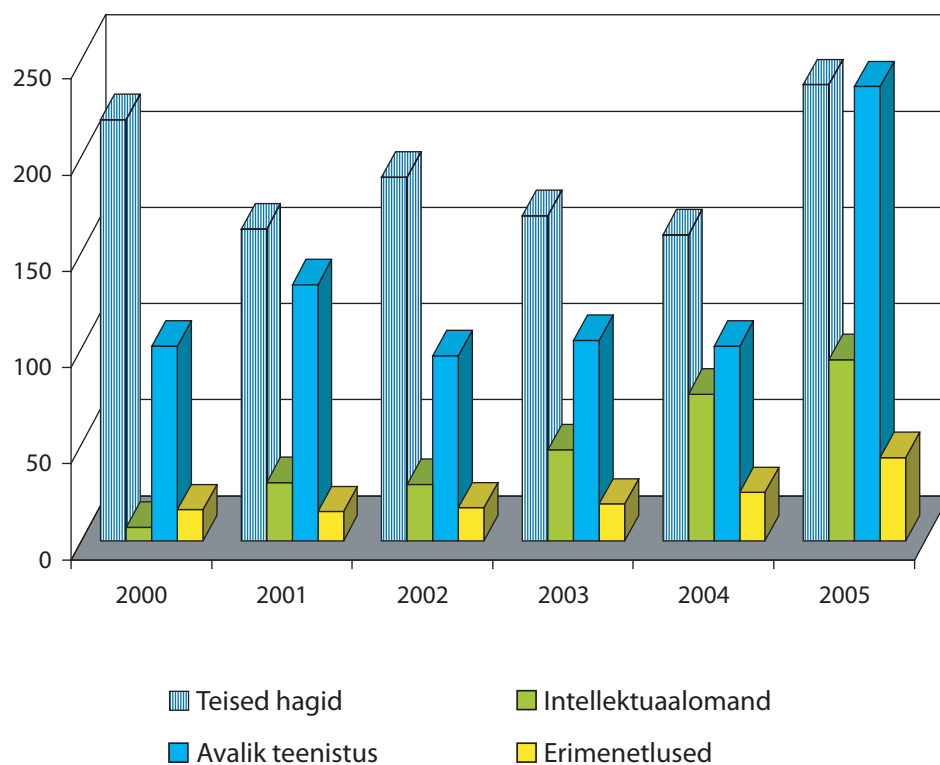
¹ Käesolevas tabelis ja järgnevatel lehtedel olevates tabelites viitab mõiste „teised hagid” kõikidele hagidele, välja arvatud Euroopa ühenduste ametnike hagid ja intellektuaalomandit puudutavad hagid.

Saabunud kohtuasjad**3. Hagiliigid (2000–2005)****Jaotumine 2005. aastal**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Tühistamishagid	219	134	172	174	199	160
Tegevusetuse hagid	6	17	12	13	15	9
Kahju hüvitamise hagid	17	21	12	24	18	16
Hagid vahekohtuklausli alusel		8	2	3	8	8
Intellektuaalomand	34	37	83	100	110	98
Avalik teenistus	111	110	112	124	146	151
Erimenetlused	11	18	18	28	40	27
Kokku	398	345	411	466	536	469

Saabunud kohtuasjad**4. Hagi valdkonnad (2000–2005)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid	6	6		1		
Asutamisvabadus	7	1			1	
Energeetika		2		2		
Euroopa kodakondsus	2					
Institutsiooniõigus	24	16	17	26	33	28
Intellektuaalomand	34	37	83	101	110	98
Isikute vaba liikumine	1	3	2	7	1	2
Justiits- ja siseasjad		1	1			1
Kalanduspoliitika	5	6	3	25	3	2
Kaubandus- ja rahanduspoliitika						1
Kaubanduspoliitika	8	4	5	6	12	5
Kaupade vaba liikumine	2	1			1	
Keskond ja tarbijakaitse	14	2	8	14	30	18
Konkurents	36	36	61	43	36	40
Kultuur	2	1				
Maksustamine			1	5		
Põllumajandus	18	17	9	11	25	21
Regionaalpoliitika		1	6	7	10	12
Riigiabi	80	42	51	25	46	25
Sotsiaalpoliitika	7	1	3	2	5	9
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	1	3	1	3	6	9
Tolliliit	14	2	6	5	11	2
Transport		2	1	1	3	
Uute riikide liitumine				1	1	
Vahekohtuklausel		2	1			2
Välis- ja julgeolekupoliitika	1	3	6	2	4	
Välissuhted	8	14	8	10	3	2
Õigusaktide ühtlustamine		2	1	3	1	
Äriühinguõigus	4	6	3	3	6	12
Ühenduste omavahendid						2
Ühine tollitariifistik	1	2			1	
EÜ asutamisleping kokku	275	213	274	303	349	291
ESTÜ asutamisleping kokku	1	4	2	11		
Euratomi asutamisleping kokku			2		1	
Ametnike personalieeskirjad	111	110	112	124	146	151
Erimenetlused	11	18	18	28	40	27
KÕIK KOKKU	398	345	411	466	536	469

*Lõpetatud kohtuasjad***5. Menetluse liigid (2000–2005)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Teised hagid	219	162	189	169	159	237
Intellektuaalomand	7	30	29	47	76	94
Avalik teenistus	101	133	96	104	101	236
Erimenetlused	16	15	17	19	25	43
Kokku	343	340	331	339	361	610

Lõpetatud kohtuasjad**6. Hagi valdkonnad (2005)**

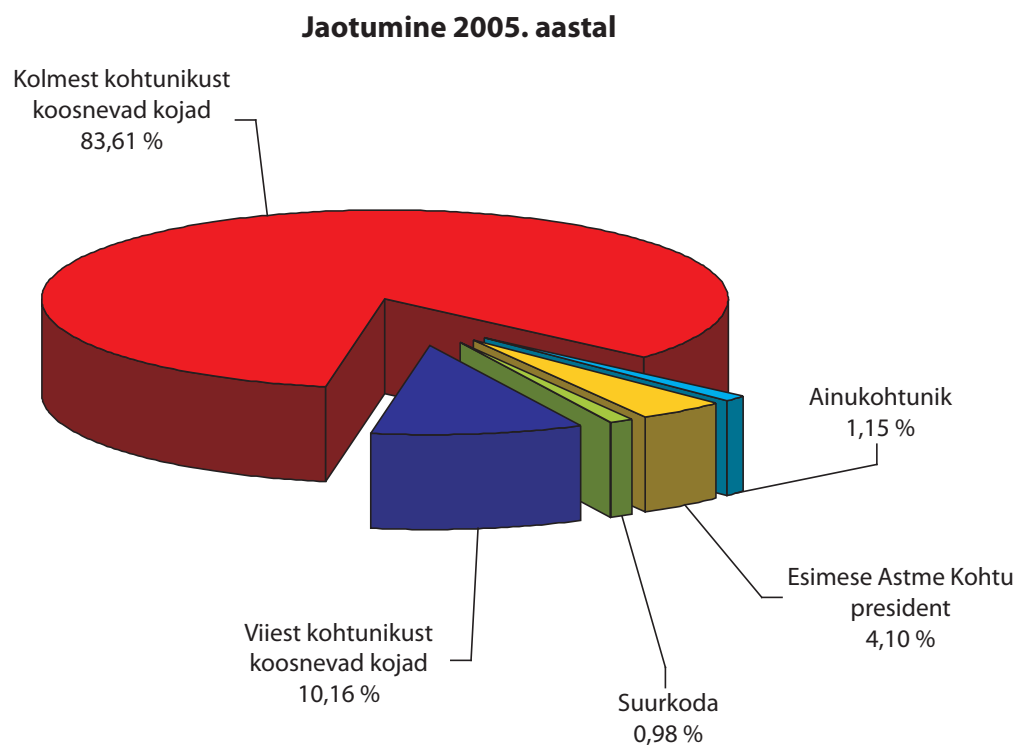
	Kohtuotsused	Määrused	Kokku
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid	1	3	4
Asutamisvabadus		1	1
Institutsiooniõigus	8	27	35
Intellektuaalomand	69	25	94
Isikute vaba liikumine	1		1
Justiits- ja siseasjad		1	1
Kalanduspoliitika	1	1	2
Kaubanduspoliitika	3	4	7
Kaupade vaba liikumine		1	1
Keskkond ja tarbijakaitse	6	13	19
Konkurents	23	12	35
Põllumajandus	5	29	34
Regionaalpoliitika	3	1	4
Riigiabi	12	41	53
Sotsiaalpoliitika	1	5	6
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika		1	1
Tolliliit	4	3	7
Transport		1	1
Vahekohtuklausel		1	1
Välis- ja julgeolekupoliitika	2	3	5
Välissuhted	7	4	11
Äriühinguõigus	2	4	6
EÜ asutamisleping kokku	148	181	329
ESTÜ asutamisleping kokku		1	1
Euratomi asutamisleping kokku	1		1
Ametnike personalieeskirjad	73	163	236
Erimenetlused		43	43
KÕIK KOKKU	222	388	610

Lõpetatud kohtuasjad**7. Hagi valdkonnad (2000–2005)**
(kohtuotsused ja kohtumäärused)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid	1	2	6	4		4
Asutamisvabadus	3	4	2			1
Euroopa kodakondsus	1	1				
Institutsiooniõigus	31	19	15	20	16	35
Intellektuaalomand	7	30	29	47	76	94
Isikute vaba liikumine	1	2		8	2	1
Justiits- ja siseasjad			1	1		1
Kalanduspoliitika	1	7	2	2	6	2
Kaubanduspoliitika	17	5	6	6	1	7
Kaupade vaba liikumine			2		1	1
Keskkond ja tarbijakaitse	7		12	9	4	19
Konkurents	61	21	40	38	26	35
Kultuur			2	1		
Maksustamine				5	1	
Põllumajandus	14	47	28	21	15	34
Regionaalpoliitika	5		1		4	4
Riigiabi	35	12	31	26	54	53
Sotsiaalpoliitika	18	2	2	1	4	6
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	1		2	4		1
Teenuste osutamise vabadus	1					
Tolliliit	5	15	18	3	3	7
Transport	2		2	2	1	1
Uute riikide liitumine				1		
Vahekohtuklausel	2			1	2	1
Välis- ja julgeolekupoliitika		3			2	5
Välissuhted	6	2	6	11	7	11
Õigusaktide ühtlustamine			2	1	3	
Äriühinguõigus	4	4	4	2	2	6
Ühine tollitariifistik		3		2		
EÜ asutamisleping kokku	223	179	213	216	230	329
ESTÜ asutamisleping kokku	3	10	4		5	1
Euratomi asutamisleping kokku		1	1			1
Ametnike personalieeskirjad	101	135	96	104	101	236
Erimenetlused	16	15	17	19	25	43
KÕIK KOKKU	343	340	331	339	361	610

Lõpetatud kohtuasjad

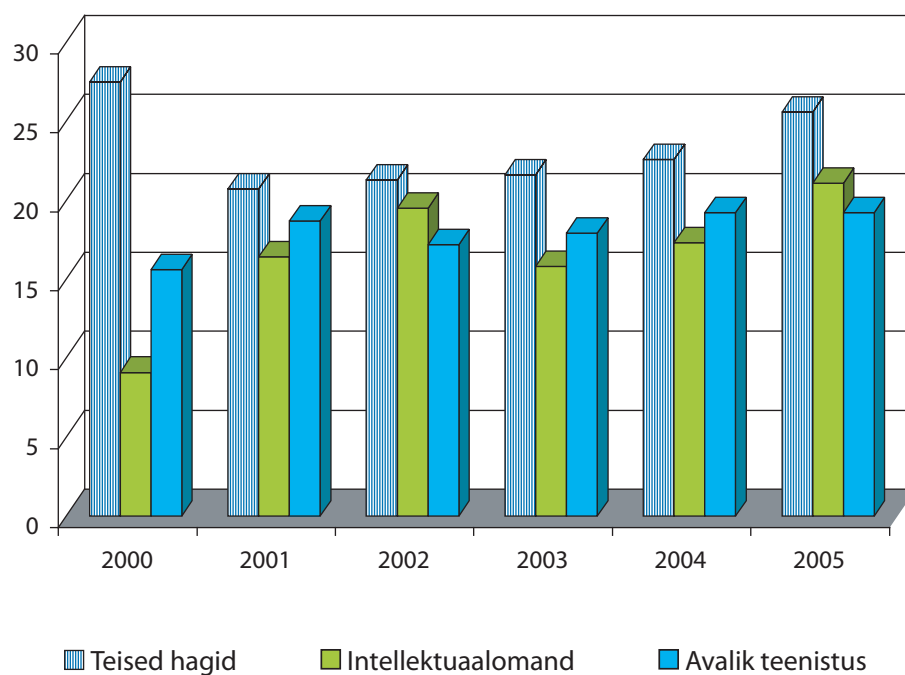
8. Kohtukoosseis (2000–2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Suurkoda						6
Viest kohtunikust koosnevad kojad	112	42	64	39	64	62
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	213	280	257	277	276	510
Ainukohtunik	15	12	6	15	14	7
Esimese Astme Kohtu president	3	6	4	8	7	25
Kokku	343	340	331	339	361	610

Lõpetatud kohtuasjad

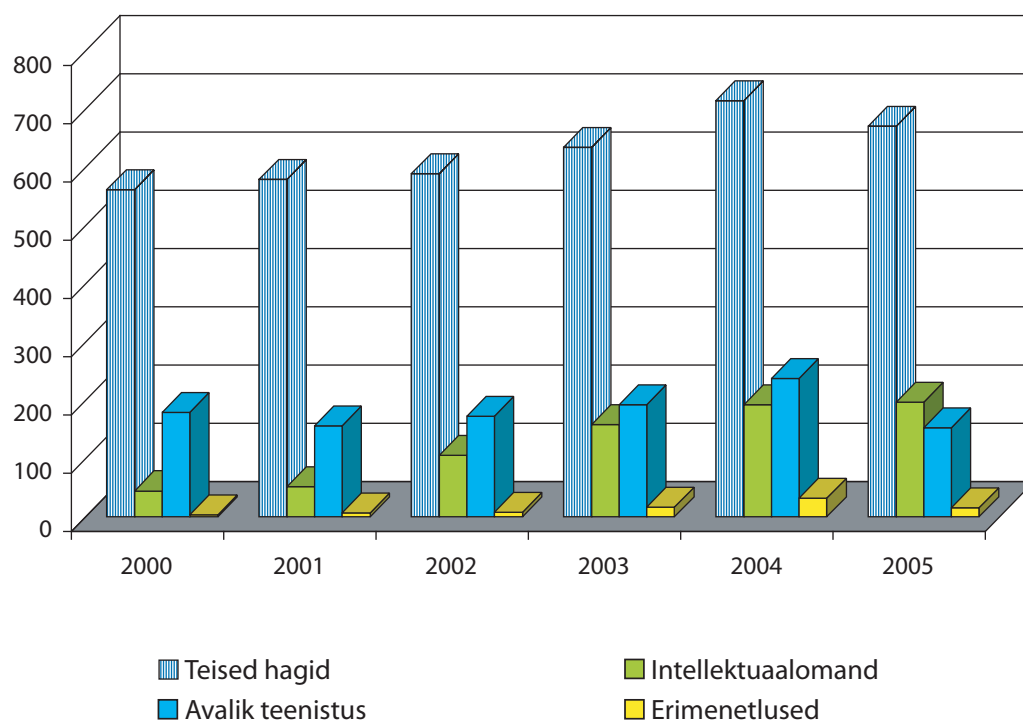
9. Menetluse kestus kuudes (2000–2005)¹ (kohtuotsused ja kohtumäärused)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Teised hagid	27,5	20,7	21,3	21,6	22,6	25,6
Intellektuaalomand	9,1	16,4	19,5	15,8	17,3	21,1
Avalik teenistus	15,6	18,7	17,2	17,9	19,2	19,2

¹ Menetluste keskmise kestuse arvutamisel ei ole arvesse võetud: kohtuasju, milles on tehtud vaheotsus; erimenetlusi; Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu kohtualluvuse muutmise tagajärjel Euroopa Kohtu poolt Esimese Astme Kohtule saadetud kohtuasju; Avaliku Teenistuse Kohtu asutamise tagajärjel Esimese Astme Kohtu poolt Avaliku Teenistuse Kohtule saadetud kohtuasju.

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga**10. Menetluse liigid (2000–2005)**

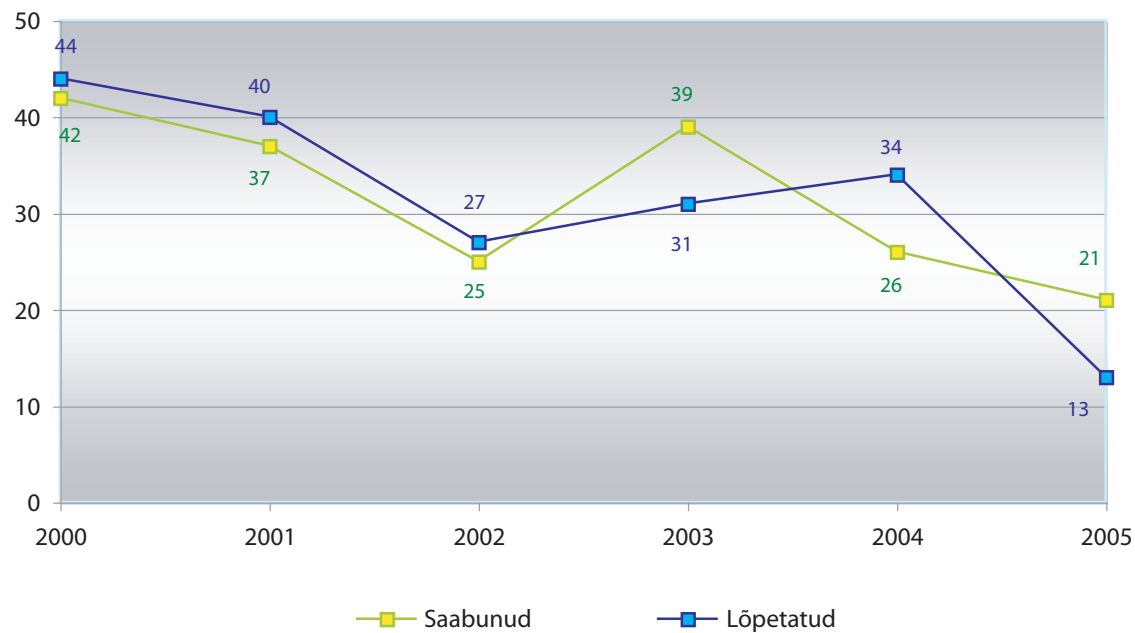
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Teised hagid	561	579	588	633	714	670
Intellektuaalomand	44	51	105	158	192	196
Avalik teenistus	179	156	172	192	237	152
Erimenetlused	3	6	7	16	31	15
Kokku	787	792	872	999	1174	1033

Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga**11. Hagi valdkonnad (2000–2005)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid	11	15	9	6	6	2
Asutamisvabadus	5	2			1	
Energeetika		2	2	4	4	4
Euroopa kodakondsus	1					
Institutsiooniõigus	27	24	26	32	49	42
Intellektuaalomand	44	51	105	159	193	197
Isikute vaba liikumine		1	3	2	1	2
Justiits- ja siseasjad		1	1			
Kalanduspoliitika	8	7	8	31	28	28
Kaubandus- ja rahanduspoliitika						1
Kaubanduspoliitika	16	15	14	14	25	23
Kaupade vaba liikumine	2	3	1	1	1	
Keskkond ja tarbijakaitse	15	17	13	18	44	43
Konkurents	78	93	114	119	129	134
Kultuur	2	3	1			
Maksustamine			1	1		
Põllumajandus	144	114	95	85	95	82
Regionaalpoliitika		1	6	13	19	27
Riigiabi	177	207	227	226	218	190
Sotsiaalpoliitika	4	3	4	5	6	9
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika	1	4	3	2	8	16
Teenuste osutamise vabadus						
Tolliliit	33	20	8	10	18	13
Transport	1	3	2	1	3	2
Uute riikide liitumine					1	1
Vahekohtuklausel		2	3	2		1
Välis- ja julgeolekupoliitika	3	3	9	11	13	8
Välissuhted	9	21	23	22	18	9
Õigusaktide ühtlustamine		2	1	3	1	1
Äriühinguõigus	4	6	5	6	10	16
Ühenduste omavahendid						2
Ühine tollitariifistik	3	2	2		1	1
EÜ asutamisleping kokku	588	622	686	773	892	854
ESTÜ asutamisleping kokku	14	8	6	17	12	11
Euratomi asutamisleping kokku	1		1	1	2	1
Ametnike personalieeskirjad	181	156	172	192	237	152
Erimenetlused	3	6	7	16	31	15
KÕIK KOKKU	787	792	872	999	1.174	1.033

Muu

12. Ajutiste meetmete kohaldamine (2000–2005)

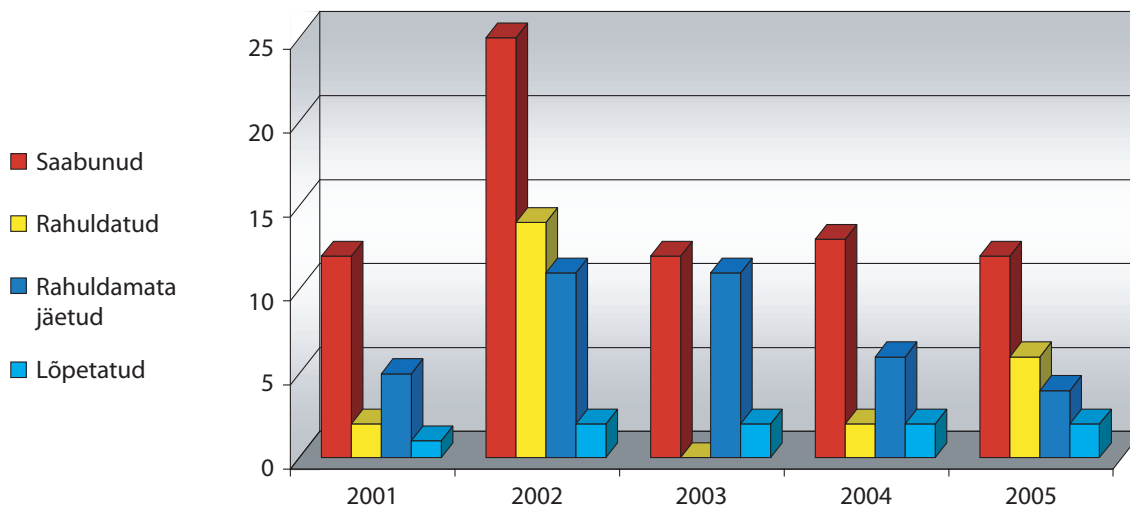

Jaotumine 2005. aastal

	Saabunud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Lõpetatud ajutiste meetmete kohaldamise menetlused	Lahendi sisu		
			Rahuldamata	Rahuldatud	Registrist kustutamine / Kohtuasja raugemine
Keskfond ja tarbijakaitse	2				
Konkurents	6	5	3		2
Regionaalpoliitika	5	3	3		
Riigiabi	1	1	1		
Äriühinguõigus	2	1			1
EÜ asutamisleping kokku	16	10	7		
Ametnike personalieeskirjad	5	3	1		2
KÕIK KOKKU	21	13	8		5

Muu

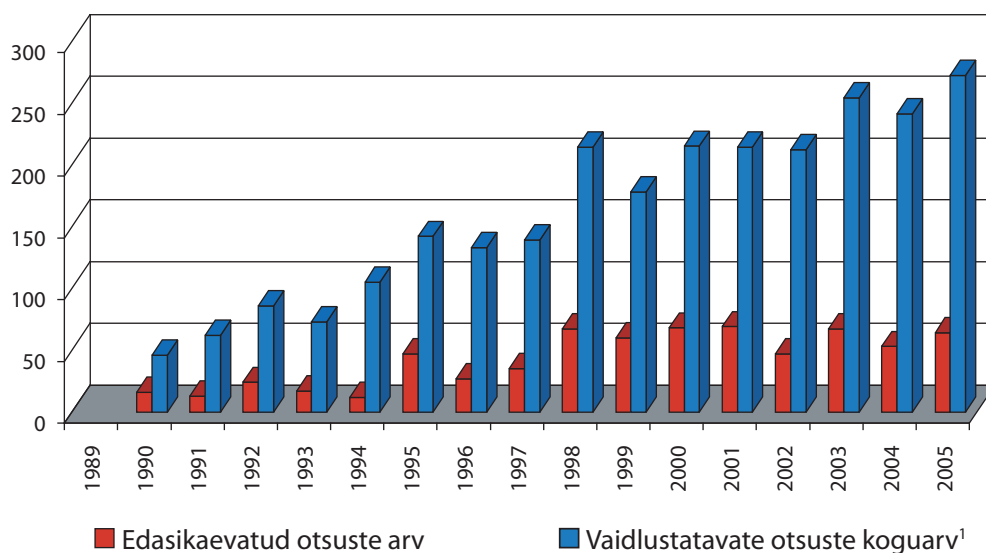
13. Kiirendatud menetlused (2001–2005)

	2001				2002				2003				2004				2005			
	Saabunud	Lahendi sisu			Saabunud	Lahendi sisu			Saabunud	Lahendi sisu			Saabunud	Lahendi sisu			Saabunud	Lahendi sisu		
		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud		Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud
Ametnike personalieeskirjad	3	3		2	1	1						1	1							
Institutsiooniõigus	3	1	1	2	3		5	4		1	2		1		1		1			
Isikute vaba liikumine										1		1								
Kalanduspoliitika										1	1									
Kaubanduspoliitika	1	1		1	1															
Keskkond ja tarbijakaitse							1	1	1	1		1		2	1		1			
Konkurents	1			15	13	2	1	1	1	3			2	3	2					
Põllumajandus				1			1	2					2							
Riigiabi	3	2		2	3		3	2	1											
Teadustegevus, informatsioon, haridus, statistika				1					1											
Transport										1		1								
Välis- ja julgeolekupoliitika	1				1															
Välissuhted				1	1		1	1												
Äriühinguõigus										4	1	2	3	2	1	1				
Ühenduste omavahendid													2							
Kokku	12	2	5	1	25	14	11	2	12	11	2	13	2	6	2	12	6	4	2	

Esimese Astme Kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamist kiirendatud menetluse korras võib otsustada kodukorra artikli 76a alusel. See säte on kohaldatav alates 1. veebruarist 2001.

Kategooria alla „lõpetatud“ kuuluvad järgmised juhtumid: taotluse tagasivõtmine, hagist loobumine ning juhtumid, kui hagi lahendatakse määrusega veel enne kiirendatud menetluse taotluse suhtes lahendi tegemist.

Muu**14. Edasikaevatud Esimese Astme Kohtu otsused (1989–2005)**

	Edasikaevatud otsuste arv	Vaidlustatavate otsuste koguarv ¹
1989		
1990	16	46
1991	13	62
1992	24	86
1993	17	73
1994	12	105
1995	47	142
1996	27	133
1997	35	139
1998	67	214
1999	60	178
2000	68	215
2001	69	214
2002	47	212
2003	67	254
2004	53	241
2005	64	272

¹ Vaidlustatavate otsuste koguarv – vastuvõetamatust, ajutisi meetmeid, kohtuasja raugemist ja menetluse astumise tagasilükkamist käsitlevad kohtuotsused ja määrused – mille kaebetähtaeg on lõppenud või mis kaevati edasi.

Muu**15. Apellatsioonkaebuste tulemused (2005)**

(kohtuotsused ja kohtumäärused)

	Apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata	Täielik või osaline tühistamine ilma tagasisaatmiseta	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	Registri- kustutamine / Kohtuasja raugemine	Kokku
Ametnike personalieeskirjad	5				5
Assotsieeritud ülemeremaad ja -territooriumid	2				2
Institutsiooniõigus	8				8
Intellektuaalomand	3	1		1	5
Isikute vaba liikumine	1				1
Kaubanduspoliitika	1				1
Keskkond ja tarbijakaitse	1	1			2
Konkurents	12	2		1	15
Põllumajandus	1	1			2
Riigiabi	2	1			3
Tolliliit		1			1
Välissuhted	2				2
Õigusaktide ühtlustamine	2				2
Ühine tollitariifistik	1				1
Kokku	41	7		2	50

Muu**16. Üldine areng (1989–2005)**

(saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

	Saabunud kohtuasjad ¹	Lõpetatud kohtuasjad	Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
Kokku	5824	4791	

¹ 1989: Euroopa Kohus saatis uuele Esimese Astme Kohtule 153 kohtuasja.

1993: Euroopa Kohus saatis Esimese Astme Kohtu pädevuse esimese laiendamise tõttu Esimese Astme Kohtule 451 kohtuasja.

1994: Euroopa Kohus saatis Esimese Astme Kohtu pädevuse teise laiendamise tõttu Esimese Astme Kohtule 14 kohtuasja.

2004–2005: Euroopa Kohus saatis Esimese Astme Kohtu pädevuse kolmanda laiendamise tõttu Esimese Astme Kohtule 25 kohtuasja.

2005: Esimese Astme Kohus saatis uuele Avaliku Teenistuse Kohtule 117 kohtuasja.

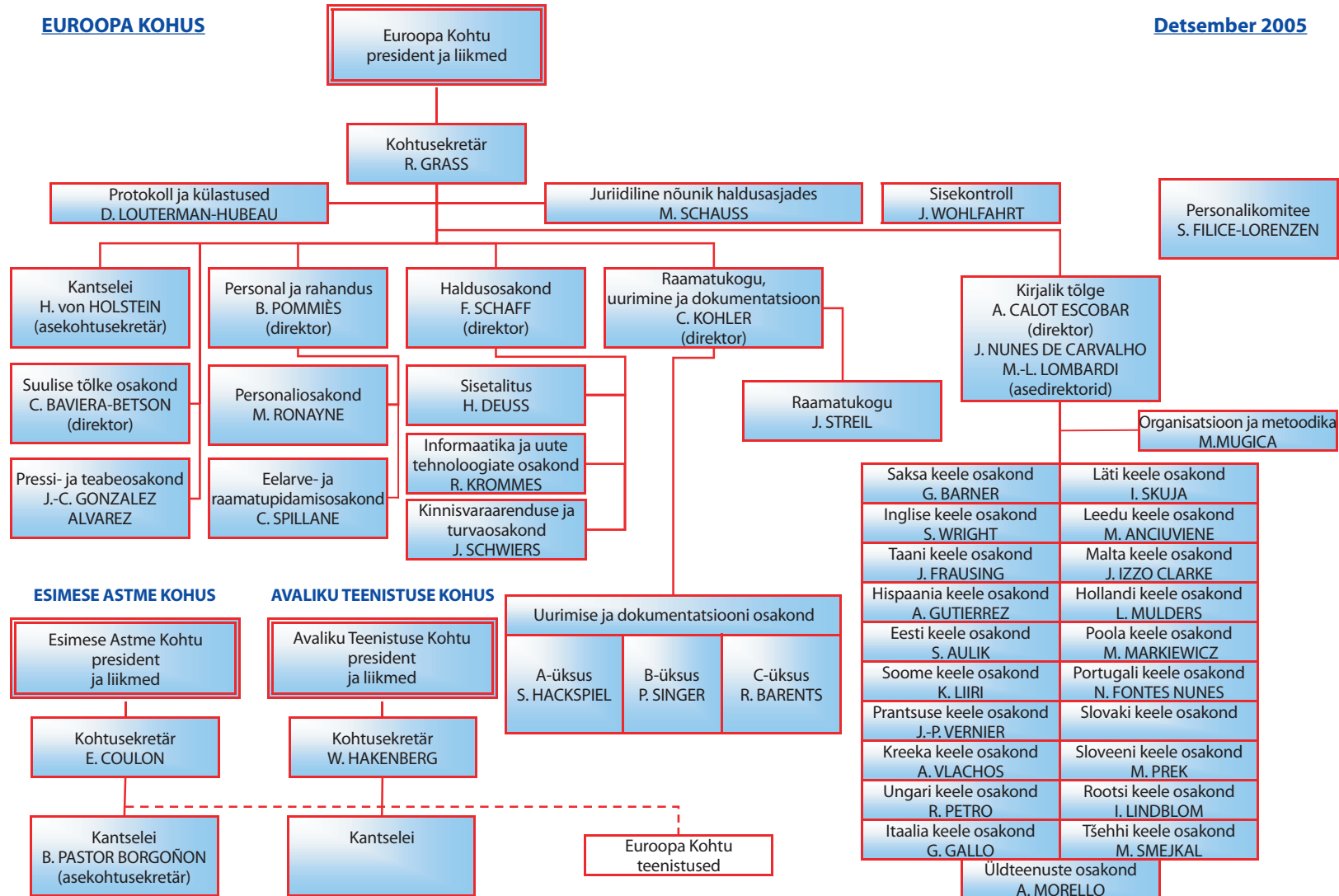

EUROOPA KOHUS

Detsember 2005

Kokkuvõtlik struktuur

Euroopa Kohtu kontaktandmed

Euroopa Kohtu kontaktandmed on järgmised:

Euroopa Ühenduste Kohus

Postiaadress: L-2925 Luxembourg

Telefon: (00352) 4303 1

Kohtukantselei teleks: 2510 CURIA LU

Telegraafiaadress: CURIA

Euroopa Kohtu faks: (00352) 4303 2600

Pressi- ja teabeosakonna faks: (00352) 4303 2500

Sisetalituse väljaannete üksuse faks: (00352) 4303 2650

Euroopa Kohus Internetis www.curia.eu.int

Euroopa Ühenduste Kohus

**Aastaruanne 2005 – Ülevaade Euroopa Ühenduste Kohtu
ja Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu tööst**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2006 — 229 lk — 21 x 29,7 cm

Katalooginumber: QD-AG-06-001-ET-C

ISBN 92-829-0810-0

ISSN 1830-1894

ISBN 92-829-0810-0

9 789282 908105

